

C:\Users\Plazma\Desktop\304\bri_Strugacti-Poledne_XXII_stoleti.PDB

PDB Name: Poledne XXII století
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 4.4.2002
Modification Date: 4.4.2002
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arkadij a Boris Strugačtí

Poledne, XXII. století

Kapitola první

TÉMĚŘ TI SAMÍ

NOC NA MARSU

Když se rezavý písek pod pásy krauleru konečně usadil, Petr Alexejevič Novago zasunul zpátečku a křikl na Mandela: "Seskoč!"

Krauler se zachvěl, rozhazoval hromady písku a prachu a začal se převracet zády nahoru. Novago vypnul motor a vykulil se ven. Dopadl na všechny čtyři a aniž se napřímil, rozběhl se stranou, ale písek pod ním sedal a propadal se. Přesto se dostal na pevné místo a usedl s nohama staženými pod sebe.

Uviděl Mandela klečícího na protějším okraji trychtýře a žád' krauleru zahaleného v mlze, trčící z písku na dně kráteru. Teoreticky byly vyloučeny předpoklady, že by se s kraulerem typu Ještěrka mohlo něco podobného stát. Tedy aspoň tady na Marsu. Krauler Ještěrka byl lehký, rychlý stroj - pětimístná otevřená plošina na čtyřech samostatných pásových podvozcích. A tady pomalu sklouzával do černé díry, kde se masně leskla hluboká voda. Z vody se valila pára.

"Kaverna," řekl ochraptěle Novago. "Měli jsme smůlu, budeme muset..."

Mandel otočil k Novagovi tvář, kterou mu kyslíková maska ukrývala až k očím.

"To jsme tedy měli," řekl.

Bylo úplné bezvětrí. Chuchvalce páry z kaverny stoupaly kolmo k černofialovému nebi, posetému velkými hvězdami. Nízko na západě viselo slunce - malý výrazný kotouč nad dunami. Od dun se narudlým údolím táhly černé stíny. Bylo naprosté ticho, rušené jen šuměním písku stékajícího do trychtýře.

"Tak jo," řekl Mandel a vstal "Co budem dělat? Přirozeně že ho nevytáhneme." Kývl hlavou směrem ke kaverně. "Nebo by to šlo?"

Novago zavrtěl hlavou.

"Nešlo, Lazare Petroviči," řekl. "Nevytáhneme."

Ozval se táhlý syčivý zvuk, žád' krauleru zmizela a na černé hladině se vytvořilo a prasklo několik bublin.

"Ten tedy nevytáhneme," řekl Mandel. "Pak ale budeme muset vyrazit, Petře Alexejeviči. Co pro nás je třicet kilometrů. Za pět hodin to ujdeme."

Novago pohlédl na černou vodu, na níž se objevil jemný ledový vzor. Mandel se podíval na hodinky.

"Osmnáct dvacet. O půlnoci tam budeme."

"O půlnoci," řekl s pochybami v hlase Novago. "Právě o půlnoci."

„Zbývá třicet kilometrů," pomyslel si. „Z těch třiceti kilometrů budem muset jít dobrých dvacet za tmy. Máme sice infračervené brýle, přesto to vypadá dost zle. Zrovna tohle se muselo stát... Na krauleru bychom dorazili za světla.

Neměli bychom se vrátit na Základnu a vzít si jiný krauler? K Základně je to čtyřicet kilometrů, všechny kraulery budou venku a my se dostaneme na plantáž někdy zítra k ránu, to už bude pozdě. Dopadlo to pěkně zle!" "Jen klid, Petře Alexejeviči," řekl Mandel a poklepal si na stehno, kde se pod kožešinou houpalo pouzdro s pistolí. "Projďme to."

"A kde mám nástroje?" zeptal se Novago.

Mandel se rozhlédl.

"Shodil jsem je," řekl. "Heleďte, tamhle jsou."

Udělal pár kroků a zvedl malý cestovní kufřík.

"Tady je máme," opakoval a otíral přitom kožešinovým rukávem zavazadlo od písku. "Tak jdeme?"

"Jdeme," řekl Novago.

Vyrazili.

Prošli údolím, vyškrábali se na dunu a znovu začali sestupovat. Šlo se jim snadno. Dokonce i osmdesátikilový Novago s kyslíkovými lahvemi, vyhřívací soupravou, v kožešinovém obleku a s olověnými podrážkami na vysokých teplých botách tu vážil pouhých čtyřicet kilogramů. Drobný vychrtlý Mandel si vykračoval jako na procházce a ledabyle si

mával cestovním kufříkem. Písek tu byl pevný, slehlý, takže stopy na něm téměř nezůstávaly.

"Za krauler si to od Ivaněnka pěkně vypiju," řekl Novago po dlouhé odmlce.

"Copak za to můžete?" namítl Mandel. "Jak jste mohl vědět, že je právě tady kaverna? Ať se to vezme z kterékoli strany, objevili jsme vodu."

"To spíš voda objevila nás," řekl Novago. "Za krauler to ale stejně schytám. Víte, co řekne Ivaněnko: „Za vodu děkuju, ale stroj už víckrát do rukou nedostanete.“ Mandel se zasmál: "No nic, nějak to dopadne. A vytáhnout ten krauler nebude zase tak těžké... Podívejte se na toho fešáka!"

Na hřebenu písečného přesypu seděl mimikrodon, dvoumetrový ještěr pískové barvy, rezavě kropenatý, s podivnou trojúhelníkovitou hlavou a malými kulatými očima, a upřeně se na ně díval. Mandel po něm hodil kámen, ale nestrefil se. Ještěr seděl bez hnutí, s roztaženými nohama.

"Nádherný, hrdý a naprosto klidný," poznamenal Mandel.

"Irina říká, že jich je na plantážích strašná spousta," řekl Novago.

"Přikrmuje je..."

Beze slova přidali do kroku.

Duny skončily. Šli teď přes plochou solončakovou rovinu. Olověné podrážky zvonivě klepaly na zmrzlém písku. V paprscích bílého zapadajícího slunce hořely velké solné skvrny; kolem nich žloutly s naježenými dlouhými jehlami kaktusové koule. Těchto zvláštních rostlin bez kořenů, bez listů i kmenů tu bylo velice mnoho.

"Chudák Slavin," řekl Mandel. "Jistě má starosti."

"To já je mám taky," zavrčel Novago.

"Jsme přece lékaři," řekl Mandel.

"Že jsme lékaři? Vy jste chirurg, já jsem internista. Rodil jsem všeho všudy jednou v životě, a to bylo před deseti lety v nejlepší poliklinice v Archangelsku, za zády mi stál profesor..."

"To nic," řekl Mandel. "Já jsem rodil několikrát. Nemusíme se znepokojovat. Všechno bude v pořádku."

Mandelovi se pod nohy dostala pichlavá koule. Obratně ji nakopl.

Opsala ve vzduchu táhlý úzký oblouk, začala se kutálet, poskakovat a lámala si jehličky.

"Rána, a mič pomalu plachtí do volného prostoru," řekl Mandel.

"To mně dělá starosti něco jiného: jak se bude dítě vyvíjet v podmínkách snížené gravitace?"

"Tohle zase mně momentálně starosti nedělá," vztekla odsekl Novago.

"Už jsem mluvil s Ivaněnkem. Můžeme postavit centrifugu."

Mandel přemýšlel.

"To je nápad," řekl.

Když obcházeli poslední solončák, něco pronikavě zapískalo a jedna z koulí pár kroků od Novaga vyletěla vysoko k obloze. Zanechávala za sebou bělavý pruh vlhkého vzduchu, přeletěla přes oba lékaře a dopadla někde uprostřed solončáku.

"Co je?!" zvolal Novago.

Mandel se zasmál.

"Co to je za drzost!" řekl plačtivým hlasem Novago. "Kdykoli jdu kolem solončáku, nějaký drzoun..."

Přiběhl k nejbližší kouli a nešikovně ji nakopl. Koule se mu zapletla ostny do kožichu.

"Prevít!" zasípal Novago a za chůze ji strhával nejdřív z kožichu a pak z rukavice.

Koule spadla na písek. Bylo jí viditelně všechno jedno. Takhle bude ležet, absolutně bez pohybu, bude nasávat a stlačovat v sobě řídké marťanské ovzduší, pak ho najednou s ohlušivým svistem vypustí a jako raketa přeletí deset patnáct metrů.

Náhle se Mandel zastavil, pohlédl na slunce a přiblížil si k očím hodinky.

"Devatenáct třicet pět," zabručel. "Za půl hodiny slunce zapadne."

"Co jste říkal, Lazare Grigorjeviči?" zeptal se Novago.

Taky se zastavil a pohlédl na Mandela.

"Mečení kůzlete přivola tygra," prohlásil Mandel. "Nemluvte nahlas před západem slunce."

Novago se ohlédl. Slunce stálo docela nízko. Za nimi na rovině už pohasly skvrny solončáku. Duny ztemněly. Obloha na východě zčernala jako čínská tuš.

"Ano," řekl Novago a rozhlížel se, "nemusíme přece mluvit nahlas."

Říká se o nich, že mají velmi dobrý sluch."

Mandel zamrkal ojíňenými řasami, sklonil se a vytáhl z pouzdra teplou pistoli. Zarachotil závěrem a zastrčil ji do pravé boty.

"Vy střílíte levou rukou?" zeptal se Mandel.

"Ano," odpověděl Novago.

"To je dobře," řekl Mandel.

"Říká se to."

Pohlédli na sebe, ale nebylo nic vidět za maskou a kožešinovým lemem kapuce.

"Tak jdeme," řekl Mandel.

"Jdeme, Lazare Grigorjeviči. Půjdeme ale za sebou."

"Dobře," souhlasil Mandel. "Jasně, a já jdu první."

A tak pokračovali v cestě: první Mandel s cestovním kufříkem v levé ruce, pět kroků za ním Novago. „Jak rychle se stmívá," uvažuje Novago. „Zbývá nám tak pětadvacet kilometrů. Snad o něco méně."

Pětadvacet kilometrů pouští v naprosté tmě... Každým okamžikem se může na nás vrhnout. Třeba zrovna tamhle za tou

dunou. Nebo hned za tou kousek dál.' Novago se zimomřivě přikrčil. 'Měli jsme vyjet ráno. Kdo ale mohl tušit, že je v cestě kaverna? Neuvěřitelná smůla.

Stejně jsme ale měli vyjet ráno. Dokonce už včera, s pásovým vozidlem, co vezlo na plantáže plenky a přístroje. Včera ale vlastně Mandel operoval. Stmívá se čím dál víc. Mark už jistě nemá stání. Každou chvíli vyběhá na věž podívat se, jestli už jedou dlouho očekávaní lékaři. A dlouho očekávaní lékaři se zatím vláčejí pěšky noční pouští.

Irina ho uklidňuje, ale sama přirozeně taky moc klidná není. Je to jejich první dítě na Marsu, první marťan... Irina je zdravá a vyrovnaná žena. Vynikající žena! Na jejím místě bych ale dítě nechtěl. Nevadí, všechno dobře dopadne. Jenom abychom nepřišli pozdě...' Novago neustále hleděl doprava na šednoucí hřebeny dun. Mandel se taky díval doprava. Proto taky hned Stopaře neviděli. Byli také dva a objevili se zleva.

"Ahoj, kamarádi!" zvolal na ně ten vyšší. Druhý, malý, co byl na první pohled skoro do čtverce, si přehodil pušku přes rameno a zamával rukou.

"Hele," řekl s ulehčením Novago. "To je přece Opanasenko a Kanad'an Morgan. Ahoj, kamarádi!" vykřikl radostně.

"To je setkání," řekl vytáhlý Humpry Morgan, když se přiblížili.

"Dobrý večer, doktore," řekl a tiskl Mandelovi ruku.

"Buďte zdraví, přátelé," zahučel Opanasenko. "Jak jste se sem dostali?"

Dříve než stačil Novago odpovědět, Morgan najednou řekl: "Díky, už se to zahojilo," a znovu natáhl k Mandelovi dlouhou ruku.

"Cože?" zeptal se rozpačitě Mandel. "Přesto jsem ale rád."

"Kdepak, ten je ještě v táboře," řekl Morgan. "Je už ale taky skoro zdrav."

"O čem to pořád tak divně mluvíte, Humpry?" přeptal se Mandel, který se v tom už vůbec nevyznal.

Opanasenko chytil Morgana za okraj kapuce, přitáhl si ho k sobě a zakřičel mu rovnou do ucha: "Tak to vůbec není, Humpry. Sádku jsi prohrál!"

Pak se obrátil na lékaře a vysvětloval jim, že si Kanad'an před hodinou poškodil ve sluchátkách membránu a teď nic neslyší, i když každého ujišťuje, že se i v marťanském ovzduší může klidně obejít bez akustické 'technik'.

"Říkal, že i tak pozná, co mu kdo může povídat. Vsadili jsme se, a on prohrál. Teďka mi musí pětkrát čistit pušku."

Morgan se zasmál a řekl, že ta Galja, děvče ze Základny, s tím nemá nic společného. Opanasenko beznadějně mávl rukou a zeptal se: "Jdete samozřejmě na plantáž, na biologickou stanici, co?"

"Ano," řekl Novago. "Ke Slavinovům."

"To je dobře," řekl Opanasenko. "Moc tam na vás čekají. A proč jdete pěšky?"

"To je ale k vzteku!" provinile řekl Morgan. "Neslyším ani slovo."

Opanasenko si ho k sobě opět přitáhl a zavolal: "Počkej, Humpry, pak ti to povím!"

"Good," řekl Morgan. Poodešel, rozhlédl se a stáhl z ramene pušku.

Stopaři měli dvouhlavňové poloautomaty se zásobníkem na pětadvacet tříštivých střel.

"Utopili jsme krauler," řekl Novago.

"Kde?" rychle se zeptal Opanasenko. "Kaverna?"

"Kaverna. Po trase to je asi čtyřicátý kilometr."

"Tak tedy kaverna!" radostně řekl Opanasenko. "Slyšíš to, Humpry?"

Ještě jedna kaverna!"

Humpry Morgan stál zády k nim a kroutil hlavou v kapuci, jak přehlížel stmívající se písečné přesypy.

"Dobrá," řekl Opanasenko. "To necháme na později. Tak vy jste utopili krauler a rozhodli jste se jít pěšky? A máte nějakou zbraň?"

Mandel si poklepal na nohu.

"Aby ne!" řekl.

"Tak je to," řekl Opanasenko. "Budeme je muset doprovodit."

Humpry! Sakra! Vždyť on neslyší..."

"Počkejte," řekl Mandel. "A proč nás chcete doprovázet?"

"Protože tu někde je," řekl Opanasenko. "Viděli jsme stopy."

Mandel s Novagem se na sebe podívali.

"Vy to samozřejmě musíte vědět líp, Fjodore Alexandroviči," nejistě řekl Novago, "já si ale myslím... Vždyť jsme ale ozbrojeni."

"Šilenci," přesvědčivě řekl Opanasenko. "Vy tam z té vaší Základny snad chodíte s hlavou v oblacích. Upozorňujeme vás, vysvětlujeme - a tady to máte. V noci. Pouští. S pistolí. Poslyšte, to vám Chlebnikov nestačí?"

Mandel pokrčil rameny.

"Podle mne v takovém případě..." spustil, ale vtom Morgan křikl 'ticho!', Opanasenko okamžitě strhl z ramene pušku a postavil se vedle Kanad'ana.

Novago potichu hekl a vytáhl z boty pistolí.

Slunce už skoro zapadlo, nad černými zubatými siluetami dun svítil úzký žlutozelený proužek. Celá obloha zčernala, hvězd byla obrovská spousta. Jejich záře se odrážela od hlavní pušek, takže bylo vidět, jak se zbraně pomalu otáčejí vpravo a vlevo.

Potom Humpry řekl: "Zmýlil jsem se, promiňte," a všichni se najednou dostali do pohybu. Opanasenko křikl Morganovi do ucha: "Humpry, jdou do biostanice k Irině Viktorovně. Musíme je doprovodit."

"Good, já jdu," řekl Morgan.

"Půjdeme společně!" vykřikl Opanasenko.

"Good. Jdeme společně."

Lékaři stále ještě drželi v rukách pistole. Morgan se k nim obrátil, upřel na ně oči a zvolal: "Tohle je zbytečné. Schovejte to!"

"Ano, ano, samozřejmě," řekl Opanasenko. "A ne aby vás napadlo střílet. A nasad'te si brýle!"

Stopaři už infračervené brýle měli. Mandel ostýchavě zastrčil pistoli do hluboké kapsy kožichu a přendal zavazadlo do pravé ruky.

Novago trochu zaváhal, než znovu zastrčil pistoli do levé boty.

"Jdeme," řekl Opanasenko. "Nepovedeme vás po trase, půjdeme přímo přes vykopávky. Je to blíž."

Opanasenko s puškou pod paží šel nyní trochu před Mandelem.

Vzadu nepatrně vpravo od Novaga vykračoval Morgan. Puška mu na dlouhém řemenu visela na krku. Opanasenko šel velmi rychle, prudce zamířil k západu.

V infračervených brýlích byly duny černobílé a obloha šedivá, prázdná. Poušť rychle chladla a to, co viděli, bylo stále méně kontrastní, jako kdyby to vše potahoval přívětivý opar.

"Proč jste měl takovou radost z té naší kaverny, Fjodore Alexandroviči?" zeptal se Mandel. "Kvůli vodě?"

"Aby ne," řekl Opanasenko, aniž se obrátil. "Jednak kvůli vodě, jednak jsme v jedné kaverně našli stěny vykládané deskami."

"Jo tak," řekl Mandel. "Samozřejmě."

"V naší kaverně najdete celý krauler," zabručel zamračený Novago.

Opanasenko najednou prudce zabočil kolem rovné písčité plošiny.

Na jejím okraji stála tyč se splihlou vlaječkou.

"Houpačka," promluvil zezadu Morgan. "Strašně nebezpečná věc."

Tekoucí písky byly skutečným prokletím. Před měsícem byla zorganizována zvláštní výprava dobrovolníků, kteří měli vyhledat a vyznačit všechna taková místa v okolí Základny.

"Hasegawa ale přece snad dokázal," řekl Mandel, "že tyto desky mohou mít přírodní původ."

"Ano," řekl Opanasenko. "O to právě jde."

"A vy jste v poslední době něco objevili?" zeptal se Novago.

"Ne. Naftu objevili na východě, našli tam velmi zajímavé zkameněliny.

Ale z našeho oboru - vůbec nic."

Nějakou dobu šli mlčky. Pak Mandel zádumčivě řekl: "Na tom snad nic podivného není. Na Zemi se archeologové setkávají se zbytky kultur, kterým je nejvýš sto tisíc let. A tady - desítky milionů. Naopak by bylo divné..."

"Ale my si ani tak moc nestěžujeme," řekl Opanasenko. "Hned jsme taky dostali pěkný dárek - dva umělé sputniky. My jsme dokonce ani kopat nic nemuseli. A pak," dodal po malé odmlce, "hledání je přinejmenším stejně zajímavé jako objevování."

"Tím spíš," řekl Mandel, "že plocha, kterou jste prozkoumali, je dosud tak malá..."

Klopýtl a málem upadl. Morgan polohlasně promluvil: "Petře Alexejeviči, Lazare Grigorjeviči, vy pořád jenom mluvíte a mluvíte. To teď nejde. Fjodor mi to potvrdí."

"Humpry má pravdu," řekl Opanasenko. "Budeme mlčet."

Přešli kolem řady písčiny přesouvá a sestoupili do údolí, kde pod hvězdami slabě mihotaly solončákové ostrůvky.

„Už zase," pomyslel si Novago. „Už zase ty kaktusy." Ještě nikdy neměl příležitost vidět kaktusy v noci. Vyzářovaly rovnoměrné výrazné infravětlo. Po celém údolí byly rozházeny světelné skvrny.

„Nádherné!" pomyslel si Novago. „Snad teď v noci nebudou vyskakovat.

Bylo by to milé překvapení. Bez toho už teď máme nervy k prasknutí: Opanasenko řekl, že je někde tady. Někde tady je..." Pokusil se představit si, jak by jim asi teď bylo bez té ochrany zprava, bez těchto klidných lidí s připravenými těžkými smrtonosnými puškami.

Opožděný strach mu jako mráz přeběhl po těle, jako kdyby mu chlad zvenčí pronikl pod oděv a dotkl se holého těla. S pistolkami uprostřed nočních dun... „Jestlipak Mandel vůbec dovede střílet? Samozřejmě že umí, pracoval přece několik let v arktických stanicích. Ale stejně... A nenapadlo ho, chytráka, vzít si na Základně pušku," pomyslel si Novago. „Kde bychom teď bez Stopařů byli... Přemýšlet o zbrani, na to už taky nebylo moc času. Teď musíme myslet ještě na něco jiného, na to, co bude, až dorazíme do biostanice. To je důležitější.

Teď je to vlastně to nejdůležitější! „Vždycky útočí zprava," uvažoval Mandel. „Všichni říkají, že útočí pouze zprava. Je to nepochopitelné. Nepochopitelné vlastně je, že vůbec útočí. Jako kdyby se za poslední milion let ničím jiným nezabývala než útočením zprava na lidi, kteří se neopatrně v noci pěšky vzdáli od Základny. Proč na lidi, kteří se vzdáli od Základny, to je pochopitelné. Není těžké si představit, proč v noci. Ale proč na lidi a proč zprava? Jsou snad na Marsu dvounohé bytosti snadno zranitelné zprava a jen těžko zleva? Kde potom jsou? Po pětileté kolonizaci Marsu jsme se tu neselekali s živočichem větším než mimikrodon.

Ostatně i ona se ukázala teprve přede dvěma měsíci. A nikdo ji jaksepatří neviděl, protože útočí jenom v noci. Zajímavé by bylo vědět, kdo to vlastně je. Chlebnikov měl také rozervanou pravou polovinu plic, musel dostat umělé plíce a dvě žebra. Budeme-li soudit podle rány, má živočich nezvykle složitý ústní otvor. Nejméně osm čelistí s řeznými plochami ostrými jako břitva. Chlebnikov si pamatuje jenom dlouhé lesklé tělo s hladkou srstí. Skočila na něho od písčitého přesypu ze vzdálenosti nejméně třiceti kroků..." Mandel se rychle rozhlédl na všechny strany. „Takhle bychom teď šli dva..." uvažoval.

„Zajímalo by mě, jestli Novago umí vůbec střílet. Určitě ale umí, vždyť pracoval dlouhou dobu v tajze s geology. Dobře si to vymyslel s centrifugou. Sedm osm hodin běžné zemské přitažlivosti denně bude pro chlapečka docela stačit. Proč vlastně ale pro chlapečka? Co když to bude holčička? Tím líp, holčičky jsou odolnější..." Údolí se solončáky jim zůstalo

za zády. Vpravo se táhly dlouhé úzké příkopy, jehlanovité kupy písku. V jednom z příkopů stál exkavátor s unaveně položenou lžící.

„Ten exkavátor se musí odvézt,“ pomyslel si Opanasenko. „Proč tady tak marně trčí? Nebude trvat dlouho a začnou bouře. Cestou zpátky ho odvezu. Škoda že jezdí tak pomalu - na dunách neudělá víc jak kilometr za hodinu. A to by nebylo nic příjemného. Nohy už necítí. Dnes udělali s Morganem aspoň patnáct kilometrů. V táboře budou mít obavy. No nic, z biostanice odešleme radiogram. Jak to tam na biostanici dopadne? Chudák Slavin. Ale nakonec to je dobře - na Marsu bude mimino! Budou už tedy existovat lidé, kteří budou moci říct - já jsem se narodil na Marsu. Jenom abychom nepřišli pozdě.“ Opanasenko přidal do kroku. „A co ti doktoři!“ pomyslel si.

„Opravdu, pro doktory zákon neplatí. Dobře že jsme je potkali. Na Základně zřejmě ještě dost dobře nechápou, co to znamená poušť v noci. Dobré by bylo stavět hlídky, nebo ještě lépe - uspořádat štvanici.“

Se všemi pásovými vozidly a kraulery, co na planetě jsou. Humpry Morgan byl zahloubán do mrtvého ticha a vykračoval s rukou položenou na pušce, neustále přitom hleděl doprava. Myslel na to, že v táboře už jistě všichni spí s výjimkou služby, která má obavy z jejich nepřítomnosti; uvažuje o tom, že zítra bude muset převést skupinu do čtverce E-11; že teď bude muset pět večerů za sebou čistit "Fedor's Gun"; že bude muset ještě opravovat naslouchací zařízení. Pak pomyslel na to, že ti doktoři jsou chlapíci a odvážlivci a že Irina Slavinová je taky chlapík a odvážlivec. Pak si vzpomněl na Galju, radistku na Základně, a s lítostí pomyslel na to, že při každém setkání se ho vyptává na Hasegawu. Japonec je výborný kamarád, ale v poslední době se také dostal na Základnu. To se dá těžko popírat, Hasegawa je chytrý. To jeho prvního napadlo, že lov na "létající pijavici" ("sora-tobu hiru") může mít přímý vztah k úkolům Stopařů, protože může přivést lidi na stopu mart'anských dvounožců... Ach ti dvounožci! Vytvořit dva obrovské satelity a nic víc po sobe nezanechat...

Opanasenko se najednou zastavil a zvedl ruku. Všichni znehybněli a Humpry Morgan zvedl pušku a prudce se natočil doprava.

"Co se stalo?" zeptal se Novago ve snaze mluvit klidně. Měl obrovskou chuť vytáhnout pistoli, ale trochu se styděl.

"Je tady," řekl tiše Opanasenko. Rukou dal znamení Morganovi.

Morgan k němu přistoupil, oba se sklonili a dívali se do písku.

V tvrdém písku byla mělká široká rýha, jako kdyby tudy někdo vlekl pytel s něčím velice těžkým. Rýha začínala pět kroků vpravo od nich a končila asi patnáct kroků po levé straně.

"Tak to bychom měli," řekl Opanasenko. "Vylídlila nás a jde teď za námi."

Překročil rýhu a pokračovali v cestě. Novago si všiml, že si Mandel znovu přendal zavazadlo do levé ruky a pravou zastrčil do kapsy kožichu. Novago se usmál, ale nebylo mu nejlépe. Měl strach.

"Co se dá dělat," řekl Mandel nepřírozeně veselým hlasem. "Když už nás našla, můžeme mluvit."

"To můžeme," řekl Opanasenko. "A když skočí, padněte tváří k zemi."

"Proč?" uraženě se zeptal Mandel.

"Když někdo leží, tak se ho ani nedotkne," vysvětlil Opanasenko.

"Ach tak, to je pravda."

"Zbývá pak už jenom maličkost," zabručel Novago. "Dozvědět se, kdy skočí."

"To uvidíte," řekl Opanasenko. "To začneme střílet."

"Zajímavé," řekl Mandel. "Napadá taky mimikrodony? Když stojí tak nehnutě jako solné sloupky? Na ocasy a na zadních nohách..."

Ano! zvolal. "Třeba nás považuje za mimikrodony?"

"Mimikrodony nemusí stopovat a napadat je právě zprava," řekl Opanasenko trochu podrážděně. "K nim může jednoduše přijít a pustit se do nich od hlavy nebo od ocasu, jak se jí zlíbí."

Za čtvrt hodiny znovu přešli přes rýhu a po deseti minutách přes další. Mandel se odmlčel. Teď už nevytáhl pravou ruku z kapsy.

"Tak do pěti minut skočí," řekl s napětím v hlase Opanasenko.

"Teď je vpravo od nás."

"To je zajímavé," řekl tichounce Mandel. "Kdybychom šli pozpátku, to by taky skočila zprava?"

"Teď ale mlčte, Lazare Grigorjeviči," řekl skrz zuby Novago.

Skočila za tři minuty. První vystřelil Morgan. Novagovi hučelo v uších; uviděl dvojitý záblesk výstřelu, jako paprsky rovné stopy po dvou výstřelech a bílé hvězdy výbuchů na hřebeni písečného přesypu.

O sekundu později vystřelil Opanasenko. Prásk-prásk! hřměly výstřely z pušek a bylo slyšet, jak se kulky s tupým rachotem tříští v písku. Na okamžik Novagovi připadlo, že uviděl zubatou tlamu s vyvalenýma očima, ale hvězdy výbuchů a jejich čáry mířily daleko stranou, takže pochopil, že se mýlí. Něco dlouhého a šedivého prudce proletělo nízko nad písečnými přesypy a protínalo zhasínající nitky po výstřelech; jen Novago se vrhl tváří do písku. Buch, buch, buch! Mandel klečel na jednom koleně, v natažené ruce třímал pistoli a spěšně vyprazdňoval zásobník někam mezi Morgana a Opanasenka.

Do toho rachotily pušky. Stopaři teď stříleli jeden po druhém.

Novago viděl, jak se dlouhý Morgan po čtyřech vyškřábal na písečný přesyp, jak padl k zemi a jak se mu ramena chvěla od výstřelů.

Opanasenko střílel vleče a bílé záblesky jeden po druhém ozařovaly ohromné černé brýle a černý náustek kyslíkové masky.

Nastalo ticho.

"Odrazili jsme ji," řekl Opanasenko, když vstával a oklepával si písek z kolen. "Jako vždycky: když se začne včas střílet, dá se na útěk."

"Já jsem ji jednou zasáhl," řekl hlasitě Humpry Morgan. Bylo slyšet zazvonění, jak vytáhl vyprázdněný zásobník.

"Tys ji viděl?" zeptal se Opanasenko. "Sakra, vždyť on přece neslyší."

Novago se supěním vstal a pohlédl na Mandela. Ten si přitáhl cíp kožichu a vsunul pistoli do pouzdra. Novago řekl:

"Tedy víte, Lazare Grigorjeviči..."

Mandel provinile pokašlával.

"Já jsem se asi nestrefil," řekl. "Pohybuje se velmi rychle."

"To jsem nesmírně rád, že jste se netrefil," upřímně řekl Novago.

"Tady byla totiž spousta terčů."

"Vy jste ji ale viděl, Petře Alexejeviči, ne?" zeptal se Mandel.

Nervózně si třel ruce v kožesinových rukavicích. "Prohlédl jste si ji?"

"Šedivá a dlouhá jako štika."

"Nemá žádné končetiny!" vzrušeně řekl Mandel. "Zcela jasně jsem viděl, že nemá žádné končetiny. A podle mého nemá ani oči!"

Stopaři přistoupili k lékařům.

"V takovém zmatku," řekl Opanasenko, "je jednodušší vypočítat, co všechno nemá. Mnohem těžší je říct, co všechno má." Zasmál se.

"Tak dobrá, přátelé. Nejdůležitější je, že jsme útok odrazili."

"Půjdu se podívat po těle," řekl najednou Morgan. "Jednou jsem ji zasáhl."

Opanasenko se na něho obrátil.

"Cos to povídal, Fjodore?" zeptal se Morgan.

"Aby tě to ani nenapadlo," řekl Novago.

"Ne," řekl Opanasenko. Přitáhl si Morgana k sobě a křikl: "Ne, Humpry, nemáme čas! Podíváme se po ní zítra, až půjdeme zpátky."

Mandel pohlédl na hodinky.

"Jéje!" řekl. "Už je deset patnáct. Kolik nám toho ještě zbývá, Fjodore Alexandroviči?"

"Nejvýše deset kilometrů, víc ne. Kolem dvanácté jsme tam."

"Výborně," řekl Mandel. "Ale kde mám zavazadlo?"

Začal se točit na místě. "Tamhle je..."

"Půjdeme jako před tím," řekl Opanasenko. "Vy vlevo. Třeba tu nebyla sama."

"Teď už se nemáme čeho bát. Lazar Grigorjevič má prázdný zásobník."

Šli dál jako dřív. Novago tak pět kroků za Mandelem, před ním vpravo Opanasenko s puškou pod paží, vzadu vpravo Morgan s puškou na krku.

Opanasenko šel rychle a myslel, že to takhle dál nejde. Ať už Morgan tu příšeru zabil nebo ne, pozitíí musí zajít na Základnu a připravit tam štvanci. Se všemi kraulery a pásovými vozidly, s puškami, dynamitem a raketami... Napadlo ho, co řekne tvrdohlavému Ivaněnkovi a usmál se. Pová: „Na Marsu jsou už i děti, je nejvyšší čas očistit Mars od všelijakých takových příšer!“ „To je ale noc!“ uvažoval Novago. „V ničem si nezačal s kteroukoli z těch, kdy jsem zabloudil v tajze. A to nejdůležitější ještě ani nezačalo a neskončí to dřív než někdy kolem páté ráno. Zítra v pět nebo dejme tomu v šest už bude vřestět na celou planetu. Jenom aby to Mandel nezbabral. Ne, určitě se to podaří. Tatík Mark Slavin může být klidný. Za pár měsíců už budeme tahat kluka po celé Základně v náručí a říkat pořád do kolečka: Kdopak to k nám přišel? No tak se nám ukaž, ty kuličko... Jenom se to musí ještě pořádně promyslet s tou centrifugou. A pak taky přivolat ze Země pořádného pediatra..."

Kluk bude určitě potřebovat pediatra. Škoda jen, že příští koráby sem přiletí až za rok. O tom, že se narodí zcela jistě chlapec, o tom Novago nepochyboval. Měl strašně rád chlapce, kteří se dají nosit na rukou a kterým se dá říkat - kdopak to k nám přišel...?

TÉMĚŘ TI SAMÍ

Každou chvíli je měli volat. Zatím ale seděli v chodbě na oknech přede dveřmi. Serjoža Kondratěv houpal nohama a Panin natahoval krátký krk, díval se do parku, kde na volejbalovém hřišti poskakovala děvčata z fakulty pro dálkové ovládání. Serjoža Kondratěv si seděl na rukách a díval se na dveře s lesknoucí se černou tabulkou nadepsanou "Velká centrifuga". Na vysoké škole kosmogace jsou čtyři fakulty, tři z nich mají cvičné prostory, na jejichž dveřích je tabulka se stejným nápisem. Vždycky je to velké vzrušení, když člověk čeká, až ho zavolají na Velkou centrifugu. Tak Panin třeba zevluje na děvčata viditelně proto, aby nedal najevo, jak je nervózní. A Panin má při tom už dnes docela běžný trénink.

"Nehrají špatně," řekl Panin hlubokým hlasem.

"Nehrají," řekl Serjoža, aniž se otočil.

"Ta čtyřka má výborné podání."

"Má," řekl Serjoža. Trhl rameny. On měl také dobré podání, ale neotočil se.

Panin pohlédl na Serjožu, pak na dveře a řekl: "Dneska tě odtud odnesou."

Serjoža mlčel.

"Nohama napřed," řekl Panin.

"Ale no tak," řekl Serjoža zdrženlivě. "Tebe vůbec nosit nebudou."

"Jen klid, sportovče," řekl Panin. "Sportovec musí být klidný, vyrovnaný a vždy připravený."

"Ale já jsem klidný," řekl Serjoža.

"Ty že jsi klidný?" řekl Panin a píchal mu do prsou nataženým prstem. "Ty vibruješ. Jsi vyvalený jako pulec. Je odporne se dívat, jak se klepeš."

"Tak se na mě nedívej," poradil mu Serjoža. "Koukej raději na děvčata. Dobrá podání a tak dále."

"Nemáš žádné chování," řekl Panin a podíval se oknem. "Hezká děvčata! A jak primově hrají."

"Tak se dívej," řekl Serjoža. "A snaž se, ať ti necvakají zuby."

"To jako mně že cvakají zuby?" podivil se Panin. "To tobě cvakají."

Serjoža mlčel.

"Mně můžou," řekl Panin po chvíli přemýšlení. "Já nejsem sportovec."

Povzdechl si, podíval se na dveře a řekl: "Kdyby aspoň už začali volat, nebo..."

Zleva se na konci chodby objevil vedoucí druhého ročníku Gríša Bystrov. Měl na sobě kombinézu, blížil se jen pomalu a cestou prstem maloval po zdi. Byl zamyšlený. Zastavil se před Kondratěvem a Paninem a řekl: "Zdravím vás." Hlas měl smutný.

Serjoža kývl. Panin přezíravě řekl: "Bud' zdrav, Grigoriji. Dostals taky vibraci před Centrifugou?"

"Dostal!" odpověděl Gríša Bystrov. "Trochu."

"Tadyhle," řekl Panin Serjožovi, "Grigorij se mírně klepe. Ostatně je to všeho všudy pouhý pulec."

Pulci byli ve škole všichni studenti z nižších ročníků.

Gríša povzdechl a také si sedl na okno.

"Serjožo," řekl, "je to pravda, že dnes máš první pokus na osminásobném?"

"Ano," řekl Serjoža. Neměl nejmenší chuť do mluvení, ale bál se, že Bystrova urazí. "Ovšem když mě pustí," dodal.

"Určitě tě pustí," řekl Gríša.

"Uvědom si to, pokus na osminásobném!" řekl Panin jakoby nic.

"Ty už jsi to zkoušel na osminásobném?" se zájmem se zeptal Gríša.

"Nezkoušel," řekl Panin. "Nejsem přece sportovec."

"Třeba to ale zkusíš, ne?" řekl Serjoža. "Teď hned, se mnou. Co ty na to?"

"Já jsem člověk jednoduchý, prostoduchý," odpověděl Panin.

"Existuje přece norma. Tou normou je pětinasobné přetížení. Můj jednoduchý nezákladný organismus nesnáší nic, co je přes normu."

Jednou to zkusil na šestinasobném, a vynesli ho v sedmé minutě. A mě s ním."

"Koho že vynesli?" nechápal Gríša.

"Můj organismus," vysvětlil mu Panin.

"Aha," řekl Gríša s mírným úsměvem. "A já jsem se ještě nedostal k pětinasobnému."

"Ve druhém ročníku ani nemusíš," řekl Serjoža. Seskočil z okna a začal střídavě dosedat na levou a pravou nohu. "Tak já jdu," řekl Gríša a také seskočil.

"Co se stalo, náčelníku?" zeptal se Panin. "Proč tolik smutku?"

"Někdo si udělal legraci z Kopylova," smutně řekl Gríša.

"Už zas?" řekl Panin. "Jakou legraci?"

Valja Kopylov z druhého ročníku byl znám na fakultě svým vřelým vztahem k výpočtové technice. Nedávno byl na fakultě ustaven nový velmi výkonný vlnový počítač LIANTO, Valja u něho trávil všechny svůj volný čas. Trčel u něho i v noci, ale v noční době se na LIANTU prováděly výpočty pro diplomaty a Valentina nemilosrdně vyháněli.

"Někdo od nás pro něho zaprogramoval zamilovaný vzkaz," řekl Gríša. "LIANTO teď v poslední fázi předává: Bez Kopylova není život životem, miluji, pozdrav od LIANTA. To všechno v jednoduchém abecedním kódu."

"Pozdrav od LIANTA..." řekl Serjoža a masíroval si ramena.

"Básníci. Zabít vás je málo."

"Dovedeš si představit," řekl Panin, "jakou radost z toho chlapec má?"

"A jaký je vtipný," řekl Serjoža.

"Co mi to říkáte," řekl Gríša Bystrov. "To řekněte těm chytrákům."

Fakt to tak bylo, pozdrav od Lianta. Dnes v noci Kan počítal a místo odpovědi najednou - pozdrav od Lianta. Teď si mě pozval."

Todor Kan, železný Kan, byl vedoucím navigátorské fakulty.

"No," řekl Panin, "čeká tě zajímavá půlhodinka, náčelníku. Železný Kan je velice pohotový spolubesedník."

"Železný Kan je velký estét," řekl Serjoža Kondratěv. "Nestřípí náčelníka, jehož studenti nedovedou dát dohromady dvě řádky."

"Já jsem člověk prostý, jednoduchý," řekl Panin ale vtom se pootevřely dveře a v nich hlava služby.

"Připraví se Kondratěv, Panin," řekla služba.

Panin sebou trhl a upravil si blůzu.

"Jdeme," řekl.

Kondratěv kývl na Gríšu a šel za Paninem do výcvikového sálu.

Byl to obrovský sál, uprostřed blikalo čtyřmetrové vahadlo na silném krychlovém loži - Velká centrifuga. Vahadlo se otáčelo. Kabiny na jeho koncích byly odtlačeny odstředivou silou a ležely téměř v horizontální poloze. Okénka v kabinách nebyla, studenti byli pozorováni zevnitř lože pomocí soustavy zrcadel. Několik studentů odpočívalo u zdi na švédské lavičce. Se zvrácenými hlavami sledovali létající kabinu.

"Čtyřnásobné," řekl Panin při pohledu na kabinu.

"Pětinasobné," řekl Kondratěv. "Kdo tam teď je?"

"Nguyen a Gurgendize," řekl chlapec od služby.

Přinesl dva obleky proti přetížení, pomohl Kondratěvovi a Paninovi při oblékání a zašněroval je. V takovém obleku se člověk podobá zámotku bource morušového.

"Čekejte," řekla služba a šla k loži.

Jednou za týden studenti vždycky trénovali na odstředivém zařízení a zvykali si tak na přetížení. Týden co týden jednu hodinu po celých pět let. Člověk musel sedět, trpět, poslouchat, jak mu praskají kosti, a vnímat, jak se mu široké řemeny vpíjejí přes silnou látku obleku do otlělého těla, jak mu visí obličej a nemůže mrkat, protože víčka jsou tak těžká. Přitom museli řešit jakési nezajímavé úlohy nebo sestavovat standardní programy pro počítač, to všechno nebylo nijak lehké, i když takové úlohy i podprogramy pro ně nebyly od prvního ročníku ničím novým. Někteří studenti snášeli sedminásobné přetížení, jiní nevydrželi ani trojnásobné - nedokázali se vyrovnat s dočasnou ztrátou zraku, a tak je převáděli na fakultu pro dálkové ovládání.

Vahadlo se začalo otáčet pomaleji, kabinky se začaly vracet do vertikální polohy. Z jedné vystoupil štíhlý opálený Nguen Fu Dat a zastavil se, přidržoval se otevřených dveří. Trochu to s ním houpalo.

Z druhé kabiny vypadl jako pytel brambor Gurgenidze. Studenti vyskočili ze švédské lavice, ale služba mu už pomohla vstát. Sedl si a opíral se přitom rukama o podlahu.

"Trochu života do toho, Levo!" řekl hlasitě jeden ze studentů.

Všichni se zasmáli, jenom Panin se nesmál.

"To nevadí, hoši," řekl sípavě Gurgenidze a vstal. "Nic to není!"

Hrozivě zahýbal tvář, jak si rozecvičoval oteklé svaly na obličeji.

"Nic to není!" opakoval.

"Dneska tě odtud ponesou, sportovče!" řekl Panin tiše, ale značně energicky.

Kondratěv dělal, že ho neslyší. „Jestli mě odtud dneska odnesou," uvažoval, „je konec. Dneska mě nesmějí odnést.

Nesmějí." "Jsi moc tlustý, Levo," řekl. "A tlustí snáší přetížení moc špatně."

"Zhubne," řekl Panin. "Když bude chtít, zhubne." Panin shodil šest kilo, ještě než se naučil snášet pětínásobné přetížení, jak mu předepisovala norma. Vytrpěl si s tím své, ale nechtěl k dálkařům. Chtěl být navigátorem.

V loži se otevřel otvor, odtud vystoupil instruktor v bílém plášti a vyzvedl u Nguena a Gurgenidzeho lístečky se záznamy. "Kondratěv s Paninem jsou připraveni?" řekl. "Ano," řekla služba. Instruktor zběžně prohlédl lístky, "Tak," řekl. "Nguen a Gurgenidze mohou jít. Mají zápočet."

"Výborně!" řekl Gurgenidze. Hned vypadal líp. "Já mám taky zápočet?"

"Vy taky," řekl instruktor.

Gurgenidze najednou hlasitě škytl. Všichni se znovu rozesmáli, dokonce i Panin, Gurgenidze však nesmírně zrozpáčitel. Smál se i Nguen Fu Dat, když si uvolňoval šněrování obleku na opasku. Bylo vidět, že se cítí výborně. Instruktor řekl:

"Panin, Kondratěv do kabin."

"Vitaliji Jefremoviči..." řekl Kondratěv.

"Ach ano, -" řekl instruktor a v jeho tváři se objevil starostlivý výraz. "Je mi to velice líto, Sergeji, ale lékař vám zakázal přetížení přes normu. Dočasně."

"Jak to?" polekaně se zeptal Kondratěv.

"Dokonce přísně zakázal."

"Ale vždyť já už jsem snášel sedminásobné," řekl Kondratěv.

"Je mi to velice líto, Sergeji," opakoval instruktor.

"To je nějaký omyl," řekl Kondratěv. "To se nesmí stát."

Instruktor pokrčil rameny.

"To přece nejde," řekl Kondratěv rozladěně. "Dostanu se z formy."

Ohlédl se na Panina. (Panin hleděl do země.) Kondratěv znovu pohlédl na instruktora. "Všechno bude pryč."

"Je to jenom na čas," řekl instruktor.

"Ale na jak dlouhý?"

"Až do rozhodnutí. Tak na dva měsíce, víc ne. To se někdy stane."

Zatím budete trénovat na pětínásobných. Pak to budete stupňovat."

"Ale to nic, Serjožo," řekl hlubokým hlasem Panin. "Trochu si odpočín od těch svých supervýkonů."

"Přesto bych vás chtěl poprosit..." začal Kondratěv mluvit nepříjemně pisklavým hlasem, což se mu ještě nikdy v životě nestalo.

Instruktor se zamračil.

"Ztrácíme čas, Kondratěve," řekl. "Nastupte si do kabiny."

"Provedu," řekl tiše Serjoža a vstoupil do kabiny.

Usedl do křesla, připoutal se širokými řemeny a vyčkával. Pod křeslem bylo zrcadlo a Kondratěv v něm uviděl svou zamračenou, zlou tvář. „Raději by mě odtud měli vynést," pomyslel si. „Teď se mi uvolní svaly a můžu začít od začátku. Kdy se teď dostanu na desetinásobné?"

Nebo aspoň k osminásobným. Všichni mě považují za sportovce,' zlostně uvažoval. „Doktor taky. Co kdybych mu to ukázal?" Představil si sám sebe, jak vypravuje lékaři, proč tohle všechno potřebuje, zatímco lékař se na něho dívá veselými vybledlými očima a říká: „Jen pomalu, Sergeji, pomalu..." "Alibista," řekl Kondratěv nahlas.

Měl na mysli lékaře, ale hned si pomyslel, že Vitalij Jefremovič by ho mohl v mikrofonu slyšet a připsat to sobě.

"Tak tedy dobře," řekl nahlas.

Kabina se plynule dala do pohybu.

Výcvik začal.

...Když vyšli z výcvikového sálu, Panin si začal třít otoky pod očima. Po Velké centrifuze měl takové problémy vždycky,

jako všichni studenti, kteří měli sklon k obezitě. Panin na svůj zevnějšek nesmírně dbal. Byl hezký a zvykl si, že se líbí. Proto hned po tréninku na Velké centrifuze si dával práci se svými otoky.

"Tobě se takové svinstvo nedělá," řekl Kondratěvovi.

Kondratěv mlčel.

"Ty máš konstituci jak se patří, sportovče. Jsi jako rybička."

"Tvoje starosti bych chtěl mít," řekl Kondratěv.

"Přece ti řekli, že to je jenom na čas, ty blázne."

"Galcevovi také říkali, že je to na čas, a pak ho přeložili k dálkařům."

"Co se dá dělat," řekl Panin uvážlivě, "osud mu nepřeje."

Kondratěv stiskl zuby.

"Uvědom si," řekl Panin, "zakázali mu osminásobné. Já jsem například člověk jednoduchý, prostý..."

Kondratěv se zastavil.

"Poslouchej, chytráku," řekl. "Bykov odvedl Tachmasib od Jupitera jenom při dvanáctinásobném přetížení. Třeba tohle nevíš, co?"

"Ale vím," řekl Panin.

"A Jusupov zahynul jenom proto, že nevydržel osminásobné přetížení.

To víš taky?"

"Jusupov je navigátor-průzkumník," řekl Panin, "to není náš případ.

A Bykov nikdy v životě, jen tak mimochodem, žádná přetížení netrénoval."

"To víš jistě?" jedovatě se zeptal Kondratěv.

"No tak možná trénoval, ale ne tak na doraz jako ty, sportovče."

"Hele, Borko, ty mě skutečně považuješ za sportovce?" řekl Kondratěv.

Panin na něho rozpačitě pohlédl.

"No víš," řekl, "já netvrdím, že je to tak špatné... ve vesmíru to může být samozřejmě užitečná věc..."

"Tak dobře," řekl Kondratěv. "Půjdeme do parku. Rozcvičíme se."

Šli spolu chodbou. Panin si neustále třel otoky pod očima a nahlížel do každého okna.

"Děvčata pořád ještě hrají," řekl. Zastavil se u jednoho z oken a natáhl krk. "Hele, je tam!"

"Kdo?" zeptal se Kondratěv.

"To nevím," řekl Panin.

"To je vyloučeno," řekl Kondratěv.

"Ale jo, je to pravda, předešlým jsem s ní tančil. Ale jak se jmenuje, nevím."

Serjoža Kondratěv také pohlédl do okna.

"Vidíš, tamhle," řekl Panin, "ta s ovázaným kolenem."

"Vidím," řekl Serjoža. "Jdeme."

"Je to pěkné děvče," řekl Panin. "Moc pěkné. A chytré."

"Tak jdeme, jdeme," řekl Kondratěv. Vzal Panina pod paži a táhl ho za sebou.

"Kam tak pospícháš?" podivil se Panin.

Prošli kolem prázdných poslucháren a nahlédli do cvičebny. Cvičebna byla zařízena jako navigátorská paluba opravdového fotonového planetoletu, jenom nad ovládacím pultem byla místo videoobrazovky zapuštěná velká bílá krychle stochastického stroje. Byl to vysílač kosmogačnických úloh. Při zapojení předával náhodné údaje do registračních přístrojů pultu. Student musel sestavit soustavu povelů pro ovládání, které by optimálně vyhovovalo podmínkám úlohy.

Ted' se před pultem tlačila hromada na první pohled ještě nedozrálých kluků. Překřikovali se, mávali rukama a jeden druhého odstrkovali.

Pak najednou nastalo ticho a bylo slyšet, jak suše cvakají klávesy na pulte: někdo volil povel. V úmorném tichu zahučel počítač, nad pultem se rozsvítilo červené světlo - znamení, že řešení bylo špatné.

Kluci se rozeřvali. Někoho stáhli z křesla a vystrčili ho pryč. Byl pěkně nabroušený a hlasitě křičel: "Já jsem to přece říkal!"

"Co jsi takový zpocený?" lhostejně se ho zeptal Panin.

"To je vzteky," řekl kluk.

Počítač znovu zahučel a znovu se nad pultem rozsvítilo červené světlo.

"Já jsem to přece říkal!" zapištěl kluk.

"No tak," řekl Panin a ramenem si klestil cestu hloučkem.

Kluci utichli. Kondratěv uviděl, jak se Panin sklonil nad pultem, pak rychle a s jistotou zacvakaly klávesy, počítač zahučel a nad pultem se rozsvítilo zelené světlo. Kluci se rozkřičeli.

"Tak tohle je Panin," řekl někdo.

"Vždyť to je přece Panin," řekl vyčítavě Kondratěvovi upocený kluk.

"Jen klid," řekl Panin a prodíral se srocením ven. "Jedte dál. Jdeme, Sergeji Ivanyči."

Pak nahlédli do učebny výpočetní techniky. Tam probíhala cvičení; u nádherného šedivého tělesa LIANTO seděli na bobku tři operátoři a piplali se se schématem. Mezi nimi i smutný vedoucí druhého ročníku Gríša Bystrov.

"Pozdrav od Lianta," řekl Panin. "Jak je vidět, Bystrov ještě žije.

Je to divné."

Pohlédl na Kondratěva a poplácal ho po zádech. Chodbou se nesla halasná ozvěna.

"Tak už něco řekni," usmál se Panin.

"Nech toho, Borko," řekl Kondratěv.

Sestoupili po schodech, prošli vestibulem s velkou bronzovou bystou Ciolkovského a vstoupili do parku. U vchodu nějaký student z druhého ročníku zaléval květiny na záhonech. Když šli kolem něho, Panin s přehnanými gesty začal recitovat: "Bez Kopylova to není ten život, miluji, pozdrav od Lianta." Student druhého ročníku se smutně usmál a pohlédl do okna ve druhém patře.

Šli dál úzkou alejí osázenou střemchovými keři. Panin začal najednou zpívat, když vtom od zatačky jim šla naproti skupina děvčat v plavkách a tričkách. Vracela se z volejbalového hřiště. Jako první šla s míčem pod paží Kát'a. "To mi tak ještě scházelo," pomyslel si Kondratěv.

"Teď na mě upřete ty své kulaté oči. A začne mluvit pohledem." Dokonce se na okamžik zastavil. Měl neuvěřitelnou chuť přiskočit střemchové keře a schovat se co nejdál. Pohlédl úkosem na Panina. Ten se přívětivě usmíval, narovnal v ramenou a řekl medovým hlasem: "Buďte zdráva, děvčata!"

Fakulta pro dálkové ovládání ho poctila bělozubým úsměvem.

Kát'a pohlédla jenom na Kondratěva. "Panebože," pomyslel si a nahlas řekl: "Ahoj, Kát'o."

"Ahoj, Serjožo," řekla Kát'a, sklopila hlavu a přešla.

Panin se zastavil.

"Tak co je?" řekl Kondratěv.

"To je ona," řekl Panin.

Kondratěv se ohlédl. Kát'a stála, upravovala si pocuchané vlasy a dívala se na něho. Pravé koleno měla převázané zaprášeným obinadlem.

Chvilí se na sebe dívali; Kát'a měla oči úplně kulaté. Kondratěv si skousl rty, otočil se a šel, aniž čekal na Panina. Ten ho dohnal.

"To jsou nádherné oči," řekl.

"Kulaté," řekl Kondratěv.

"Ty jsi kulatý," řekl Panin vztekle. "To je strašně moc hezká holka.

Počkej," řekl, "odkud tě znáš?"

Kondratěv neodpověděl a Panin mlčel.

Uprostřed parku byl rozlehlý palouk porostlý hustou měkkou trávou.

Tady se obvykle dřeli před teoretickými zkouškami, odpočívali po tréninku na centrifuze a o letních večerech se sem někdy přicházeli libat. Teď se tu usadil pátý ročník navigační fakulty. Nejvíce lidí bylo pod bílou plachtou, kde hráli čtyřrozměrné šachy. Tuto vysoce intelektuální hru, při níž šachovnice a figurky měly čtyři prostorové rozměry a existovaly jenom v představě hráčů, přinesl před několika lety do školy Žilin, ten, který nyní pracoval jako palubní inženýr na transmarťanské lince "Tachmasib". Studenti z vyšších ročníků měli tuto hru rádi, zdaleka ne každý ji však mohl hrát. Zato však fandou se mohl stát kdokoli, kdo nebyl právě líný. Takoví fanoušci křičeli na celý park.

"Měl táhnout pěšcem na é jedna - delta - há..."

"To by přišel o čtvrtého koně."

"Tak ať! Pěšci se dostanou do prostoru střelců..."

"Do jakého prostoru střelců? Kde jsi vzal jaký prostor střelců?"

Špatně sis zapsal devátý tah!"

"Poslouchejte, hoši, odved'te Šašku a přivažte ho ke stromu! Ať si tam chvilku postojí."

Někdo, zřejmě to byl jeden z hráčů, rozzlobeně vykřikl na celé kolo: "Tak тихо! Copak nevidíte, že rušíte?"

"Pojď se podívat," řekl Panin. Čtyřrozměrné šachy se mu líbily.

"Nemám chuť," řekl Kondratěv.

Překročil přes Gurgenidze, který ležel na Malyševovi a kroutil mu ruku až ke krku. Malyšev se ještě snažil, ale všechno bylo jasné.

Kondratěv od nich odstoupil o několik kroků a svalil se do trávy.

Namáhat teď svaly po přetížení bylo bolestivé, zato však velmi užitečné.

Udělal most, pak stojku, pak znovu most, nakonec si lehl na záda a zadíval se do nebe. Panin si sedl vedle něho a začal poslouchat volání fandů a ukusoval přitom travu.

"Neměl bych jít ke Kanovi?" pomyslel si Serjoža. "Přijít a říct: Soudruhu Kane, co si myslíte o mezihvězdných přeletech? Ne, takhle ne. Soudruhu Kane, chci dobýt vesmír. No tohle, nesmysl!" Serjoža se otočil na břicho a opřel si bradu do dlaní.

Gurgenidze s Malyševem už přestali zápasit, sedli si k Paninovi.

Malyšev se vydýchal a zeptal se: "Co bylo včera na stereovizoru?"

"Modrá pole," řekl Panin. "Přenos z Argentiny."

"To tedy ani nemuseli dávat," řekl Panin.

"Jo," řekl Malyšev, "to je jak tam pořád ztrácí ledničku?"

"Vysavač," opravil ho Panin.

"Tak to jsem viděl," řekl Malyšev. "Ba ne, film to není špatný."

Hudba je taky dobrá. A gama vůně je taky solidní. Pamatuješ si, jak byli u moře?"

"To je možné," řekl Panin. "Jenomže já mám rozbitý dávkovač."

Pořád je jenom cítit užená ryba. Zvlášť zajímavé bylo, když vešel do květinářství a přivoněl si k růži."

"Prosím tě," řekl Gurgenidze, "proč si to, Borko, nespraviš?"

Malyšev zamyšleně řekl: "To by bylo něco, kdyby se pro film zpracovala metoda pro přenášení hmatových vjemů."

Dovedeš si, představ, Borko, na plátně někdo někoho líbá a ty najednou dostaneš pořádnou přes hubu..."

"No to si dovedu představit," řekl Panin. "To se mi už jednou stalo.

A nemusel jsem ani chodit do kina."

„A pak bych dal dohromady mládence," uvažoval Serjoža. „K tomu účelu se už dneska dají vybrat vhodní lidé.

Mamedov, Válka Petrov, Serjožka Zavjalov z inženýrského, Vítka Brjuškov z třetího ročníku snáší dvanáctinásobné přetížení. Ten ani trénovat nemusí: má nějaké zvláštní střední ucho. Je to ale ještě kluk a v ničem takovém se nevyzná.' Serjoža si pamatuje, jak Brjuškov na Paninovu otázku, na co mu to je, se důležité nafoukl a řekl: „Tak to zkus jako já." „Je to ještě mrňous. V podstatě to ale jsou všichni sportovci - ti mrňousové, i ti, co vycházejí. Copak třeba takový Valja Petrov..." Serjoža se znovu převrátil na záda. „Valja Petrov. Práce Akademie pro neklasické mechaniky, díl sedmý. Válka s tou knihou spí i já.

Čtou ji přece ale i druzí. A čtou ji pořád. V knihovně jsou tři výtisky, jsou pěkně ohmatané a ne vždycky je člověk dostane. To tedy znamená, že nejsem jediný? Podle toho zajímá ještě i další "Chování píkvantů v urychlovačích" a i oni si z toho dělají závěry? Chytit tak při tom Valku, pomyslel si Serjoža, „a popovídat si s ním..." „Co na mě prosím tě tak koukáš?" řekl Panin. „Kluci, proč se na mě pořád tak kouká? Jde z toho pohledu hrůza!"

Serjoža si uvědomil, že klečí a opírá se o ruce a dívá se rovnou Paninovi do očí.

"To je zkrat!" řekl Gurgenidze. "Já podle tebe uplácám „Zamyšlení."

Serjoža vstal a rozhlédl se po loučce. Petrov tu nebyl. Znovu si lehl a přitiskl tvář do trávy.

"Sergeji," řekl Malyšev. "Co ty na to?"

"A na co?" zeptal se Serjoža do trávy.

"Znárodnění „United Rocket Construction'."

"Uvedenou akci mistra Hopkinse schvaluji. Čekám na další ve stejném duchu. Kondratěv," řekl Serjoža. "Telegram poslat na dobírku ve valutách přes Sovětskou státní banku."

"V United Rocket jsou dobří inženýři. U nás máme také dobré inženýry.

Je nejvyšší čas, aby se všichni spojili a postavili průtokovače.

Všechno už zaleží jen na inženýrech, my už si svou práci uděláme.

My jsme připraveni." Serjoža si představil jednotky obřích hvězdných korábů na startu, pak v Prostoru, na hranici světelné bariéry, při desetinásobném dvacetinásobném přetížení, jak pohlcují rozptýlenou hmotu, tuny mezihvězdného prachu a plynu... Obrovská zrychlení, mohutná pole umělé gravitace... Speciální teorie relativity se sem už nehodí, je postavena na hlavu. Ve hvězdoletu uplynou desítky let, na Zemi jenom měsíce. A i když není známa teorie, zato jsou pí-kvanta, v superurychlovačích, pí-kvanta urychlená téměř na rychlost světla, pí-kvanta, která stárnou desetkrát stokrát rychleji, než je jim dáno klasickou teorií. Obletět celý viditelný vesmír za deset patnáct místních let a vrátit se na Zemi rok po startu... Překonat Prostor, roztrhnout řetěz Času, darovat svému pokolení cizí světy, ten dobrák doktor mu klidně zakáže na nějakou dobu přetížení, čert aby ho vzal...

"Tady leží," řekl Panin. "Dolehla na něj ale deprese."

"Je strašně smutný," řekl Gurgenidze.

"Zakázali mu trénovat," vysvětlil Panin.

Serjoža zvedl hlavu a uviděl, že k nim přišla Táňa Gorbunovová z druhého ročníku fakulty pro dálkové ovládání.

"Ty jsi vážně v depresi, Serjožo?" zeptala se.

"Ano," řekl Kondratěv. Vzpomněl si, že Táňa je Kátina kamarádka a nebylo mu z toho právě nejlépe.

"Sedni si k nám, Táničko," řekl Malyšev.

"To ne," řekla Táňa. "Já si musím popovídat se Serjožou."

Gurgenidze vykřikl: "Hoši, jdeme hecovat fandy!"

Vstali a odešli, Táňa si sedla vedle Kondratěva. Byla štíhlounká, měla veselé oči a bylo nepředstavitelně příjemné dívat se na ni, i když to byla Kátina kamarádka.

"Proč se zlobíš na Kát'u?" zeptala se.

"Já se nezlobím," řekl zamračeně Kondratěv.

"Nelži," řekla Táňa. "Zlobíš."

Kondratěv zavrtěl hlavou a díval se mimo ni.

"Tak ji tedy nemáš rád," řekla Táňa.

"Poslouchej, Táňuško," řekl Kondratěv. "Ty máš svého Malyševa ráda?"

"Mám."

"Tak vidíš. Vy se pohádáte a já vás začnu usmířovat."

"Tak vy jste se pohádali?" řekla Táňa. Kondratěv se odmlčel.

"Víš, Sergeji, když my se s Miškou pohádáme, určitě se smíříme.

A sami. Ale ty..."

"Ale my se nesmíříme," řekl Kondratěv.

"Tak jste se přece jenom pohádali."

"My se nesmíříme," úsečně řekl Kondratěv a pohlédl rovnou do Táňiných veselých očí.

"Ale Kát'a ani neví, že byste se nějak nepohodli. Nerozumí tomu a mně je jí prostě líto."

"A co mám tedy dělat, Táňo?" řekl Kondratěv. "Aspoň ty mě pochop.

Vždyť tobě se něco takového jistě taky stalo."

"Stalo," souhlasila Táňa. "Jenomže jsem mu to rovnou řekla."

"No tak vidíš!" řekl radostně Serjoža. "A co on?"

Táňa pokrčila rameny.

"Nevím," řekla. "Vím jenom, že z toho neumřel." Vstala, očistila si sukni a zeptala se: "Tobě vážně zakázali přetížení?"

"Vážně," řekl Kondratěv a vstal. "Jsi na tom líp jako děvče, ale jak to mám říct já?"

"Lepší je to říct."

Otočila se a zamířila k hráčům čtyřrozměrných šachů, kde Miška Malyšev vykřikoval něco o kreténech bez mozku.

Kondratěv za ní křikl: "Táňuško..." Zastavila se a ohlédlá. "Nevím, třeba to všechno přejde..."

Mám teď v hlavě něco docela jiného."

Věděl, že to nepřejde. Věděl taky, že to je Táně jasné. Usmála se a přikývla.

Po tom všem, co se stalo, neměl Kondratěv chuť k jídlu. Bezděčně namáčel suchary do silného sladkého čaje a poslouchal, jak Panin, Malyšev a Gurgenidze projednávají svůj jídelníček. Pak se pustili do jídla a u stolu chvíli panovalo mlčení. Bylo slyšet, jak u sousedního stolu někdo tvrdí: "Psát, jako psal Hemingway, to dneska už nejde. Psát se musí krátce a podávat přitom maximum informací. Hemingwayovi chybí přesnost..."

"To je dobře, že mu chybí! Přesnost v polytechnické encyklopedii..."

"V encyklopedii? Vezmi takovou Strogovovu Cestu cest. Četls to?"

"Přesnost, přesnost!" řekl nějaký bas. "Mluvíš a nevíš co..."

Panin odložil vidličku, pohlédl na Malyševa a řekl: "A teď nám něco pověz o vnitřnostech velryby."

Před tím, než přišel na fakultu, pracoval Malyšev ve velrybářském kombinátu.

"Počkej, počkej," řekl Gurgenidze.

"Já vám raději budu vyprávět, jak se loví sépie na Maoledao," navrhl Malyšev.

"Nechte toho!" řekl podrážděně Kondratěv.

Všichni na něho pohlédli a odmlčeli se. Potom řekl Panin: "Takhle to nejde, Sergeji, vzpamatuj se."

Gurgenidze vstal a řekl: "Tak! Nadešla vhodná chvíle k připitku."

Odešel do bufetu, vrátil se se sklenicí rajske šťávy a nadšeně oznámil: "Hoši, Fu Dat říká, že Ljachov sedmnáctého odlétá na první mezihvězdný let!"

Kondratěv okamžitě zvedl hlavu: "Vážně?"

"Sedmnáctého," opakoval Gurgenidze. "Na Molniji."

Fotonový koráb Chius-Molnija byl prvním pilotovaným průtokovým korábem na světě. Stavěli ho dva roky a tři roky už ho zkoušeli nejlepší meziplanetární pracovníci.

„Tak už to začalo," pomyslel si Kondratěv a zeptal se: "Víš se, jak daleko?"

"Fu Dat říká, že půldruhého světelného měsíce."

"Soudruzi meziplanetární pracovníci!" řekl Malyšev. "To je důvod k napití." Slavnostně rozlil rajskou šťávu do sklenic.

"Pozvedněte číše!"

"Nezapomeň to osolit," řekl Panin.

Všichni čtyři si přitukli a napili se. „Začalo to, už to začalo," uvažoval Kondratěv.

"Já jsem Chius-Molniji viděl," řekl Malyšev. "Loni, když jsem měl praxi na Hvězdičce. Je to taková hora."

"Průměr zrcadla sedm set metrů," řekl Gurgenidze. "To není tak moc. Zato úhel shromažďovače, hoši, činí šest kilometrů. A délka od jednoho konce ke druhému téměř osm kilometrů."

„Hmotnost - tisíc šestnáct tun," mechanicky si vzpomněl Serjoža.

„Průměrný tah osmnáct megazengerů, cestovní rychlost - osmdesát megametrů za sekundu, vypočtené maximální přetížení - šest G... to je málo... Maximální vypočtený záběr - patnáct var... to je málo, málo..." "Navigátoři," řekl zasněně Malyšev. "Tohle je přece náš koráb."

S takovými budeme létat."

"Oversanom - Země - Pluton!" řekl Gurgenidze.

Na druhém konci sálu zavolal někdo zvonivým tenorem: "Soudruzi! Slyšeli jste to? Molnija sedmnáctého odlétá na první mezihvězdnou výpravu!"

V sále to zašumělo. Od sousedního stolku vstali tři z velitelské fakulty a pospíchali za hlasem.

"Esa šla za signálem," řekl Malyšev a sledoval je očima.

"Já jsem člověk prostý, jednoduchý," řekl najednou Panin při nalévání rajske šťávy do sklenice. "To je to, co přes veškerou snahu nedokážu pochopit. Na co nám vlastně ty hvězdy jsou?"

"Jak to myslíš - na co?" podivil se Gurgenidze.

"Tak Měsíc - to je startovací plocha a observatoř. Venuše - to jsou aktinidy. Mars - to je fialové zelí, generace atmosféry - kolonizace."

Skvělé. Ale na co hvězdy?"

"Jestli tomu dobře rozumím," řekl Malyšev, "tak tobě není jasné, proč Ljachov odlétá na mezihvězdnou expedici?"

"To je obluda," řekl Gurgenidze. "Oběť mutací."

"Tak poslouchejte," řekl Panin. „Já už o tom přemýšlím dlouho."

Tedy my jsme hvězdoletci, odlétáme k Velrybě. Dva a půl parseku."

"Dva celé, čtyři desetiny," řekl Kondratěv při pohledu do sklenice.

"Letíme," pokračoval Panin. "Letíme dlouho. Dejme tomu, že tam třeba jsou planety. Přistaneme na nich, prozkoumáme je, šup sem šup tam, jak říká můj děda."

"Ten tvůj děda je estét," přerušil ho Gurgenidze.

"Pak dlouho letíme zpátky. Jsme staří a vymrzlí, všichni jsme se spolu mockrát pohádali. Serjožka aspoň docela jistě s nikým nemluví."

Je nám už k šedesátce. A díky Einsteinovi na Zemi za tu dobu uplynulo sto padesát let. Vítají nás nějací mladí občané. Nejdřív je to všechno pěkné: hudba, květiny a šašlik. Pak ale dostanu chuť zajet si do mé Vologdy. A teď se ukáže, že tam nikdo už nebydlí. Udělali tam totiž muzeum."

"Muzejní město Borise Panina," řekl Malyšev. "Samé pamětní desky."

"Ano," pokračoval Panin. "Samé desky. Prostě ve Vologdě se bydlet nedá, ale - líbí se vám to ale? - byl tam vybudován památník."

Můj památník. Dívám se sám na sebe a pokouším se zjistit, proč mám rohy. Odpovědi nerozumím. Jasně je jenom to, že to nejsou rohy. Vysvětlují mi, že před půldruhým stoletím jsem nosil takovou přilbu. Ne, říkám jim, takovou přilbu jsem neměl. No to je zajímavé!

- říká dozorce muzejního města a začíná si to zapisovat. A pak povídá - to musím okamžitě sdělit do Ústředního úřadu věčné paměti.

Při slovech "věčná paměť" se mi začínají vytvářet ne právě nejlepší asociace. Nejsem však schopen vysvětlit to dozorcům."

"Řečičky," řekl Malyšev. "K věci."

"V podstatě začínám chápat, že jsem se znovu dostal do cizího světa. Předáváme výsledky z našeho letu, ale oni je přijímají nějak podivně. Tyto výsledky, jak rače vidět, mají příliš úzký historický význam. To všechno už tu znají padesát let, protože na Velrybě - tam jsme, myslím, letěli? - lidé byli po nás už dvacetkrát. A dokonce tam postavili tři umělé planety velké jako naše Země. Uskutečňují podobné přelety za dva měsíce, protože, rače si všimnout, objevili nějakou vlastnost prostoru a času, které my nerozumíme a které oni říkají třeba tramtadijadáři. Nakonec nám pouštějí film, týdeník, který byl natočen, když zařazovali náš koráb do Archeologického muzea. My se na to koukáme, posloucháme..."

"Kde se to v tobě bere," řekl Malyšev.

"Já jsem člověk jednoduchý," řekl výhružně Panin. "Popustil jsem jenom uzdu fantazii..."

"Nemá pravdu," řekl potichu Kondratěv.

Panin okamžitě zvažněl.

"Dobře," řekl také potichu. "Pak mi řekni, v čem nemám pravdu."

Pak mi ale taky řekni, na co nám jsou hvězdy."

"Počkejte," řekl Malyšev. "Tady jsou dvě otázky. Za prvé: jaký užitek máme z hvězd?"

"Tak jaký?" zeptal se Panin.

"Za druhé: kdyby z toho nějaký užitek byl, jestli ho bude mít taky současné pokolení? Je to tak, Borko?"

"Je," řekl Panin. Už se neusmíval a hleděl upřeně na Kondratěva.

Kondratěv mlčel.

"Odpovídám na první otázku," řekl Malyšev. "Ty chceš vědět, co se děje v souhvězdí Velryby?"

"No chci," řekl Panin. "To je ale málo jenom chtít."

"Ale já chci. A jestli to budu chtít celý život a jestli se budu snažit, abych to poznal, pak před koncem mého - doufám že nekonečného - života, budu moci děkovat bohu, který neexistuje, že vytvořil hvězdy a naplnil můj život."

"Ach!" zvolal Gurgenidze. "Jak nádherně to zní!"

"Chápeš to, Borisi," řekl Malyšev. "Člověk!"

"No a co?" zeptal se rudnoucí Panin.

"To je všechno," řekl Malyšev. "Člověk nejdřív řekne: chci jíst."

Pak to ještě není člověk. Ale pak řekne: chci vědět. Pak už to je Člověk."

Chápeš, který z nich se má psát s velkým písmenem?"

"Ten váš Člověk," vztekale řekl Panin, "ještě pořádně neví, po čem šlape, a už chce sahat na hvězdy."

"Proto je to také Člověk," odpověděl Malyšev. "On už je takový."

Podívej se, Borisi, nestav se proti přírodním zákonům. To na nás nezáleží. Je takový zákon: touha poznávat, aby bylo možno žít, se nenávratně mění v touhu žít, aby bylo možno poznávat. Z novin. Ty se přece bojíš přetížení."

"Tak dobře," řekl Panin. "Půjdu dělat učitele. Budu poznávat dětské duše pro všechny. Ale pro koho ty budeš poznávat hvězdy?"

"To je jiná otázka," začal Malyšev. Gurgenidze jim skočil do řeči a vykřikl, až mu při tom svítilo bělmo v očích: "Ty chceš čekat, až vynaleznou tu tvoji tramtadijadáři? Tak čekej!"

Já čekat nechci! Já poletím ke hvězdám!"

"Řečičky," řekl Panin. "Buď zticha, Levo."

"Jen se neboj, Borjo," řekl Kondratěv, aniž zvedl oči. "Tebe ke hvězdám nepošlou."

"A proč?" vzpamatoval se Panin.

"Kdo tě potřebuje?" vykřikl Gurgenidze. "Sed' si na měsíční trase!"

"Bude jim líto tvého mládí," řekl Kondratěv. "A pro koho my budeme poznávat hvězdy... Pro nás, pro všechny. Taky pro tebe. Ale ty je poznávat nebudeš. Ty se o nich budeš dozvídat. Z novin. Ty se přece bojíš přetížení."

"No tak, kluci," poplašeně řekl Malyšev. "Jde o čistě teoretický spor."

Serjoža ale cítil, že nezbyvá mnoho, aby začal být hrubý a aby začal dokazovat, že není sportovec. Rychle vyšel z kavárny.

"Máš dost?" řekl Gurgenidze Paninovi.

"No," řekl Panin, "aby v takové situaci zůstal člověk člověkem, musí pěkně zdívočet."

Chytil Gurgenidzeho za krk a ohnul ho až dolů. V kavárně už nikdo nebyl, u pultu si přit'ukávali rajskou šťávou tři esa z fakulty pro velení. Pili na Ljachova, na první mezihvězdnou expedici.

...Serjoža Kondratěv šel rovnou k videofonu. „Nejprve musím dát všechno do pořádku," uvažoval. „Nejdřív Kát'u. Jak hloupě se to všechno zamotalo. Chudák Kát'a. Jenže já jsem taky chudák." Zvedl sluchátko a zarázil se, když se snažil vzpomenout na číslo Kátina pokoje. Najednou vytočil číslo pokoje Valji Petrova. Do poslední chvíle myslel na to, že

musí okamžitě mluvit s Kát'ou, ale pak chvíli mlčel, díval se na vyhublou Petrovovu tvář, která se objevila na obrazovce. Petrov také mlčel a udiveně zvedl řídké obočí. Serjoža řekl: "Neruším tě?"

"Teď ani ne," řekl Valja.

"Potřebuji s tebou mluvit. Přijdu teď za tebou."

"Potřebuješ sedmý díl?" řekl Valja s přimhouřenýma očima. "Tak přijď. Já ještě někoho pozvu. Neměl bych pozvat Kana?"

"Ne," řekl Kondratěv. "Na to je ještě brzy. Nejdřív musíme sami."

Kapitola druhá

NÁVRAT

DĚDOVÉ

Asistent se vrátil a dispečer stále ještě stál před obrazovkou s hlavou skloněnou a rukama zastrčenýma hluboko do kapes. V hloubce obrazovky uvězněné za koordinační mřížkou se pomalu plazila výrazně bílá tečka.

"Kde teď jsou?" zeptal se asistent.

"Nad Afrikou," řekl dispečer. "Devět megametřů."

"Devět..." opakoval asistent. "A rychlost?"

"Skoro kruhová." Dispečer se otočil. "Co tady přešlapuješ? Něco se stalo?"

"Stalo, ale nerozčiluj se," řekl asistent. "Stejně se to už nedá napravit..."

zachytili o hlavní zrcadlo."

Dispečer zasupěl a aniž vytáhl ruce z kapes, usedl na opěradlo křesla.

"Blázní," zavrčel.

"Proč to říkáš?" zeptal se asistent nejistě. "Něco se jim stalo... Závada v ovládání..."

Mlčeli. Bílý bod se vytrvale plazil a protínal úhlopříčně obrazovku.

Dispečer řekl: "Jak jsi mohl dovolit, aby se s vadným řízením dostali do staniční zóny? A proč se nehlásí?"

"Něco vysílají..."

"To není hlášení. To je nějaké blekotání."

"Ba ne, hlásí se," řekl tiše asistent. "Přece jenom to má určitou frekvenci..."

"Frekvenci, frekvenci..." řekl dispečer skrze zuby.

Asistent se sklonil k obrazovce a krátkozrace se zahleděl do čísel koordinační mřížky. Pak pohlédl na hodinky a řekl:

"Teď proletí kolem stanice Gama. Uvidíme, co jsou zač."

Dispečer se zamračeně nahrbil. "Co se dá ještě dělat?" uvažoval.

„Podle mne jsme udělali všechno. Všechny lety jsou zastaveny. Na všech stanicích kolem Země byl vyhlášen poplach.

Turnen připravuje záchranné práce..." Dispečer nahmatal na prsou mikrofon a řekl: "Turnene, co dělají roboti?"

Turnen se beze spěchu ohlásil: "Počítám, že je vypustím za pět šest minut. Jakmile odstartují, okamžitě vám to budu hlásit."

"Turnene," řekl dispečer, "prosím tě, nehraj si a hoď sebou!"

"Nikdy si s ničím nehraju," odpověděl Turnen důstojně. "Ale není taky dobré zbytečně spěchat. Nezdržím start ani o jedinou sekundu."

"Dobře, Turnene," řekl dispečer.

"Stanice Gama," řekl asistent. "Dávám maximální zvětšení."

Obrazovka zablikala, koordinační mřížka zmizela. Z černého prázdna vyplula podivná konstrukce podobající se převrácené zahradní besídce s nešikovně umístěnými silnými sloupy. Dispečer dlouze hvízdal a vyskočil. Tohle čekali nejméně ze všeho.

"Jaderná raketa!" zvolal překvapeně. "Co to je? Kde se to tu vzalo?"

"No jo," nejistě promluvil asistent. "Kde se to tu vzalo... To nepochopím..."

Zvláštní konstrukce s pěti silnými tryskami vyčnívajícími pod kopulí se pomalu otáčela. Pod kopulí se chvěla fialová záře, trysky na tomto podkladě vypadaly černé. Dispečer se pomalu opřel o opěradlo křesla. Samozřejmě, byla to jaderná raketa. Nebo spíš jaderný planetolet.

Fotonový pohon, dvouvrstvý parabolický odrážec z mezohmoty, vodíkové motory. Před půldruhým stoletím bylo takových planetoletů spousta. Byly určeny k dobývání planet. Spolehlivé pomalé stroje s pětinasobným koeficientem bezpečnosti. Dlouho a dobře sloužily, ale poslední z nich byly demontovány už pěkně dávno...

"Na mou duši..." blekotl asistent. "To je nevidané... Kde jsem tohle jenom viděl? Skleníky!" vykřikl.

Zleva doprava přešel přes obrazovku velký šedivý stín.

Dispečer přimhouřil oči. „Tisíc tun," pomyslel si. „Tisíc tun a taková rychlost... Bude nadranc... Na prášek... Roboti! Kde jsou roboti?" Asistent chraptivě řekl: "Minul je ... Opravdu je minul?"

Dispečer otevřel oči.

"Kde jsou roboti?" zařval.

U zdi na pultu selektoru se rozsvítila zelená žárovka a klidný hlas řekl: "Tady je dispečer. Kapitán Kellog volá hlavního dispečera. Prosím závěrečnou fázi na základně P-X-17..."

Vtom v sále zaburácelo několik hlasů najednou: "Zpět!"

"Dispečere, závěrečná fáze zakázána!"

"Kapitáne Kellogu, zpátky!"

"Hlavní dispečer kapitánu Kellogovi. Okamžitě přejděte na jakoukoliv dráhu ve čtvrté zóně. Nepřecházet na závěrečnou fázi. Nepřibližovat se. Čekat."

"Provedu," rozpačitě odpověděl kapitán Kellog. "Přejít na čtvrtou zónu a čekat."

Dispečer se vzpomádal a zavřel ústa. Bylo slyšet, jak v selektoru ženský hlas někoho přesvědčoval: „Vysvětlíte mu, o co jde... Vysvětlíte mu...“ Pak zelené světlo na pultu selektoru zhaslo a všechno utichlo.

Na obrazovce se znovu objevila koordinační mřížka a z hloubky se znovu začal plazit světlý mihotavý bod.

Rozlehl se Turnenův hlas: "Služba záchranného oddílu volá dispečera. Hlásím, že roboti odstartovali."

V tom okamžiku se v pravém dolním rohu obrazovky objevily dva další světlé body. Dispečer si nervózně mnul dlaně.

"Děkuju, Turnene," bručel.

Dva světlé body, roboti záchranné služby, se plazily po obrazovce.

Vzdálenost mezi nimi a jaderným korábem se postupně zkracovala.

Dispečer pozoroval pohybující se bod mezi výraznými čarami a myslel na to, že se tato stará raketa každou chvíli dostane do druhé zóny, kde jsou hustě rozmístěny kosmické hangáry a palivové sekce; že na jedné z těchto stanic pracuje jeho dcera; že zrcadlo hlavního reflektoru mimozemské observatoře je rozbité; že tento koráb se pohybuje doslova naslepo a signály buď neslyší, nebo jim nerozumí; že každým okamžikem může být zničen, narazí-li na některou z početných těžkých konstrukcí nebo dostane-li se do startovní oblasti kosmoletů.

Myslel na to, že zastavit slepý a nesmyslný pohyb tohoto korábu bude nesmírně obtížné, protože bláznivě a nepochopitelně mění rychlost a roboti ho mohou vážně poškodit, i když je řídí zřejmě sám Turnen...

"Stanice Delta," řekl asistent. "Dávám maximální zvětšení."

Znovu se na obrazovce objevil obraz té neohrabané hory. Výbuchy plazmy pod kopulí byly nerovnoměrné a vypadalo to, že tato obluda křečovitě přešlapuje na černých tlustých nohách. Opodál se objevily nezaostřené obrysy záchranných robotů. Přibližovali se opatrně, bleskově reagovali při každém prudkém trhnutí jaderné rakety.

Dispečer a asistent pozorovali to divadlo široce rozevřenýma očima.

Roboti začali postupovat rychle a jistě. Titanová chapadla se ze dvou stran napřáhla k jaderné raketě a zachytila se mezi trubicemi.

Jedno z chapadel minulo cíl, vniklo pod kopuli a proměnilo se v prach pod výbuchem plazmy. Odněkud shora se přiřítíl třetí robot a přisál se ke kopuli. Jaderná raketa začala pomalu mířit dolů. Mihotavá zář pod kopulí pohasla.

"Fuj..." zavrčel dispečer a otřel si tvář do rukávu.

Asistent se nervózně zasmál.

"Jako krakatice, když uloví velrybu," řekl. "A kam s ním teď?"

Dispečer se zeptal do mikrofону: "Turnene, kam ho teď vedeš?"

"Přímo na náš raketodrom," řekl Turnen beze spěchu. Byl trochu zadýchaný.

Dispečer si najednou jasně představil jeho kulatou potem se lesknoucí tvář ozářenou obrazovkou.

"Díky, Turnene," řekl s citem. Obrátil se na asistenta. "Zruš poplach."

Udělej graf a ať všude začne normální provoz."

"A co ty?" zeptal se lítostivě asistent.

"Já tam letím."

Asistent by tam chtěl taky, ale jenom řekl: "To by mě zajímalo, jestli se neztratilo něco z muzea."

Akce se chýlila k více či méně zdárnému konci, takže byl teď poměrně dobře naladěný.

"To byla služba," řekl. "Ještě teď se mi klepou kolena."

Dispečer zacvakal klávesami a na obrazovce se objevila pahorkatá plošina. Vítr hnal po obloze bílá potrhávaná oblaka, čeřil tmavé louže mezi drny porostlými zakrslým rostlinstvem. V malém jezírku se cachaly kachny. „Už pěkně dlouho tu nepřistávaly hvězdolety,“ pomyslel si asistent.

"Přece jenom bych chtěl vědět, kdo to je," řekl dispečer.

"To se brzo dozvíš," závistivě řekl asistent.

Kachny se znenadání zvedly a v neuspořádaném hejnu spěšně odlétaly pryč. Oblaka se zavířila, ze středu vodní plochy se zvedla vodní smršť a pára. Zmizely kopečky, zmizelo jezírko, v oblacích bláznivé mlhy se vznášely zakrslé keře vyrvané i s kořeny. Něco obrovitého a temného se na okamžik mihlo ve vířící mlze, něco zazářilo rudým světlem a bylo vidět, jak se pahorek vpředu zachvěl, vzedmul a převrátil jako drnová vrstva pod rádem mohutného pluhu.

"Zatraceně," promluvil asistent a nemohl odtrhnout oči od obrazovky.

Neviděl už nic, jen rychle plynoucí bílá a šedivá oblaka páry.

Když vrtulník dosedl asi sto metrů od okraje obrovitého trychtýře, pára se už stačila rozplynout. Uprostřed kráteru ležel na boku jaderný koráb, silné podstavce reaktorových prstenců hloupě a bezmocně trčely do vzduchu. Poblíž ležely součásti záchranných robotů, zpola zaryté do rozpáleného bahna. Jeden z nich pomalu zasunoval pod pancíř svá mechanická chapadla.

Nad trychtýřem se chvěl rozpálený vzduch.

"To nevypadá dobře," zabručel někdo, když vystupoval z vrtulníku.

Nad hlavami jim měkce vířily listy vrtule, několik dalších strojů proletělo vzduchem a dosedlo poblíž.

"Pojďme," řekl dispečer a všichni vykročili za ním.

Sestupovali do kráteru. Nohy se jim po kotníky bořily do horké břečky. Hned toho člověka nespátřili, ale jakmile ho zaregistrovali, okamžitě se zastavili.

Ležel s rozhozenýma rukama tváří dolů, obličej zabořený do mokré půdy, tiskl se k zemi celým svým tělem a chvěl se, jako kdyby mu byla strašná zima. Měl na sobě nesmírně pomačkaný podivný oblek nezvyklého vzhledu a barvy. Ten

Galaktionu najednou přišla na to - dozvěděli se o tom podstatně dříve - že ve světě nepoživají největší úcty, ať to zní sebedopodivněji, ani kosmoletci, ani hloubkoví potápěči, ani dokonce tajuplní pokořitelé příšer - zoopsychologové, ale lékaři a učitelé. Mezi jiným se vysvětlilo, že členy Světové rady je šedesát procent učitelů a lékařů. Že učitelů se neustále nedostává, zatímco kosmoletců je ažaž. Že kdyby nebylo lékařů, špatně by se vedlo hloubkovým potápěčům, v žádném případě však naopak. Všechna tato rušivá fakta, a ještě i mnohá další, se dostala do vědomí posádky nejodpornějším, nejvšednějším způsobem: z docela obyčejné ekonomické přednášky v televizi, a nejstrašnější na tom všem bylo, že onen učitel je ani slovem neodmítl.

Třetí a poslední ránu přinesly pochybnosti. Palubního inženýra Lina Kapitán přistihl při čtení „Přednášky o nemocech vznikajících z nastuzení v raném věku“ a místo odpovědi na nesmlouvavý útok drze odpověděl, že je odhodlán přinášet lidem nejprve konkrétní užitek a ne pochybné zprávy ze života v kosmickém prostoru. Kapitán i navigátor museli použít krajních přesvědčovacích metod a pod jejich tlakem odpadlík prohlásil, že dětský lékař z něho stejně nebude, zatímco v roli palubního inženýra nebo v nejhorším případě v roli lovce má ještě šanci získat si nesmrtelnou slávu. Během celé exekuce moudrý Lieber Polly seděl v koutě a mlčel, ale od té doby bylo pro něho běžné, že při sebemenším nátlaku vydíral posádku zmatenými, zato však jízlivými vyhrůžkami jako "dezertuji k laryngologům" nebo "ať řekne učitel, kdo má pravdu". Když tomu Saška Lin naslouchal, závistivě supěl. Pochybnosti rozleptávaly posádku Galaktionu.

Pochybnosti hryzaly Kapitánovu duši.

Pomoc přišla z Velkého světa. Skupina vědců, kteří pracovali na Venuši, dokončila a Světové radě předložila k úvaze praktický projekt destilace atmosféry Venuše s tím, že by byla možná další kolonizace.

Světová rada projekt zvážila a schválila. Přišla teď řada na pouště na Venuši, na velkou strašnou planetu, ze které bylo třeba udělat druhou Zemi. Svět dospělých se pustil do práce - stavěly se nové stroje, hromadila se energie, počet obyvatelstva Venuše rychle stoupal. A v pokoji číslo osmáct Aňudinské školy před zvědavými zraky posádky kapitán Galaktionu horečnatě pracoval na projektu plánu Říjen, slibujícím nevidaný rozlet myšlenek a východisko z těžké krize.

Plán byl dokončen tři hodiny po zveřejnění výzvy Světové rady a předložen k posouzení posádce. Plán Říjen ohromoval svou stručností a zhuštěností informací: 1. za čtyři dekády prostudovat výrobně technická fakta standardních atmosférických agregátů; 2. po uplynutí uvedené lhůty opustit brzy ráno školu (aby neměla obavy služba), dostat se k Aňudinské raketové stanici, tam v nutně vzniklém zmatku při přistání vniknout do nákladového prostoru některého korábu mimozemských spojů a zůstat ve skrytu až do závěru; 3. pak se uvidí, co bude dál.

Plán byl přijat nadšeným voláním a schválen třemi hlasy proti jednomu, který se zdržel hlasování. Ten, kdo nehlasoval, byl Athos- Sidorov. Při pohledu na vzdálený obzor se nebývale přezíravě vyjádřil o "mizerných agregátech" a o "bláznivém nápadu" a řekl, že jenom cit pro přátelství a smysl pro vzájemnou pomoc mu nedovolují takový plán přísně kritizovat. Je ochoten nic nenamítat, a dokonce promyslet některé aspekty útěku, což ostatně ani v nejmenším neznamená tohle všechno brát jako jeho souhlas s odmítnutím Dprincipu v zájmu nějakých páchnoucích destilátorů.

Kapitán se odmlčel a dal příkaz k zahájení akce. Posádka se pustila do práce.

...V osmáctém pokoji Aňudinské školy probíhala hodina zeměpisu.

Na stínítku školního stereovizoru v blescích šlehala k nebi žhnoucí hromada nad Parikutinem, mihaly se svištěcí lapilly, z kráteru se vysunoval rudý jazyk lávové řeky podobající se špici šípů. Hovořilo se o vulkanologii, o sopkách vůbec a o nepokojených sopkách zvlášť. Mezi šedivými hromadami neznámo kdy ztuhlého magmatu se běhaly přesné vrcholy vulkanologické stanice Chipo-Chipo.

Před stereovizorem seděl Saška Lin a nemohl spustit oči z obrazovky.

Měl zpoždění. Celé ráno a půl dne strávil na hřišti, kde si ověřoval učitelovo tvrzení z předcházejícího dne, že maximální výška skoku se má k maximální délce skoku přibližně jako jedna ku čtyřem.

Lin skákal do výšky i do dálky tak dlouho, dokud se mu nezatmělo před očima. Pak donutil několik menších kluků, aby se věnovali tomuto problému, až je doslova uhonil, ale získaný materiál ukázal, že předpoklad učitelův byl blízko pravdě. Teď Lin doháněl, co zmeškal, a sledoval ty lekce, které se posádka naučila už ráno.

Genka Kapitán soustředěně kopíroval u svého stolu u přední průhledné stěny výkres s dvoufázovým kyslíkovým zařízením o středním výkonu. Lieber Polly ležel na své posteli (což se ve dne nedoporučovalo) a dělal, že čte tlustou knížku v ohmatané obálce: Úvod do provozu atmosférických agregátů. Navigátor Athos-Sidorov stál u svého stolu a přemýšlel. To bylo jeho oblíbené zaměstnání.

Současně se štitivým zájmem pozoroval instinktivní Linovy pohyby, který byl zahloubán do zeměpisu.

Za průhlednou stěnou pod laskavým sluncem žloutl písek a šuměly urostlé borovice. Nad jezerem se tyčila skokanská věž s dlouhým pružným prknem.

Učitelův hlas začal vysvětlovat, jak byl utlučen vulkán Stromboli, a Saška Lin tomu propadl úplně. Teď si okusoval nehty na obou rukách současně. Ctěné Athosovy nervy to nevydržely.

"Line," řekl, "přestaň si okusovat nehty."

Lin se ani neotočil, jenom uraženě trhl rameny.

"On má hlad!" oživeně prohlásil Paul.

Zvedl se z postele, aby dokončil svůj nápad, vtom však Kapitán pomalu zvedl hlavu s vysokým čelem a podíval se na něho.

"Co je, co je..." řekl Paul. "Já si čtu. „Produktivita AGK-11 je šestnáct krychlových metrů ionizovaného kyslíku za hodinu. Metoda stra-ti-fi-kač-ní umožňuje..."

"Čti si pro sebe!" poradil mu Athos.

"Podle mého názoru ti to nemůže vůbec vadit," řekl Kapitán železným hlasem.

"Podle tvého názoru ne, podle mého ano," řekl Athos-Sidorov.

Jejich pohledy se zkřížily. Paul potěšeně sledoval, jak se incident rozvíjí. Úvodu do ... měl už plné zuby. "Jak si přeješ," řekl Kapitán. "Jenomže já nemám chuť sám dělat za vás všechny. A ty, Athosi, neděláš nic. Jsi užitečný jako trubec."

Navigátor se přezíravě usmál a neuznal za vhodné ani odpovídat. V tom okamžiku obrazovka zhasla, Lin se otočil a zarachotil židlí. "Kluci!" řekl. "Tak herdek, kluci! Pojďme tam."

"Jedem!" zvolal Paul a vyskočil.

"Kam tam?" zeptal se Kapitán zlověstným tónem.

"Na Parikutin! Na Mont Pelé! Na..."

"Dost!" vykřikl Kapitán. "Všichni jste odporní zrádci! Už toho mám s vámi dost! Odcházím sám a vy se klidíte, kam chcete. Je to jasné?"

"Ale Kapitáne!" řekl Athos uhlazeně.

"Jaképak ale, člověče? Schválili jste plán, křičeli jste nadšením, a co děláte teď? Už mě to s vámi nebaví. Radši se domluví s Nataškou nebo s tím troubou Valterem, je vám to jasné? A vy odtud padejte! Kašlu na vás a dost!"

Kapitán se k nim otočil zády a začal zuřivě kopírovat výkres. Panovalo tíživé mlčení. Polly zlehýnka ulehl a začal soustředěně studovat Úvod do ... Athos zkřivil rty, těžkotonážní Lin vstal, zastrčil ruce do kapes a přecházel po místnosti.

"Genko," řekl nerozhodně. "Kapitáne... hele... nech toho. Co to do tebe vjelo?"

"Běžte si na ten váš Mont Pelé," brumlal Kapitán. "Na ten váš Parikutin. Já se bez vás obejdu..."

"Kapitáne, tak co je to s tebou? Valterovi to přece nemůžeš říkat, Genko!"

"Dokonce budu muset... A taky mu to řeknu. Je to sice trouba, ale není to zrádce..."

Lin ani nevytáhl ruce z kapes a rozeběhl se po pokoji.

"Co vlastně chceš, Kapitáne? Podívej se, už šprtá!"

"Polly, Polly! Je to pěkný vejta ten tvůj Polly. A na Athose vůbec kašlu. To by byl navigátor Galaktionu! Huba plechová!"

Lin se obrátil na Athose: "Na tom něco je, Athosi, fakt... To není správný... My se všichni snažíme..."

Athos studoval obzor porostlý lesy.

"Co to tu všichni blekotáte?" zdvořile se informoval. "Když jsem řekl, že jdu, tak jdu. Podle mne jsem ještě nikdy a nikomu nelhal. A ještě jsem nikoho nezradil."

"Nech toho," řekl výhružně Lin. "Kapitán má pravdu. Nic neděláš, a to je, jak jistě víš, svinstvo..."

Athos se otočil a přimhouřil oči.

"Hele, ty pracovníčku," řekl. "Proč je Zubr horší než AGK-7 v podmínkách s přebytkem dusíku?"

"Cože?" rozpačitě řekl Lin a pohlédl na Kapitána.

Kapitán pozvedl hlavu.

"Jakých devět bodů známe pro provoz Iron-3?" vyptával se Athos.

"Kdo první vynalezl oxytan? Nevíš, ty pracante? V kterém roce? Taky nevíš?"

To byl Athos, veliký člověk - nehledě na bezpočet svých nedostatků.

V pokoji se rozhostilo ticho, jenom Paul Gnědých zuřivě listoval v Úvodu.

"Málokdy někdo něco vynalezl jako první," nejspíše breptal Lin a bezmocně se zadíval na Kapitána.

Kapitán vstal. Přistoupil k Athosovi a šťouchl ho pěstí do břicha.

"Prima, Athosi," prohlásil. "Já trouba myslel, že se flákáš."

"Tak já se flákám..." řekl Athos a šťouchl Kapitána do boku. Přijal tak jeho omluvu.

"Hurá, kluci!" zvolal Kapitán. "Letíme směrem na Athose. Napáječe na plný výkon, hvězdoletci! Chraňte se velkých rychlostí!

Chraňte odrážec. Prach nás žene doleva. Hurá!"

"Hurá! Hurá! Hurá!" zvolala posádka Galaktionu.

Kapitán se otočil na Lina.

"Palubní inženýre Line," řekl, "jsou nějaké otázky ze zeměpisu?"

"Nejsou," podal hlášení palubní inženýr.

"Co máme dneska?"

"Algebru a výchovu k práci," řekl Athos.

"Správně! Začneme tedy zápasem. První dvojici bude tvořit Athos s Linem. A ty, Polly, ty si sedni na bobek, máš slabé nohy."

Athos se připravil k zápasu.

"Nesmíme zapomenout schovat materiály," řekl. "Rozházeli jsme je tu všechny, ještě to uvidí učitel."

"Dobře, ale stejně ráno už odcházíme."

Paul usedl na postel a odložil knížku.

"Tady nestojí nic o tom, kdo vynalezl oxytan."

"L. Jenkins," řekl Kapitán bez rozmyšlení. "Ve dvaasedmdesátém."

Učitel Těnin přišel do osmnáctky jako vždycky ve čtyři hodiny odpoledne. V pokoji nikdo nebyl, ale v koupelně tekla voda naplno, bylo slyšet prskání, cákání a jásavé volání: "Hurá, hurá, hurá!" Posádka Galaktionu se myla po hodinách výchovy k práci.

Učitel prošel místností. Hodně toho znal, na mnohé si zvykl. Lin měl jako vždycky šaty rozházené po celém pokoji. Jedna jeho bačkora stála na Athosově stole a představovala bezpochyby plachetnici. Za stožár posloužila tužka; plachta byla z ponožky. To je přirozeně Paulova práce. Kvůli tomu bude Lin vztekle vrčet: "Nemysli si, že to je něco tak vtipného, Polly..." Systém na regulaci průhlednosti stěn a stropu byl rozladěn, to bylo Athosovo dílo. Tlačítko umístěné u hlavy postele mu vždycky před spaním posloužilo za hračku. Leží si, mačká je a v místnosti je hned tma, hned se objeví noční obloha a měsíc nad parkem. Obvykle se tlačítko poškodí, pokud Athos někdo včas nezaráží. Dnešní osud Athosovi předurčil, že bude toto zařízení opravovat. Na Linově stole bylo vždycky boží dopuštění, s tím se nedalo nic dělat. To je právě případ, kdy učitelovy nápady a celý mohutný aparát dětské psychologie nic nesvedou. Stalo se už pravidlem, že všechno nové v pokoji je spojeno s Kapitánem. Dnes má na stole výkresy, které tam dříve nebyly. Znamená to, že jde o něco nového, to se musí zvážit. Učitel Těnin měl rád novinky. Usedl ke Kapitánovu stolu a začal si výkresy prohlížet. Ze sprch sem doléhalo: "Přidej studenou, Polly!" "Né! Je mi zima! Nastydnu!" "Podrž ho, Line, ať se zoceluje!" "Athosi, hoď mi osušku..." "Kde je mýdlo, kluci?" Někdo se hlasitě svalil na podlahu. Následoval nářek: "Kterej trouba mi hodil mýdlo pod nohy?" Chechtání, výkřiky. "To je strašně vtipné! Jestli se do vás dám...!" "No, no! Pěkně zacouvej, ty..." Učitel si prohlédl výkresy a položil je zpátky na místo. 'Zájem trvá,' pomyslel si. 'Ted' kyslíkový obohacovač. Chlapce začala vážně zajímat Venuše.' Vstal a podíval se pod Paulův polštář. Ležel tam známý Úvod do ... Kniha byla jaksepatří ohmataná. Učitel v ní zamyšleně listoval, pak ji odložil na místo. 'Dokonce i Paul,' pomyslel si. 'To je zvláštní.' Ted' viděl, že Lin nemá na stole boxerské rukavice, které se tam vždycky povalovaly den co den během dvou uplynulých let. Nad Kapitánovou postelí chyběla fotografie Gorbovského ve vakuovém skafandru, Paulův stůl byl prázdný. Učitel Těnin pochopil všechno. Bylo mu jasné, že chtějí utéct, a věděl kam. Pochopil také, kdy se to má stát. Jestliže tam není fotografie, pak ji má Kapitán v batohu. Znamená to, že batoh už má složený. Znamená to tedy, že odcházejí zítra ráno co možno nejdříve. Protože Kapitán rád dělá všechno důkladně a nikdy neodkládá na zítra, co se může udělat dnes. Ostatně Paulův batoh není zcela jistě připravený: Paul dává přednost vždy tomu, co se dá udělat až pozítří. Znamená to, že odcházejí zítra, že odcházejí oknem, aby nevyrušovali službu. Oni vůbec neradi vyrušují službu. Ale kdo to vlastně dělá rád? Učitel se podíval pod postel. Kapitánův batoh byl složený s obdivuhodnou důkladností. Pod Paulovou postelí se povaloval jeho batoh. Z batohu trčela jeho oblíbená košile bez límce, s červenými pruhy. V náštěnné skříni odpočívá - vědomo si své důležitosti - lano spletené z prostěradel. Bezpochyby Athosovo dílo. Tak... ted' je třeba uvažovat. Učitel Těnin se zamračil, ale současně se hned rozveselil. Ze sprch se vykulil Paul jenom v plavkách, spatřil učitele a začal metat hvězdy. "To není špatné, Paule!" zvolal učitel. "Ale nesmíš ohýbat nohy, chlapče!" "Hurá!" vypískl Paul a začal metat hvězdy na druhou stranu. "Kosmoletci, učitel! Učitel je tu!" Vždycky zapomněl na pozdrav. Posádka Galaktionu se vyhnula do pokoje a znehybněla mezi dveřmi. Učitel Těnin se na ně díval a myslel si... ne, nic si nemyslel. Měl je velice rád. Vždycky je měl rád. Všechny. Všechny, koho vychoval a propustil do Velkého světa. Bylo jich mnoho, nejlepší ze všech však byli tito. Protože tu byli ted'. Stáli v pozoru a dívali se na něho tak, jak si to přál. Téměř tak. "Ka te te u es té há dé," signalizoval učitel. Znamenalo to: posádce Galaktionu. Vidím vás dobře. Není na našem kursu prach? "Tá té ku u zet cé," různými hlasy odpověděla posádka. Také oni viděli dobře a žádný prach ve směru jejich letu téměř nebyl. "Kupí se mraky!" zavelel učitel a pohlédl na svůj chronometr. Posádka se mlčky pustila do oblékání. "Kde mám ponožku?!" vykřikl Lin a uviděl plachetnici. "Nemysli si, že to je něco vtipného, Polly..." vrčel. Oblékání trvalo devětatřicet sekund a několik desetin, poslední byl hotov Lin. "To je svinstvo, Polly," vrčel. "Jsi vtipný...!" Potom si každý sedl, kam to šlo, a učitel řekl: "Literatura, zeměpis, algebra, výchova k práci. Je to tak?" "A ještě trochu tělocviku," dodal Athos. "Bezpochyby," řekl učitel. "Je to vidět na tvém oteklém nose. Poslyšte, Paul pořád ještě krčí nohy. Sašo, musíš mu to ukázat." "Dobře," řekl Lin s uspokojením. "On je na to ale tvrdý, učiteli." Paul okamžitě odpověděl: "Lepší je být tvrdý v kolenou, než být tupý jako poleno...!"

"Tři plus." Učitel pokýval hlavou. "Moc gramotné to sice nebylo, ale myšlenka byla jasná. Tak ve třiceti se možná naučíš dělat vtipy, Paule, ale ani pak toho nezneužívej."

"Provedu," řekl skromně Paul.

Tři plus nebylo tak špatné, ale Lin sedí celý červený a nafouknutý.

Navečer si vymyslí odpověď.

"Popovídáme si o literatuře," navrhl učitel Těnin. "Kapitáne Komove, jak se vede tvému dílu?"

"Já jsem psal o Gorbovském," řekl Kapitán a začal se hrabat ve svém stole.

"Výborné téma, chlapče!" řekl učitel. "Bude to moc dobré, jestli se ti s tím podařilo vyrovnat."

"Vůbec si s tím neví rady," prohlásil Athos. "Považuje u Gorbovského za nejdůležitější umění."

"A co si myslíš ty?"

"Já si myslím, že u Gorbovského je nejdůležitější smělost, odvaha."

"Myslím si, že nemáš pravdu, navigátore," řekl učitel. "Odvážných lidí je velice mnoho. Mezi kosmoletci nejsou vůbec žádní zbabělci."

Zbabělci prostě vymírají. Ale Výsadbkáři, zvláště takoví, jako je Gorbovskij, těch je jen pár. Prosím, abyste mi věřili, protože já to vím, a ty zatím ne. Ale i ty to budeš vědět, navigátore. A cos napsal ty?"

"Já jsem psal o doktoru Mbogovi," řekl Athos.

"Kde ses o něm dozvěděl?"

"Dal jsem mu knížku o létajících pijavicích," vysvětloval horlivě Paul.

"Výborně, chlapci! Přečetli jste si všichni tu knížku?"

"Všichni," řekl Lin.

"Komu z vás se nelíbila?"

"Všem se líbila," řekl Paul hrdě. "Vyhrabal jsem ji v knihovně."

Samozřejmě zapomněl, že mu tu knížku doporučil učitel. Vždycky zapomínal na takové drobnosti, velice rád "objevoval" knihy. A byl rád, když o tom všichni věděli. Líbila se mu taková popularita.

"Jsi chlapík, Paule!" řekl učitel. "Ty jsi samozřejmě taky psal o doktoru Mbogovi?"

"Já jsem napsal verše!"

"No ne, Paule! Nemáš z toho strach?"

"Čeho bych se bál?" řekl Paul lhostejně. "Přednášel jsem je Athosovi."

Výhuboval mu jenom pro nějaké maličkosti. Tak... jenom nepatrně."

Učitel pochybovačně pohlédl na Athose.

"Hm! Pokud já navigátora Sidorova znám, zřídka kdy se zabývá maličkostmi. Uvidíme, uvidíme... A co ty, Sašo?"

Lin mlčky přisunul k učiteli tlustý sešit. Na obálce byla rozplácnutá neuvěřitelná kaňka.

"Zvancev," vysvětlil. "Oceánolog."

"Kdo to je?" zeptal se Paul žárlivě.

Lin na něho pohlédl nesmírně přezíravě a mlčel. Paul byl usazen.

To bylo neuvěřitelné. Spíše dokonce strašné. Neměl ani potuchy o oceánologovi Zvancevovi.

"Tak výborně," řekl učitel a složil všechny sešity dohromady.

"Přečtu si je a pouvažuji o nich. Promluvíme si o tom zítra..."

Hned ho mrzelo, že to řekl. Kapitána jako kdyby při slově 'zítra' někdo uhodil. Pro toho chlapce bylo lhaní a přetvářka něčím odporným. Je zbytečné týrat je, musí být opatrnější ve výrazech. Proč taky, nevymysleli si nic zlého. Dokonce jim nic nehrozí: dál než k Aňudinu se nedostanou. Budou se ale muset vrátit, a tohle je na tom všem nejnejpříjemnější. Celá škola se jim bude smát. Děti někdy bývají zlé, zvláště tehdy, když si jejich kamarádi vymyslí něco, co by mohli dokonce dokázat, ale co nemohou svést všichni ostatní.

Pomyslel na velké posměváčky z dvacítky a dvaasedmdesátky, jak s řinčením skáčí kolem uvězněné posádky Galaktionu a jak je k smrti nenávidí... "Mimochodem, a co algebra?" řekl. (Posádka se usmála. Moc dobře znala to učitelovo 'mimochodem'. Připadalo jim nádherně nelogické.) "Za mých dob přednášel dějiny matematiky jeden strašně legrační učitel. Postavil se u tabule," učitel ho začal napodobovat, "a spustil: Už staří Řekové věděli, že $(a + b)^2$ se rovná a^2 plus $2ab$ plus ..." učitel nahlédl jakoby do záznamů, "plus eee ... eee ... b^2 ..."

Posádka se zalykala smíchy. Zarytí kosmoletci naprosto oddané hleděli na učitele a byli jím nadšeni. Tenhle člověk jim připadal veliký a prostý jako svět.

"A teď se podívejte, jaké zajímavé věci se dají někdy provádět s $(a + b)^2$," řekl učitel, sedl si a všichni se nahrnuli kolem něho.

Započalo to, bez čeho posádka už nemohla být, a učitel by ani nechtěl, aby bez toho byli, - dobrodružství Čísel v Prostoru a Času.

Chyba v koeficientu svedla koráb ze správného směru a uvrhla ho do černé propasti, odkud není návratu pro takového člověka, který napsal plus místo minus před mocninu; neohrabaný mnohočlen hrozivé podoby se rozkládal na neuvěřitelně jednoduché součinitele a Lin roztrpčeně sténal: "Kde jsem to nechal oči? Jak ono to je jednoduché!"; zněly svérázně slavnostně legrační Kardanovy verše, v nichž je popsán vlastní způsob řešení rovnic třetího stupně... Pak učitel řekl: "Dobře, chlapci. Teď to vidím: když dovedete všechny své životní problémy k mnohočlenům, budou vyřešeny. Aspoň přibližně..."

"Já bych je chtěl dovést k mnohočlenům," vyrazil ze sebe Paul, který si najednou vzpomněl, že tu zítra nebude a s učitelem že se bude muset rozloučit možná navždycky.

"Já tě chápu, soudruhu operátore," řekl laskavě učitel. "Nejtěžší je správně si položit otázku. To ostatní za vás udělá šest století vývoje matematiky... A občas se můžeme obejít i bez matematiky." Odmlčel se. "Tak co, chlapci, nerozdáme

si to čtyři jedna?"

"Hurá!" zvolala posádka a vyřítla se ven z místnosti, protože pro zápas 'čtyři jedna' bylo zapotřebí prostoru a pod nohama měkká půda.

"Čtyři jedna' je inteligentní hra vyžadující velkého soustředění a dokonalé znalosti starých chvatů sambo. Posádka se zapotila, učitel si roztrhl bundu a docela slušně se poškrábal. Pak všichni usedli pod borovicí na písek, aby si odpočinuli.

"Z takového škrábnutí," říkal učitel a prohlížel si dlaň, "by na Pandoře byl poplach. Izolovali by mě ve zdravotnickém oddělení a utopili ve virofobech."

"A co kdyby vás chytil za ruku rakopavouk?" s mírným mrazením se zeptal Paul.

Učitel na něho pohlédl.

"Rakopavouk takhle nekouše," řekl. "Nedávej mu ruku do chřtánu.

Mimochodem, profesor Karpenko teď pracuje na zajímavé věci, virofoby ve srovnání s ní jsou pouhou dětskou hračkou. Slyšeli jste už něco o bioblokádě?"

"Povídejte!" Posádka zbystřila pozornost.

Učitel začal hovořit o bioblokádě. Posádka poslouchala tak, že Těninovi bylo líto, že svět je příliš veliký a že jim nedokáže hned teď povědět o všem, co je známo i co známo není. Naslouchali bez hnutí a viseli mu na ústech. A všechno by bylo v naprostém pořádku, kdyby učitel nevěděl, že ve skřini je připraveno lano z prostěradel a že Kapitán - Kapitán už v každém případě! - o tom ví taky. Jak je zastavit? přemýšlel Těnin. "Jak?" Je mnoho cest, ale žádná z nich není ta pravá, protože je jednoduše nezastaví, zatímco je bude třeba přivést k tomu, aby pochopili, že není možno se nezastavovat. Ale jedna dobrá cesta přece jenom existovala. Nejméně jedna. K tomu by však potřeboval celou noc a několik knih o regeneraci ovzduší, úplný plán 'Venuše' a dvě tabletky sporaminu, aby tu noc vydržel. Je třeba, aby chlapci neodešli dnes v noci. Dokonce ne až v noci, ale už večer, protože Kapitán je chytrý a hodně toho vidí: vidí, že učitel na něco přišel, možná že přišel na všechno. 'Nemusí to být celá noc,' uvažoval učitel. 'Stačí čtyři pět hodin.

Zdržet je a zaměstnat na tu dobu.

Ale jak? "Mimochodem, a co láska k bližnímu?" řekl a posádka opět měla radost z onoho mimochodem. "Jak se říká člověku, který ubližuje slabšímu?"

"Prevít," řekl rychle Lin. Těžko mohl použít ostřejšího a výstižnějšího výrazu.

"Být zbabělý, lhát a napadat druhého," opakoval Athos. "Proč se ptáte, učiteli? U nás nic takového nebylo a nebude."

"Ano, ale ve škole se to stává... občas."

"Kdo je to?" Paul vyskočil. "Řekněte nám, kdo to je!"

Učitel váhal. To, co chtěl udělat, bylo v podstatě hloupé. Zatahovat chlapce do takových záležitostí je dost značné riziko. Mají horké hlavy a mohli by všechno pokazit. A učitel Schein bude v právu, když se nebude právě přívětivě vyslovovat na adresu učitele Těnina.

Ty čtyři je však nutno zastavit...

"Valter Sároňan," řekl učitel pomalu. "Jenom jsem o tom zaslechl, chlapci. Mělo by se to všechno pořádně ověřit."

Díval se na ně. Chudák Valter. Kapitánovi se chvěly ve tvářích svaly. Lin vypadal hrozivě.

"My to ověříme," řekl Paul a ne právě přívětivě mhouřil oči.

"Uděláme to velice pečlivě..."

Athos s Kapitánem na sebe pohlédli. Chudák Valter!

"Budeme mluvit o sopkách," navrhl učitel.

A pomyslel si: 'Teď bude těžké mluvit o vulkánech. Myslím si ale, že to je jediná věc, která je může pozdržet až do tmy. Ubohý Valter! Jistě, všechno si to skutečně pečlivě prověří, protože Kapitán nemá rád omyly. Pak budou hledat Valtra. Na to všechno je třeba spousta času. Bude obtížné najít čtrnáctiletého chlapce po večeri v parku, který se rozprostírá na čtyřech stech hektarech. Do večera neutečou. Vyhrál jsem svých pět hodin a ... ubohá moje hlava! Jak do ní dostat ty čtyři knihy a plán o šesti stech stránkách...' A učitel Těnin začal vyprávět, jak se ve dvaosmdesátém mohl zúčastnit uklidňování sopky Stromboli.

Valtra Sároňana dostihli v parku u rybníka. Bylo to v jednom z nejvzdálenějších koutů parku, kam se každý chlapec neodvážil, proto jich o rybníce mnoho nevědělo. Stála v něm temná hluboká voda, kde mezi dlouhými zelenými výhony leknínů vypínajících se ode dna postávaly velké žluté ryby a pohybovaly ploutvemi. Místní lovci jim říkali 'bljamby' a stříleli je z vlastnoručně vyrobených zbraní pro lov pod vodou.

Valter Sároňan byl úplně nahý, nebudeme-li počítat potápěčskou masku. V rukou držel vzduchovou pistoli, která střílela tupou tyčí, na nohou měl červenomodré ploutve. Sebevědomě stál s maskou posunutou na čelo a čekal, až oschne.

"Nejdřív ho namočíme," zašeptal Paul.

Kapitán přikývl. Polly zašustil křovím a hluše zhluboka zakašlal.

Valter udělal právě to, co by udělal každý na jeho místě. Nasadil si masku na obličej, neztrácel čas a skočil do vody, která ani nevyšpláchla.

Po temné hladině přejely pomalé vlny, listy leknínů se několikrát zvedly a znovu klesly zpátky.

"To nebylo špatné," poznamenal Lin, všichni čtyři vyšli ze křoví a zůstali stát na břehu, aby mohli pozorovat temnou vodu.

"Potápí se líp než já," poznamenal objektivně Paul, "ale nechtěl bych si to teď s ním vyměnit."

Posadili se. Vlny už zmizely a listy leknínů se uklidnilo. Nízké slunce probleskovalo mezi borovicemi. Bylo trochu dusno a ticho.

"Kdo bude mluvit?" informoval se Athos.

"Já," pohotově navrhl Lin.
"Věnujte ho mně," řekl Paul. "A vy ho pak pěkně..."
Zamračený Kapitán přikývl. Vůbec se mu to nelíbilo. Blížila se noc a oni nebyli ještě hotovi. Dnes se jim už jistě nepodaří odejít.
Pak si vzpomněl na učitelovy dobré oči a ztratil chuť někam odcházet.
Jednou jim řekl: „To nejhorší v člověku začíná od lži.“ „Hele ho!“ zabasoval Lin. „Plave si..."
Seděli v půlkruhu u vody a vyčkávali. Valter plaval nádherně a elegantně, pistoli už ale neměl.
"Ahoj, osmáčekto!" řekl, když vylézal z vody. "Pěkně jste mě dostali..."
Zastavil se po kolena ve vodě a začal si dlaněmi stírat vodu z těla.
Paul začal.
"Tak ti blahopřejeme k šestnáctinám," řekl mile.
Valter si stáhl masku a vytřeštil oči.
"Cože?" řekl.
"Blahopřejeme ti k šestnáctinám, hochu," opakoval Paul ještě mileji.
"Já ti nějak moc nerozumím, Polly," Valter se přinutil k úsměvu.
"Ty vždycky mluvíš tak chytře..."
"To je fakt," souhlasil objektivní Paul, "já jsem chytřejší než ty.
Kromě toho víc čtu. No tak?"
"Jaképak no tak?"
"Ty jsi neřekl děkuji," vysvětlil Athos, který stál v pohotovosti.
"A my jsme ti přišli blahopřát."
"Co se děje, kluci?" Valtrův pohled těkal z jednoho na druhého.
Snažil se ze všech sil pochopit, oč běží. Neměl čisté svědomí, a tak začínal mít obavy. "Jaké blahopřání... Já jsem měl narozeniny před měsícem a to mi nebylo šestnáct, ale čtrnáct..."
"Jakpak to?" velice se podivil Paul. "Pak mi není jasné, co tu má co dělat ta maska."
"A ploutve," řekl Athos.
"A pistole, kterou jsi schoval pod tímhle břehem," řekl Lin, který tak nejednal poprvé.
"Čtrnáctiletí nelezou do vody sami," řekl rozzlobeně Kapitán.
"No ne!" řekl Valter co nejpřezíravěji. "Snad nepůjdete žalovat?"
"To je ale hloupý chlapec!" zvolal Paul a otočil se na Kapitána.
(Kapitán nic nenamítal.) "On chce říct, že by to na mě řekl, kdyby mě chytil v takové situaci. Cože? On nejen že porušuje zákony, on..."
"Zákony, zákony," vrčel Valter. "Copak vy jste ještě nikdy nelovili..."
Hele, střelil jsem párek bljamb..."
"Ale jo, my lovíme," řekl Athos. "Ale vždycky čtyři najednou. A nikdy sami. A vždycky to řekneme učiteli. A on nám věří..."
"Ty svému učiteli lžeš," řekl Paul. "To pak můžeš zalhat komukoli jinému, Valtře. Ale mně se líbí, že se hájíš."
Kapitán se zamračil. Staré dobré pořekadlo ho teď doslova rozpoltilo: „Lžeš-li učiteli, můžeš zalhat komukoli.“ Do té věci s Valtrem jsme se neměli pouštět. Nemáme na to právo...
Valter se necítil dobře. Zkusil to prošením: "Tak mě nechte, kluci, obléknout... Je zima. A nakonec to přece ani není vaše věc. To je věc moje a mého učitele. Že je to pravda, Kapitáne?"
Kapitán s námahou odlepil rty od sebe: "Má pravdu, Polly. Už má dost, už se omlouvá."
Paul vážně souhlasil: "Ano, už má dost. Svědomí se mu tetelí. To byla psychologická etuda, Valtře. Já mám psychologické etudy strašně rád."
"Vem tě čert i s nimi!" zavrčel Valter a pokoušel se dostat k šatům.
"Jen klid!" řekl Athos. "Nepospíchej tolik. Tohle byla preambule.
A teď začne ambule."
"Dovolte, teďka já," řekl mohutný Lin a vstával.
"Ne, to ne, Line," řekl Paul, "to nesmíš. To je hrubá práce. Ten to nepochopí."
Valter zběsile skočil do vody.
"Čtyři na jednoho!" zvolal. "Vy jste ale! Co svědomí..."
Paul vyletěl vzteky.
"Čtyři?!" vyjel. "Mrňavý Valka byl čtyřikrát slabší než ty! Ne - pětkrát, šestkrát! A tys ho mlátil, ty zvíře jedno! Když tě svrběly ruce, mohl sis najít Lina nebo Kapitána, gorilo jedna!"
Valter byl bledý. Masku už si nasadil, ale ještě si ji nedal na obličej a nervózně se teď rozhlížel, když hledal, jak z toho. Byla mu zima.
A bylo mu to jasné.
"Že se nestydiš, Valtře!" řekl skvělý Athos. "Podle mne jsi zbabělec.
Že se nestydiš. Pojď ven. Budeš zápasit postupně se všemi," Valter zaváhal, ale vyšel ven. Věděl, co to znamená zápasit s osmáčkou, ale přesto vyšel ven a zaujal postavení. Cítil, že přišla chvíle účtování a že tohle je nejlepší způsob. Athos si pomalu přetáhl košili přes hlavu.
"Počkejte!" vyjel Paul. "Z toho budou modřiny! Máme ještě jinou práci!"
"To je pravda," řekl Athos a zamyslel se.
"Pusťte mě na něj," požádal mohutný Lin. "Vezmu to zkrátka."

"Ne!" Paul se začal rychle svlékat. "Valtře! Pamatuješ si, co je největší svinstvo na světě? Já ti to připomenu: být zbabělý, lhát a přepadat druhé. Zbabělec našťestí nejsi, ale na to ostatní jsi zapomněl."

A já chci, aby sis to zapamatoval navždycky. Tak já jdu, Valtře!

Opakuj si to!"

Sebral Valtrovo oblečení, které leželo ve křoví, a skočil do vody.

Valter ho sledoval bezmocným pohledem, zatímco Athos skákal na břehu nadšením.

"Polly!" křičel. "Polly, ty jsi génius! génius! Co mlčíš, Valtře."

Opakuj to, ty gorilo: být zbabělý, lhát a přepadat druhé!"

Kapitán zamračeně sledoval Pollyho, který plaval jako pes, dělal při tom spoustu hluku a nechával za sebou zpěnnou stopu. Ano, byl moudrý, jako vždycky. Ten břeh byl zarostlý příšernými kopřivami a nahý Valter tam bude muset hledat své kalhoty i všechno ostatní.

Bude hledat za tmy, protože slunce zapadá. A to mu patří. Kdo ale potrestá nás? Ani v nejmenším nejsme andělé, lžeme. Je to jen o málo lepší než přepadat druhé.

Polly se vracel. Byl celý udýchaný, odplivoval si, vyškřábal se na břeh a hned spustil: "Tak to bychom měli, Valtře! Běž se obléknout, ty gorilo. Plavu hůř než ty, hůř se potápím, ale nechtěl bych si to teď s tebou vyměnit!"

Valter se na něho díval. Mlčky si nasadil masku na tvář a vstoupil do teplé vody, z které se kouřilo. Měl před sebou břeh porostlý strašnými kopřivami.

"Zapamatuj si to!" křikl za ním Paul. "Být zbabělý, lhát a přepadat druhé! Přepadat, Valtře! Nic horšího není! Kopřivy jsou dobré na špatnou paměť..."

"To ano," řekl Athos. "Dříve je vysekávali. Obleč se, Polly, nastydneš..."

Bylo slyšet, jak na protějším břehu Valter syká bolestí a jak chodí v kopřivovém houští.

Když se vrátili na osmnáctku, byl už pozdní večer, protože po účtování s Valtrem Lin navrhl, aby si odpočinuli a trochu se rozptýlili, aby si tedy zahráli na Pandoru, a na Pandoru si hráli vždycky s velkou chutí. Athos, Lin a Kapitán byli lovci, Polly byl obrovitý rakopavouk, park jim posloužil za džungli na Pandoře, džungli neprostupnou, bažinatou a děsivou. Právě vystoupivší měsíc představoval EN 9 - jedno ze sluncí na Pandoře. Hráli si tak dlouho, dokud se obrovitý rakopavouk nevrhl ze stromu na lovce Lina a neroztrhl si po celé délce kalhoty ze superpevného tetrakanetylenu. Pak museli jít domů. Nechtěli rozčilovat službu, a tak Kapitán navrhl, aby se domů dostali odpadovou rourou - byla to skvělá myšlenka, která mezi jeho temnými úvahami zazářila jako blesk. Přesto se nakonec rozhodli použít vyzkoušeného okna v dílně.

Do osmnáctky vstoupili velmi hlučně a v běhu posuzovali skvělé perspektivy, které se před nimi otevřely v souvislosti s nápadem o odpadové rouře, až uviděli učitele, který seděl za Athosovým stolem s knihou v rukách.

"Já jsem si roztrhl kalhoty," řekl rozpačitě Paul. Dobrý večer samozřejmě říct zapomněl.

"Opravdu?" nadchl se učitel. "Tetrakanetylenové kalhoty?"

"Jo!" řekl Paul s pohotovou pýchou.

Lin mu to vztekle záviděl.

"Chlapci," řekl učitel, "já ale nevím, jak se spravují!"

Posádka s ulehčením vykřikla. Všichni věděli jak. Všichni toužili po tom, aby to mohli ukázat, aby mohli vyprávět a spravovat.

"Tak pojďte," souhlasil učitel. "Jenom navigátor Sidorov nebude spravovat kalhoty, ale bude opravovat průhledovou soupravu. Osud je k němu krutý."

"Podívejme se!" řekl Athos, který si na takovou činnost nemusel teprve zvykat.

Všichni se pustili do práce. I Kapitán. Kdoví proč mu začalo být veselo. 'Zítřka neodjedeme,' uvažoval. 'Dokud se nedáme dohromady...'

Nápad s útekem mu nepřipadal už tak lákavý, jenom aby nepřišly nazmar vědomosti, které se jim podařilo nashromáždit za čtyři dekády.

"...existují problémy zajímavé a závažné," vyprávěl učitel a obratně přitom zacházel s vysokofrekvenčním zařízením, "jsou problémy obrovské jako svět. Jsou ale také ještě problémy malé, ale výjimečně zajímavé. Nedávno jsem přečetl strašně starou knížku, byla velmi zajímavá. V podstatě se tam psalo, že doposud nebyla vyřešena záhada 'bludiček'. Znáte je - ty na bažinách? Je jasné, že to jsou nějaké chemiluminiscentní hmoty, ale jaké? Snad fosforečnan sírnatý? Spojil jsem se s Informátorem, a víte, že tahle záhada nebyla vysvětlena dodnes?"

"Proč?"

"Jde totiž o to, že chytit takovou bludičku je nesmírně těžké. Jako Pravda si bliká někde v dálce a do rukou ji člověk uchopit nemůže.

Lepellé se dlouhou dobu pokoušel sestrojit kybernetické zařízení pro lov světél, ale ani v nejmenším se mu to nepodařilo..."

Učitele Těšina příšerně bolela hlava. Necítil se dobře. Za poslední čtyři hodiny přečetl a obsáhl čtyři knihy o regeneraci ovzduší, projekt Venuše se naučil nazpaměť. Proto musel využít hypnotického vyzařovače, po němž je třeba si nutně lehnout a dobře se vyspat. Ale pořádně se vyspat nemůže. Možná že si ani nemusel tak přetěžovat mozek, ale nechtěl riskovat. Musel vědět o Venuši a o projektu desetkrát víc než celá čtyřka dohromady, jinak by celé jeho podnikání ztratilo smysl.

Čekal na okamžik, kdy bude moci přejít k tomu hlavnímu, a vyprávěl jim o lovu bludiček, viděl, jak široce se otevírají klukovské oči, jak v nich pulsuje a klokotá plamen velké fantazie, a bylo mu jako vždycky v takovém případě obdivuhodně hezky a radostně, když viděl právě tohle, třebaže se mu hlava mohla rozskočit.

...Chlapci už zatím kráčeli čvachtajícím třasoviskem v opravdových kouzelných bažinných botách, kolem dokola noc,

tma, mlha, tajuplné rostliny a z nitra bažin vystupovaly mraky odporných výparů, bylo to nesmírně nebezpečné a hrozné, ale strach musel jít stranou.

Před nimi se nejasně míhaly namodralé jazyky bludiček, jejichž záhadu bylo nutno odhalit jako sůl, teď to bylo naprosto jasné, na prsou každého z lovců visel miniaturní ovládací pult přenášející pokyny věrným a obratným kybernetickým strojům klopýtajícím v třasovisku.

Tyto kybernetické stroje bylo nutno vymyslet co nejdříve, protože co nejdříve začnou vysoušet poslední bažiny a jejich práce ztratí smysl...

Ve chvíli, kdy kalhoty i průhledová souprava byly opraveny, jedno ani druhé už víc nikoho nezajímalo. Paul si vymyslel poému Bludičky a když si natahoval kalhoty, broukal si už první verše: „Pohled“, v dále bažin bludičky jsou! Kapitán s Athosem nezávisle na sobě vymýšleli plán kybernetického stroje do bažin, který by byl schopen rychle se přemísťovat nejistým terénem a který by reagoval na chemiluminiscenci... Lin jednoduše seděl s otevřenou pusou a myslel si: „Kde jsem to jen nechal oči? Ztraceně!“ Pevně se rozhodl, že zbytek života stráví v bažinách.

Učitel si pomyslel: „Už je čas. Jenom je nenutit ke lhaní a přetváře.“

Tak do toho, Těnine!“ A spustil: „Poslyš, Kapitáne Kornove, co je tohle za strašné schéma?“ zapíchl prst do výkresu s obohacovačem. „Děláš mi starosti, chlapče.“

Vymyslel sis to pěkně, ale realizace je nebývale špatná...”

Kapitán se rozohnil a pustil se do boje...

O půlnoci učitel Těnin vyšel do parku a zastavil se u svého pterokaru.

Obrovitý plochý blok školy ležel před ním. Všechna okna v přízemí už byla tmavá, ale tam nahoře ještě hořela světla.

Svítilo se ve dvacítce, kde pětice vynikajících šprýmařů besedovala zcela jistě se svým učitelem Sergejem

Tokmakovem, dříve lékařem. Svítilo se v pokoji číslo sto sedm, tam se míhaly stíny a bylo jasné, že někdo někoho mlátí polštářem po hlavě a že ho bude mlátit tak dlouho, dokud proud neslyšných a neviditelných infrapaprsků nepřinutí ke spánku i ty nejneklidnější, což se stane za dvě minuty. Svítilo se v mnoha místnostech těch nejstarších - tam už řešili problémy poněkud důležitější než byly bludičky, nebo jak se spravují roztrhané tetrakanetylenové kalhoty. A svítilo se v osmnáctce...

Učitel vstoupil do kabiny pterokaru a začal se dívat na známé okno.

Hlava se mu snad už rozskočila. Měl chuť si lehnout, zavřít oči a na čelo si dát něco studeného a těžkého. „Vy moji kluci,“ uvažoval, „copak jsem vás opravdu nezastavil? Jak je to těžké, jak je to složité a jak si člověk není někdy jist, má-li úplnou pravdu, ale nakonec jak se vždycky ukáže, že jednal správně. A jak je to všechno pozoruhodné, radostné a jak bez toho nelze žít...“ Světlo v osmnáctce zhaslo. Znamená to, že může jít spát. Spát se mu chce, ale je mu líto udělat to. „Určitě jsem jim neřekl všechno, co bych jim mohl říct a co by stálo za to ... Ne, všechno. Už aby bylo ráno! Jak mi je bez nich smutno a jak se cítím sám! Ztracení kluci!“ Učitel Těnin se usmál a zapojil motor. Už aby bylo ráno...

V osmnáctce statečně bojovali se spánkem. Kapitán měl řeč. Posádka mlčela.

"To je ostuda! Všichni dostanou výpověď! Lenoši líní! Parta ostudných lenochů a hlupáků! Co jste dělali těch čtyřicet dní? Co ty, Line? Hanba! Ani jediná pořádná odpověď..."

Athos si pohrával s klaviaturou průhledového zařízení a blábolil: "Tak už nás, Kapitáne, nech! Sám jsi dopadl taky skvěle - z pěti odpovědi čtyři nanic. A ta pátá, když se to tak vezme..."

"Jak to - z pěti..."

"Nehádej se, Kapitáne, já jsem to počítal."

A jestliže Athos řekne, že něco počítal, tak je to spočítáno dobře.

To tedy ale byla ostuda! Kapitán zavřel oči, až mu před nimi pluly ohnivé skvrny. Projekt Říjen se rozplynul. Rozplynul se s ostudou. S takovouhle bandou hlupáků se Venuše nedá dobývat! Nikdo ničemu nerozuměl a nic se nenaučil. Jak moc je třeba se dít jenom o atmosférických agregátech, aby je čert vzal! Nejsme k ničemu. Velcí kolonisté z osmnáctky! Fuj! Ale Valter dostal, co mu patří. Neměli by mu ještě přidat? Ne, to mu stačí. A vůbec, už se dost zabývali takovými hloupostmi. Teď musí myslet na bludičky.

...Kapitán šel, zapadal do bažin, spolu s ním Athos i Lin a Polly, který měl roztrhané kalhoty. V kouřících výparech se míhaly hbité kybernetické stroje, které teprve museli vymyslet.

ZPRAVODAJSTVÍ

Novosibirsk, 8. října 2021. Oznamuje se tu, že komise Akademie věd, která měla za úkol prozkoumat výsledky expedice "Tajmyr- Jermak", skončila svou práci.

Jak známo, odeslala Akademie věd v roce 2017 do hlubokého prostoru expedici skládající se ze dvou planetoletů první třídy "Tajmyr" a "Jermak", aby se ověřila možnost mezihvězdných letů. Expedice startovala 7. listopadu roku 2017 z mezinárodního raketodromu Pluton-2 ve směru souhvězdí Lyry. Členy posádky planetoletů Tajmyr byli: kapitán a velitel, navigátor S. I. Kondratěv, kybernetik P. König a lékař J. M. Slavin. Planetolet Jermak plnil funkci informačního centra bez posádky.

Speciálním úkolem expedice byl pokus dosáhnout světelné bariéry (absolutní rychlosti 300 000 km/s) a výzkumy prostoročasových vlastností při samovolně se měnícím zrychlení blížícím se hranici světla.

16. května roku 2020 byl na návratové dráze v oblasti planety Pluton objeven planetolet Jermak a dopraven na mezinárodní raketodrom Pluton-2. Planetolet Tajmyr se na návratové dráze neobjevil.

Při studiu materiálů dopravených planetoletem Jermak bylo zjištěno kromě jiného toto: a) 327. dne místního času dosáhla expedice "Tajmyr-Jermak" rychlosti 0,975 v relaci ke Slunci a začala plnit průzkumný program; b) expedice převzala a registrační zařízení na Jermaku zaznamenalo cenné údaje o chování prostoročasu v podmínkách samovolně

se měnicího zrychlení blížícího se hranici světla; c) 342. dne palubního času začal Tajmyr plnit další úkol tím, že se vzdálil od Jermaka na devět set miliónů kilometrů. Ve 13 hodin 09 minut 11,2 s. 344. dne palubního času sledovací zařízení Jermaka zaznamenalo v bodě, kde se nacházel Tajmyr, záblesk o velké intenzitě, po němž byl přerušen přísun informací z Tajmyru na Jermak a už se neobnovil.

Na základě toho byla nucena komise dojít k závěru, že planetolet první třídy Tajmyr havaroval a celá posádka ve složení Alexej Eduardovič Žukov, Konstantin Ivanovič Falin, George Allan Pollak, Sergej Ivanovič Kondratěv, Peter König a Jevgenij Markovič Slavin v důsledku katastrofy zahynula. Příčiny katastrofy nebyly zjištěny. (Zpravodajství mezinárodního střediska pro vědecké informace číslo 237,9. října roku 2021.)

DVA Z TAJMYRU

Po obědě si Sergej Ivanovič Kondratěv trochu pospal, a když se probudil, přišel Žeňa Slavin. Žeňova rezavá kšice rozsvítila stěny, až zrudly, jako když zapadá slunce. Žeňa příjemně a omamně voněl neznámou kolínskou vodou.

"Buď zdrav, Serjožko, kamaráde!" zakřičel od prahu.

Vtom někdo přísně řekl: "Mluvte laskavě potichu."

Žeňa pohotově zakýval do chodby, po špičkách se přiblížil k lůžku a usedl tak, aby ho Kondratěv mohl vidět, aniž pohnul hlavou. Ve tváři měl radost a vzrušení. Kondratěv si už ani nevzpomínal, kdy ho naposledy takhle viděl. A dlouhou načervenalou jizvu na Žeňově tváři viděl vůbec poprvé.

"Buď zdrav, Žeňo," řekl Kondratěv.

Ohnivá kšice Žeňova se najednou rozplynula. Kondratěv přimhouřil oči a vzlykl.

"To je ale, co," zabručel rozzlobeně. "Nezlob se, prosím tě, na mě."

Celý jsem se tu rozklížil. No a jak se ti tam vede?"

"Ale dobře, docela dobře," vzrušeným hlasem řekl Žeňa. "Všechno tu je prostě báječné! Hlavně že tě z toho dostali."

Jak já jsem se o tebe strachoval, Sergeji Ivanoviči... Zvlášť ze začátku. Byl jsem sám, a takový stesk, takový strašný stesk... Chci k tobě, ale nechťejí mě pustit. Nadávám, ale na nikoho to nedělá zvláštní dojem. Přemlouvám je, přesvědčuji, pokouším se jim dokázat, že jsem nakonec taky lékař... ostatně jaký já jsem vlastně teď lékař..."

"No dobře, věřím ti, věřím," řekl mírně Kondratěv.

"A najednou mi dnes zavolal sám Protos. Dostáváš se z toho pěkně, Serjožo. Za půldruhého týdne tě naučím řídit pterokar. Už jsem ho pro tebe objednal."

"Ano?" řekl Kondratěv.

Na čtyřech místech měl zlomenou páteř, potrhanou bránicí a porušené spoje na lebce. Při blouznění si pořád představoval, že je loutka udělaná z látky, kterou rozdrtilo pásové nákladní auto. Ostatně na lékaře Protose bylo spolehnutí. Byl to silný různolící člověk tak k padesátce (nebo ke stovce, kdopak by se v tom teďka vyznal), nesmírně mlčenlivý a velice hodný. Přicházel vždycky ráno a večer, usedl k němu a funěl tak sympaticky, že Kondratěvovi bylo hned lépe. Samozřejmě, že to byl vynikající lékař, protože dosud nedal umřít loutce z látky, kterou rozdrtily pásy nákladního auta.

"Nojo," řekl Kondratěv. "Snad..."

"Ó!" zvolal nadšeně Žeňa. "Za půldruhého týdne budeš řídit pterokar."

Protos je kouzelník, to ti říkám jako bývalý lékař."

"Ano," řekl Kondratěv, "Protos je nesmírně hodný člověk..."

"Skvělý lékař. Když jsem se dozvěděl, čím se zabývá, bylo mi jasné, že musím změnit povolání. Měním povolání, Sergeji Ivanoviči."

Začnu psát!"

"Hm," řekl Kondratěv. "To tedy znamená, že tu spisovatele o moc lepší nemají."

"To je totiž tak," řekl Žeňa, "jedno je jasné: všichni jsou modernisté, zatímco já sám budu jediný klasik. Jako Tretiakovskij: ,Kateřina Veliká - a! - přijela do Carského Sela'."

Kondratěv pohlédl na Žeňu napůl zavřenýma očima. Ano, Ženka neztrácí čas. Oblečen je podle poslední módy, to je jasné, - krátké kalhoty a měkká volná blůza s krátkými rukávy a rozhalenkou. Ani jediný šev, všechno v jemných světlých barvách. Učesan je s lehkou nedbalostí, hladce vyholen a navoněný. Dokonce i některá slova se snaží vyslovovat tak, jak je vyslovují pravnuci - úsečně a hlasitě, nyní už negestikuluje. Pterokar... A to uplynulo teprve několik týdnů...

"Jevgeniji, zase jsem zapomněl, jaký tu teď mají rok," řekl Kondratěv.

"Dva tisíce sto devatenáct," odpověděl slavnostně Žeňa. "Říkají tu jednoduše, že je rok sto devatenáctý."

"A jak je to, Jevgeniji," řekl Kondratěv nesmírně vážně, "se zrzavými - co je s nimi? Existují ještě ve dvaadvacátém století, nebo už úplně vymizeli?"

Žeňa odpověděl stejně slavnostně: "Včera jsem měl tu čest besedovat s tajemníkem Ekonomické rady severozápadní Asie. Nejchytřejší člověk a úplně infrarudý."

Zasmáli se a prohlíželi si přitom jeden druhého. Pak se Kondratěv zeptal: "Poslyš, Žeňo, jak jsi přišel k té pěšině na obličej?"

"Tuhle?" Žeňa nahmatl prsty jizvu. "Copak je ji ještě vidět?"

rozhořčil se.

"Aby ne," řekl Kondratěv. "Červená na bílém."

"To mám z té doby, co ty. Slíbili mi ale, že to všechno brzy zmizí."

Beze stopy. A já tomu věřím, protože oni mohou všechno."

"Kdo - oni?" ztěžka se zeptal Kondratěv.

"Jak to myslíš - kdo? Lidé... pozemšťané."

"To jako my?"

Žeňa zamrkal.

"Samozřejmě," řekl nejistě. "V jistém smyslu... my."

Přestal se usmívat a pozorně pohlédl na Kondratěva.

"Serjožo," řekl tiše. "Moc tě to bolí, Serjožo?"

Kondratěv se zlehka usmál a očima dal najevo, že ne, že ho to moc nebolí. „Brzy ale začne," pomyslel si. Stejně hezky Žeňa řekl: "Serjožo. Moc tě to bolí, Serjožo?" Jsou to milá slova a on je mile řekl. Řekl je úplně stejně jako toho nešťastného dne, kdy se Tajmyr zaryl do sypkého prachu bezejmenné planety a Kondratěv si při výstupu zranil nohu. Bylo to velmi bolestivé, i když samozřejmě ne tolik jako nyní. Žeňa odhodil kamery a plazil se po sypkém svahu písečného přesypu, táhl za sebou Kondratěva, vztekle nadával, a když se jim konečně podařilo vyškrábat se na vrcholek písečného přesypu, ohmatal Kondratěvovu nohu přes skafandr a zničehonic se docela tiše zeptal: "Serjožo. Moc tě to bolí, Serjožo?" Nad modrou pouští pomalu stoupal na nafialovělé obloze rozpálený bílý kotouč, ve sluchátkách podrážděně rachotily poruchy a oni dlouho seděli a čekali, až se vrátí výzvědný robot. Robot se však nevrátil, musel se utopit v tom prachu, a tak se dlouho plazili zpátky k Tajmyru...

"O čem chceš psát?" zeptal se Kondratěv. "O naší cestě?"

Žeňa se zaujetím začal vyprávět o jednotlivých částech i kapitolách, ale Kondratěv ho už nevnímal. Díval se na strop a myslel na jediné: "Bolí to, bolí to, bolí to..." A jako vždycky, když už bolest byla nesnesitelná, ve stropě se rozevřel oválný otvor, nehlučně se vysunula drsná šedivá roura se zelenými blikajícími okénky. Plynule sjela, až se téměř dotýkala Kondratěvovy hrudi a pak znehybněla.

Posléze se ozvalo tiché vibrační hučení.

"Co to... je?" vyptával se Žeňa a vstal.

Kondratěv mlčel, oči měl zavřené a s ulehčením vnímal, jak ustupuje, utichá, mizí šílená bolest.

"Neměl bych raději odejít?" řekl Žeňa a rozhlížel se.

Bolest byla pryč. Roura nehlučně vyjela nahoru, otvor ve stropě se uzavřel.

"Kdepak," řekl Kondratěv. "To je jen léčebná procedura. Sedni si, Žeňo."

Pokoušel se rozpomenout, o čem Žeňa mluvil. Ano, novela, črta "Za světelnou bariérou". O cestě Tajmyru. O pokusu překonat světelnou bariéru. O katastrofě, která přenesla Tajmyr stoletím...

"Poslyš, Jevgeniji," řekl Kondratěv. "Vyznají se vůbec v tom, co se s námi stalo?"

"Ano, jistě," řekl Žeňa.

"Tak co?"

"No," řekl Žeňa. "Samozřejmě, že se v tom vyznají. To nám ale nepomůže. Já například nedokážu pochopit, čemu rozumějí."

"Ale přesto..."

"Řekl jsem jim všechno a oni prohlásili: To je jasná sigmaderitrinitace."

"Cože?" řekl Kondratěv.

"De-ri-tri-ni-ta-ce. A sigma ještě k tomu."

"Nějaká tramtarace," zabručel Kondratěv. "Snad k tomu řekli ještě něco?"

"Rovnou mi řekli: Váš Tajmyr se dostal těsně ke světelné bariéře s legenovým zrychlením a sigmaderitrinitoval. Časoprostorové kontinuum.

Říkali, že jsme neměli použít legenového zrychlení."

"Tak," řekl Kondratěv. "Neměli jsme ho tedy použít, ale my jsme ho použili. Deri...teri... Jak se to jmenuje?"

"Deritrinitace. Zapamatoval jsem si to napotřetí. Prostě pokud jsem tomu porozuměl, každé těleso u světelné bariéry při určitých podmínkách nepředstavitelně mění tvary, jako kdyby protínalo prostor.

No ... Je to přibližně něco podobného, co předpovídal za našich časů Bykov - mladší. (Aha, řekl Kondratěv.) Tomu protínání říkají deritrinitace. Všechny jejich dálkové koráby jsou založeny na tomto principu. Mají D-kosmolety. (Aha, řekl znovu Kondratěv.) Při deritrinitaci jsou zvláště nebezpečná ta legenová zrychlení. Kde se berou a v čem je jejich podstata, to jsem naprosto nepochopil. Někáká lokální vibrační pole, hyperpřechody, plazma a tak dále. Faktem je, že při legenových poruchách dochází nutně k silnému zkreslení časových měřítek. Právě to se stalo s naším Tajmyrem."

"Deritrinitace," řekl smutně Kondratěv a zavřel oči. Odmělčeli se.

Je to špatné,' pomyslel si Kondratěv. „D-kosmolety. Deritrinitace. To nikdy nezvládnou. A polámaná záda.' Žeňa ho pohládl po tváři a řekl: "To nic, Serjožo. Já si myslím, že časem se ve všem vyznám. Budeme se muset, samozřejmě, hodně učit..."

"Učit se od základů," zašeptal Kondratěv, aniž otevřel oči. "Nebud' naivní, Žeňo. Učit se od základů. Všechno a od samého začátku."

"No co, já nejsem proti," řekl bodře Žeňa. "Hlavní je chtít."

"Chtít znamená moci?" jedovatě se zeptal Kondratěv.

"No právě."

"Tohle přísloví si vymysleli lidé, kteří mohli, i když dokonce nechtěli.

Lidé ze železa."

"No tak," řekl Žeňa. "Ty taky nejsi papírový. Tak poslouchej.

V minulé dekádě jsem se seznámil s jednou dívkou..."

"Neříkej?" pronesl Kondratěv. (Žeňa se nesmírně rád seznamoval s dívkami.) "Je to filoložka. Chytrá, kouzelná,

nádherná."

"No samozřejmě," řekl Kondratěv.

"Nech mě domluvit, Sergeji Ivanoviči. Já to všechno chápu. Ty se bojíš. Tady ale člověk nemůže být sám. Tady osamělí lidé nejsou.

Dej se co nejrychleji dohromady, navigátore. Začínáš být zatrpklý."

Kondratěv chvíli mlčel a pak ho požádal: "Jevgeniji, buď tak laskav a jdi k oknu."

Žeňa vstal, neslyšně našlapoval a přistoupil k obrovskému modrému oknu přes celou zeď. Kondratěv v okně viděl jenom oblohu. V noci se okno podobalo tmavomodré propasti s napíchanými prudce zářícími hvězdami, jednou nebo dvakrát navigátor viděl, jak se tam zapaluje rudá záře, jak se rozsvítí a rychle pohasne.

"Jsem tu," řekl Žeňa.

"Co je tam?"

"Balkón."

"A co dál?"

"Pod balkónem je náměstí," řekl Žeňa a ohlédl se na Kondratěva.

Kondratěv se zachmuřil. Už ani Žeňa mu nerozumí. Byl zoufale sám. Doposud neví nic. Vůbec nic. Dokonce ani neví, co to je v jeho pokoji, proč tu všichni tak neslyšně chodí. Včera večer se navigátor pokusil pozvednout a prohlédnout si pokoj, ale okamžitě upadl do bezvědomí. Víckrát se o to nepokoušel, protože bezvědomí nesnášel.

"Tak tahle budova, ve které ležíš," řekl Žeňa, "to je sanatorium pro těžce nemocné. Budova má patnáct pater a tvůj pokoj..."

"Nemocniční pokoj," zavrčel Kondratěv.

"...A tvůj pokoj je v osmém patře. Balkón. Kolem dokola jsou hory - Ural - a borový les. Odtud vidím ještě další podobné sanatorium.

To je asi dvacet kilometrů odtud. Tam dál je Sverdlovsk, ale to je takových sto kilometrů. Dál vidím startovní plochu pro pterokary.

Vážně, jsou to kouzelné stroje. Teď tam jsou čtyři. Tak. A co dál?

Tam dál je pak květinový záhon s fontánou. U fontány stojí nějaké dítě a podle všeho uvažuje, jak by mohlo utéci do lesa..."

"To je také těžce nemocné?" zeptal se se zájmem navigátor.

"Je to možné. I když na to nevypadá. Tak. Utéci se mu nepodaří, protože ho právě chytila jedna bosá teta. S tou tetou se už znám, pracuje tady. Je docela milá. Může jí být tak dvacet let. Onehdy se mě ptala, jestli jsem se náhodou neznal s Norbertem Wienerem a s Antonem Makarenkem. Teďka někam vleče těžce nemocné dítě a mám takový pocit, že mu při chůzi dává výchovnou lekci. Právě přistává ještě jeden pterokar. Ale ne, to není pterokar... Poslyš, Serjožo, měl bys požádat lékaře o stereovizor."

"Už jsem o něj žádal," řekl navigátor zamračeně. "Nedovolí mi to."

"Proč?"

"Copak já vím?"

Žeňa se vrátil k posteli.

"To je marnost nad marností," řekl. "Všechno to uvidíš, poznáš a přestaneš vnímat. Nesmíš být takový vnímavý.

Pamatuješ na Königa?"

"Proč?"

"Pamatuješ si, jak jsem mu vyprávěl o tvé zlomené noze a jak on hlasitě křičel se skvělým přízvukem: Ach, jaký já jsem vnímavý!

Ach!"

Kondratěv se usmál.

"Ráno jsem přišel k tobě," pokračoval Žeňa, "a zeptal jsem se tě, jak se ti daří. Ty jsi mi odpověděl, že jsi strávil těžkou noc."

"To si pamatuju," řekl Kondratěv. "Tady jsem taky strávil spoustu pestrých nocí. A kolik mě jich ještě čeká."

"Ach, jaký já jsem vnímavý!" okamžitě zvolal Žeňa.

Kondratěv znovu zavřel oči a nějakou dobu ležel mlčky. "Poslouchej, Jevgeniji," řekl se zavřenýma očima. "A co říkali tomu, jak umíš řídit hvězdolet?"

Žeňa se vesele zasmál.

"Strašně, strašně zdořile mě hubovali. Jak jsem zjistil, rozbil jsem nějaký obrovský teleskop, na mou duši, ani jsem si nevšiml kdy. Náčelník observatoře mi málem jednu vrazil, ale vychování mu to nedovolilo."

Kondratěv otevřel oči.

"No a?" řekl.

"No, když se dozvěděli, že nejsem pilot, tak toho nechali. Málem mě chválili. Náčelník observatoře mi v zápalu dokonce navrhl, abych se zúčastnil prací při obnovování teleskopu."

"No a?" řekl Kondratěv.

Žeňa si povzdychl.

"Nic z toho nebylo. Lékaři mi to zakázali."

Dveře se pootevřely a do pokoje nahlédla opálená dívka v bílém plášti v pase pevně převázaném. Děvče přísně pohlédlo na nemocného, pak na hosta a řeklo: "Končíme, soudruhu Slavine."

"Už jdu," řekl Žeňa.

Děvče přikývlo a zavřelo dveře. Kondratěv smutně řekl: "Tak vidíš, jdeš pryč."

"To je jen na chvíli!" zvolal Žeňa. "A nezatrpkní, prosím tě. Ještě si zalétáš, budeš prvotřídním D-hvězdoletcem."
"D-hvězdoletce..." Navigátor se křivě usmál. "Tak dobře, jdi už.
Tvého D-hvězdoletce budou teď krmit kaší. Malou lžičkou."

Žeňa vstal.

"Na shledanou, Serjožo," řekl, opatrně poklepal Kondratěva po ruce, která ležela na pokrývce. "Uzdrav se. A měj na paměti, že nový svět je nesmírně dobrý svět."

"Na shledanou, klasiku," řekl Kondratěv. "Ještě přijď. A přiveď tu svou chytrou dívku... Jak se jmenuje?"

"Šejla," řekl Žeňa. "Šejla Kadarová."

Odešel. Odešel do neznámého a v podstatě cizího života, pod nekonečné nebe, do zeleně sadů bez hranic. Do světa, kde samozřejmě mří za obzor skleněné autostrády, kde urostlé stavby vrhají na náměstí krajkové stíny. Kde se ženou stroje bez lidí i s lidmi oblečenými do podivných šatů, s lidmi klidnými, chytrými, laskavými, vždy nesmírně zaměstnanými, a právě proto spokojenými. Vstoupil do něho a půjde se dál toulat po planetě podobající i nepodobající se Zemi, kterou opustili tak dávno a přece před tak krátkou dobou. Bude se toulat se svou Šejlou Kadarovou a brzy napíše svou knihu, bude to kniha samozřejmě velmi dobrá, protože Žeňa je schopen napsat dobrou, moudrou knihu... Kondratěv otevřel oči. Vedle něho seděl na posteli silný růžolící lékař Protos a mlčky ho pozoroval. Lékař Protos se usmál, pokýval hlavou a polohlasně řekl: "Všechno bude v pořádku, Sergeji Ivanoviči."

PLYNOUCÍ CESTY

"Skutečně nechceš s námi dnes večer zůstat?" zeptal se Žeňa nerozhodně.

"Jistě," řekla Šejla. "Pojďte, zůstaneme pohromadě. Kam byste takhle smutný chodil?"

Kondratěv zavrtěl hlavou.

"Ne, děkuju," řekl. "Rád bych teď byl sám." Šejla se na něho mile a trochu smutně usmála, Žeňa se kousal do rtů a hleděl do prázdna.

"Nedělejte si se mnou žádné starosti," řekl Kondratěv. "Je to pro mne vždycky těžší, když se o mne někdo stará. Na shledanou."

Odstoupil od pterokaru a zamával rukou.

"Ať jsi jde," řekl Žeňa. "Je to tak správné. A ať jde sám. Šťastnou cestu, Sergeji Ivanyči, víš, kde nás můžeš najít."

Ledabyle přejel prsty po klávesnici na přístrojové desce. Dokonce na ni ani nepohlédl. Levou ruku měl ovinutou kolem Šejliných zad.

Ani nezabouchl dvířka. Mrkl na Kondratěva a rozletěl se z místa tak prudce, že se dvířka zabouchla sama. Pterokar prudce stoupal k obloze a vznášel se nad střechami. Kondratěv zamířil k plynoucí cestě.

'Tak,' pomyslel si, 'a teď se tedy po hlavě vrhnu do života. Žeňka říká, že se tady nedá zabloudit. Uvidíme.' Nehlučně plynoucí cesta zela prázdnotou. Kondratěv pohlédl nahoru.

Nad hlavou se vznášela poloprůhledná střecha, na ni se pokládaly stíny pterokaru a vrtulníků patřících podle všeho obyvatelům tohoto domu. Každá střecha ve městě byla zřejmě přístavací plochou.

Kondratěv pohlédl dolů. Tam byl rozlehlý světlý vestibul s hladkou podlahou třpytivou jako led.

Kolem Kondratěva zatřaskaly podpatky a po schodech přeběhly dvě dívky. Jedna z nich, malá, v bílé blůzce a jasně modré sukni, mu pohlédla do tváře. Měla nos samou pihu a vlasy až do očí. Něco ji na Kondratěvovi překvapilo. Na okamžik se zastavila, a aby neupadla, přidržela se zábradlí. Pak dohnala kamarádku, obě se rozběhly dál a dole, už ve vestibulu, se ohlédly. 'Tak,' pomyslel si Kondratěv, 'už to začíná. Lidi, koukejte, co jste ještě neviděli.' Sestoupil do vestibulu, děvčata už tu nebyla. Nohou vyzkoušel, jestli podlaha neklouže. Ne, bylo to v pořádku. Ve vestibulu se táhla na obě strany ode dveří veliká okna a v nich bylo vidět, že venku je spousta zeleně. Město se v zeleni topilo, to Kondratěv viděl, když letěl pterokarem. Zelení byla zaplněna všechna prázdná místa mezi střechami. Kondratěv obešel vestibul, postál před věšákem, na němž visel osamělý fialový plášť; opatrně se rozhlédl, ohmatal látku a zamířil ke dveřím. Na schodech se překvapeně zastavil. Žádná ulice tu nevedla.

Přímo odtud se táhla hustou trávou ušlapaná pěšinka. Asi po deseti krocích mizela v křovinatém houští. Za ním začínal les - vysoké rovné borovice se střídaly s rozložitými starými duby. Vpravo i vlevo vedly čisté modré zdi domů.

"To není špatné," řekl Kondratěv a zhluboka se nadechl.

Vzduch to byl kouzelný. Založil si ruce za záda a bez váhání se vydal po pěšince. Zavedla ho na poměrně širokou písčitou cestu.

Tady chvíli zaváhal, než zabočil vpravo. Byla tu spousta lidí. Napjatě očekával, že prapravnuci, jakmile ho spatří, hned přeruší hovor, zapomenou na své starosti, zastaví se a budou na něho poulit oči. Třeba se ho budou dokonce na všechno vyptávat. Nic takového se však nestalo. Nějaký starší prapravnuk do něho při předcházení neobratně strčil a řekl: 'Promiňte, prosím... ale ne, to jsem neřikal tobě.' Kondratěv se pro jistotu usmál. 'Něco se stalo?' Zaslechl slabý ženský hlas, který jako kdyby vycházel z nitra staršího prapravnuka. 'Ale ne,' řekl prapravnuk a přátelsky kývl na Kondratěva. 'Strčil jsem tu nerad do jednoho mladíka.' - 'Jo tak' řekl ženský hlas, 'tak tedy poslouchej dál. Řekla jsem, že mi do projektu nic není a ty že budeš taky proti...' Starší prapravnuk se vzdálil a ženský hlas postupně utíchal. Prapravnuci Kondratěva předcházeli, chodili proti němu. Mnoho se jich na něj usmívalo, někteří na něho dokonce kývali. Nikdo z nich však nepoulit oči a neobtěžoval ho vyptáváním. Je sice pravda, že nějakou dobu kolem něho nenápadně kroužil černooký mladík, ruce měl v kapsách, ale v okamžiku, kdy se Kondratěv slitoval a rozhodl se na něho kývnout, mladík zřejmě ztratil veškerou odvalu a zůstal pozadu. Kondratěv se hned cítil volnější a začal se teď sám víc rozhlížet a naslouchat.

Prapravnuci mu v podstatě připadali jako docela obyčejní lidé.

Starší i mladí, vysocí i malí, hezcí i nehezcí. Muži a ženy. Nebyli tu velmi staří lidé. A vůbec tu nebyli sešlí a nemocní. A neviděl tu děti.

Všichni se chovali na ulici velice klidně a nenuceně, jako kdyby byli doma a přijímali jako hosty své staré přátele. A nedá se říci, že by všichni překypovali radostí a štěstím. Kondratěv viděl i ustarané a unavené, občas dokonce i zamračené tváře. Jeden mladík seděl na okraji chodníku mezi pampeliškami, trhal jednu po druhé a zuřivě do nich foukal. Bylo vidět, že je myšlenkami někde daleko a že to nejsou myšlenky právě veselé.

Praprávnuci se oblékali jednoduše a každý po svém. Starší muži byli v dlouhých kalhotách a pohodlných bundách s rozepnutým límcem, ženy rovněž v kalhotách nebo v dlouhých šatech půvabného střihu. Mladí, rovněž děvčata, byli téměř všichni v krátkých širokých kalhotách a bílých nebo barevných blůzách. Vyskytovaly se tu však i parádnice v nápadně elegantních purpurových nebo zlatých pláštích přehozených přes krátké světlé... košile, tak to Kondratěv pojmenoval.

Za těmito parádnicemi se lidé ohlíželi.

Ve městě bylo ticho. Aspoň tedy nebyl slyšet žádný mechanický zvuk. Kondratěv zaslechl jenom hlasy a občas odněkud hudbu. Ještě šuměly koruny stromů a chvílemi se sem snesl měkký zvuk prolétajícího pterokaru. Doprava probíhala zřejmě podle pravidel ve velké výšce. Prostě všechno tu pro Kondratěva bylo cizí, i když bylo zábavné chodit ve velikém městě po pěšinách a písečných cestách, zachycovat oblekem za větvičky křoví. Téměř takhle vypadaly před sto lety parky na okrajích měst. Kondratěv by se tu mohl cítit jako doma, jenom kdyby se nepovažoval za zbytečnějšího člověka, než je zřejmě kterákoli z těch zlatých a purpurových parádnic.

Předešel ho muž se ženou, kteří se vedli pod paží. Muž vyprávěl: "...v tomhle místě zahajují housle - lááá-la-lá... a hned nato něžná a slabá choriola - týýý-ty-tý-ty!"

Dařilo se mu to předvést hodně přesvědčivě, i když to příliš hudebně neznělo. Žena na něho hleděla s pochybnostmi. Na kraji cesty stáli dva starší lidé a mlčeli. Jeden z nich najednou palíčatě řekl: "Ale stejně se pro ni nehodilo, aby to tomu chlapci říkala."

"Teď už je pozdě," ozval se druhý a oba se znovu odmlčeli.

Proti Kondratěvovi šli tři lidé - vysoké bledé děvče, veliký starý černochoz a zamyšlený, roztržitě se usmívající chlapec. Děvče hovořilo a prudce při tom mávalo zaťatou pěstí: "Otázka se musí řešit alternativně: buď jsi spisovatel - umělec, nebo jsi umělec - senzualista. Nic třetího neexistuje. A on si hraje na prostorové vztahy. To už je technika, žádné umění. Je to prostě lhostejný a namyšlený řemeslník."

"Ale Mášo," vyčítavě zabasoval černochoz.

Chlapec se dál roztržitě usmíval.

Kondratěv zabočil na vedlejší pěšinu, minul živý plot plný žlutých a modrých květů, a zastavil se jako zařezaný. Před ním plynula cesta.

Kondratěv už o těchto cestách slyšel. Začali je stavět před dávnou dobou, teď se už táhly přes mnohá města a vytvářely tak nikde nepřerušovaný pevninský systém od Pyreneje k Ťan-šanu a na jih přes roviny Číny do Hanoje, v Americe od přístavu Yukonu do Ohňové země. Žeňa o těchto cestách vyprávěl nepředstavitelné věci. Říkal, že nepotřebují žádnou energii a čas prý jim nemůže uškodit: když budou poškozeny, obnoví se samy; snadno se vyšplhají do hor a překlenou propasti. Podle toho, co říkal Žeňa, tyhle cesty budou existovat a jezdit věčně, tak dlouho, dokud bude svítit Slunce a dokud bude celistvá zeměkoule. A ještě Žeňa říkal, že plynoucí cesty nejsou vlastně cestami, že je to proud něčeho mezi živým a neživým. Čtvrté království.

Cesta se valila šesti stejnými šedivými proudy několik kroků od Kondratěva. Byla to takzvaná pásma Velké cesty, která se pohybovala různými rychlostmi, od sebe a od trávy byla oddělena nízkými bílými výstupky. Na pásmech seděli, postávali nebo šli lidé. Kondratěv přistoupil blíž a nerozhodně postavil nohu na výstupek. Pak se sklonil a naslouchal hlasu Velké cesty: skřípání, šustění a šelestění.

Cesta skutečně plynula. Kondratěv nakonec rozhodně překročil výstupek.

Povrch cesty byl měkký jako vyhřátý asfalt. Chvilí stál a pak přešel na další pásmo.

Cesta se valila z kopce a Kondratěv ji teď pozoroval až k samému obzoru. Třpytila se na slunci jako asfaltka.

Začal si prohlížet mjející střechy domů proplouvající nad vrcholky borovic. Na jedné ze střech se třpytila obrovská konstrukce několika velikých zrcadel usazených na tenkém podstavci. Na všech střechách stály pterokary, byly červené, zelené, zlatisté, šedé. Stovky jich spolu s vrtulníky visely nad městem. Na malou chvíli zakryl slunce vzdušný koráb, který s dutým svištivým zvukem přeletěl podél cesty a zmizel za lesem. V dálce v mlhavém oparu se objevily obrysy nějaké stavby, snad to byly stožáry, snad televizní věže. Cesta plynula dál, rovnoměrně, bez výkyvů: zelené keře a hnědé kmeny borovic pluly vesele kolem; ve volných místech mezi větvemi se objevovaly a mizely velké skleněné budovy, světlé rodinné domky, otevřené verandy pod lesknoucími se pestrými závěsy.

Kondratěv si najednou uvědomil, že ho cesta odnáší na okraj Sverdlovské. Zřejmě může člověka dopravit kamkoli. Na Sibiř, do Indie, do Vietnamu. Usedl a obejmul kolena rukama. Nebylo to tak docela měkké posezení, přesto nebylo ani nijak zvlášť nepohodlné.

Před Kondratěvem seděli tři mladíci po turecku a skláněli se nad pestrobarevnými kostkami. Zřejmě řešili nějakou geometrickou úlohu.

Nebo si možná jenom hráli. „Na co jsou tyhle cesty?“ uvažoval Kondratěv.

Těžko se asi někdo rozhodne odcestovat jimi do Indie nebo do Vietnamu. Jsou příliš pomalé... a příliš málo pohodlné. Existují přece stratoplány, obrovité deltovité koráby, pterokary... Jaký smysl mají tyhle cesty? A kolik jenom stála jejich stavba! Vzpomněl si, jak stavěli cesty před stovkou let, a to nebyly cesty, které se samy pohybovaly, byly to obyčejné silnice, navíc nebyly právě nejlepší.

Ohromné poloautomatické stavební stroje, zápach asfaltu, vedro, upocení, unavení lidé v kabinách zasypaných

prachem. Ale Velká cesta je přímo nabitá spoustou práce a nápadů, přirozeně mnohem větším, než jich bylo zapotřebí při stavbě Transgobijské magistrály.

A to všechno jenom proto, aby z nich člověk mohl sestoupit, kde se mu zachce, usednout kdekoli a plynout s cestou dál, zapomenout při tom na starosti, natrhat si kdekoli heřmánek. Je to podivné, nepochopitelné, neracionální...

Skleněná patra nad vrcholky borovic náhle ustala; vpředu vyrostla obrovitá hora šedivého čediče. Kondratěv vstal. Na vrcholku hory se vztaženou rukou k městu, trochu nakloněn kupředu, stál Lenin, jak tu stával kdysi, a takový stojí nyní ještě na náměstí před Finským nádražím v Leningradě. Lenin vztahoval ruku k tomuto městu i k tomuto světu, k tomuto zářícímu a nádhernému světu, který viděl přede dvěma stoletími... Kondratěv se díval, jak obrovitá socha mizí v namodralém oparu nad skleněnými střechami.

Borovice byly teď nižší a hustší. Na okamžik se vedle cesty rozevřela Široká mýlina, na níž skupinka lidí v kombinézách dělala něco s nějakým složitým mechanismem. Cesta proklouzla pod úzkým půlkulatým obloukem mostu, minula ukazatel se šipkou, na němž bylo napsáno: Matrosovo - 15 km. Žlutá továrna - 6 km a ještě pak něco, co Kondratěv nestačil přečíst. Ohlédl se a uviděl, že lidí na pásech bylo méně. Na pásech mířících opačným směrem bylo vůbec prázdno. „Matrosovo je zřejmě nějaká vesnička. Ale Žlutá továrna?“ Mezi kmeny borovic se mihla dlouhá veranda se stolky. Seděli u nich lidé, jedli a pili. Kondratěv pocítil hlad, ale zaváhal a rozhodl se, že ještě nebude jíst. „Až pojedu zpátky,“ pomyslel si. Působilo mu radost mít pocit zdravého pořádného hladu a moci ho kdykoli ukojit.

Borovice řídly, odněkud se vynořila široká autostráda třpytící se v paprscích večerního slunce. Autostrádou se řítily řady podivných strojů na dvou, třech a dokonce osmi podvozcích nebo vůbec bez podvozku, tuponosé, s obrovskými nákladovými prostory uzavřenými pestrobarevnou plastickou hmotou. Stroje mířily proti němu do města. Zřejmě někde poblíž se autostráda nořila pod zem a skrývala se v mnohapatrových tunelech. Když se Kondratěv podíval pozorněji, všiml si, že auta neměla kabiny, že v nich nebyl prostor pro člověka.

Uháněla v nepřetržitém proudu, mírně hučela, jela ve vzdálenosti nějakých dvou tří metrů za sebou. Mezi nimi Kondratěv uviděl několik stejných strojů jedoucích opačným směrem. Posléze silnici znovu skrylo rostlinstvo a autostráda zmizela.

"Včera jedno nákladní auto sjelo ze silnice," řekl někdo za Kondratěvovými zády.

"To proto, že odstranili kontrolu silových polí. Vrtají se nová patra."

"Já nemám ty nosorožce rád."

"To nic není, brzy bude dokončen dopravní pás, silnice pak bude možno uzavřít."

"Už je nejvyšší čas..."

Vpředu se objevila ještě jedna veranda se stolečky.

"Ljošo! Ljošo!" zavolali od jednoho stolku a mávali rukama.

Chlapec s dívkou před Kondratěvem také zamávali, přestoupili na pomalejší pás a seskočili na trávu proti verandě.

Seskočilo tu ještě několik dalších lidí. Kondratěv chtěl seskočit také, ale všiml si sloupu s ukazatelem: Žlutá továrna 1 km. A tak zůstal.

Seskočil u zatáčky. Mezi kmeny bylo vidět úzkou vyšlapanou cestičku mířící nahoru do svahu velkého pahorku. Na vrcholku kopce na tmavnoucím nebi se ostře rýsovaly obrysy nízkých staveb. Kondratěv pomalu vykročil po cestičce a vychutnával poddajnou půdu pod nohama.

„Když ale prší, tak tu musí být bláto,“ pomyslel si. Cestou se sklonil a utrl v trávě velký bílý květ. Na okvětních lístcích běhali droboucí mravenci. Kondratěv květ odhodil a vykročil rychleji. Po několika minutách vystoupil na vrcholek a zastavil se na okraji obrovitého kotle, který se táhl, jak mu připadalo, až k samému obzoru.

Kontrast mezi klidnou měkkou zelení pod modrým večerním nebem a tím, co se před ním otevřelo v kotli, byl tak prudký, že Kondratěv couvl. Na dně kotle vřelo peklo. Opravdové peklo se zlověstnými modrobílými výbuchy, vinoucím se oranžovým dýmem, klokotavou mazlavou kaší rozžhavenou do ruda. Něco se pomalu vzdouvalo a nafukovalo jako hnisavý nádor, pak to pukalo, rozstříkávalo se a šplíchalo chuchvalce plamene, vlnilo se v pestrobarevných kouřích, vysilovalo se parou, ohněm a sprškou jisker, aby se pak znovu pomalu vzdouvalo a pukalo. Ve vírech rozžutěné hmoty létaly načechrané blesky, vznikaly a vzápětí mizely kouzelné tvary, točily se smršťe, tančily modré a růžové přízraky. Dlouho se Kondratěv díval na toto představení jako očarovaný. Pak se poněkud vzpamatoval a začal si všimát i jiných věcí.

Peklo nevydávalo ani hlásku a bylo geometricky přísně vymezeno.

Ani jediným zvukem se neprozradil ďábelský tanec ohně a dýmu, ani jediný plamenný jazyk, ani chuchvalec kouře nepronikl za vytyčenou hranici, a když se Kondratěv podíval pozorněji, uviděl, že celý ten rozlehlý pekelný prostor, mířící daleko k obzoru, je uzavřen pod sotva postřehnutelným průhledným poklopem, jehož okraje byly zapuštěny v betonu - pokud to ovšem beton byl - pokrývajícím celé dno kotle. Pak Kondratěv zjistil, že poklop byl dvojitý ne-li trojitý, protože chvílemi ve vzduchu nad kotlem zasvítily ploché záblesky, zřejmě odrazy od vnitřní plochy horního krytu. Kotel byl hluboký, jeho strmé rovné stěny obložené hladkým šedivým materiálem klesaly do hloubky nejméně sto metrů. Střecha nedozírného krytu se tyčila nade dnem kotle nejvýše v padesáti metrech. Zřejmě to byla Žlutá továrna, na kterou upozorňovaly nápisy na ukazatelích.

Kondratěv usedl na trávu a se složenýma rukama na kolenou pozoroval kryt.

Slunce zapadlo, na šedivých svazích kotle poskakovaly pestrobarevné odstíny. Velmi brzy si Kondratěv všiml, že v bouřici pekelné kuchyni nepanuje nezvládnutelný chaos. V kouři a světle každou chvíli vznikaly jakési pravidelné výrazné stíny, jednou nehybné, jednou v prudkém pohybu. Pořádně si je prohlédnout nebylo snadné, ale jednou se kouř na několik okamžiků rozestoupil a Kondratěv uviděl poměrně zřetelně složitý stroj podobající se pavouku sekáči. Stroj poskakoval na místě, jako kdyby se pokoušel vytrhnout nohy z viskózní ohnivé hmoty nebo jako kdyby svými dlouhými končetinami lehce mísil tuto vroucí hmotu. Posléze pod ním něco vzplanulo a stroj znovu zmizel v oblacích

oranžového dýmu.

Nad hlavou Kondratěvovi s bručením přeletěl malý vrtulník. Pozvedl oči a sledoval ho. Kondratěv stačil vydechnout, ale vrtulník už stál na střeše poklopu. Vypadalo to, jako kdyby zůstal jednoduše bez hnutí viset nad jazyky plamenů. Z vrtulníku vystoupil titěrný černý človíček, sklonil se, opřel se rukama o kolena a začal se dívat do pekla.

"Řekni, že se vrátím zítra ráno!" zvolal někdo za Kondratěvovými zády.

Navigátor se ohlédl. Docela blízko se topily v nádherných keřích šeriku dva výstavné přízemní domky s velkými zářícími okny. Okna byla zpoloviny ukryta v křoviscích a větrem se pohybující větvičky vytvářely na výrazně modrých obdélnících jemné krajkové obrysy.

Bylo slyšet něčí kroky. Na chvíli se zastavily a tentýž hlas zvolal: "Požádej maminku, aby to řekla Achmetovi!"

Okna v jednom z domků pohasla. Z druhého domku se sem nesly tóny jakési smutné melodie. V trávě cvrlikaly kobylky, bylo slyšet ospalé čírikání ptáků. „Na každý pád se v téhle továrně pro mne nic nenajde,“ pomyslel si Kondratěv.

Vstal a vydal se zpátky. Několik minut bloudil v křoví, hledal cestu, a když ji objevil, vykročil mezi borovicemi. Cesta se nevýrazně běhala pod hvězdami. Teprve po několika minutách před sebou Kondratěv spatřil namodralé světlo, plynové sloupové lampy s ukazatelem a téměř seběhl k plynoucí cestě. Byla prázdná.

Kondratěv poskakoval jako hříbě, říkal si pro sebe hop! a hop!, přeběhl na pás směřující k městu. Pásky mu nevýrazně svítily pod nohama, zleva i zprava ho míjely keře a stromy. Daleko vpředu mihotalo nebe namodralou září - tam bylo město. Najednou si uvědomil, jaký má příšerný hlad.

Sestoupil u verandy se stolky, právě u té, kde stál ukazatel - Žlutá továrna 1 km. Na verandě bylo světlo, plno hluku a příjemně to tu vonělo; všechny stolky byly obsazeny. „Tak tady se sotva navečeřím,“ rozčarovane si pomyslel Kondratěv, přesto však vystoupil po schůdcích a zastavil se až na prahu. Prapravnuci jedli, pili, smáli se, povídali si, křičeli a dokonce i zpívali.

Od nejbližšího stolků zatahal Kondratěva za rukáv prapravnuk samá ruka samá noha.

"Sedněte si, soudruhu, sedněte si," řekl a vstával.

"Děkuju," dostal ze sebe Kondratěv, "ale co vy?"

"To je v pořádku, já jsem se už najedl, se mnou si nedělejte starosti."

Kondratěv neobratně usedl, ruce si položil na kolena. Člověk, kterému seděl tváří v tvář, byl mohutný muž s temnou pletí. Pojídal cosi z hlubokého talíře. Upřel na Kondratěva oči a nesrozumitelně se zeptal: "Tak jak to tam vypadá? Táhnou?"

"Kdo jestli táhne?" přeptal se Kondratěv.

Všichni, co seděli u stolků, na něho pohlédli.

Muž temné pleti se zašklebil, polkl a řekl: "Vy jste z Aňudina?"

"Nejsem," řekl Kondratěv.

Rozložitý mladík, který seděl na levé straně, radostně řekl: "A já vím, kdo jste! Vy jste navigátor Kondratěv z Tajmyru!"

Všichni kolem ožili. Ten s tmavou tváří zvedl pravou ruku dlaní nahoru a představil se: "Moskvičev. Ioann. Nyní Ivan."

Mladá žena, která seděla po pravé ruce, řekla: "Zavadská. Jelena Vladimirovna."

Rozložitý mladík pohnul nohama pod stolem a řekl: "Basevič. Meteorolog. Saša."

Drobná něžná dívka, která seděla vtisknutá mezi meteorologem a Ioannem Moskvičevem, zvesela vypískla, že je Marina.

Bývalý navigátor Kondratěv povstal a uklonil se.

"Já jsem vás taky hned nepoznal," prohlásil tmavolící Moskvičev.

"Dobře vás dali dohromady. A my tady sedíme a čekáme. Nezbyvá nám než vysedávat a pojídat savici. Dnes nám za celý den nabídli dvanáct míst na tankeru, který dopravuje potraviny, a mysleli si, že s tím nebudeme souhlasit. Jako hlupáci jsme začali losovat, a zatím se nalodila skupina z Vorkuty. Hlavně že to byla parta jaksepatří! Na dvanáct míst se jich stěží namačkalo deset a zbývajících pět čeká tady," zasmál se znenadání, "sedí tu a pojídají savici... Poslyšte, nedáme si ještě jednou? A co vy, už jste večeřel?"

"Nevečeřel," řekl Kondratěv.

Moskvičev se prodral od stolu.

"Já vám hned přinesu."

"Buďte tak laskav," řekl Kondratěv vděčně.

Ivan Moskvičev se vzdálil a kličkoval mezi stoly.

"Napijte se vína," řekla Zavadská a podávala Kondratěvovi svou sklenici.

"Děkuju, ale já nepiju," řekl mechanicky Kondratěv. Pak si ale uvědomil, že už není hvězdoletcem a že jím už nikdy nebude. "Promiňte, rád se napiju."

Víno vonělo, bylo lehké, chutné. „Nektar,“ pomyslel si Kondratěv.

„Bohové pijí nektar. A jedí savici. Už dávno jsem neochutnal savici...“ "Poletíte s námi?" zapištěla Marina.

"To nevím," řekl Kondratěv. "Třeba. Ale kam?"

Prapravnuci se na sebe podívali.

"Letíme na Venuši," řekl Saša. "To je tak, Moskvičev si zamluv, že z Venuše udělá druhou Zemi."

Kondratěv postavil sklenici.

"Z Venuše?" zeptal se nedůvěřivě. Dobře si pamatoval, co to je Venuše. "A ten váš Moskvičev už na Venuši někdy byl?"

"Pracuje tam," řekla Zavadská, "to ale není důležité. Důležité je, že nezajistil planetolety. Čekáme tu už tři dny."

Kondratěv si vzpomněl, jak třiatřicet dní létal kolem Venuše na planetoletu první třídy a nemohl se rozhodnout k

přistání.

"Ano?" řekl. "To je strašné, když člověk musí tak dlouho čekat..."

Pak s hrůzou pohlédl na běloučkou Marinu a představil si ji na Venuši. „Radioaktivní pouště,“ uvažoval, „černé bouře.“ Moskvičev se vrátil a bouchl o stůl podnosem s talířky. Mezi nimi trčela břichatá láhev s dlouhým hrdlem.

"Tak," řekl, "jezte, soudruhu Kondratěve. Tohle je savici, znáte to? A tady je, jestli chcete, omáčka. Napijte se tohohle... Tady je led... Pegov znovu mluvil s Aňudinem, slíbili, že planetolet pošlou zítra v šest."

"Včera nám to slibovali taky na zítra a taky na šestou," řekl Saša.

"Ne, teď je to jisté. Hvězdoletci se vracejí. D-kosmolety nejsou nějaké dopravní rakety na potraviny. Šest set lidí za jednu cestu, pozítří už budeme na místě."

Kondratěv upil z číše a pustil se do jídla. Spolustolovníci se dohadovali.

Podle všeho to byli sami dobrovolníci, samozřejmě s výjimkou Moskvičeva, a všichni letěli na Venuši. Moskvičev tu představoval obyvatelstvo Venuše utiskované těžkými přírodními podmínkami.

S ním bylo všechno jasné. On to byl, kdo dával Zemi sedmáct procent energie, osmdesát pět procent vzácných kovů a žil jako pes, to znamená, že dlouhé měsíce neviděl modrou oblohu a celé týdny čekal ve frontě, aby si mohl poležet ve skleníku na trávě. Práce v takových podmínkách byla přirozeně nesnesitelně těžká, s tím Kondratěv plně souhlasil.

Dobrovolníci s tím vším byli srozuměni a mřili na Venuši ochotně, jenže tím sledovali nejrůznější cíle. Tak třeba pištivá Marina byla operátorkou nějakých složitých systémů a letěla na Venuši proto, že se na Zemi se svými systémy nemohla pořádně rozvinout. Neměla chuť už dál přepravovat z místa na místo domky a hloubit pořád kotle pro továrny. Toužila po tom, aby mohla stavět města v bažinách, za bouří a za podzemních výbuchů. Proto, aby pak lidé řekli: "Tato města stavěla Marina Čerňaková!" Proti tomu nebylo možno nic namítat.

S Marinou Kondratěv plně souhlasil, i když by dal přednost tomu, aby nechali Marinu ještě trochu vyrůst a speciálními tréninky ji dovedli k poněkud konkrétnějším představám o bažinách, bouřích a podzemních výbuchích.

Meteorolog Saša byl do Mariny Čerňakové zamilovaný, ale jenom o to nešlo. Když ho Marina potřetí požádala, aby přestal vtipkovat, začal být nesmírně rozvášněný a logicky dokázal, že my, pozemšťané, máme v podstatě jenom dvě východiska: když je práce na Venuši tak těžká, pak je třeba buď odejít vůbec, nebo to udělat tak, aby člověku práce na Venuši tolik nevadila. Můžeme my ale odejít z míst, kam jednou vstoupila lidská noha? Ne, nemůžeme! Z toho vyplývá velké poslání lidí a tím i pozemšťanovo břemeno se všemi následky. Kondratěv s ním dokonce souhlasil, i když ho silně podezíral, že pořád ještě dělá vtipky.

S myšlenkami, které by člověk nejméně čekal, odlétala na Venuši Jelena Vladimirovna Zavadská. Tak jednak byla členkou Světové rady. Byla přísným odpůrcem takových podmínek, za kterých pracoval Moskvičev a dvacet tisíc jeho soudruhů. Byla také nekompromisním odpůrcem měst stavěných na bažinách, podzemních výbuchů a nových hrobů, nad nimiž budou černé větry zpívat legendy o hrdinech.

Stručně řečeno letěla na Venuši proto, aby tu pozorně prostudovala místní podmínky a udělala nutná opatření k dekolonizaci Venuše.

Poslání pozemšťana chápala tak, že na cizích planetách bylo třeba stavět automatické továrny. Moskvičev tohle všechno věděl.

Zavadská se nad ním vznášela jako Damoklův meč, ohrožovala všechny jeho perspektivy. Kromě toho byla ale Zavadská chirurg - embryomechanik; mohla se obejít bez pracovní, mohla pracovat v jakýchkoli podmínkách, třeba po pás v bažině, a takových chirurgů bylo na Zemi ještě velice málo. Na Venuši byli nenahraditelní. A Moskvičev mlčel, zcela jasně doufal, že to všechno nějak dopadne.

Kondratěv došel k závěru, že systém Zavadské je naprosto nevyvratitelný, vstal a nenápadně vyšel ven.

Byla jasná noc, i když měsíc nesvítil. Nad černým beztvarým lesním masivem docela nízko visela zářící bílá Venuše.

Kondratěv se na ni dlouho díval a myslel si: „Co kdybych to zkusil tam? To už je jedno jestli jako kopáč nebo nějaký řidič nebo stělmistr. Nemohu se smířit s tím, že už k ničemu nejsem...“ "Koukáte se?" ozvalo se za ním ze tmy. "Já se tu taky koukám."

Počkám si, až zajde a půjdu si lehnout." Byl to klidný a unavený hlas. "Víte, já přemýšlím. Vysadit tak na Venuši zahrady... Provrtat Měsíc obrovským vrtákem. Konečně vždyť smysl naší existence je plýtvat energií... A podle možnosti to dělat tak, aby to pro člověka samého bylo zajímavé a pro druhé užitečné. Na Zemi se teď těžko dá plýtvat energií. Všechno máme, jsme příliš silní. Je to takový protiklad..."

Samozřejmě že i dnes je spousta lidí, kteří pracují ze všech sil - vědci, pedagogové, lékaři zabývající se profylaxí, lidé od kumštu...

agrotechnici, čističi odpadových jam... Vždycky jich bude spousta. Ale co ostatní? Inženýři, operátoři, lékaři, kteří léčí...

Někdo přirozeně odejde k umění, ale v umění se přece většinou hledá inspirace, a ne útočiště. Posuďte sám. Nádherní mladí lidé... Mají málo místa! Musejí vyhazovat do vzduchu, předělávat, stavět... A ne stavět nějaký dům, ale přinejmenším svět - dnes to je Venuše, zítra Mars, pozítří kdoví co ... Tak tedy začíná meziplanetární expanze lidstva - vybíjení velkých akumulátorů ... Souhlasíte se mnou?"

"Ovšem," řekl Kondratěv.

NÁVRAT

Sergej Ivanovic Kondratěv se vrátil domů v poledne. Celé ráno strávil v Malém informatoriu: hledal pro sebe nějaké vhodné povolání.

Doma bylo chladno, ticho a cítil se velice osamělý. Prošel všemi místnostmi, napil se trochu narzanu, zastavil se před prázdným psacím stolem a začal uvažovat, jak zabít den. Za oknem ostře svítilo slunce, pípál nějaký ptáček, v

šeříkových keřích bylo slyšet kovové klapání a cvakání. Zřejmě se tam lopotila jedna z těch mnohonohých dělných oblud, které pořádnému člověku braly možnost stát se třeba takovým zahradníkem.

Bývalý navigátor si povzdechl a zavřel okno. Že by šel k Žeňovi?

Ale ne, toho určitě nezastihne doma. Navěsil na sebe diktafony novější výroby a teď lítá po celém Uralu; v hlavě má milión starostí, nepočítaje ovšem drobná přání. 'Nedostatek vědomostí,' prohlašuje, 'je třeba nahrazovat nadměrnou energií.' Šejla je krásný člověk, všechno chápe, ale nikdy není doma, když není doma Ženka. Navigátor došel zvolna do jídelny a vypil ještě sklenici narzanu. Že by se naobědval? Nápad to není špatný, naobědvat se může důkladně a s chutí. Jenomže nemá na jídlo chuť...

Přistoupil k okénku zakázkové linky, zvolil nazdařbůh šifru a zvědavě čekal, co se stane. Nad okénkem se rozsvítilo zelené světélko: zakázka byla přichystána. Navigátor s určitými obavami nadzvedl kryt. Na dně rozlehlé plochy ležel papírový talířek. Navigátor ho vzal a postavil na stůl. Na talíři ležely dvě pořádné mírně nasolené okurky. Takové okurky kdyby tak měli na Tajmyru koncem druhého roku... Že by zašel k Protosovi? Protos byl výjimečný člověk. Když je ale pořád zaměstnaný, ten milý starý Protos. Všichni pořádní lidé jsou nějak zaměstnaní... Navigátor roztržitě vzal z talíře okurku a snědl ji. Pak snědl i druhou a odnesl talíř do odpadkové šachty. 'Třeba bych měl ještě jednou zajít mezi dobrovolníky a popovídat si s nimi?' pomyslel si. 'Nebo že bych si zajel do Valparaísa? Tam jsem ještě nebyl...'

Navigátorovy úvahy přerušila signální melodie - někdo žádal o souhlas, aby mohl vstoupit. Navigátor se zaradoval: nebyl zvyklý, že by k němu někdo chodil. Prapravnuci ho zřejmě z falešné skromnosti nechtěli obtěžovat. Za celý týden, co tu bydlel, ho jenom jednou navštívila sousedka, osmdesátiletá svěží žena se staromódním uzlem z černých vlasů na zátylku. Prohlásila se za starší operátorku obilnářského závodu a během dvou hodin ho trpělivě učila volit šifry na klaviatuře zakázkové linky. Moc oduševněle spolu nemluvili, i když to byl zcela jistě výborný člověk. Pak se několikrát bez jakéhokoli pozvání objevili velmi mladí prapravnuci, kteří ani v nejmenším nepředstírali skromnost. Byly to návštěvy motivované důvody čistě egoistickými. Jeden přišel podle všeho proto, aby navigátorovi přečetl svou ódu na návrh Tajmyru, z níž navigátor porozuměl pouze jednotlivým slovům (Tajmyr, kosmos), óda byla psána v jazyce suaheli. Ten druhý psal životopis Edgara Allana Poea, a aniž věřil v úspěch, vyžadoval nějaké méně známé podrobnosti ze života velkého amerického spisovatele. Kondratěv mu sdělil, co se proslychalo o setkání Poea s A. S. Puškinem a poradil mu, aby se obrátil na Jevgenije Slavina. Ostatní mladíci i dívky se objevili proto, aby - použijeme-li výrazových prostředků jednadvacátého století - sbírali autogramy, jak jejich činnost pojmenoval Kondratěv. Avšak dokonce mladí lovci autogramů byli lepší než nic, proto i ze zvuku signálu měl radost.

Kondratěv vstoupil do předsině a zvolal: Vstupte! Vešel vysoký člověk ve volné šedé blůze a dlouhých modrých kalhotách střižených jako pyžamo. Potichu za sebou zavřel, trochu naklonil hlavu a začal si Kondratěva prohlížet. Navigátorovi jeho tvář příliš živě připomínala kdysi vídané fotografie kamenných bůžků z ostrova Rapa-Nui - protáhlé, úzké vysoké čelo a mohutné obočí, hluboko zapadlé oči, dlouhý, ostrý zahnutý nos. Tvář měl tmavou a u rozhaleného límce blůzy bylo vidět nečekaně jemnou bílou kůži. Lovci autogramů se tento člověk zcela jistě nepodobal.

"Jdete za mnou?" s nadějí v hlase se zeptal Kondratěv.

"Ano," řekl tiše a smutně neznámý. "Jdu za vámi."

"Tak pojdte dál," řekl Kondratěv.

Byl dojat a trochu rozčarován smutným tónem neznámého. 'Zřejmě to je přece jenom sběratel autogramů,' pomyslel si. 'Musím ho uvítat trochu srdečněji.' "Děkuji," stále ještě tiše pronesl neznámý.

Trochu skloněn prošel kolem navigátora a zastavil se uprostřed přijímacího pokoje.

"Posaďte se, prosím," řekl Kondratěv.

Neznámý stál mlčky, soustředěně se díval na lehátko. Kondratěv na ně s určitým neklidem pohlédl také. Bylo to nádherné sklápěcí zařízení, široké, tiché a měkké, s pružným povrchem světle zelené barvy, pórovité jako houba.

"Jmenuji se Gorbovskij," řekl tiše neznámý, aniž spustil oči z lehátka.

"Leonid Andrejevič Gorbovskij. Přišel jsem si s vámi popovídat jako hvězdoletce s hvězdoletcem."

"Co se stalo?" polekaně se zeptal Kondratěv. "Něco s Tajmyrem?"

No tak si sedněte, prosím vás!"

Gorbovskij stále stál.

"S Tajmyrem? To sotva... Ostatně já nevím," řekl. "Ale vždyť Tajmyr je v Kosmogačním muzeu. Co by se s ním ještě mohlo stát?"

"No jo," řekl Kondratěv s úsměvem. "Dál už asi nic."

"Nic," souhlasil Gorbovskij a také se usmál. Usmíval se stejně jako mnozí oškliví lidé milým a jakýmsi dětským úsměvem.

"Tak co stojíme?!" bodře zvolal Kondratěv. "Pojďte si sednout!"

"Víte... Sergeji Ivanoviči," řekl najednou Gorbovskij. "Nemohl bych si lehnout?"

Kondratěv se zarazil.

"Pro... prosím," zabrumlal. "Není vám dobře?"

Gorbovskij už ležel na lehátku.

"Ach, Sergeji Ivanoviči!" řekl. "Vy jste jako všichni. Proč mi musí být zrovna špatně, když si chci poležet? V antických dobách se téměř pořád leželo... Dokonce i u jídla."

Kondratěv se ani neohlédl, nahmatal za zády křeslo a sedl si.

"Už tehdy," pokračoval Gorbovskij, "bylo dobře známo přísloví, že lepší je ležet než sedět. A já jsem právě přiletěl. Vy sám víte, Sergeji Ivanoviči, co to jsou pohovky na korábech. Odporná tvrdá zařízení.

A kdyby jenom na korábech! Ty nepředstavitelné lavice na stadiónech a v parcích! Skládací samopadající židle v kavárnách! A to strašné kamení na mořských plážích? Kdepak, Sergeji Ivanoviči, nevím jak vy, ale podle mne umění

vyrobit opravdu komfortní postel nenávrtně vymřelo, v té naší drsné době embryomechaniky a Dprincipu."

„Ale!“ pomyslel si Kondratěv. Problém postelí před ním vyvstal v docela jiném světle.

"Poslyšte," řekl, "já jsem stihl ještě dobu, kdy se v Severní Americe provozovaly takzvané firmy a monopoly. Nejdéle ze všech se udržela malá firma, která si nahromadila pohádkový kapitál z matrací.

Vyráběla nějaké zvláštní hedvábné matrace - nebylo jich tak moc, ale zato byly příšerně drahé. Miliardáři se prý o tyto matrace prali. Pozoruhodná matrace. Na nich člověka vůbec nic netlačilo."

"A jejich tajemství zahynulo spolu s imperialismem?" zeptal se Gorbovskij.

"Jistě," odpověděl Kondratěv. "Pak jsem odletěl na Tajmyru a víckrát jsem o nich neslyšel."

Odmělčili se. Kondratěv se tím kochal. Protos a Žeňa byli také výtečnými spolubesedníky, ale Protos rád mluvil o operaci jater, Žeňa většinou učil Kondratěva řídit pterokar a huboval ho pro společenskou netečnost.

"Ale ne, proč?" řekl Gorbovskij. "My máme také skvělá lůžka.

Ale nikoho nezajímají. Kromě mne."

Otočil se na bok, tvář si opřel o ruku a řekl: "Milý Sergeji Ivanoviči. To vy jste přistál na Planetě modrých písků?"

Navigátor se opět zarazil v půli slova. Planeta modrých písků mu s hroznou přesností vyvstala před očima. Zrůdné dítě cizího slunce.

Naprosto cizí. Byla pokryta oceány nejjemnějšího modrého prachu a v těchto oceánech docházelo k odlivům a přílivům, mnohobalovým bouřím a tajfunům a snad tam byl dokonce i nějaký život. Kolem zasypaného Tajmyru se svíjela procesí zelených světél, modré duny volaly a vyly různými hlasy, prachová mračna se jako gigantické améby plazily po bělavé obloze. Ani jediné tajemství neodhalila lidem Planeta modrých písků. Navigátor si při prvním výstupu zlomil nohu, kybernetičtí rozvědčíci se všichni do jednoho ztratili a pak se při naprostém bezvětví strhla opravdová bouře a sympatického hodného Königa, který nestačil vstoupit do korábu, to odmrštilo spolu s výtahem na reaktorový prstenec, rozdrtilo a rozmačkalo a odneslo stovky kilometrů do pouště, kde uprostřed modrých vln sály gigantické propasti miliardy tun prachu do nepředstavitelného nitra planety...

"A vy byste tam nepřistál?" chraptivě řekl Kondratěv. (Gorbovskij mlčel.) "Vám je teď hej na vašich D-hvězdoletech... Dnes jedno slunce, zítra druhé, pozítří třetí... A pro mne... pro nás to bylo první cizí slunce, první cizí planeta, dovedete to pochopit? Byl to zázrak, že jsme se tam dostali... Musel jsem tam přistát, protože jinak... k čemu by to všechno bylo?"

Kondratěv se zarazil, „Nervy,“ pomyslel si. „Musím být klidnější.

Už je to všechno pryč.“ Gorbovskij zamyšleně řekl: "Po vás jsem na Planetě modrých písků přistál jako první zcela jistě já. Šel jsem dolů na výsadkovém člunu a letěl jsem od pólu.

Ach, Sergeji Ivanoviči, to nebylo snadné! Půl měsíce jsem jezdil kolem dokola. Dvanáct sondážních výzkumů! A kolik automatů jsme tam zničili! Klasické bouřlivé ovzduší, Sergeji Ivanoviči. A vy jste se na ni vrhl od rovníku. Bez rozvědky. A ještě ke všemu s takovou starou rachotinou. Ano."

Gorbovskij si založil ruce za hlavu a zadíval se do stropu. Kondratěv nedokázal v nejmenším pochopit, jestli jeho jednání schvaluje nebo odsuzuje.

"Já jsem ale nemohl jednat jinak, Leonide Andrejeviči," řekl.

"Znovu vám říkám - bylo to první cizí slunce. Pokuste se mě pochopit.

Těžko si dokážu vymyslet nějakou pro vás přijatelnou analogii."

"Hm," řekl Gorbovskij. "To jistě. I tak to bylo příliš opovážlivé."

Ani teď Kondratěv nepochopil, jestli jeho jednání schvaluje, nebo jestli ho odsuzuje. Gorbovskij hlasitě kýchl a rychle si sedl, nohy spustil z lehátka dolů.

"Promiňte," řekl a znovu kýchl. "Zase jsem nasydl. Člověk proleží noc na břehu a hned z toho má rýmu."

"Na jakém břehu?" zeptal se navigátor.

"Na jakém břehu, Sergeji Ivanoviči? Palouček, travička, je milé poslouchat, jak ryby šplouchají v zátocě..." Gorbovskij znovu kýchl.

"Promiňte... A měsíc na vodě je jako cestička ke štěstí, znáte to?"

"Cestička ke štěstí je dobrá na moři," řekl Kondratěv zasněně.

"Ale nepovídejte. Já sám jsem z Toržka, říčku tam máme malinkatou, ale zato čistou. A v zátokách lekníny. Jak tam je nádherně!"

"To vás chápu," řekl Kondratěv s úsměvem, "za mých časů se tomu říkalo touha po modrém nebi."

"Tomu se tak říká pořád. Ale na moři... Včera jsem seděl v noci u moře, nádherně svítil měsíc, děvčata tam někde zpívala a z vody najednou začali lézt nějací... v rohatých oblecích..."

"Kdo že to tam..."

"Tihle sportovci..." Gorbovskij mávl rukou a znovu ulehl. "Já se teď často vracím. Toulám se k Venuši a zpátky, vozím tam dobrovolníky.

Nadělní spoustu hluku, strašně moc jedí a všichni chtějí udělat nějaký smrtelně nebezpečný hrdinský čin."

"A co vy říkáte tomu projektu, Leonide Andrejeviči?"

"Je to správný projekt," řekl Gorbovskij. "Já jsem ho dával dohromady.

Samozřejmě jsem nebyl sám, ale taky jsem se toho zúčastnil.

Zamláda jsem měl s Venuší něco společného. Je to zlá planeta.

Ale to vy jistě víte sám..."

"Myslím si, že je strašně otravné vozit dobrovolníky na D-kosmoletu," řekl Kondratěv.

"Ano, samozřejmě, D-kosmolety mají poněkud jiné úkoly. Tak třeba já, až to všechno skončí, poletím se svým Tarielem k EN-17, je to někde na hranici dvanácti parseků. Je tam planeta Vladislava se dvěma cizími umělými sputniky. Budeme

tam hledat Město. Nesmírně zajímavá práce hledat cizí města, Sergeji Ivanoviči."

"Jak tomu mám rozumět, cizí města?"

"Cizí... Víte, Sergeji Ivanoviči, jistě vás bude jako hvězdoletce zajímat, co zajímá teď nás. Připravil jsem si pro vás menší přednášku a jestli máte zájem, tak vám něco povím, co říkáte?"

"To zní zajímavě." Kondratěv se zvrátil v křesle. "Tak začněte."

Gorbovskij soustředil pohled na strop a spustil: "Podle svých zájmů a vlastního výběru naši hvězdoletci řeší teď především tři úkoly, ale mne zajímá ten čtvrtý. Jsou mnozí lidé, kteří tuto úlohu považují za příliš odbornou, příliš beznadějnou, ale podle mého názoru člověk s dostatečnou představivostí v ní snadno najde své poslání. Přesto všechno jsou lidé, kteří tvrdí, že za žádných okolností tím však ale nelze odůvodnit spotřebované palivo. Takhle mluví snobové a utilitaristé. My jim na to odpovídáme..."

"Nezlobte se na mě," přerušil ho Kondratěv, "ale co je obsahem právě té čtvrté úlohy? A současně také - co jsou to ty tři první?"

Gorbovskij nějakou dobu mlčel, díval se na Kondratěva a mrkal.

"No jo," řekl nakonec. "Přednáška se mi, jak je vidět, nevyvedla."

Začal jsem od prostředka. První tři úlohy, to jsou... planetologické, astrofyzikální a kosmogonické výzkumy. Za tím se skrývá prověrka a další vývoj D-principu, znamená to, že se vezme nový kosmolet a prohání se u světelné bariéry až do úpadu. A konečně pokus navázat kontakt s jinými civilizacemi ve vesmíru, to jsou v podstatě marné pokusy. Můj nejmilejší úkol je rovněž spojen s jinými civilizacemi.

Rozdíl je jenom v tom, že my nehledáme kontakt, ale stopy. Stopy po návštěvě cizích kosmoletů v různých světech.

Někteří lidé tvrdí, že takovou úlohu není možno za žádných okolností obhajovat... Nebo tohle jsem vám už říkal?"

"Říkal," potvrdil Kondratěv. "A co to je za stopy?"

"Víte, Sergeji Ivanoviči, každá civilizace po sobě musí zanechat spoustu stop. Vezměte třeba nás, lidi. Jak se seznamujeme s novou planetou? Pouštíme kolem ní umělé družice, od Slunce se k ní táhne dlouhá řada radiobójí - dva tři kusy na světelný rok, majáky, nejrůznější zaměřovače... Když se nám podaří na planetě přistát, stavíme na ní základny, vědecká městečka. A když odtud odcházíme, tak si to s sebou nevezmeme. Stejně to dělají i jiné civilizace."

"A našli jste už něco?" zeptal se Kondratěv.

"Aby ne! Phobos a Deimos, to ale už přirozeně víte, podzemní městečko na Marsu, umělé družice u Vladislavy..."

Nesmírně zajímavé družice to jsou. Ano... Tak tímhle se v podstatě zabýváme, Sergeji Ivanoviči."

"To je zajímavé," řekl Kondratěv. "Jenomže já bych si přesto zvolil výzkumy D-principu."

"To samozřejmě zaleží na gustu a sympatiích. Ale teď my všichni vozíme dobrovolníky. Jsme tu teď asi jako byli za vašich dob kočí na tramvajích..."

"Za nás už tramvaje nejezdily," povzdechl si Kondratěv. "A tramvaje neřídili kočí, ale... no tak... jak se jim říkalo..."

Poslyšte, Leonide Andrejeviči, už jste obědval?"

Gorbovskij kýchl, řekl „promiňte“ a usedl.

"Počkejte, Sergeji Ivanoviči," řekl a vytahoval z kapsy ohromný kapesník s květinami. "Počkejte... Už jsem vám řekl, proč jsem za vámi přišel?"

"Abyste si pohovořil jako hvězdoletce s hvězdoletcem."

"To je pravda. A nic víc jsem neřekl? Ne?"

"Ne. Hned jste projevil zájem o lehátko."

"Ano." Gorbovskij se zamýšleně vysmrkal. "Neznáte náhodou oceánologa Zvanceva?"

"Já znám jediné lékaře Protose," řekl smutně Kondratěv. "A ještě jsem se seznámil s vámi."

"Výtečně. Vy znáte Protose, Protos zná velmi dobře Zvanceva, já znám dobře Protose a Zvanceva... Ostatně Zvancev sem teď přijde."

Jmenuje se Nikolaj Jevgenjevič."

"Fajn," řekl pomalu Kondratěv. Bylo mu jasné, že sem nepříjde pro nic za nic.

Ozval se signál.

"To je on," řekl Gorbovskij a znovu si lehl.

Oceánolog Zvancev měl obrovitou postavu a nebývalé rozložitá ramena, širokou tvář barvy mědi, husté, tmavé, nakrátko ostříhané vlasy, velké oči ocelového odstínu a rovná malá ústa. Stiskl Kondratěvovi ruku, úkosem pohlédl na Gorbovského a usedl.

"Promiňte," řekl Kondratěv, "půjdu objednat něco k obědu. Co máte rád, Nikolaji Jevgenjeviči?"

"Já mám rád všechno," řekl Zvancev. "A on taky."

"Ano, já mám rád všechno," řekl Gorbovskij. "Jenom mi ale nedávejte ovesnou kaši."

"Dobře," pronesl Kondratěv a odešel do jídelny.

"A kvěťák taky ne!" křikl za ním Gorbovskij.

Při vytáčení šifry zakázkové linky Kondratěv uvažoval: „Určitě sem nepřišli pro nic za nic. Jsou to rozumní lidé, určitě sem nepřišli z pouhé zvědavosti, přišli sem, aby mi pomohli. Jsou to energičtí a činorodí lidé, sotva mě chtějí nějak utěšovat. Jak mi ale mohou pomoci?"

Já potřebuji jediné... Kondratěv přimhouřil oči a chvíli zůstal nehybně stát, rukou se opíral o okénko zakázkové linky. Z přijímacího pokoje sem bylo slyšet: "Zase se tak válíš, Leonide. Máš v sobě něco z těch mimikrodonů."

"Člověk se musí povalovat," odpovídal přesvědčivě Gorbovskij.

„Je to nevyhnutelně nutné z filozofického hlediska. Neuvážené pohyby rukou a nohou nutně zvyšují entropii vesmíru."

Já bych strašně rád řekl celému světu: Lidi! Ležte více! Mějte strach z tepelné smrti!"

"Dívím se, že jsi se ještě nezačal plazit."

"Už jsem o tom přemýšlel. Při tom ale vzniká příliš velké tření. Z entropického hlediska je výhodnější pohyb ve vertikální poloze."
"Ty všechno postavíš na hlavu," řekl Zvancev. "Tak vstávej!"
Kondratěv odsunul kryt a prostřel.
"Je prostřeno!" zavolal přehnaně vesele. Cítil se jako před zkouškou.
Z pokoje zaslechl hluk a ozval se Gorbovskij.
"Hned mě tam přinesou!"
Je třeba však konstatovat, že v jídelně se objevil ve vertikální poloze.
"Musíte ho omluvit, Sergeji Ivanoviči," řekl Zvancev, který mu šel v patách. "On se takhle povaluje všude. Začne třeba v trávě a pak se ani neočistí a vleze si na lehátko."
"V jaké trávě? Kde?" zvolal Gorbovskij a začal se prohlížet.
Kondratěv se pokoušel o úsměv.
"No tak," řekl Zvancev, když usedal ke stolu. "Z vaší tváře vidím, Sergeji Ivanoviči, že nějaké řeči úvodem jsou zbytečné. Přišli jsme vás s Gorbovským naverbovat do práce."
"Děkuji," řekl tiše Kondratěv.
"Já jsem oceánolog a už dlouho pracuji v organizaci, která se jmenuje Ochrana oceánu. Pěstujeme plankton, to je protein, paseme velryby, to je maso, tuk, kůže, chemie. Lékař Protos nám řekl, že máte přísně zakázáno opustit planetu. A my pořád potřebujeme lidi.
Zvláště teď, když jich spousta odchází za projektem Venuše. Zvu vás k nám."
Rozhostilo se mlčení. Gorbovskij na nikoho nepohlédl a procitěně polykal polévku. Zvancev také začal jíst. Kondratěv drobil chléb.
"Jste si jist, že na to budu stačit?" zeptal se.
"Jsem," řekl Zvancev. "Máme u nás spoustu bývalých meziplanetárních leten."
"Já jsem bývalý ale v pravém slova smyslu," řekl Kondratěv.
"Takové tam u vás nemáte."
"Tak pověz, co tam u vás může Sergej Ivanovič dělat."
"Může dělat dozorce na vláknových plantážích," řekl Zvancev.
"Může být ochráncem planktonových plantáží. Nebo může být jako hlídka, ale tam je třeba příliš vysoké kvalifikace, to až za nějaký čas.
Nejlepší by byl pastevec velryb. Dělejte hlídače velryb, Sergeji Ivanoviči."
Odložil nůž s vidličkou. "Nedokážete si představit, jak je to krásné, Sergeji Ivanoviči!"
Gorbovskij na něho se zájmem pohlédl.
"Zrána, nesmírně brzy ráno... Tichý oceán... Na východě růžová obloha... Vynoříš se na povrch, otevřeš vstup, vyšplháš se na věžičku a sedíš si, sedíš... Pod nohama máš zelenou čistou vodu, z hloubky se vynořuje medúza, obrací se a vplouvá pod ponorku... Obrovská ryba si jen tak líně propluje kolem... Je to nádherné!"
Kondratěv mu pohlédl do zasněné a spokojené tváře, až se mu najednou hned nepředstavitelně chtělo bez meškání na oceán, do přesoleného vzduchu, až skoro zapomněl dýchat.
"Nebo když velryby táhnou na nová pastviště!" pokračoval Zvancev.
"Víte, jak to vypadá? Vpředu a vzadu plují staří samci, po dvou po třech v hejnu, jsou obrovití, černí až do modra, ladně uhánějí, jako kdyby ani nepluli, ale voda se hnala kolem nich... Plují vyrovnaní jako podle pravítka, mladé a březí samice za nimi... Ti staří jsou obratní, vedou hejno, kam my chceme, ale musíme jim pomáhat. Zvlášť když ve stádu dorůstají mladí samci, ti se vždycky pokoušejí stádo rozdělit a část odvést s sebou. A tady nám nastává práce. Nebo najednou zaútočí kosatky..."
Najednou se zarazil a pohlédl na Kondratěva zcela střízlivým pohledem.
"Stručně řečeno, je tu všechno. Prostor, hloubka, obrovský užitek pro lidi, dobří přátelé... a dobrodružství... To, jestli chcete, na prvním místě."
"Ano," řekl procitěně Kondratěv.
Zvancev se usmál.
"Tak hotovo," řekl Gorbovskij. "Vem čert ty hvězdolety. Chtěl bych to mít jako ty, pěkně na věžičce... a medúzy..."
"Uděláme to teď takhle," řekl věcně Zvancev. "Odvezu vás do Vladivostoku. Vyučování ve škole pro předpřípravu začíná za dva dny. Už jste se naobědval?"
"Naobědval," řekl Kondratěv. "Tak tedy práce," uvažoval.
"Opravdová práce!" "Tak jedem," řekl Zvancev a vstával.
"Kam?"
"Na letiště."
"Hned teď?"
"Samozřejmě, hned teď. Na co chcete čekat?"
"Čekat nemám na co," rozpačitě řekl Kondratěv. "Jenom..."
Zarazil se a začal rychle uklízet nádobí. Gorbovskij dojídal banán a pomáhal mu.
"Tak jděte," řekl, "já tu zůstanu. Trochu si poležím, něco si přečtu.
Mně to letí v jednadvacet třicet."
Vstoupili do přijímacího pokoje a navigátor přešel pohledem po místnosti. Věcně si pomyslel, že ať přijede na této planetě kamkoli, bude mít všude k dispozici takový tichý domek, dobré sousedy, knihy, zahradu za oknem..
"Tak jedem," řekl. "Na shledanou, Leonide Andrejeviči. Děkuji vám za vaši péči."

Gorbovskij si už dělal pohodlí na lehátku.

"Na shledanou, Sergeji Ivanoviči," řekl. "My se spolu ještě mockrát uvidíme."

Kapitola třetí

DOKONALÁ PLANETA

TRÁPENÍ

Když Paul Gnědych vstoupil do ulic farmy Volha-Jednorozec, lidé se za ním dlouze dívali. Paul se úmyslně neholil a vykračoval si bos.

Přes rameno měl sukovitou hůl na jejím konci se klímaly provázkem převázané zaprášené boty. U mřížové věže se zařízením pro mikropočasí se na Paula přilepil kybernetický uklízeč stroj. Za řídkým tyčkovým plotem jednoho z domků se rozlehl mnohohlasný smích a jedna hezká dívka, která stála na verandě s ručníkem v rukou, se informovala na celou ulici: "To jdete ze svatých míst, poutníčku?"

Na druhé straně ulice se hned ozval jiný hlas: "Nebylo by tam pro člověka trochu opia?" Podobných vtípků bylo stále víc. Paul se začal tvářit důležitě a začal zpívat nahlas: Já jsem chlapík nemám strach ze zimy či mrazu své botičky co si nesu za tkaničky teď uložím do taštičky prošlapané po cestách dalekánskou dálkou k ševci si je dám cāradyjaram! V ohromném tichu se ozval vystrašený hlas: "Co je to zač?" To se pak Paul zastavil, odstrčil nohou kybernetický stroj a zeptal se ulice: "Neví náhodou někdo, kde bych tu našel Alexandra Kostylina?"

Několik hlasů najednou začalo vysvětlovat, že Saša je teď nejspíš v laboratoři tamhle tím směrem.

Paul zdvořile poděkoval a vydal se dál. Laboratoř byla nízká, kulatá, modrá budova. Ve dveřích stál se založenýma rukama nějaký pihovatý blondák v bílém plášti. Paul vystoupil po schůdcích a zastavil se. Bondák ho lhostejně pozoroval.

"Mohl bych vidět Kostylina?" zeptal se Paul.

Mladík přešel očima po Paulovi, podíval se mu přes rameno na boty, pohlédl na kybernetický uklízeč, který se kolébal na schodišti o stupínek pod Paulem s vyčkávací roztaženými manipulátory, zlehka pootočil hlavu a tiše zavolal: "Sašo! Slyšíš, Sašo? Pojď na chvílku ven. Přišel za tebou nějaký trosečník."

"Ať jde dál," zaburácel zevnitř laboratoře známý bas.

Blondatý mladík si znovu prohlédl Paula.

"To nejde," řekl. "Je strašně septický."

"Tak ho vydezinfikuj," přiletělo sem z laboratoře. "Rád počkám."

"To se tedy načekáš..." spustil mladík.

A pak se Paul úpěnlivě ozval: "Hurá, Sašo! To jsem přece já, tvůj Polly!"

V laboratoři něco hlučně upadlo, ze dveří sem zavanul chladný průvan, blondatého mladíka někam odnesl a na prahu vyrostl Alexandr Kostylin, ohromný, mohutný, v obrovském bílém plášti. Ruce s roztaženými prsty měl něčím silně pomazané a držel je od sebe, jako chirurg před operací.

"Hurá, Polly!" zařval, až se kybernetický stroj lekl, skulil se z verandy a o sto šest uháněl ulicí.

Paul odhodil hůl a upřímně se vrhl do objetí bílého pláště. Kosti v něm zasténaly. 'Tak tohle je můj konec,' pomyslel si a zasípal: "Sbohem... Sašo... kamaráde..."

"Polly... Ty špunte, Polly!" basoval Kostylin a tiskl Paula k sobě.

"Nemáš ponětí, jak je to fajn, že jsi tu!"

Paul bojoval jako lev, až se mu nakonec podařilo osvobodit se.

Blondák, který s obavami sledoval celé setkání, ulehčeně vydechl, zvedl hůl s botami a podal ji Paulovi.

"Tak jak je?" zeptal se Kostylin s úsměvem od ucha k uchu.

"Jde to, děkuju," řekl Paul. "Žiju."

"My si tu, jak vidíš, hrajeme na zemědělce," řekl Kostylin. "Dáváme vám najíst, darmo jedi..."

"Vypadáš na to dost majestátně," řekl Paul.

Kostylin pohlédl na své ruce.

"Jo," řekl, "já jsem zapomněl." Obrátil se na blondáka. "Feďo, dodělej to sám. Jak vidíš, za mnou přijel Polly. Mrňous Lieber Polly."

"Co kdybychom se na to přece jenom vykašlali?" řekl blondatý Feďa. "Už je jasné, že nám to nevyjde."

"Ne, musíme to dodělat," řekl Kostylin. "Tak se do toho pusť, buď tak laskav."

"Tak dobře," řekl neprávě ochotně Feďa a odešel do laboratoře.

Kostylin chytil Paula za ramena a s rukama nataženýma daleko před sebe si ho začal prohlížet.

"Nevyrostl jsi ani o kousek!" řekl něžně. "To tam máte špatné jídlo nebo co? Ukaž se..." Starostlivě se zamračil. "Tobě se polámal pterokar? Jak to, člověče, vypadáš?"

Paul se spokojeně uchechtl.

"Nepolámá," řekl. "Hraju si na poutníka. Jdu až od Velké cesty."

"No ne!" V Kostylinově tváři se objevil známý vážný výraz. "Tři sta kilometrů! Jak ti je?"

"Skvěle," řekl Paul. "Jenom bych se potřeboval vykoupat. A převléknout."

Kostylin se šťastně usmál a táhl Paula z verandy.

"Tak jde se," řekl. "Hned všechno dostaneš. Vykoupeš se, mlíčko bude..."

Vykračoval prostředkem ulice, vlekl za sebou klopýtajícího Paula, pořád mu něco vykládal, mával při tom holí s botami:

"...dostaneš čistou košili... celé kalhoty... masáž... ionizační masáž...

pár pohlavků za to, žeš nenapsal... pozdrav od Athose... dva dopisy od učitele..."

"Neříkej! To je prima! To je prima!" opakoval Paul uneseně.

"Ano, ano, všechno dostaneš... A co bludičky... Pamatuješ se na bludičky? A jak jsem se málem oženil... A jak se mi po tobě stýskalo..."

Na farmě začínal pracovní den. Ulice byla plná lidí, chlapců i děvčat, oblečených velmi pestrě a jednoduše. Před Kostylinem a Paulem se překvapení lidé rozestupovali. Byly slyšet hlasy: "Vedou poutníka!"

"To je nový hybrid?"

"Sašo, počkej, nech nám ho prohlédnout!"

Mezi lidmi se rozšířila zpráva, že poblíž Kostylinovy laboratoře přistál v noci druhý Tajmyr.

"Z osmnáctého století," ujišťoval někdo. "Posádku přidělují vědcům, aby je bylo možno srovnávat z anatomického hlediska."

Kostylin kolem sebe mával holí, Paul šťastně cenil zuby.

Pěkné hlasy v davu procítěně zpívaly: 'Já jsem chlapík, nemám strach, ze zimy či mrazu...' ...Poutník Paul seděl na široké dřevěné lavici u velkého dřevěného stolu v rybízovém křoví. Ranní slunce příjemně páliło do sterilně čistých zad. Paul byl na vrcholu blaha. V rukou držel obrovskou sklenici s moštěm z klikvy. Alexandr Kostylin seděl proti němu, s láskou se na něho díval, byl také svlečený do půli těla, vlasy měl ještě mokré.

"Já jsem vždycky říkal, že Athos je velký člověk," mluvil Paul a zešířila se rozmachoval sklenicí. "Měl z nás nejjasnější hlavu a nejlíp z nás věděl, co vlastně chce."

"Ale ne," řekl Kostylin mírně. "Nejlíp z nás viděl cíl Kapitán. A šel tou nejpřímější cestou."

Paul usrkl ze sklenice a uvažoval.

"Snad," řekl. "Kapitán chtěl být hvězdoletcem a taky se jím stal."

"Hm," přitakal Kostylin. "A Athos je přece jenom víc biolog než hvězdoletce."

"Zato ale jaký biolog!" Paul vztyčil prst. "Na mou duši se chlubím tím, že jsme se ve škole kamarádili."

"To já se tím chlubím taky," přitakal Kostylin. "Ale počkej pár let a budeme se chlubit, že jsme se kamarádili s Kapitánem."

"To jo," řekl Paul. "Jenom já se klátím jako třtina ve větru. Chtěl bych vyzkoušet všechno. Tys mi vynadal, že jsem nepsal." Povzdychl a postavil přitom sklenici. "Nemůžu ti psát, když jsem něčím zaneprázdněn. Dokud něco děláš, nemá smysl psát, protože všechno máš teprve před sebou. A když to doděláš, zas nemá smysl psát, protože všechno už je pryč... A nevíš, co tě čeká. Víš, Line, se mnou to vždycky dopadne tak nějak hloupě. Tak jsem třeba pracoval čtyři roky v teoretické servomechanice. Dva, já a ještě jedna dívka, jsme řešili Čebotarevovu teorii. Pamatuješ si, jak nám o tom vyprávěl učitel?"

Řešili jsme to, sestrojili jsme dva slušné regulátory... Do té dívky jsem se nešťastně zamiloval... Tím to všechno skončilo a ... všechno ta skončilo."

"Vy jste se nevezli?" soucitně se zeptal Lin.

"Ale o to nejde. Jiné lidi při práci přece něco nového napadne, ale mne nic. Práce skončí a už mě to víc nezajímá. Za těch deset let jsem vystřídal čtyři obory. A teď mě zase nic nenapadá. Najdu Sašku, napadlo mě..."

"To je správné!" řekl svým basem Lin. "Já tě přivedu na dvacet nápadů."

"Přived," řekl Paul pomalu. Zamračil se a strčil nos do sklenice.

Lin ho zamyšleně pozoroval.

"Neměl by ses začít zajímat o endokrinologii?" navrhl mu.

"Třeba," řekl Paul. "Jenomže už to samotné slovo je strašně těžké."

A vůbec tyhle nápady jsou marné týrání hlavy."

Lin najednou řekl větu, která neměla zcela jasně souvislost s tím, o čem mluvil doposud: "Brzy se budu ženit."

"To je fajn!" řekl Paul smutně. "Jenom mi prosím tě nevyprávěj nic smutného o své šťastné lásce." Najednou ožil.

"Šťastná láska je vůbec smutná věc," prohlásil. "To už je odedávna známé. Jediného skutečného mistra nijak nelákalo pomýšlení na šťastnou lásku. Nešťastná láska byla vždycky vlastním cílem pro velká díla, zatímco šťastná láska byla nanejvýš pouhým pozadím."

Lin pochybovačně přikývl.

"Skutečná citová hloubka je vlastní jenom neopětované lásce," pokračoval Paul zaníceně. "Nešťastná láska aktivizuje člověka, zatímco šťastná láska ho usazuje, duševně kastruje."

"Nezlob se, Polly," řekl Lin, "to všechno přejde. Nešťastná láska je dobrá tím, že trvá obvykle krátce... Ukaž, já ti naliju ještě trochu moštu."

"Kdepak, Sašo," řekl Paul, "já si myslím, že to je na dlouho."

Vždyť od té doby už uplynuly dva roky. Ta si na mě teď ani nevzpomene, a já..." Pohlédl na Lina. "Nezlob se na mě, Sašo, mně je jasné, že tě musí strašně otravovat, když ti někdo brečí na rameni."

Ale já už vážně nevím, jak z toho. Člověče, já ti mám v lásce strašnou smůlu."

Lin bezmocně přikývl.

"Jestli chceš, spojím tě s učitelem," nerozhodně navrhl.

Paul zavrtěl hlavou a řekl: "Ne. V takovém stavu s učitelem mluvit nechci. Dělal bych si jen ostudu..."

"No jo," řekl Lin a pomyslel si: 'Co je fakt, to je fakt. Učitel nemůže nešťastné ani vidět...' Podezíravě pohlédl na Paula. A což jestli si ten lišák Polly na nešťastného jenom hraje? Jedl s chutí, radost bylo pohledět, jak se najedl. Je nejspokojenější, když se o něm ví.

"Vzpomínáš na projekt 'Říjen'?" zeptal se Lin.

"Aby ne!" Paul znovu ožil. "A jestlipak víš, proč se to prozradilo?"

"No... Jak bych to řekl... Byli jsme mladí..."

"Ale prosím tě!" řekl Paul a hned byl veselejší. "Učitel nás přece naschvál poštvál na Valtra! A pak nás nechal prasknout při zkoušce..."

"Při jaké zkoušce?"

"Saško," zvolal v zápalu Paul. "Kapitán měl pravdu, když říkal, že ty jediný jsi nic nepochopil."

Kostylinovi to pomalu začínalo být jasné.

"No samozřejmě..." řekl. "Ale ne, co tě to napadlo? Prostě jsem na to zapomněl. A vzpomínáš si, jak na nás Kapitán pořád zkoušel přetížení?"

"A jak ty ses přejedl čokolády?" řekl jedovatě Paul.

"A vzpomínáš si, jak jsme zkoušeli palivo pro rakety?" rychle si vzpomněl Lin.

"No jo," zasněně řekl Paul. "To byl průšvih!"

"Já mám jizvu do dneška," hrdě řekl Lin. "Hele, sáhni si." A obrátil se k Paulovi zády.

Paul si na jizvu ochotně sáhl.

"Byli jsme dobrá parta," řekl. "Prima. A pamatuješ si, jak jsme při velkém nástupu napodobili hejno rakopavouků?"

"To byl rachot!" zvolal Lin.

Bylo to skutečně příjemné vzpomínání.

Paul najednou vyskočil a nebývale živě předvedl rakopavouka.

Odporné skřehotavé zavytí mnohanohé zrůdy prodírající se džunglí hrozná Pandory se rozlehlo po okolí. A jako odpověď sem zdálky doletělo hluboké hlasité zanařkání. Paul leknutím znehybněl.

"Co to bylo?" zeptal se.

Lin se zachechtal.

"Ty pavouku! To byly přece krávy!"

"Jaké krávy, člověče?" nespokojeně se zeptal Paul.

"Krávy na maso," vysvětlil mu Lin. "Vařené nebo pečené jsou strašně moc dobré."

"Poslyš, Line," řekl Paul, "to jsou důstojní soupeři. Chci se na ně podívat. Vůbec bych chtěl vidět, co tu děláte."

Linova tvář zesmutněla.

"Nech toho, Polly," řekl. "Krávy jako krávy. Ještě si chvíli posedíme."

Přinesu ti ještě mošt, chceš?"

Už ale bylo pozdě. Paul byl nabit energií.

"Neznámé nás volá. Kupředu, ke krávám na maso, které hodily rukavici rakopavoukům. Kde mám košili? Někáký plemenný býk mi sliboval čistou košili!"

"Polly, Polly!" přesvědčoval ho. "Nech krávy být. Pojďme raději do laboratoře."

"Já jsem septický," prohlásil Paul. "Do laboratoře nechci. Chci ke krávám."

"Krávy tě potkají," řekl Lin a hned se zarazil. Dopustil se chyby.

"Vážně?" řekl Polly se skrývaným nadšením. "Košili. Červenou košili! Přichystáme tam koridu!"

Lin se v zoufalství plácl do stehů.

"Ty ses mi pověsil na krk, ty rakomatastore!"

Vstal a zamířil k domu. Paul se také zvedl a když kolem něho Lin procházel, postavil se na špičky, nahrbil se a s obrovskou chutí se postavil jako matador na býčích zápasech. Lin zabručel a bodl ho do břicha.

Jakmile Paul uviděl krávy, hned mu bylo jasné, že žádná korida nebude. Pod horkou pálivou oblohou se hustou šťavnatou trávou, vysokou jako člověk a mizící někde za obzorem, pomalu pohybovala obrovitá skvrnitá vypasená zvířata. Řada se zakusovala do měkké zelené roviny, za ní zůstávala kouřící země bez jediného stébka. Nad rovinou visela stálá elektrická vůně, vonělo to ozonem, horkou černozemí, trávou a čerstvým hnojem.

"No nazdar!" zašeptal Paul a usedl na kopeček.

Řada se sunula kolem něho. Škola, do které Paul chodil, byla v obilnářské oblasti, o chovatelích dobytka toho věděl hodně málo a to, co kdysi znal, dávno zapomněl. O krávách pěstovaných na maso neměl ani potuchy. Jednoduše jedl hovězí maso. A teď kolem něho hlučně a s nepřetržitým praskáním, mlaskáním a přežvykováním, se vzdechy, které člověka až dojímal, procházelo organizované stádo živého masa. Občas nějaká tmavohnědá kravka vystrčila z trávy oslintanou tlamu, celou zamazanou do zelena, a vydala ze sebe hluchý hluboký řev.

Posléze uviděl Paul ploché kybernetické stroje. Hbitě se pohybovaly na širokých měkkých pásech. Každou chvíli se zastavily, hrabaly se v zemi, zůstávaly pozadu a znovu vybíhaly kupředu. Nebylo jich moc, tak půldruhé desítky, s neuvěřitelnou rychlostí se proháněly podél řady dobytka, až jim od pásů odletovaly vlhké černé chuchvalce.

Najednou slunce zakryl tmavý mrak. Spustil se vydatný teplý déšť. Paul se ohlédl na vesnici, na bílé domky rozházené v tmavé zeleni zahrad. Připadalo mu, že mřížkovité paraboloidy synoptických kondenzátorů na průhlední věži stanice pro mikropočasi jsou zaměřeny rovnou na něho. Déšť rychle ustal a mrak se posunul za stádem.

Paul se chtěl zajímat o nejasné siluety, které se najednou objevily nad obzorem, ale vtom ho začalo něco kousat. Byl to drobný šedivý okřídlený hmyz protivného vzhledu. Paul pochopil, že to byly mouchy.

Možná že byly dokonce z hnoje. Když si to uvědomil, vyskočil a rychle uháněl do vesničky. Mouchy ho nepronásledovaly.

Přešel přes říčku, zastavil se na břehu a nějakou chvíli přemýšlel: má se vykoupat? Rozhodl se, že to nestojí za to a začal stoupat pěšinkou k vesničce. Šel a přemýšlel: „Dobře, že mě zkropil ten déšť. A mouchy už vědí, na co si mají sednout... Dobře mi tak, příživníkovi jednomu. Všichni dělají něco užitečného. Kapitán lítá... Athos loví blechy na modrých hvězdách... Šťastlivec Lin si léčí krávy... Jak já si tohle zasloužím? Proč já, pracující člověk, se musím cítit jako

příživník?" Procházel se po pěšince a uvažoval, jak krásně mu bylo tehdy v noci, když měl tak blízko k vyřešení Čebotarevova problému, přinutil Lídu, aby vstala, dal jí všechno zkontrolovat a když to bylo v pořádku, dokonce ho políbila na tvář... Paul si na tu tvář sáhl a povzdechl si. Jak by to teď bylo bezvadné, kdyby se zavrtil do nějakého pořádného problému, jako je třeba Fermova věta! V hlavě má ale bohapusté prázdno a nějaký přítroublý vnitřní hlas mu tvrdí: „Uděláme z něčeho druhou odmocninu..." Na okraji vesničky se Paul znovu zastavil. Pod rozložitou třešní ležel na křídle jednomístný pterokar. Na bobku vedle něho seděl s trpitelským výrazem ve tváři asi patnáctiletý chlapec. Před ním se s jednotvárným bzučením zmítal v trávě nohatý kybernetický metař.

Bylo jasné vidět, že mu není dvakrát dobře.

Když na chlapce padl Paulův stín, zvedl hlavu a vstal.

"Dosedl jsem na něj pterokarem," řekl povědomým provinilým tónem.

"A teď ti to je strašně líto, co?" zeptal se Paul hlasem svého učitele.

"Já jsem to přece neudělal schválně," trval na svém chlapec.

Chvilí mlčky sledovali pohyby rozmáčknutého kybernetického stroje.

"Tak se podíváme, co se tu vlastně stalo," řekl a uchopil stroj za manipulátor. Kybernetický stroj něco zabrebtal.

"Bolí ho to, chlapečka," řekl něžně Paul a prsty se dotýkal regulační soustavy. "Nožičku má bolavou, chudinka malá... nožičku."

Kybernetický stroj znovu něco zabrebtal, trhl sebou a ztichl.

Chlapec ulehčeně vydechl.

"Bylo to strašné," povídal, "jak strašně křičel, když jsem vystoupil z pterokaru..."

"Tak my jsme křičeli," broukal Paul a pokoušel se odšroubovat pancíř. "Máme vynikající akustiku, ukřičenou ... AKU-6 to je zařízeníčko s podélnou vibrací... S pilovou modulací... Ták..." Paul sejmul pancíř a opatrně ho položil do trávy. "A jakpak se jmenujeme?"

"Feďa," řekl chlapec. "Fjodor Skvorcov."

Závistivě sledoval obratné Paulovy prsty.

"Kybernetický metař strejdy Fédi, silný je jak tři medvědi," oznámil Paul a vytahoval z nitra stroje regulační blok. "Já tady už jednoho Feđu znám. Vypadá docela dobře, samá piha. Je to strašně moc aseptický mladík. Není to náhodou tvůj příbuzný?"

"To ne," řekl chlapec vesele. "Já jsem tady na praxi. Vy jste kybernet?"

"My tudy jen projíždíme," řekl Paul. "A hledáme nápady. Ty nemáš někde zatoulaný nějaký svůj nápad?"

"Já mám... Já ... V laboratoři máme spoustu nápadů, ale nic nám nevychází."

"To je mi jasné," bručel Paul a hrabal se v regulačním bloku.

"Hejna myšlenek se rojila ve vzduchu... Najednou se lovec vyřítí a vystřelí na rakopavouka..."

"Vy jste byl na Pandoře?" závistivě se ho zeptal chlapec.

Paul se uličnický ohlédl a rychle ze sebe vyrazil zavytí rakopavouka, který právě dostihl svou kořist.

"Senzační!" řekl chlapec Feďa.

Paul složil kybernetického metaře, plácl ho po lesknoucích se černých zádech a metař vyběhl na výsluní, aby načerpal energii.

"Výborně!" řekl Paul a utřel si ruce o kalhoty. "Teď se podíváme, co se nám přihodilo s pterokarem..."

"Ne, to prosím vás ne..." rychle protestoval chlapec Feďa. "Pterokar, to já sám, čestné slovo..."

"Jo tak ty sám," řekl Paul. "Tak já si jdu umýt ruce. A kdo je tvůj učitel?"

"Mým učitelem je Nikolaj Kuzmič Bělka, oceánolog," řekl chlapec a naježil se.

Paul si nedovolil zavtipkovat, beze slova poklepal chlapci na rameno a šel dál svou cestou. Bylo mu teď podstatně líp. Už minul první dvě ulice vesničky, když se mu nad hlavou se zašuměním přehnal známý pterokar a příšerně falešný klukovský hlas napodobil zavytí rakopavouka, který právě dostihl kořist.

Zamyšlený Paul narazil na dvouhlavé tele. Zvíře uskočilo stranou a upřelo na Paula oba páry očí. Levou hlavu pak sklonilo k trávě pod nohama, pravou se natáhlo k větvičce šeřiku sklánějící se nad cestou.

Tady dostalo za vyučenou proutkem a se zabučením se rozběhlo dál.

Dvouhlavé tele poháněla nesmírně sympatická opálená dívka v květovaných letních šatech bez rukávů a se slaměným kloboukem na ucho. Paul ztřeštěně zabrumlal: "Pastýřka lepá na trh teď spěchá..."

"Cože?" zeptala se dívka a zastavila se.

Bane, nebyla jenom nesmírně sympatická. Byla jednoduše úžasně krásná. Tak krásná, že musela být i chytrá, tak chytrá, že musela být i příjemná, tak příjemná, že ... Paul okamžitě zatoužil, aby měl v té chvíli široká ramena, aby byl vysoký, měl jasnou hlavu a klidné oči.

Jako blesk mu proletělo hlavou: „Na každý pád musím být aspoň vtipný." Řekl: "Jmenuji se Paul."

Dívka mu odpověděla: "Já se jmenuji Irina. Co jste to povídal, Paule?"

Paul se začal potit. Dívka čekala a netrpělivě sledovala vzdalující se tele. Myšlenky v Paulově hlavě se teď proháněly ve třech vrstvách.

„Provedeme druhou odmocninu... Amor střílí z dvouhlavňovky..."

Teď si bude myslet, že koktám... Nápad - budu koktat! "J-j-jak v-v-vidím, po-pospícháte," řekl a koktal, seč mu síly stačily.

"Já-j-já ... j-j-já v-v-vás večer na-na-najdu ... Do-do-do-volíte?"

V-v-večer."

"Samozřejmě," zcela viditelně se zaradovalo děvče.

"T-t-tak na-na-na shledanou," řekl Paul a odešel. „Popovídal jsem si. To byl ohňostroj důvtipu." Představil si sám sebe

v okamžiku této besedy a nosem dokonce zasténal, jak mu to připadalo hloupé.

Kousek od něho zaburácel reproduktor: "Všechny odborníky na anesteziologii žádáme, aby se zastavili ve třetí laboratoři! Volá vás Potapenko. Zrodil se nápad. Všechny volné odborníky na anesteziologii žádáme, aby se zastavili ve třetí laboratoři.

A ne abyste se zase cpali do hlavní budovy, jako minule. Do třetí laboratoře. Do třetí laboratoře!"

"Proč jenom nejsem odborník přes anesteziologii?" pomyslel si Paul. "To já bych se do hlavní budovy necpal..." Kolem něho se prostředkem ulice mihly dvě dívky v krátkých kalhotách, zřejmě odbornice na anesteziologii.

Ve vesnici bylo ticho, prázdno. Na dokonale čisté křižovatce se nudil osamělý kybernetický metař. Paul mu z lítosti hodil hrst listů, kybernetický stroj ožil a hned se pustil do práce. „Ani v jediném městě jsem nezažil takovou spoustu kybernetických metařů," pomyslel si Paul. „Ostatně je to chovatelská farma, může se tu stát všelicos..." Za ním se rozlehl zlověstný dupot kopyt. Paul se polekaně ohlédl a vtom kolem něho proletěli čtyři zpěnění koně. Na prvním ujížděl přitisknutý k hřívě do černá opálený a potom se lesknoucí mladík v krátkých bílých trenýrkách. Další koně byli bez jezdců. U nízké budovy, asi dvacet metrů od Paula, chlapec v plné jízdě seskočil rovnou na schůdky verandy, pronikavě pískl a zmizel za dveřmi. Koně fíkali, vysoko zvedali hlavy, opsali půlkruh a znovu se vrátili k verandě. Paul se jimi nestačil ještě ani pořádně pokochat. Z nízké budovy vyběhli tři chlapci a jedno děvče, ani se nezastavili, skočili na koně a stejně zběsilým tryskem proletěli kolem Paula na opačnou stranu. Už zatáčeli za roh, když na verandu vyběhl chlapec v bílých trenýrkách a zavolal za nimi: "Vzorky odvezete rovnou na stanici! Aljoškóóó!"

Venku už ale nebyla ani noha. Chlapec chvíli postál, otřel si čelo a vrátil se do budovy. Paul si povzdychl a šel dál.

Na prahu Kostylinovy pracovny se zastavil a chvíli poslouchal.

To, co zaslechl, mu připadalo podivné. Tupý úder. Bolestivý vzdech.

Něco se pohnulo. Unuděný hlas řekl: „Správně." Ticho. Znovu tupý úder. Paul se ohlédl na náměstíčko laboratoře zalité sluncem. Kostylinův hlas řekl: „Špatně. Jen tam zůstaň!" Tupý úder. Paul vstoupil do předsíně a uviděl bílé dveře s nápisem „Chirurgická laboratoř". Za dveřmi řekl unuděný hlas: „Proč to vlastně pořád odebíráme z kýty?

Proč to nevezmeme ze zad?" Do toho zabasoval Kostylin: „Zkoušeli to na Sibiři, ale nepodařilo se jim to." Znovu tupý úder.

Paul přistoupil ke dveřím, které se bezhlučně otevřely. V laboratoři byla spousta světla, podél zdi zářila matovou bělostí na první pohled podivná zařízení, rozlehlá skla zabudovaná do zdi byla temná.

Paul se zeptal: "Může vstoupit jeden septický člověk?"

Nikdo mu neodpověděl. V laboratoři bylo asi deset lidí. Všichni se mračili a tvářili se zamyšleně. Tři z nich seděli vedle sebe na dlouhé nízké lavici a mlčeli. Dívali se na Paula naprosto netečně.

Dva seděli zády ke dveřím u vzdálené zdi, hlavy měli u sebe a něco četli. Uprostřed půlkruhu se tyčil tvář ke zdi Saška Lin. Pravou ruku měl přiloženou ke tváři, levou zastrčenou pod pravou paži. Pihovatý Feďa, co stál v půlkruhu, se rozmáchl a plácl ho do levé dlaně.

Všichni ostatní ožili, vystrčili před sebe zaťaté pěsti se zvednutými palci. Kostylin se mlčky otočil a ukázal na jednoho z nich, ten mlčky zavrtěl hlavou a Kostylin zaujal původní postavení.

"Tak může vstoupit septický člověk?" znovu se zeptal Paul. "Nebo jdu nevhod?"

"To je Poutník," řekl unuděným hlasem jeden z těch, co seděli na lavici. "Jen vstupte, Poutníče. My tu jsme všichni septičtí."

Paul vešel. Člověk s unuděným hlasem řekl jen tak nikomu: "Rolníci, navrhuji vám projít všechny rozborů ještě jednou. Třeba tam je přece jen málo bílkovin."

"Bílkovin je tam dokonce víc než jsme počítali," řekl jeden z těch, co hráli tu podivnou hru.

Rozhostilo se tíživé mlčení, jenom se ozývaly úder a někdo vždycky vyslovil občas: „Špatně, neuhodls!" „Nojo," pomyslel si Paul. „V chirurgické laboratoři to nevypadá zrovna nejlíp!" Kostylin najednou odstrčil spoluhráče a vstoupil doprostřed místnosti.

"Mám návrh," řekl nadějně. (Všichni se k němu obrátili, dokonce i ti, co seděli nad záznamy.) "Pojďme se vykoupat."

"Jdeme," řekl odhodlaně člověk s unuděným hlasem. "Musíme začít přemýšlet od začátku."

Nikdo jiný na návrh nereagoval. Chirurgové se rozešli po místnosti a znovu se odmlčeli.

Kostylin přistoupil k Paulovi a vzal ho za ramena.

"Jdeme, Polly," řekl smutně. "Pojď, hochu. Nebudeme přece truchlit, no ne?"

"Samozřejmě, Line!" řekl Paul. "Když se to nedaří dneska, podaří se to pozítí."

Vyšli do prosluněné ulice.

"Tak jen se nestyď, Line," řekl Paul. "Klidně se mi vybreč na hrudi, jen se nestyď."

Na Planetě bylo kolem sta tisíc chovatelských farem. Existovaly farmy, kde se pěstovaly krávy, jinde se pěstovala prasata, někde pěstovali slony, antilopy, lamy, ovce. Na středním toku Nilu pracovaly dvě farmy, kde se pokoušeli pěstovat hrochy.

Na Planetě bylo kolem dvou set tisíc obilnářských farem. Pěstovalo se v nich žito, pšenice, kukuřice, pohanka, proso, širok cukrový.

Byly také specializované farmy, jako třeba farma „Volha- Jednorožec", které měly široký profil. Všechny společně vytvářely základnu hojnosti - gigantický, maximálně automatizovaný kombinát vyrábějící veškeré potraviny počínaje vepřovým a brambory, ústřicemi a mangem konče. Žádné živelní pohromy, žádné katastrofy jako neúroda nebo hlad Planetě teď nehrozily. Jednou provždy organizovaná soustava hojnosti byla řízena zcela automaticky a vyvíjela se tak prudce, že bylo nutno se postarat, aby výroba nepřevýšila spotřebu.

Problém stravování přestal existovat, stejně jako pro člověka nikdy neexistoval problém s dýcháním.

Navečer měl Paul už představu, i když značně obecnou, čím se zabývají chovatelé dobytka. Farma Volha byla jednou z

několika tisíc chovatelských farem mírného pásu Planety. Člověk se tu mohl zabývat praktickou genetikou, embryomechanickým veterinářstvím, ekonomickou statistikou v oblasti potravin, zoopsychologií a agrotechnickou kybernetikou. Paul se tu také setkal s jedním půdoznalcem, který neměl zjevně co dělat: pil čerstvě nadojené mléko, bezhlavě se ucházel o hezkou zoopsycholožku a stále ji zval do Amazonských bažin, kde má stále ještě co dělat pedolog, který má k sobě aspoň trochu úcty.

Ve stádu 'Volha-Jednorozec' bylo kolem šedesáti tisíc kusů. Paul nesmírně obdivoval naprostou samostatnost stáda - od rána do rána všechny krávy dohromady i každou zvlášť obsluhovaly pouze kybernetické stroje a veterinární automaty. Stádo sloužilo podle potřeby od rána do rána zpracovatelskému kombinátu zakázkové linky na jedné straně a neustále rostoucím vědeckým požadavkům chovatelů na straně druhé. Bylo možno třeba navázat spojení s dispečerem a vyžádat u služby krávu starou sedm set dvaadvacet dní, takové a takové barvy, takových a takových rozměrů, pocházející z plemene Mikuláše II. Za půl hodinky požadované zvíře v doprovodu kybernetického stroje umazaného od hnoje čekalo v přejímacím boxu zakázkové kanceláře (říkejme tomu třeba tak).

Ostatně právě genetická laboratoř se zabývala těmi nejbáznivějšími pokusy a byla neustálým zdrojem některých nedorozumění mezi farmou a zpracovatelským kombinátem, což byli skromní, ale nesmlouvaví ochránci světové gastronomie a mohli se zbláznit, když viděli v další dodávce krav zrůdný kus nejen svým vzezřením, ale hlavně svou chutí připomínající nejspíš mořského kraba. Na farmu okanzitě přijel zástupce z kombinátu. Šel okamžitě do genetické laboratoře a hledal "autora tohoto nechutného vtípu". K autorství se jednomyslně hlásilo všech sto osmdesát pracovníků genetické laboratoře (nepočítaje v to studenty-praktikanty). Zástupce kombinátu zdrženlivě připomínal, že cílem farmy je nepřetržitě zásobovat zakázkovou linku hovězím masem všeho druhu a ne žabími stehýnkami nebo konzervovanými medúzami. Sto osmdesát pokrokově naladěných genetiků jednohlasně protestovalo proti takovému zúženému přístupu k zásobovacímu problému. Genetikům připadá podivné, že právě takový zkušený a znalý pracovník, jako je právě XY, se drží takových konzervativních názorů a nepřikládá žádný význam reklamě, která existuje jak známo proto, aby změnila a zdokonalovala chuť obyvatelstva. Zástupce kombinátu připomínal, že ani jediný nový potravinový druh nesmí být puštěn do spotřebitelské sítě bez schválení Akademie zdravotnictví. (Volání z řad genetiků: Konzervativci!

Společnost přátel slepého střeva!) Zástupce kombinátu rozhodil rukama a celým svým vzezřením dával najevo, že jim nijak nemůže pomoci. Volání přecházelo v hučení a brzy zaniklo docela: autorita Akademie zdravotnictví byla obrovská. Pak zástupce doprovodili do laboratoře, aby mu předvedli "nějaké novinky". Zástupce kombinátu bledl, potácel se a vyžadoval na nich ujištění, že nic z toho není jedlého.

Místo odpovědi mu dávali ochutnat maso, které nepotřebovalo žádné koření, maso, které nepotřebovalo solit, maso, které se rozpouštělo v ústech jako zmrzlina, speciální maso pro kosmonauty a jaderné techniky, speciální maso pro budoucí matky a dokonce i maso, které je možno jíst syrové. Zástupce kombinátu všechno ochutnával a nadšeně volal: "No to je dobrota! To je skvělé!" a vyžadoval na nich přísahu, že tohle všechno bude převedeno z pokusné oblasti už v příštím roce. Naprosto klidný se rozloučil a odjížděl, aby po měsíci celý ten kolotoč začal znovu.

Informace, které za celý den Paul nasbíral, mu dala křídla a dala mu jistotu, že je tu spousta možností, jak se zaměstnat. 'Nejdřív půjdu ke kybernetikům a budu pást krávy,' uvažoval, když seděl na otevřené verandě kavárny a roztržitě pozoroval sklenici sodové kyšky.

Polovinu kybernetických metařů zaženu na pole. Ať tam chytají mouchy. Navečer budu vždycky pracovat s genetiky. Bylo by dobře, kdyby Irina byla taky genetická. Mě by samozřejmě nechali pracovat s ní. Každé ráno bych k ní posílal kybernetický stroj s kyticí. A večer taky.' Upil trochu kyšky a pohlédl dolů na černé pole za řekou. Už se tam zlehynka zelenala mladá tráva. 'To je vymyšlené!' pomyslel si Paul. 'Zítřka kybernetické stroje otočí stádo a poženou ho zpátky. To jsou tedy tak zvané člunkové pastviny. Všechno je to ovšem pouhá rutina. My s Irinou vypěstujeme krávy, které budou požírat půdu.

Jako dešťovky. To bude legrace! Jenom jak to bude s Akademií zdravotnictví...' Na verandu se nahrnula početná společnost debatující o smyslu života a hned začala sestavovat stoly k sobě. Někdo tam drmolil: "Člověk umírá, ale je mu to fuk - dědic nedědic, potomek nepotomek..."

"To bykovi Mikulášci druhému je naprosto jedno..."

"Co sem pleteš býka? Tobě je taky všechno úplně jedno! Ty jsi odešel, zmizel, rozpustil se... Ty tu nejsi, chápeš to... ?"

"Počkejte, hoši... Je v tom určitá logika, přirozeně. Smysl života zajímá jenom živé."

"To by mě zajímalo, kde bys byl, kdyby tvoji předkové uvažovali stejně. Dodneška bys oral půdu hákem..."

"Ale jdi! Co to má společného se smyslem života? Je to prostě zákon vývoje výrobních sil..."

"A co to má společného se zákonem?"

"Co to má společného? Ať chceš nebo nechceš, výrobní síly se vyvíjejí. Po rádlu přišel traktor, po traktoru kybernetický stroj..."

"Dobrá, nechme tedy předky na pokoji. Ale existovali přece lidé, jejichž smysl života byl v tom, že by měli vymyslet traktor?"

"Co to sem taháte? Co to sem pořád taháte? Nejde přece o to, proč žije člověk jako jednotlivec, ale proč existuje lidstvo! Nic jste z toho nepochopili a ..."

"Ty jsi nic nepochopil!"

"Poslouchejte! Poslouchejte mě! Zemědělci! Já vám to hned vysvětlím..."

Auvej!"

"Nechtě ho! Nechtě ho, ať mluví!"

"To je složitá otázka. Jak dlouho lidé existují, tak dlouho se dohadují o smyslu života ..."

"Stručněji!"

"...o smyslu své existence. Tak za prvé - potomci tu s tím nemají nic společného. Člověk dostane život ať chce, nebo ne."

"Stručněji!"

"Tak si to řekni sám!"

"Jasně, Alane, řekni to stručněji!"

"Tak stručněji - život je zajímavý, a proto ho žijeme. A pro koho zajímavý není - už ať jsi v Sněgirevu, tam je továrna na hnojiva..."

"Jen do něho, Alane!"

"Ale ne, kluci... Ono to svou logiku má..."

"To je filozofie od plotny. Co to znamená, když řekneš - život je zajímavý? Proč vůbec jsme - to je otázka!"

"Proč je posunutí perihélia? Nebo Newtonův zákon?"

"To je to nejhlupejší, jak se můžeš ptát - proč. Proč slunce vychází na východě?"

"Prosím tě! Jeden trouba klade takovou otázku, aby zahnal do kouta tisíc filozofů."

"Trouba? Já jsem takový trouba, jako vy jste filozofové..."

"Nechtě těch řečí, pojďte mluvit raději o lásce."

"Láska, co to je? Co to je láska?"

"A proč je láska? To je otázka! Co ty na to, Žoro?"

"Víte, zemědělci, když se na vás člověk podívá v laboratoři, tak si říkám - lidi jako lidi. Ale jak dojde na filozofii... Láska, život..."

Paul si vzal židli a vmísil se do společnosti. Poznali ho.

"A hele! Poutník! Poutníku, co to je láska?"

"Láska," řekl Paul, "to je specifická vlastnost vysoce organizované hmoty."

"Proč zrovna organizované a hmoty k tomu - prosím tě!"

"Tak přece..."

"Poutnice, znáš nějaké nové vtipy?"

"Znám," řekl Paul. "Jsou ale hloupé."

"My jsme taky hloupí..."

"Ať je poví. Řekni vtip, já ti řeknu, jaký jsi."

Paul řekl: "Jeden kybernetik (smích) vynalezl prediktor, stroj, který předpovídá budoucnost, takový stopatrový agregát. Nejdřív položil prediktoru otázku: „Co budu dělat za tři hodiny?“ Prediktor si broukal do rána a pak oznámil: „Budeš sedět a čekat, až ti odpovím.“" "Tak jo," řekl někdo.

"Co - tak jo?" řekl Paul chladnokrevně. "Chtěli jste to sami."

"Poslouchejte, zemědělci, proč jsou všechny tyhle vtipy o kybernetice takové praštěné?"

"Proč - to je nejdůležitější! To je otázka!"

"Poutníku, jak se vlastně jmenuješ?"

"Paul," zabrumlal Paul.

Na verandu přišla Irina. Byla nejkrásnější ze všech děvčat, co seděla u stolu. Byla tak krásná, že Paul přestal vnímat. Usmála se, něco prohodila, na někoho zamávala rukou a usedla vedle dlouhonošého Žory, ten se k ní hned naklonil a něco se zeptal, určitě to bylo: Proč?

Paul nabral dech a všiml si, že soused po pravici mu pláče na rameni: "My to prostě ještě nedovedeme. Šaška to za nic na světě nedokáže pochopit. Takové věci se nedají lámat přes koleno..."

Paul souseda poznal, byl to Vasja, ten s unuděným hlasem.

"...Takové věci se nedají lámat přes koleno. My dokonce ani Přírodu neuzpůsobujeme, my ji lámeme na kousky!"

"Ale... člověče... o čem to vlastně mluvíš?" přeptal se Paul opatrně.

Zanic si nedokázal vysvětlit, kdy a jak se tu objevil Vasja.

"Vždyť ti to povídám," trpělivě říkal Vasja, "přestavět živý organismus, aniž se změní genetika."

Paul neustále hleděl upřeně na Irinu. Žora s dlouhým nosem jí naléval šampaňské. Irina něco rychle povídala a poklepávala na sklenici opálenými prsty. Vasja řekl: "Hele! Ty ses zamiloval do Iriny! To tě lituju."

"Do jaké Iriny?" drmolil Paul.

"Ta dívka je Irina Jegorovová. Pracovala u nás v oddělení obecné biologie."

Paulovi připadalo, že spadl z velké výšky.

"Jak to, pracovala?"

"Vždyť ti povídám, že tě lituju," řekl klidně Vasja. "Brzy odjíždí."

Paul viděl jenom její profil, prozářený sluncem.

"Kam?"

"Na Dálný východ."

"Vasjo, naley mi víno," řekl Paul. Vyschlo mu v krku.

"A ty u nás budeš pracovat?" zeptal se Vasja. "Saška říkal, že ti to docela myslí."

"Že mi to myslí?" opakoval mechanicky Paul. "Vysoké jasné čelo a klidné oči..."

Vasja se zasmál.

"Nebud' smutný," řekl. "Vždyť je nám teprve pětadvacet."

"Ne," řekl Paul roztrpčeně. "Co by mě tu mělo vlastně držet? Jasný, že tu nezůstanu... Pojedu na Dálný východ..."

Těžká ruka mu dopadla na rameno a mohutný bas se informoval: "Kdo že to tu pojede na Dálný východ?"

"Line, poslouchej mě, Line," řekl Paul žalostně. "Proč já musím mít takovou smůlu? Řekni, proč?"

"Irina," řekl Vasja a vstal.

Lin usedl na jeho místo a přitáhl k sobě jídlo se studeným masem.

Měl unavenou tvář.

Paul na něho hleděl s obavami i nadějí, docela jako kdysi za starých časů, kdy sousedé z patra přichystali celoškolní honičku, aby dopadli vtípalka Lieber Pollyho a aby ho odnaučili jeho vtípkům.

Lin začal žvýkat veliký kus masa a řekl basem, který přehlušil hluk na verandě: "Zemědělci! Vyšel nový vydavatelský katalog v ruštině. Zájemci jsou zváni do klubu."

Všichni se na něho ohlédli.

"Co v něm všechno je?"

"Je tam Mironov, Sasko?"

"Je," řekl Lin.

"A co, Železná věž?"

"Je. Už jsem si ji objednal."

"A co, Čistý jako sníh?"

"Taky. Je tam šestaosmdesát titulů, všechno si to nepamatuju."

Veranda se začala rychle vyliďňovat. Odešel Alan. Odešel Vasja.

Odešla Irina s dlouhonošým Žorou. Netušila nic. Dokonce si ničeho ani nevšimla. A samozřejmě si nic nepamatovala.

A na nic si nevzpomněla.

Na Žoru si vzpomene. Na dvouhlavé tele si taky vzpomene.

Ale po mně ani nevzdychne...' Lin řekl: "Nešťastná láska člověka aktivizuje. Je však krátká, Polly. Zůstaneš tady. Já na tebe dohlédnu."

"Co kdybych přece jenom jel na Dálný východ?" řekl Paul.

"Proč? Budeš jí tam jenom překážet a plést se pod nohy. Znáš Irinu a znám taky tebe. Jsi o padesát let hloupější než její hrdina."

"Co kdybych ..."

"Ne," řekl Lin. "Zůstaň tu se mnou. Copak tě tvůj Lin někdy zklamal?"

A tak se Paul podřídil. Mírně poklepal Linovi po obrovitých zádech, vstal a přistoupil k balustrádě. Slunce zapadlo, na farmu se snášel teplý průhledný soumrak. Někde docela blízko hráli na pianino a velice krásně dvojhlasně zpívali. Tak jo, pomyslel si Paul.

Naklonil se přes balustrádu a vydal tichounké zaječení gigantického rakopavouka, který právě ztratil stopu.

VÝSADKÁŘI

Sputnik měl obrovské rozměry. Byl to prstenec o průměru dvou kilometrů, uvnitř byl rozdělen tlustými přepážkami na spoustu místností.

V prstencovitých chodbách bylo pusto, svítilo světlo, trojúhelníkovité otvory vedoucí do prázdných světlých místností byly otevřeny dokořán. Sputnik byl opuštěn před neuvěřitelně dávnými časy, snad před miliónem let, ale drsná žlutá podlaha byla čistá a August Bader řekl, že tu nenasel ani smítko.

Bader šel první, jak to přísluší objeviteli a pánu, Gorbovskij s Walkensteinem viděli jeho velké odstávající uši a světlou štetku vlasů na temeni.

"Čekal jsem, že tu uvidím spoušť," pomalu vyprávěl Bader. Mluvil rusky a pečlivě se snažil vyslovovat každou hlásku.

"Tehle sputnik nás zaujal na prvním místě. Bylo to před deseti lety. Viděl jsem jeho otevřené vstupní otvory. Tak jsem si řekl: 'Auguste, vidíš obraz strašné bídy a spouště.' Dokonce jsem ženě dal příkaz, aby zůstala na korábu. Obával jsem se, že tu najdu ještě mrtvá těla, to mě musíte chápat."

Zastavil se před nějakým otvorem, Gorbovskij do něho málem narazil. Walkenstein, který zůstal trochu pozadu, je dohnal a celý zamračený se zastavil vedle nich.

"Aber tady bylo prázdno," řekl Bader. "Tady bylo světlo, velice čisto a úplně prázdno. Prosím, podívejte se." Udělal pohyb rukou.

"Předpokládám, že tady bylo dispečerské středisko sputniku."

Protlačili se do místnosti s půlkulatým pultem uprostřed. Stěny byly světle žluté, matové a zevnitř svítily. Gorbovskij na ni sáhl. Byla hladká a chladila.

"Vypadá to na jantar," řekl. "Sáhni si, Marku."

Walkenstein to zkusil a přikývl.

"Všechno tu je demontované," řekl Bader. "Avšak ve stěnách a přepážkách stejně jako v prstencovitém krytu sputniku zůstaly zatím před námi skryté světelné zdroje. Předpokládám..."

"My víme," rychle řekl Walkenstein.

"Jak to?" pohlédl Bader na Gorbovského. "Ale co jste četli? Vy, Marku, a vy, Leonide."

"Četli jsme řadu vašich článků, Auguste," řekl Gorbovskij. "Umělé sputniky Vladislavy."

Bader naklonil hlavu.

"Umělé sputniky mimozemského původu planety Vladislavy hvězdy EN-17," opravil je. "Pak se samo sebou rozumí, že vám nemusím vykládat své představy o možném světelném zdroji."

Walkenstein šel podél stěny a ohlížel se.

"To je divný materiál," řekl z dálky. "Zřejmě kovoplast. Takový kovoplast jsem ale nikdy neviděl."

"To není kovoplast," řekl Bader. "Nezapomínejte, kde jste. Vy, Marku, a vy taky, Leonide."

"My nezapomínáme," řekl Gorbovskij. "Byli jsme na Phobosu, ale tam byl docela jiný materiál."

Gorbovskij s Walkensteinem byli na Phobosu, na sputniku Marsu, který byl dlouhou dobu považován za sputnik přírodního původu.

Ukázalo se však, že jde o čtyřkilometrový prstenec krytý kovovou sítí proti meteorům. Hustá síť byla poničena meteorickou korozí a na některých místech byla protřena. Sputnik sám ale vydržel. Jeho vnější otvory byly otevřeny a obrovský precílík byl stejně prázdný, jako je tenhle. Podle opotřebenosti meteorické sítě bylo spočítáno, že byl uveden na dráhu kolem Marsu nejméně před deseti milióny let.

"Jo Phobos!" Bader pokýval hlavou. "Phobos, to je jedna věc, Leonide.

Ale Vladislava je něco docela jiného."

"Proč?" přeptal se Walkenstein, který právě přicházel.

"Tak třeba proto, že od Slunce a od Phobosu je k Vladislavě, kde právě jsme, tři sta tisíc astronomických jednotek."

"My jsme tu vzdálenost překonali za půl roku," řekl rozezleně Walkenstein. "Mohli udělat totéž. A pak, oběžnice Vladislavy i Phobosu mají spoustu společného."

"To je ale třeba dokázat," řekl Bader.

Gorbovskij promluvil s líným úsměvem: "O to se taky pokusíme."

Bader nějakou dobu uvažoval a pak se vyslovil: "Phobos a satelity Země mají taky mnoho společného."

Byla to odpověď v jeho stylu - přesvědčivá a současně nic neříkající.

"No dobrá," řekl Gorbovskij. "A co tu ještě je kromě toho dispečerského střediska?"

"Na tomhle satelitu," řekl vážně Bader, "je sto šedesát místností velkých od patnácti do pěti set čtverečných metrů. Můžeme si je všechny prohlédnout. Jsou ale prázdné."

"Když jsou prázdné," řekl Walkenstein, "tak se raději vrátíme na Tariel."

Bader na něho pohlédl a znovu se obrátil na Gorbovského.

"Říkáme tomu satelit Vláďa. Jak jistě víte, Vladislava má ještě jeden satelit, je také umělý a také je mimozemského původu. Má menší rozměry. Říkáme mu Sláva. Chápete to? Planeta se jmenuje Vladislava.

Je docela přirozené pojmenovat její satelity Vláďa a Sláva.

Nebo snad ne?"

"Přirozeně," řekl Gorbovskij. Tuhle elegantní úvahu znal. Slyšel ji už potřetí. "To je vymyšleno opravdu vtipně, Auguste. Vláďa a Sláva rovná se Vladislava. Nádhera."

"U vás na Zemi," pokračoval Bader beze spěchu, "se dva satelity jmenují X-1 a X-2, což odpovídá jménům Vláďa a Sláva. Zatímco my, my jsme je pojmenovali jinak. My jim říkáme Vláďa a Sláva."

Přísně pohlédl na Walkensteina, kterému pracovaly svaly ve tvářích. Pokud Walkenstein věděl, 'my', to byl sám Bader, jenom Bader a nikdo jiný.

"A složení tohoto žlutého materiálu, který se ani v nejmenším nepodobá kovoplastu a který jsme pojmenovali jantarin..."

"To je vtipné," skočil do řeči Walkenstein.

"Ano, není to tak špatné... Jeho složení však dosud neznáme. Zůstává pro nás tajemstvím."

Rozhostilo se mlčení. Gorbovskij rozpačitě prohlížel místnost.

Pokoušel se představit si ty, kdo tento satelit stavěli a pak tu před dávnými časy pracovali. Byli to jiní lidé. Přišli do sluneční soustavy a odešli, nechali u Marsu opuštěné kosmické laboratoře a velké město poblíž severního polárního vrcholu. Satelity byly opuštěné, město bylo opuštěné, zůstaly jenom podivné stavby vedoucí mnoho pater pod povrch. Pak, nebo možná před tím, přišli do soustavy hvězdy EN-17, postavili u Vladislavy dva umělé satelity a rovněž odešli.

Proč a odkud sem přišli? Proč a kam odešli? Vlastně odpověď na to 'proč' je jasná. Přirozeně to byli velcí badatelé. Výsadkáři z jiného světa.

"A teď," řekl Bader, "půjďme a prohlédneme si místnost, v níž jsem našel předmět, který jsem pracovně nazval knoflíkem."

"Je tam dosud?" zeptal se Walkenstein oživeně.

"Kdo?"

"Ten předmět."

"Knoflík," řekl stroze Bader, "je v této chvíli na Zemi v rukou Komise pro zkoumání stop po činnosti jiných civilizací ve vesmíru."

"Hm," řekl Walkenstein. "U Stopařů. A já jsem sbíral materiál na Vladislavě, jenže mně ten váš knoflík neukázali." Bader vysunul bradu.

"Odeslal jsem ho po kapitánovi Antonu Bykovovi před půldruhým lokálním rokem."

S Bykovem se cestou minuli. Měl přistát na Zemi sedm měsíců po startu Tarielu ke hvězdě EN-17.

"Tak jo," řekl Gorbovskij. "Prohlídka knoflíku se tedy odkládá."

"Prohlédneme si ale místnost, kde jsem ho našel," řekl Bader.

"Není vyloučeno, Leonide, že v předpokládaném městě na povrchu Vladislavy objevíte obdobné předměty."

Vlezl do otvoru. Walkenstein řekl skrze zuby: "Už ho mám dost, Leonide Andrejeviči..."

"Musíte to vydržet," řekl Gorbovskij.

K místnosti, kde Bader objevil knoflík, to bylo půl kilometru. Bader ukázal na místo, kde knoflík našel. (Stoupl na něj a rozšlápl ho.) Podle Baderova názoru to byl akumulátor, který byl zpočátku kulatý.

Byl vyroben z částečně průhledného stříbřitého měkkého materiálu.

Průměr třicet osm a šestnáct setin milimetru ... pevnost... váha...

vzdálenost od bližší zdi...

V místnosti na protější straně chodby seděli mezi přístroji rozestavěnými na podlaze dva mladí chlapci v modrých pracovních blůžkách. Pracovali a dívali se na Gorbovského a Walkensteina a polohlasně si spolu povídali.

"Výsadkáři. Přiletěli včera."

"Nojo. Tamhleten dlouhán je Gorbovskij."

"Já vím."

"A ten druhý s bílými vlasy?"

"To je Mark Jefremovič Walkenstein. Navigátor."

"Jo, o něm jsem slyšel."

"Zítra začnou."

Bader konečně přestal s vysvětlováním a zeptal se, jestli jim je všechno jasné. "Všechno," řekl Gorbovskij a zaslechl, jak se v místnosti naproti němu zachechtal.

"Teď se vrátíme domů," řekl Bader.

Vstoupili do chodby a Gorbovskij kývl na chlapce v modrém.

Oba vstali a s úsměvem se uklonili.

"Hodně úspěchů!" řekl jeden z nich.

Druhý se mlčky usmíval a kroutil v ruce svitek pestrobarevného drátu.

"Děkuju," řekl Gorbovskij.

Walkenstein také řekl: "Děkuju."

Když poodešli asi o sto kroků, Gorbovskij se ohlédl. Ti dva v modrých blůžkách stáli na chodbě a dívali se za nimi. Čas se v "Baderově císařství" (tak šprýmaři pojmenovali celou soustavu umělých i přirozených satelitů Vladislavy - observatoře, dílny, palivové základny, černé cisterny - plantáže s chlorelou, skleníky, školky, skleněné zahrady pro odpočinek a prázdné prstence mimozemského původu) počítal ve třicetihodinových cyklech. Ke konci třetího cyklu, když se D-hvězdolet Tarel, šestikilometrový obr zdálky podobný típyticímu se květu, dostal na rovníkovou oběžnou dráhu kolem Vladislavy, rozhodl se Gorbovskij pro první pátrání. Dhvězdolety nejsou uzpůsobeny pro přistání na planetách, zvláště na planetách s atmosférou, tím spíše ne na planetách s bouřlivou atmosférou.

Na to jsou příliš křehké. Výsadky se uskutečňují na pomocných výsadkových člunech s atomovým impulsním nebo fotonovým pohonem, což jsou stabilní planetolety odlehčeného druhu s proměnným těžištěm. Linkový hvězdolet s sebou nese jeden takový člun, výsadkový dva až čtyři. Tarel měl na palubě dva fotonové čluny, v jednom z nich se Gorbovskij rozhodl uskutečnit první pokus a ohmatat atmosféru ovzduší Vladislavy. "Podíváme se, jestli to stojí za to," řekl Gorbovskij Baderovi.

Bader osobně přiletěl na Tarelu. Hodně přikyvoval a přitom stále říkal: "Ó, ano," a když se člun s Gorbovským odlepil od Tarelu, usedl na židličku vedle sledovacího pultu a trpělivě vyčkával.

Všichni Výsadkáři se tu shromáždili a sledovali matné záblesky na šedivě obrazovce oscilografu - byly to odrazy signálních impulsů, které předával automatický vysílač na člunu. Nepočítáme-li Badera, byli tam tři Výsadkáři. Mlčeli a každý po svém uvažoval o Gorbovském.

Walkenstein přemýšlel o tom, že se Gorbovskij vrátí za hodinu.

Nesnášel nejistotu a chtěl, aby Gorbovskij byl už zpátky, třebaže věděl, že první takové pátrání dopadne dobře vždycky, když člun řídí Gorbovskij. Vzpomněl si na první setkání s ním. Walkenstein se právě vrátil z výsadku na Neptun. Bylo to na na Cifeje, na měsíčním satelitu, odkud obvykle startovaly všechny fotonové koráby.

Gorbovskij přišel za ním do jídelny a řekl: 'Promiňte, nejste snad náhodou sám Mark Jefremovič Walkenstein?'

Walkenstein přikývl a zeptal se: 'Co pro vás mohu...' Gorbovskij se tvářil strašně nešťastně.

Sedl si vedle něho, zahýbal svým dlouhým nosem a požádal: 'Poslyšte, Marku, nevíte náhodou, kde bych tady mohl sehnat harfu?' Tady, tři sta padesát tisíc kilometrů od Země, na základně pro hvězdolety. Walkenstein se zakuckal polévkou. Gorbovskij si ho se zájmem prohlížel, pak se mu představil a řekl: 'Uklidněte se, Marku, ono to tolik nespěchá. Já jsem se vlastně chtěl zeptat, při jakém režimu jste vstupoval do exosféry Neptunu.' To byl Gorbovského způsob - přijít k někomu, zvláště když šlo o někoho neznámého, položit mu takovou otázku a dívat se, jak se z toho ten neznámý pokouší vykroutit.

Biolog Percy Dixon, černý mužský s kudrnatými vlasy, také přemýšlel o Gorbovském. Percy Dixon pracoval v oboru kosmofyziologie člověka. Byl už starý, skutečně hodně toho věděl, provedl sám se sebou i s druhými spoustu bláznivých pokusů. Došel k závěru, že člověk, který už byl ve vesmíru celkově víc než dvacet let, odvykne Zemi a přestane ji považovat za svůj domov. Zůstává sice pozemšťanem, ale přestane být člověkem ze Země. Percy Dixon se stal také takovým a nechápal, proč Gorbovskij, který nalétal pět a půl parseků, který byl na desítky měsíců a planet, čas od času zvedne oči a vzdychá: 'Tak si zajít na palouček. Do travičky. Chvilku si tam poležet. A aby tam byla říčka.' Také Rju Vaseda, fyzik zabývající se atmosférou, přemýšlel o Gorbovském. Uvažoval o jeho slovech na rozloučenou:

'Uvidíme, jestli to stojí za to.' Vaseda měl strašný strach, že se Gorbovskij vrátí a řekne, že to za to nestojí. To už se několikrát stalo. Vaseda se zabýval bouřlivými atmosférami a byl věčným dlužníkem Gorbovského, pokaždé mu totiž připadalo, že Gorbovského posílá na smrt. Jednou mu to Vaseda řekl. Gorbovskij mu vážně odpověděl: 'Víte, Rju, ještě se nestalo, že bych se nevrátil.' Generální zplnomocněnec Rady kosmogace, ředitel transkosmické hvězdoletné základny a laboratoře Vladislava EN-17, profesor a Výsadkář August Johann Bader také přemýšlel o Gorbovském. Nevěděl proč, ale vzpomněl si, jak se před patnácti lety na Cifeje Gorbovskij loučil se svou matkou. Odlétali spolu k Transplutonu. To je nesmírně smutná chvíle - loučení s příbuznými před kosmickým letem. Baderovi připadalo, že se Gorbovskij s matkou loučil příliš lhostejně. Jako kapitán korábu, tehdy byl kapitánem on, považoval za svou povinnost to Gorbovskému vytknout. 'V takovém smutném okamžiku,' řekl přísně, ale jemně, 'musí vaše srdce bít ve stejném

rytmu jako srdce vaší matky. Nejvyšší šlechetností každého člověka...' Gorbovskij mlčky naslouchal, a když Bader domluvil, řekl podivným hlasem: „Auguste, a vy máte maminku?“ Ano, tak to řekl, maminku. Ne matku, Mutter, ale maminku.

"...Dostal se na druhou stranu," řekl Vaseda.

Walkenstein pohlédl na obrazovku. Záblesky mlhovinných skvrn zmizely. Pohlédl na Badera. Ten seděl a svíral opěradlo židle, až vypadal, jako kdyby mu bylo špatně od žaludku. Pozvedl na Walkensteina oči a usmál se.

"Jedno je, když jde o mne," řekl a pečlivě vyslovoval hlásky.

"Aber když jde o někoho druhého, pak je to docela jiná věc."

Walkenstein se odvrátil. Podle jeho názoru bylo zcela lhostejné, o koho právě jde. Vstal a vyšel na chodbu. U vstupu do kesonu spatřil neznámého člověka s oholenou opálenou tváří a vyholenou lesknoucí se hlavou. Walkenstein se zastavil a od hlavy k patě si ho prohlédl.

"Kdo jste?" zeptal se ho nevlídně. Nejméně ze všeho by čekal, že na Tarielu potká neznámého člověka.

Mladík se křivě usmál.

"Jmenuji se Sidorov," řekl. "Jsem biolog a potřeboval bych vidět soudruha Gorbovského."

"Gorbovskij je na průzkumu," řekl Walkenstein. "Jak jste se dostal na koráb?"

"Přivezl mě sem ředitel Bader..."

"Ale..." stačil říci Walkenstein. (Bader přiletěl na hvězdolet přede dvěma hodinami.) "...a zřejmě na mě zapomněl."

"Přirozeně," řekl Walkenstein. "To je pro ředitele Badera docela typické. Je nesmírně rozrušen."

"To chápu." Sidorov si pohlédl na špičky bot a řekl: "Chtěl jsem si promluvit se soudruhem Gorbovským."

"Budete muset trochu počkat," řekl Walkenstein. "Brzy se vrátí."

Pojďte, zavedu vás do společenské místnosti."

Doprovodil Sidorova, položil před něho hromádku posledních časopisů ze Země a vrátil se do kabiny. Výsadkáři se usmívali, Bader si utíral pot z čela a také se usmíval. Na obrazovce se zase zmítaly mlhovinné záblesky.

"Vrací se," řekl Dixon. "Říkal, že jeden okruh je napoprve až dost."

"Samozřejmě, že to stačí," řekl Walkenstein.

"Úplně," řekl Vaseda.

Po čtvrt hodině se Gorbovskij vyškrábal z kesonu, cestou si rozepínal kombinézu. Byl roztržitý a jeho pohled mířil někam nad jejich hlavy.

"Tak co?" netrpělivě se zeptal Vaseda.

"Všechno je v pořádku," řekl Gorbovskij. Zastavil se uprostřed chodby a začal se soukat z kombinézy. Uvolnil si jednu nohu, stoupl na rukáv a málem upadl. "No, jak říkám - všechno je v pořádku."

Nic se nehodí k ničemu."

"Jak to myslíš?" přeptal se Walkenstein.

"Chci jíst," oznámil Gorbovskij. Konečně se dostal z kombinézy a zamířil do společenské místnosti, kombinézu za sebou táhl za rukáv.

"Pitomá planeta," řekl.

Walkenstein mu vzal kombinézu a šel vedle něho.

"Pitomá planeta," opakoval Gorbovskij a díval se někam nad jejich hlavy.

"Je to planeta, se kterou jsou nesmírné potíže, pokud jde o výsadek," potvrdil jeho slova Bader a pečlivě vyslovoval všechny hlásky.

"Dejte mi něco k jídlu," řekl Gorbovskij.

Ve společenské místnosti se se spokojeným vzdycháním svalil na pohovku. Jakmile vstoupil, Sidorov vyskočil.

"Sed'te, sed'te," blahosklonně mu pokynul Gorbovskij.

"Tak co se stalo?" zeptal se Walkenstein.

"Nic zvláštního," řekl Gorbovskij. "Naše čluny jsou pro výsadek nevhodné."

"Proč?"

"To nevím. Fotonové koráby se pro výsadek nehodí. Nepetržitě je rušeno ladění magnetických pastí v reaktoru."

"Atmosférická magnetická pole," řekl atmosférický fyzik Vaseda a mnul si ruce, až to praštělo.

"Snad," řekl Gorbovskij.

"Co se dá dělat," řekl beze spěchu Bader. "Dám vám impulsní raketu."

Nebo iontolet."

"To dejte, Auguste," řekl Gorbovskij. "Dejte nám, laskavě, iontolet nebo impulsní raketu. A dejte mi něco k jídlu."

"Panebože," řekl Walkenstein. "Já už si ani nepamatuju, kdy jsem naposledy řídil impulsní raketu."

"Nevadí," řekl Gorbovskij. "To si vzpomenete. Poslouchejte..., " řekl mile, "dostanu dneska něco k jídlu?"

"Hned to bude," řekl Walkenstein.

Omluvil se Sidorovovi, uklidil ze stolu časopisy a prostřel stůl chlorvinilovým ubrusem. Pak položil na stůl chléb, máslo, mléko a misku s pohankovou kaší.

"Je prostřeno, Leonide Andrejeviči," řekl.

Gorbovskij se neochotně zvedl z pohovky.

"Když má člověk něco dělat, vždycky k tomu musí vstát," řekl.

Usedl ke stolu, vzal do obou rukou sklenici s mlékem a naráz ji vypil. Pak k sobě oběma rukama přitáhl talíř s kaší a vzal vidličku.

Teprve když držel vidličku, všichni pochopili, proč držel sklenici oběma rukama. Trásl se mu. Tak silně se mu trásl ruce, že se mu dvakrát nepodařilo nabrat na špičku nože kousek másla. Bader natáhl krk a díval se na ruce

Gorbovského.

"Zasadím se o to, abyste dostal tu nejlepší impulsní raketu, Leonide," řekl potichu. "Tu nejlepší."

"Dejte mi ji, Auguste," řekl Gorbovskij. "Tu nejlepší. A copak je tohle za mladíka?"

"To je Sidorov," vysvětlil mu Walkenstein. "Chtěl s vámi mluvit."

Sidorov znovu vstal. Gorbovskij na něho pohlédl a řekl: "Posadte se, prosím."

"Ale..." řekl Sidorov se strnulým úsměvem, protože na něj všichni hleděli. "Michail Albertovič. Biolog."

"Vítáme, Michail Albertovič," řekl vlasatý Dixon.

"Tak dobře," řekl Gorbovskij. "Teď se najím a pak půjdeme do mé kabiny. Tam je pohovka. Tady je pohovka taky..." a začal mluvit tak potichu, že se to začalo podobat spikleneckému šeptání, "ale na té se usadil Bader, a on je to Ředitel."

"Ne aby vás napadlo, brát ho s sebou," řekl Walkenstein japonsky.

"Nelíbí se mi..."

"Proč?" zeptal se Gorbovskij.

Gorbovskij si dělal pohodlí na pohovce, Walkenstein se Sidorovem seděli za stolem. Na desce stolu se povalovaly blyštivé svítky pásků videofonografu.

"Neradím vám to," řekl Walkenstein.

Gorbovskij si založil ruku za hlavu.

"Nemám žádné příbuzné," řekl Sidorov. (Gorbovskij na něho soucitně pohlédl.) "Nikdo pro mne plakat nebude."

"Proč by měl zrovna plakat?" zeptal se Gorbovskij.

Sidorov se zamračil.

"Chtěl jsem tím říct, že nevím, do čeho jdu. Potřebuju nutně informaci."

Na Zemi mě čekají. Sedím tu nad Vladislavou už rok. Rok jsem ztratil téměř zbytečně..."

"Hm, to je trapné," řekl Gorbovskij.

Sidorov sepal ruce.

"To je nesmírně trapné, Leonide Andrejeviči. Já jsem si myslel, že na Vladislavě přistanete brzy. Já netoužím po tom, abych byl jejím objevitelem. Jednoduše potřebuju jenom informaci, chápete mě?"

"Chápu," řekl Gorbovskij. "Aby ne. Vy jste, myslím, biolog..."

"Ano. Kromě toho jsem absolvoval kursy kosmogačnických pilotů a dostal jsem diplom s vyznamenáním. Ty zkoušky jsem dělal u vás, Leonide Andrejeviči. Vy si mě přirozeně nepamatujete. Jsem nakonec přece na prvním místě biolog, a déle už čekat nechci. Kvippa slíbil, že mě vezme s sebou. Pokusil se dvakrát o výsadek a odmítl to. Pak přiletěl String. To byl opravdový odvážlivce. Jenže ten mě taky nevzal s sebou. Nezvládl to. Šel na přistání při druhém pokusu a nevrátil se."

"To je blázen," řekl Gorbovskij a díval se do stropu. "Na takové planetě člověk musí udělat nejméně deset pokusů. Jak říkáte, že se jmenoval? String?"

"Ano, String," odpověděl Sidorov.

"Blázen," řekl Gorbovskij. "Hloupý blázen."

Walkenstein pohlédl Sidorovovi do tváře a zavrčel: "Už se to stalo. Je to hrdina."

"Mluv rusky," řekl přísně Gorbovskij.

"A proč? On umí japonsky."

Sidorov zčervenál.

"Ano," řekl. "Umím. Jenom nejsem žádný hrdina. String, to je hrdina. Já jsem biolog a já potřebuji informaci."

"Jaké informace jste dostal od Stringa?" zeptal se ho Walkenstein.

"Od Stringa? Žádné," řekl Sidorov. "On přece zahynul."

"Tak proč jím jste tak nadšený?"

Sidorov pokrčil rameny. Nechápal tyhle zvláštní lidi. Jsou to neuvěřitelní podivíni - Gorbovskij, Walkenstein a jejich přátelé, určitě.

Říci o pozoruhodném odvážlivci Stringovi, že je to hloupý blázen...

Vzpomněl si na Stringa, na vysokého muže se širokými rameny, s hlasitým bezstarostným smíchem a jistými pohyby. A jak String řekl Baderovi: 'Ti opatrní sedí na Zemi, Auguste Johanne. To je specifika práce, Auguste Johanne!' a luská pevnými prsty. 'Hloupý blázen...' 'No dobře,' pomyslel si Sidorov, 'to je jejich věc. Co mám ale dělat já? Zase sedět se založenýma rukama a hlásit na Zemi, že další zásobník kybernetických rozvědčků shořel v ovzduší; že další pokus o výsadek se nezdařil; že další oddíl meziplanetárních vědců mě odmítá vzít s sebou; že jsem se znovu příšerně posekal s Baderem a Bader ještě jednou potvrdil, že mi planetolet nesvěří, ale za systematickou drzost mě pošle pryč z prostoru, který mu byl ve vesmíru svěřen.'

A znovu dobrý starý Rudolf Kreizer v Leningradě bude za potřásání své čepičky uvádět své nepodložené domněnky o existenci života v soustavě modrých hvězd, a vzteklý Gadžibekov ho bude potírat svými osvědčenými argumenty hovořícími proti existenci života v soustavě modrých hvězd; Rudolf Kreizer bude hovořit o stále stejných osmnácti baktériích získaných Kvippovou expedicí v ovzduší planety Vladislavy, ovšem Gadžibekov bude znovu popírat jakoukoli souvislost mezi těmito osmnácti baktériemi a atmosférou planeta Vladislavy tím, že se bude odvolávat plným právem na složitost identifikace v konkrétních podmínkách daného pokusu. A opět Akademie kosmobiologie nechá otevřenou otázku existence života v soustavě modrých hvězd. Ale ten život existuje, existuje, existuje, je třeba se k němu jenom dostat. Dostat se na Vladislavu, planetu modré hvězdy EN-17.' Gorbovskij pohlédl na Sidorova a přivítivě řekl: "Koneckonců, proč musíte s námi letět? My máme vlastního biologa."

Skvělý biolog Percy Dixon. Je to tak trochu blázen, ale ten vám přiveze vzorky, jaké si budete přát a kolik si jich budete přát."

"Ále," řekl Sidorov a mávl rukou.

"Čestné slovo," řekl Gorbovskij. "Vám by se u nás ani moc nelíbilo.

A takhle to bude všechno v pořádku. Přistaneme, přivezeme vám všechno, co budete chtít. Dejte nám jenom své přesné pokyny."

"A vy to všechno uděláte naopak," řekl Sidorov. "Kvippa na mně taky chtěl, abych mu dal pokyny, a pak mi přivezl dva kontejnery s penicellou. Obvyčejná pozemská plíseň. Neznáte podmínky pro práci na Vladislavě. Tam si na mé pokusy ani nevzpomenete."

"Co je pravda, to je pravda," povzdechl si Gorbovskij. "Tamější podmínky neznáme. Budete tedy muset ještě nějakou dobu počkat, Michaile Albertoviči."

Walkenstein spokojeně přikývl.

"Dobře," řekl Sidorov. Úplně při tom zavřel oči. "Tak ode mne převezměte aspoň pokyny."

"Určitě," řekl Gorbovskij. "Zcela jistě."

Během dalších čtyřiceti cyklů udělal Gorbovskij šestnáct pokusů.

Pracoval s prvotřídním impulsním planetoletem Skyt Alex, který mu nabídl Bader. Prvních pět pokusů dělal sám, zkoušel exosféru Vladislavy na pólech, na rovníku, na různých šířkách. Nakonec se mu začala líbit oblast u severního pólu a začal s sebou brát Walkensteina.

Znovu a znovu se nořili do atmosféry černooranžové planety, znovu a znovu z ní byli vymršťováni jako zátky z vody. Pokaždé se jim však dařilo ponořit se o něco hlouběji.

Bader zapojil do práce Výsadkářů tři observatoře, a ty neustále informovaly Gorbovského o pohybech meteorologických front v ovzduší Vladislavy. Na Baderův příkaz byla znovu obnovena výroba atomárního kyslíku - paliva pro Skyta Alexe (spotřeba paliva byla nepředvídaně velká). Výzkumy chemického složení atmosféry bombovými sondami s mezonovými vyzářovači byly přerušeny.

Walkenstein i Gorbovskij se vraceli po výsadkových pokusech unavení a vysílení, dychtivě se vrhali na jídlo, pak se Gorbovskij odebral k nejbližší pohovce, dlouhou dobu ležel a bavil své přátele nejrůznějšími úvahami.

Na pozvání Gorbovského zůstal Sidorov na Tarielu. Dovolili mu, aby umístil do zdírek zkoušečů „Skyta Alexe“ kontejnerové pasti pro biologické vzorky a biologickou expresní laboratoř. Tím ale často omezoval fyzika pro atmosféru. Ostatně užítka z toho bylo pramálo: kontejnery se vracely prázdné, záznamy z expresní laboratoře nebylo možno rozšifrovat. Působení magnetických polí bouřlivé atmosféry na přístroje se chaoticky měnilo a expresní laboratoř potřebovala lidskou ruku. Když Gorbovskij vylézal z kesonu, nejdřív vídal lesknoucí se Sidorovovu lebku a mlčky si pleskal dlaní do čela. Jednou Sidorovovi řekl: „Jde totiž o to, Michaile Albertoviči, že veškerá biologie se mi vykouří z hlavy na sto dvacátém kilometru. Prostě ji něco vytlačí. Je to tam přílišné.“ Někdy s sebou Gorbovskij bral Dixona. Každý takový pokus vlasatý biolog odležel. Na nesmělou Sidorovovu prosbu, zda by dohlédl na přístroje, Dixon jednoznačně odpověděl, že se ničím vedlejším zabývat nebude. („Prostě na to není čas, kamaráde...“). Nikdo z nich se nechce zabývat ničím vedlejším, trpce uvažoval Sidorov. „Gorbovskij a Walkenstein hledají město, Rju je zaneprázdněn atmosférou, Dixon studuje jejich nesmrtelný tep. A oni to přistání oddalují a oddalují... Proč si nepospíší? Copak jim to je všechno jedno?“ Sidorovovi připadalo, že nikdy těmhle zvláštním lidem, kteří si říkají Výsadkáři, neporozumí. V celém tom obrovském světě Výsadkáře znali a byli na ně hrdí. Být osobním přítelem některého z nich byla velká čest. Ale tady se ukazuje, že nikdo vlastně nemá potuchy, kdo to Výsadkář je. Na jedné straně je to někdo nesmírně odvážný. Na straně druhé někdo ostudně opatrný: vraceli se. Vždycky umírali přirozenou smrtí. Říkali: „Výsadkářem je ten, kdo si dokáže přesně vypočítat okamžik, kdy není nutno počítat.“ Říkali: „Výsadkář přestává být Výsadkářem, když zahyne.“ Říkali: „Výsadkář jde tam, odkud se nevracejí stroje.“ A taky ještě říkali: „Můžeme říci - žil a zemřel jako biolog. Musíme však říci: žil jako Výsadkář, ale zahynul jako biolog.“ Všechny tyto citáty byly značně emocionální, ale vůbec nic neobjasňovaly. Četní vynikající vědci a výzkumníci byli Výsadkáři. Bylo jedno období, kdy jimi byl Sidorov nadšen.

Jedna věc je ale být jimi nadšen, když člověk sedí v lavici, a docela jiné je - dívat se, jak se Gorbovskij jako želva plazí kilometr po kilometru, které by bylo možno překonat jediným riskantním, ale bleskovým skokem.

Když se Gorbovskij vrátil ze šestnáctého pokusu, oznámil, že se chystá k průzkumu poslední, té nejsložitější části povrchu Vladislavy.

"K povrchu zbývá ještě pětadvacet kilometrů naprosto neznámé vrstvy," řekl, pomrkal ošpalýma očima a díval se jim někam nad hlavu. "Jsou to kilometry nesmírně nebezpečné, tady budu postupovat zvláště opatrně. Uděláme s Walkensteinem maximálně ještě deset patnáct pokusů. Jestli nám ředitel Bader samozřejmě zajistí palivo."

"Ředitel Bader palivo zajistí," řekl Bader vznešeně. "O tom ani v nejmenším nepochybujte, Leonide."

"Tak to je skvělé!" řekl Gorbovskij. "Jde totiž o to, že budu maximálně opatrný, a proto si právem myslím, že s sebou mohu vzít Sidorova."

Sidorov vyskočil. Všichni na něho pohlédli.

"Tak se tedy ten chlapec dočkal," řekl Dixon.

"Ano. Nováček musí dostat šanci," řekl Bader.

Vaseda se jenom usmál a pokyvoval přitom svou nádhernou hlavou.

Dokonce i Walkenstein se odmlčel, i když tím právě nadšen nebyl. Neměl totiž rád hrdiny.

"Bude to tak spravedlivé," řekl Gorbovskij. Začal couvat, a aniž se ohlédl, s naprostou přesností dosedl na pohovku.

"Ať si nováček jde." Usmál se ulehl. "Připravte si ty vaše kontejnery, Michaile Albertoviči, vezmeme vás s sebou."

Sidorov vyletěl z místa a vyběhl ze společenské místnosti.

"Tos neměl," řekl Walkenstein.

"Nebud' egoista, Marku," řekl Gorbovskij líně. "Ten kluk tu sedí už rok. A potřebuje jenom jediné, získat bakterii z

atmosféry."

Walkenstein zavrtěl hlavou a řekl: "Tos neměl. Je to hrdina."

"To nevadí," řekl Gorbovskij. "Teď si vzpomínám, že spolužáci mu říkali Athos. Je to dobrý biolog a nebude zlobit. Já jsem kdysi dávno byl taky hrdina. A ty taky. Rju rovněž. Že je to pravda, Rju?"

"Je, veliteli," řekl Vaseda.

Gorbovskij se zamračil a přešel si rukou po čele.

"Bolí to," řekl smutným hlasem. "Taková strašná zatačka. A ke všemu proti proudu. Co tvé koleno, Marku?"

Walkenstein zvedl nohu, několikrát ji skrčil a zase narovnal.

Všichni pozorně sledovali jeho pohyby.

"Oouvej, ouvej, to to bolí," řekl jako v písničce.

"Hned vám to namasíruju," řekl Dixon a ztěžka vstal.

Tariel postupoval po poledníkové oběžné dráze a nad severním pólem Vladislavy se objevil každé tři a půl hodiny. Ke konci cyklu se planetolet s Gorbovským, Walkensteinem a Sidorovem oddělil od hvězdoletu a vrhl se dolů do samého středu černého spirálovitého trychtýře, který se pomalu svíjel v oranžové mlze ukrývající severní pól Vladislavy.

Nejdřív všichni mlčeli, až promluvil Gorbovskij: "Vysadili se na severním pólu."

"Kdo?" zeptal se Sidorov.

"Oni," vysvětlil Gorbovskij. "A jestli někde postavili nějaké své město, pak to bylo právě na severním pólu."

"Na místě, kde tehdy byl severní pól," řekl Walkenstein.

"Ano, právě tam. Jako na Marsu."

Sidorov se soustředěně díval, jak se na obrazovce prudce rozlétají z nějakého středu oranžová zrna a černé skvrny. Pak se tento pohyb zpomalil. Skyt Alex brzdil. Nyní klesal po kolmici.

"Mohli ale přistát také na jižním pólu," řekl Walkenstein.

"To mohli," souhlasil Gorbovskij.

Sidorova napadlo, že jestliže Gorbovskij nenalezne sídliště cizích bytostí u severního pólu, bude stejně metodicky hledat u pólu jižního, a když pak nenalezne ani tam nic, bude prolézat celou planetu, dokud něco nenajde. Bylo mu dokonce líto Gorbovského a jeho přátel.

Zvláště jeho přátel.

"Michaile Albertoviči," ozval se najednou Gorbovskij.

"Ano?" nechal se slyšet Sidorov.

"Michaile Albertoviči, už jste někdy viděl tančit skřítky?"

"Skřítky?" podivil se Sidorov.

Ohlédl se. Gorbovskij byl zpola odvrácen a pozoroval ho lišáckým pohledem. Walkenstein seděl zády k Sidorovovi.

"Skřítkové?" zeptal se Sidorov. "Jací skřítkové?"

"Taková s křídélky. Přece víte, takováhle..." Gorbovskij zvedl ruku od ovládací klávesnice a neurčitě pohnul prsty.

"Neviděl jste je? To je škoda. Já jsem je taky neviděl. Ani Mark je neviděl, nikdo je neviděl. Ale bylo by zajímavé podívat se na ně, co říkáte?"

"To jistě," řekl suše Sidorov.

"Leonide Andrejeviči," řekl Walkenstein. "Proč nedemontovali potah stanic?"

"Nepotřebovali to," řekl Gorbovskij.

"To není úsporné," řekl Walkenstein.

"Tak tedy nedovedou šetřit."

"Pěkní rozhazovači, tihle rozvědčící," řekl Walkenstein a odmlčel se.

Planetoletem to otřásl.

"Jsme v tom," řekl Gorbovskij cizím hlasem.

Planetolet se začal strašně otřásat. Člověk si ani nedokázal představit, že by takové otřesy mohl vydržet. Skyt Alex se dostal do atmosféry, kde zuřila šílená horizontální proudění, vlekla za sebou černé pruhy krystalického prachu, které okamžitě oslepily lokátory, kde v bezprostřední oranžové mlze létaly blesky nevídané síly. Mohutné, naprosto nevysvětlitelné záblesky magnetického pole mátlly přístroje a štěpily plazmový řetězec v reaktoru fotonových raket.

Fotonové rakety tu nebyly k ničemu, ale ani pro prvotřídní atomový planetolet Skyt Alex to nebylo nic příjemného.

V kabině se rozhostilo ticho. Před pultem se krčil Gorbovskij, připoutaný řemeny ke křeslu. Černé vlasy mu padaly do očí a při každém nárazu cenil zuby. Nárazy za sebou následovaly nepřetržitě, vypadalo to, jako když se směje. Smích to však nebyl. Sidorov nikdy nepředpokládal, že Gorbovskij může být také takový - ne, divný, to není to pravé slovo, spíš nějak cizí. Podobal se ďáblůvi. Walkenstein se taky podobal ďáblůvi. Visel rozkročený nad pultem atmosférických fixátorů a škulal přitom nataženým krkem. Bylo podivné ticho.

Ale ručičky přístrojů, zelené klikatiny a oranžové skvrny na obrazovce periskopu - všechno kroužilo v rozverném tanci, podlaha se zmítala ze strany na stranu jako zkrácené kyvadlo, strop sebou trhal, padal a znovu vzlétal.

"Kybernetického navigátora," řekl chraptivě Walkenstein.

"Moc brzo," řekl Gorbovskij a znovu vycenil zuby.

"Zanáší nás to ... Spousta prachu."

"Moc brzo, sakra," řekl Gorbovskij. "Jdu k pólu."

Walkensteinovu odpověď Sidorov nezaslechl, protože začala pracovat expresní laboratoř. Rozsvítilo se signální světélko a pod průhledným víčkem z plastické hmoty se začala sunout páska se záznamem.

"Aha!" zvolal Sidorov. Venku byly bílkoviny. Živá protoplazma.

Bylo jí hodně a každou sekundu jí přibývalo. „Co tohle znamená?“ uvažoval Sidorov. Registračnímu přístroji nestačila

šířka pásky a přístroj se automaticky zapojil na nulovou hodnotu. Pak signalizační světlo zhaslo a páska se zastavila. Sidorov zařval, odtrhl výrobní plombu a obě ruce mu zmizely v mechanismu tohoto přístroje.

Dobře ten přístroj znal, sám se zúčastnil jeho konstruování a nedokázal pochopit, co v něm mohlo přestat fungovat. Dalo mu spoustu práce udržet rovnováhu, když ohmatával bloky tištěných schémat.

Mohly je poškodit nárazy. Na to docela zapomněl. Dvacetkrát se mohly poškodit při minulých pokusech. „Jenom aby nebyly poškozeny,“ uvažoval. „Jenom aby byly celé.“ Koráb se nepředstavitelně otřásl, Sidorov se několikrát uhodil o panel z plastické hmoty do čela. Jednou se uhodil do kořene nosu a pro slzy chvíli vůbec neviděl. Bloky byly zřejmě celé. Vtom se Skyt Alex prudce položil na bok.

Sidorova to vymrštilo z křesla. Přeletěl přes celou kabinu, v obou rukách svíral kusy vyrvaného panelu. Nemohl se hned orientovat, co se stalo. Pak to pochopil, ale nechtěl tomu věřit.

"Měl jste se připoutat," řekl Walkenstein. "Pilote."

Sidorov se po čtyřech doplazil po tančící podlaze ke svému křeslu, připoutal se a tupě se díval na rozervané vnitřnosti přístroje.

Planetoletem to trhlo tak, jako kdyby narazil na skálu. Sidorov rozevřel vyschlá ústa a lapal po vzduchu. V kabině bylo naprosté ticho, jen Walkenstein sípal, jak se mu krk zaléval krví.

"Kybernetického navigátora," řekl.

Vtom se zachvěly stěny znovu. Gorbovskij mlčel.

"Jsme bez přívodu paliva," řekl Walkenstein nečekaně klidně.

"To vidím," řekl Gorbovskij.

"Nemáme ani kapku. Padáme. Uzavřelo se to..."

"Zapojuji nouzovou, poslední. Výška čtyřicet pět... Sidorove!"

"Ano," řekl Sidorov a začal pokašlávat.

"Vaše kontejnery se plní." Gorbovskij k němu otočil svou protáhlou tvář se suchýma lesknoucíma se očima. Sidorov u něho takový výraz ještě neviděl. "Kompresory pracují. Máte štěstí, Athosi!"

"To mám teda pěkné štěstí," řekl Sidorov.

Další náraz přišel zdola. V Sidorovovi něco chrouplo, ústa měl plná trpkých slin.

"Přívod paliva!" zvolal Walkenstein.

"Výtečně... To je nádhera. Sidorove, proboha, tak dělejte si svou práci! Haló, Míšo..."

"Ano," zasípal Sidorov přes stisknuté zuby.

"Nemáte náhradní soupravu?"

"Hm," řekl Sidorov. Špatně se teď orientoval.

"Jaké hm?" vykřikl Gorbovskij. "Tak máte, nebo ne?"

"Nemám," řekl Sidorov.

"Pilot," řekl Walkenstein. "Hrdina!"

Sidorov zaskřípal zuby a začal sledovat obrazovku periskopu. Na ní se zprava doleva proháněly matné oranžové pruhy. Dívat se na to bylo něco až na zvracení, Sidorov raději zavřel oči.

"Vysadili se tady!" zvolal Gorbovskij. "Musí tam být město, vím to!"

V kabině se něco slabounce rozezvonovalo v hrozivém zmitajícím se tichu a najednou Walkenstein vykřikl těžkým přerývaným basem: Ohnivých blesků klikatý svit, černavého víru vzlet, z plamenů oči bez světla mít, zpátky kdybys chtěl, člověče, jít, kdo by šel za tebe vpřed?

„Já bych šel,“ myslel si Sidorov. „Jsem trouba, osel. Měl jsem počkat, až se Gorbovskij rozhodne k přistání. Nebyl jsem dost trpělivý.“

Kdyby přistál dnes, vykašlal bych se na expresní laboratoř. A Walkenstein řval dál: Úsměv a pohled, ten není tvůj, zkrivil ti, pilote, ret...

Bojiš se, člověče, raději stůj.

Kdyby ses nevrátil, život dal svůj, kdo by šel za tebe vpřed?

"Výška jednadvacet!" zvolal Gorbovskij. "Přecházím na horizontál!"

„Teď nekonečné minuty horizontálního letu,“ uvažoval Sidorov.

„Příšerné minuty horizontálního letu. Nekonečné minuty nárazů a křečí v žaludku, dokud se nenasytí těch svých pozorování. Já tu budu sedět jako slepec s tím svým pitomým rozbitým zařízením.“ Do planetoletu něco narazilo. Náraz to byl tak silný, že se jim zatmívalo před očima. Zadržaný Sidorov viděl, jak se Gorbovskij silně uhodil o pult do obličeje, jak se Walkenstein s rozhozenými rukama vznesl nad křeslo a pomalu, jak to vidáme jen ve snu, se s rozhozenými rukama snášel na podlahu, až zůstal ležet tváří dolů.

Kus řemenu, který se na dvou místech přetřhl, sjel plavně jako podzimní list po jeho zádech. Několik sekund se koráb pohyboval setrvačností a Sidorov vtlačený do pásů stačil vnímat, jak klesá. Vzápětí však všechno znovu získalo svou váhu.

Uvolnil zámek a postavil se na chvějící se nohy. Pohlédl na přístroje.

Ručička výškoměru se plazila nahoru, v modrých okénkách kontrolního zařízení se míhaly zelené klikatiny a zanechávaly za sebou pohasínající rozostřené stopy. Kybernetický navigátor vedl koráb od Vladislavy. Sidorov překročil Walkensteina a přistoupil k pultu. Gorbovskij ležel hlavou na klávesách. Sidorov se ohlédl na Walkensteina. Seděl už a rukama se opíral o podlahu. Měl zavřené oči. Pak Sidorov opatrně zvedl Gorbovského a opřel ho o opěradlo křesla. „Chtěl jsem se vykašlat na expresní laboratoř,“ pomyslel si.

Zapojil kybernetického navigátora a položil prsty na lepkavou klávesnici.

Skyt Alex se začal natáčet a najednou poklesl o sto metrů.

Sidorov se usmál. Zaslechl, jak za ním Walkenstein vztekale zasyčel: "To si nesmíte dovolit..."

Sidorov se však ani neohlédl.

"Jste dobrý pilot, koráb jste posadil solidně. Podle mne jste výtečný biolog," řekl Gorbovskij. Měl zavázanou tvář.

"Skutečně jste výtečný biolog. Opravdový fanda. Že je to tak, Marku?"

Walkenstein přikývl, odtrhl od sebe spleené rty a řekl: "To jistě. Koráb posadil dobře. Ale on to nezvedl."

"Víte," říkal Gorbovskij přesvědčivě, "četl jsem vaši monografii o prvocích, je výborná. Naše cesty se ale rozcházejí."

Sidorov namáhavě polkl a řekl: "Proč?"

Gorbovskij pohlédl na Walkensteina, pak na Badera.

"On to nechápe."

Walkenstein přikývl. Nedíval se na Sidorova. Bader rovněž přikývl a pohlédl na Sidorova jakýmsi nedefinovatelným pohledem.

"No tak proč?" zeptal se vyzývavě Sidorov.

"Máte v krvi příliš šturmování," řekl Gorbovskij měkce. "Víte, to je takové Sturm und Drang, jak by řekl ředitel Bader."

"To je přesné," řekl Walkenstein. "Až moc. Něco takového nepotřebujeme."

Je to móoc špatná vlastnost. Praští při ní kosti. A vy to dokonce nechápete."

"Má laboratoř byla zničena," řekl Sidorov. "Nemohl jsem jednat jinak."

Gorbovskij si povzdychl a pohlédl na Walkensteina, který pohrdavě řekl: "Jdeme, Leonide Andrejeviči."

"Nemohl jsem jednat jinak," paličatě opakoval Sidorov.

"Vaši povinností bylo udělat něco jiného," řekl Gorbovskij. Otočil se a vykročil chodbou.

Sidorov zůstal stát uprostřed chodby a díval se, jak všichni tři odcházejí, jak Bader s Walkensteinem podpírají Gorbovského. Pak se podíval na ruku a uviděl rudé krůpěje na prstech. Šel tedy do lékařského úseku, přidržoval se stěn, protože se motal ze strany na stranu. ,Chtěl jsem to udělat, jak nejlépe jsem dovedl,' uvažoval.

,Nejdůležitější přece bylo přistát. Přivezl jsem kontejnery s mikrofaunou. Má to obrovskou cenu. I pro Gorbovského: dřív nebo později bude muset sám přistát a projet Vladislavou. A bakterie ho zabijí, když je nezneškodním. Udělal jsem to, co je nutné. Na planetě modré hvězdy Vladislavě je život. Samozřejmě, udělal jsem to, co jsem musel.' Několikrát si zašeptal: 'Udělal jsem to, co jsem musel.' Cítil však, že to tak docela není. Prvně si to uvědomil tam dole, když stáli u planetoletu až po pás v klokotající naftě a na obzoru se zvedaly sloupky gejzírů a když se ho Gorbovskij zeptal: 'Tak co navrhuje teď, abychom udělali, Michaila Albertoviči?', a když Walkenstein řekl něco neznámým jazykem, vstoupil zpátky do planetoletu. Pak si to také uvědomil, když se Skyt Alex potřetí odpoutal od povrchu té strašné planety a znovu sebou plácl do naftového marastu, protože ho srazila bouře. A teď si to uvědomil znovu. "Chtěl jsem přece to nejlepší," nesrozumitelně řekl Dixonovi, který mu pomáhal ulehnout na stůl.

"Cože?" řekl Dixon.

"Já jsem tam musel přistát," řekl Sidorov.

"Ležte," řekl Dixon. Pak zavrčel: "Pudové nadšení..."

Sidorov viděl, jak od stropu sjíždí velká bílá hruška. Zůstala viset docela blízko, až u samé jeho tváře; před očima mu začaly plout tmavé skvrny, uši mu zalehly a najednou Walkenstein začal zpívat svým hrubým basem: Kdyby ses nevrátil, život dal svůj, kdo by šel za tebe vpřed?

"Kdokoli..." umíněně řekl Sidorov se zavřenýma očima. "Každý půjde vpřed..."

Dixon stál vedle něho a sledoval, jak tenká třpytivá jehla kybernetického chirurgického zařízení proniká do zmračené ruky.

,Taková spousta krve,' pomyslel si Dixon. ,Strašná spousta. Gorbovskij je z toho dostal včas. Přijít o půl hodiny později, už by toho mladíčka nikdo nedal dohromady. Jenže Gorbovskij se vždycky vrací včas. Tak to má být.

Výsadbáři se musejí vracet, jinak by to nebyli Výsadbáři. A každý Výsadbář byl kdysi takovým Athosem..'

HLOUBKOVÝ PRŮZKUM

Kabina byla propočtena pro jednoho člověka, a tak v ní teď bylo hodně těsno. Akiko seděla vpravo od Kondratěva na krytu ultrazvukového lokátoru. Aby nepřekážela, tiskla se ke stěně a nohama se opírala o spodní část pultu. Nebylo to nic příjemného, takhle sedět, ale sedadlo před pultem bylo určeno pro řidiče. Bělov také neseseděl příliš pohodlně. Seděl na bobku nad otvorem a každou chvíli si střídavě protahoval zdřevěnělé nohy. Když si natáhl pravou, strkal Akice do zad, vzdychal a hlubokým hlasem se anglicky omlouval: 'Beg your pardon.' Akiko a Bělov tu byli jako stážísté. A oceánologové stážísté se musí smířit s malým pohodlím v jednomístných ponorkách Oceánské služby.

Nebudeme-li počítat Bělovovo vzdychání a běžné hučení přehřátého vzduchu v reaktoru, bylo v kabině ticho. Málo místa, ticho a tma. Občas na spektrograf iluminátoru naráželi garnáti a z leknutí vylučovali mračna svítící sliznaté látky. Podobalo se to drobným nehluchým různým výbuchům. Jako kdyby někdo vystřeloval titěrné náboje. Při těchto výbuších bylo vidět vážnou Akičinu tvář s lesknoucíma se očima.

Akiko sledovala obrazovku. Hned od začátku se tiskla ke stěně a dívala se, i když věděla, že hledat budou muset dlouho, možná že celou noc. Obrazovka byla pod iluminátorem uprostřed pultu a aby na ni viděla, musela natahovat krk. Dívala se upřeně a mlčela. Byl to její první hloubkový průzkum.

Byla přebornicí v plavání na volný způsob. Měla štíhlý pás a široká mužská ramena. Kondratěv se na ni rád díval a rád by pod nějakou záminkou rozsvítil. Třeba aby naposledy před ponořením zkontroloval zámek vstupního otvoru.

Nerozsvítil však. I tak si ji dobře pamatoval: štíhlá a nemotorná jako výrostek, v plátěné bundě s vysoukanými rukávy a v širokých krátkých kalhotách.

Na obrazovce se vynořil výrazný světlý signál. Akičino rameno se přitisklo ke Kondratěvovu. Vnímá, jak natahuje krk,

aby lépe viděla, co se děje na obrazovce. Vnímal ji podle vůně parfému a navíc cítil sotva znatelnou vůni oceánu. Akiko vždýcky voněla mořskou vodou: strávila v ní za každých okolností nejméně dvě třetiny ze svého času.

Kondratěv řekl: "Žraloci. Čtyři sta metrů."

Signál se zachvěl, rozpadl se na drobné skvrny a zmizel. Akiko se odvrátila. Nedovedla ještě čist signály ultrazvukového lokátoru. Bělov to dokázal, protože už měl rok praxe na Kunaširu za sebou, ale seděl vzadu a neviděl na obrazovku. Řekl: "Žraloci jsou prevítí."

Pak se zase neopatrně pohnul a řekl basem: "Beg your pardon, Akiko-san."

Mluvit anglicky vůbec nemusel, protože Akiko pět let studovala v Chabarovsku a perfektně uměla rusky.

"Neměls tolik jíst," řekl rozzlobeně Kondratěv. "A neměls pít. Víš přece, co se stává."

"Všehovšudy pečená kachna ve dvou lidech," řekl Bělov. "A každý dvě skleničky. Nemohl jsem mu to odmítnout. Sto let jsme se spolu neviděli, dnes v noci odlétá. Teď už jistě odletěl. Pouhé dvě skleničky... Copak je to opravdu cítit?"

"Je."

„To je hloupé," pomyslel si Bělov. Vysunul dolní ret, vydechl a nasál vzduch.

"Já tedy cítím jen voňavku," řekl.

„Vrták," pomyslel si Kondratěv. Akiko provinile řekla: "Já jsem nevěděla, že je to tak důležité. To bych se nenavoněla."

"Voňavka nevadí," oznámil Bělov. "Je to dokonce příjemné."

„Byl jsem na něj moc přísný," pomyslel si Kondratěv. Bělov se uhradil do hlavy o zámek vstupního otvoru a zasyčel bolestí.

"Co je?" zeptal se Kondratěv.

Bělov povzdychl, zkřížil nohy a zvedl ruku, aby ohmatl zámek nad hlavou. Byl studený, měl ostré, hrubé hrany. Tiskl k otvoru těžký kryt. Nad krytem byla voda. Sto metrů vody k hladině.

"Kondratěve," řekl Bělov.

"Ano?"

"Poslyš, Kondratěve, proč plujeme pod vodou? Pojď, vyjedeme nahoru a otevřeme kryt. Čerstvý vzduch a tak dále..."

"Nahoře je pět balů," odpověděl Kondratěv.

„No jo," pomyslel si Bělov, „pět balů, to je pěkná houpačka, zalilo by to otevřený vstupní otvor. Ale sto metrů vody nad hlavou není taky nic příjemného. Za chvíli začneme sestupovat, pak budeme mít nad hlavou dvě stě, tři sta, pět set metrů. Možná že to bude kilometr nebo dokonce tři kilometry. Neměl jsem se sem cpát," pomyslel si Bělov. „Měl jsem zůstat na Kunaširu a psát článek." Ještě jeden garnát klepl do iluminátoru. Byl to úplný růžový minivýbuch.

Bělov upřel zrak do tmy, kde se na okamžik objevila silueta ostříhané Kondratěvovy hlavy.

Kondratěva samozřejmě nic takového nenapadlo. Kondratěv je docela jiný, ne takový jako mnozí lidé. Jednak je z minulého století, jednak má železné nervy. Stejně železné, jako je ten zámek. Může se vykašlat na neprozkoumaná tajemství hlubin. Zabývá se zkoumáním metod přesného výpočtu celkového stavu a variacemi obsahu proteinu na hektar planktonového pole. Jeho zajímají dravci, kteří zahubili mladé velryby. Šestnáct mladých velryb za kvartál, jedna jako druhá výstavní kusy, ty nejlepší. Téměř pýcha tichooceánských chovatelů velryb.

"Kondratěve!"

"Ano?"

"Nezlob se."

"Já se nezlobím," řekl vztekle Kondratěv. "Co tě to napadlo?"

"Tak mi připadlo, že se zlobíš. Kdy začneme sestupovat?"

"Už to bude."

Ťuk... ťuk-ťuk-ťuk-ťuk... Celé hejno krevet. Jak novoroční ohňostroj.

Bělov křečovitě zívá a spěšně zavřel ústa. Takhle to udělá - bude mít neustále zavřená ústa.

"Akiko-san," řekl. "How do you feel?"

"Děkuju, dobře," zdvořile odpověděla Akiko.

Podle hlasu bylo možno usoudit, že se neohlédla. „Taky se zlobí," ujistil se Bělov. „To proto, že je zamilovaná do Kondratěva. Kondratěv se zlobí a ona taky. Dívá se na Kondratěva zdola nahoru a říká mu jenom - soudruhu ponorkový mistr - . Nesmírně si ho váží, doslova mu tak prokazuje hlubokou úctu. Ano, je do něho zamilovaná až po uši, to vědí všichni. Určitě to ví i Kondratěv. Jenom jí samé to ještě není jasné. Chudáček, moc štěstí neměla. Člověk se železnými nervy, ocelovými svaly a kovovou tvář. Ten Kondratěv je monument. Člověk buddha. Člověk sám sobě sochou. A socha svého století. Také veškerého hrdinství minulosti." Ve dvě hodiny v noci Kondratěv zapojil světlo a vytáhl mapu. Ponorka visela nad středem prolákliny osm deset mil na jihozápad od plovoucího Kunaširu. Kondratěv roztržitě označil nehtem místo na mapě a prohlásil: "Sestoupíme."

"Konečně," zavrčel Bělov.

"Soudruhu ponorkový mistr," řekla Akiko, "budeme klesat po vertikále?"

"Nejsme v batyskaфу," řekl suše Kondratěv. "Budeme klesat spirálovitě."

Sám nevěděl, proč to řekl tak suše. Možná proto, že znovu uviděl Akiko. Myslel si, že si ji dobře pamatoval, ale ukázalo se, že za několik hodin té tmy si k ní přísnil rysy jiných žen, které se jí vůbec nepodobají. Žen, které se mu líbily dřív. Kolegyně z práce, herečky z různých filmů. Za světla tyhle rysy zmizely, připadala mu křehčí, hranatější, opálenější, než si ji představoval. Byla jako dospívající chlapec. Tiše seděla vedle něho se sklopenýma očima, s rukama položenýma na nahých kolenou. „To je zvláštní," pomyslel si, „nikdy před tím jsem si nevšiml, že by voněla." Zhasl a vedl ponorku do hloubky. Přední část se silně naklonila.

Bělov se opřel koleno o opěradlo křesla. Viděl teď přes Kondratěvovo rameno na svítící ciferníky a obrazovku ultrazvukového lokátoru v horní části pultu. Na obrazovce se rozsvěcely a mizely třepotající se jiskry: zřejmě to byly

ryby z velkých hloubek; byly však ještě natolik vzdáleny, že je nebylo možno určit. Bělov soustředil pohled na ukazatele a hledal hloubkoměr. Byl první zleva. Červená ručička se pomalu blížila ke značce "200". Stejně pomalu pak mířila ke značce "300", pak "400" ... Pod ponorkou zela tříkilometrová propast a plavidlo bylo jako titěrný drobeček v nepředstavitelně velké spoustě vody. Bělov najednou pocítil, že mu něco brání v dýchání.

Tma v kabině byla tak dokonalá a nemilosrdná, jako studená a slaná voda za palubou. 'Už to začíná,' pomyslel si Bělov. Nadechl se a vzduch zadržel v plicích. Pak zamhouřil oči, chytil se oběma rukama opěradla křesla a začal v duchu počítat. Když mu před zavřenýma očima začaly plout barevné kruhy, hlasitě vydechl a přejel si dlaní po čele. Bylo mokré.

Červená ručička minula značku "200". Vypadalo to krásně i zlověstně: červená ručička a zelené číslice ve tmě. Rubínová ručička a smaragdové číslice. 200, 300 ... 1000 ... 3000 ... 5 ... 'Naprostě nechápu, proč jsem oceánologem? Proč nejsem třeba hutníkem nebo zahradníkem? Příšerný nesmysl. Ze sta lidí jenom jeden trpí nemocí z hloubky. A tenhle jeden se stane oceánologem, protože se mu líbí zabývat se hlavonožci. Je prostě z hlavonožců úplně bez sebe.

Cephalopodes, i když jsou oškliví. Proč mě nezajímá něco jiného?

Třeba takoví králíci. Nebo dešťovky. Tlusté dešťovky v mokré půdě pod pálicím sluníčkem. Žádná tma, žádný strach před sláným bahnem. Jenom země a slunce.' Nahlas pak řekl: "Kondratěve!"

"Ano?"

"Poslyš, Kondratěve, chtěl by ses zabývat dešťovkami?"

Kondratěv se sklonil a zašátral rukou ve tmě. Něco hlasitě cvaklo a do Bělovova obličejce narazil proud ledového kyslíku. Dychtivě se nadechoval, zíval a zalykal se.

"To stačí," řekl. "Děkuju."

Kondratěv odpojíl kyslík. Mohl se samozřejmě vykašlat na dešťovky.

Červená ručička se přeplazila přes značku "300". Bělov se znovu ozval: "Kondratěve!"

"Ano?"

"Jsi si jist, že jde o krakatici?"

"Já ti nerozumím."

"Že velryby roztrhaly krakatice."

"Nejspíš to byly ony."

"Třeba to byli žraloci."

"Třeba."

"Nebo třeba vorvani."

"Snad i vorvani. I když vorvani napadají většinou matky. V hejnu byla spousta matek. A žraloci napadají jenom osamělé kusy."

"Ne, to byla ika," řekla Akiko slabým hlasem. "Ó-ó-ika."

Ó-ika je obrovitá hlubinná krakatice. Je zuřivá a rychlá jako blesk.

Má mohutný pevný trup, deset pevných chapadel a nemilosrdné, chytré oči. Vrhá se na velrybu zdola a v mžiku ji prokousne vnitřností.

Pak pomalu klesá s tělem ke dnu a žádný žralok, ani ten nejhladovější, se k ní nesmí přiblížit. Zaboří se do jilu a v bezpečí hoduje.

Jestliže ji dopadne ponorka Oceánské služby, neustoupí. Přijme boj a žraloci se shromažďují, aby se zmocnili kusu masa. Maso gigantické krakatice je tuhé jako guma, ale žralokům je to jedno.

"Ano," řekl Bělov. "Určitě to byla krakatice."

"Nejspíš," řekl Kondratěv.

'Je to jedno, ať je to krakatice nebo ne,' pomyslel si. V takových propadlinách mohou vládnout stvoření podstatně strašnější než je krakatice. Je nutné je najít a zničit, nebo od nich nebude klid, když už jednou ochutnaly velrybí maso. Pak ho napadlo, že jestliže narazí skutečně na něco neznámého, stážístě mu zůstanou určitě na krku a budou od něho chtít vědět, co to je. Stážístě si vždycky pletou pracovní ponorku s výzkumným batyskafem.

Čtyři sta metrů.

V kabině bylo velice dusno. Ionizátory se nedokázaly vyrovnat se svou úlohou. Kondratěv cítil, jak mu za zády ztěžka dýchá Bělov.

Zato Akiko nebylo vůbec slyšet; člověk by si mohl myslet, že tu vůbec není. Kondratěv uvolnil do kabiny ještě trochu kyslíku. Pak pohlédl na kompas. Jejich ponorku natáčel příčně ke směru plavby silný proud.

"Bělove," řekl Kondratěv. "Poznamenej: teplá vrstva, hloubka čtyři sta čtyřicet, směr jiho-jiho-západ, rychlost dva metry za sekundu."

Zaskřípala páčka diktafonu a Bělov do něho něco zabručel slabým hlasem.

"Úplný Golfský proud," řekl Kondratěv. "Menší Golfský proud."

"Dvacet čtyři."

Akiko bázlivě řekla: "To je divná teplota. Zvláštní."

"Jestli je pod námi sopka," zasténal Bělov, "tak to může být zajímavé."

Have you ever tasted rybí polévku z krakatice, Akiko-san?"

"Pozor," řekl Kondratěv. "Teď uniknu z proudu. Podržte se něčeho."

"To se snadno řekne," bručel Bělov.

"Dobře, soudruhu ponorkový mistře," řekla Akiko.

'Můžete se přidržet mne,' chtěl jí navrhnout Kondratěv, ale styděl se. Prudce naklonil ponorku na levý bok a strhl ji přikře dolů. 'Jééé,' zaječel Bělov a upustil diktafon Kondratěvovi za krk. Pak Kondratěv pocítil, že se mu do ramene

zabořily Akičiny prsty, zabořily se a pak slouzly.

"Chyťte se mě kolem ramen," dal příkaz.

V tom okamžiku jí prsty znovu povolily a bezmála upadla na hranu pultu. V poslední chvíli tam stačil nastavit ruku, takže mu obličejem narazila do lokte.

"Promiňte," řekla.

"Áááá... ne tak prudce," zasténal Bělov. "Ne tak prudce, Kondratěve!"

První dojem byl, že se s nimi utrhl výtah. Kondratěv odtáhl ruku od pultu, zašátral napravo od sebe a nahmatal bohaté Akičiny vlasy.

"Uhodila jste se?" zeptal se.

"Ne, děkuji."

Naklonil se k ní a vzal ji pod paži.

"Děkuji," opakovala. "Děkuji... Já sama."

Pustil ji a pohlédl na hloubkoměr. Šest set padesát... šest set padesát pět... šest set šedesát."

"Tak přece pomaleji, Kondratěve," prosil Bělov tlumeným hlasem.

"Už to stačí."

Šest set osmdesát metrů. Kondratěv vyrovnal ponorku do horizontální polohy. Bělov hlasitě sykl a svalil se na opěradlo.

"A je to," oznámil Kondratěv a rozsvítil.

Akiko se držela rukou za nos, po tvářích jí tekly slzy. "Jiskry z očí," promluvila a namáhavě se usmívala.

"Promiňte, Akiko-san," řekl Kondratěv.

Cítil se vinen. Tak prudce vůbec sestupovat nemuseli. Prostě ho už přestalo bavit to nekonečné spirálovité klesání.

Otřel si pot z čela a ohlédl se. Bělov za ním seděl celý pokroucený, byl svlečený do půli těla a u úst si držel pomačkanou kosili. Měl mokrou popelavou tvář a rudé oči.

"To je ta pečená kachna," řekl mu Kondratěv. "Zapamatuj si to, Bělové."

"Zapamatuju. Dej mi ještě kyslík."

"Nedám. Otrávil by ses."

Kondratěv měl chuť zmínit se ještě o těch skleničkách, ale neřekl už nic a zhasl. Ponorka znovu sestupovala po spirále, všichni dlouho mlčeli, dokonce i Bělov. Sedm set metrů, sedm set padesát, osm set...

"Tady je," zašeptala Akiko.

Přes obrazovku pomalu přejížděla úzká mlhavá skvrna. Zvíře bylo ještě příliš daleko a nebylo možno ho identifikovat. Mohla to být krakatice, vorvaň, osamělá velryba nebo obrovský žralok a možná že i nějaké neznámé zvíře. V hlubinách je ještě mnoho živočichů, které člověk nezná vůbec nebo jenom povrchně. Oceánská služba dostala hlášení o obrovitých dlouhokrkých a dlouhoocasých želvách, o dracích, o hlubinných pavoucích hnízdících v propastech jižně od Boninských ostrovů, o oceánské havěti - malých dravých rybkách, mnohatisícová hejna plující ve hloubce půldruhého dvou kilometrů a ničící na své cestě doslova všechno. Ověřit si tyto zprávy nebylo dosud možné a ani nijak zvlášť nutné.

Kondratěv pomalu natáčil ponorku, aby mu zvíře neuniklo ze zorného pole.

"Zajed' k němu blíž," žádal Bělov. "Jed' blíž!"

Hlasitě dýchal Kondratěvovi do ucha. Ponorka se pomalu přibližovala.

Kondratěv zapojil průhled, na obrazovce se rozsvítily jasné protínající se nitky. Štíhlá skvrna plula vedle kříže.

"Počkej," řekl Bělov. "Nepospíchej, Kondratěve!"

Kondratěv se rozzlobil. Sehnul se, nahmatal pod nohama diktafon a strčil ho do tmy přes rameno.

"Co je?" nespokojeně se zeptal Bělov.

"Diktafon," řekl Kondratěv. "Zaznamenej: hloubka osm set, objevili jsme cíl."

"To stihnem."

"Ukažte, já to udělám," řekla Akiko.

"Beg your pardon." Bělov zakašlal. "Kondratěve! Ne aby tě napadlo střílet, nejdřív si to musíme prohlédnout!"

"Tak se dívej," řekl Kondratěv.

Vzdálenost mezi ponorkou a zvířetem se krátila. Teď už bylo jasné, že to je obrovitá krakatice. Nebýt stážistů, Kondratěv by už nečekal.

Pracovník Oceánské služby nesmí váhat. Žádné zvíře nenadělalo v chovu velryb tolik škody jako velké krakatice.

Povinností každé ponorky bylo při setkání je okamžitě zničit. Jakmile se cíl dostal do kříže průhledu na obrazovce, ponorka vystřelila torpéda. Dvě torpéda.

Někdy pro jistotu tři. Torpéda se hnala po ultrazvukovém paprsku a vybuchovala u cíle. Na zvuk výbuchů se ze všech stran shromažďovali žraloci.

Kondratěv s lítostí stáhl prst ze spouštěcí páky pro vystřelování torpéd.

"Dívej se," opakoval.

Ale nebylo na co se dívat. Hranice viditelnosti v té nejčistší oceánské vodě nepřesáhne pětadvacet třicet metrů, jenom ultrazvukový lokátor umožňoval sledovat cíl do vzdálenosti půl kilometru.

"Kdyby to tak šlo rychleji," netrpělivě řekl Bělov.

"Nespěchej."

Ponorky Oceánské služby chrání planktonové plantáže před velrybami a velryby samy před mořskými dravci. Jejich cílem není vědecký výzkum. Jsou příliš hlučné. Pokud krakatice nezíská zájem o ponorku a nechce se s ní blíže seznámit, uprchně dřív, než je možno rozsvítil reflektory a než si ji kdo stačí prohlédnout. Pronásledování nemá smysl:

obrovití hlavonožci jsou schopni vyvinout rychlost třikrát větší než dokáže vyvinout ta nejrychlejší ponorka. Kondratěv spoléhal jenom na neuvěřitelnou odvahu a krutost krakatice, které ji někdy ženou do bitvy se zuřivými vorvani a hejny kosatek.

"Opatrně, opatrně," opakoval jemně a prosebně Bělov.

"Chceš kyslík?" zeptal se ho Kondratěv vztekle.

Akiko se mu zlehýnka dotkla ramene. Už chvíli stála skloněná nad obrazovkou a její vlasy ho šimraly do tváře a ucha.

"Ika nás vidí," řekla.

Bělov vykřikl: "Nestřílejte!"

Skvrna na obrazovce, teď byla veliká a téměř kulatá, se poměrně rychle vrhla dolů. Kondratěv se spokojeně usmál. Krakatice mířila pod ponorku, odkud měla ve zvyku útočit. Neměla v úmyslu utíkat.

Sama se rozhodla pro boj.

"Neztrať ji," šeptal Bělov.

Akiko také řekla: "Ika utíká."

Stážisté stále ještě nechápali, o co jde. Kondratěv začal naklánět nos ponorky. Silueta krakatice se znovu objevila na protínajících se čarách. Stačilo jen stisknout spoušť a z netvora by létaly kusy.

"Nestřílejte," opakoval Bělov. "Jenom nestřílejte."

,To by mě zajímalo, kam se poděla ta jeho nemoc z hloubky?' pomyslel si Kondratěv. Řekl: "Kratice teď bude pod námi. Postavím ponorku na nos. Připravte se na to."

"Dobře, soudruhu ponorkový mistře," řekla Akiko.

Bělov neřekl ani slovo a začal se všemožně vrtět a dělat si pohodlí. Ponorka se zvolna natáčela. Cíl na obrazovce se zvětšoval a dostával podobu mnohacípé hvězdy s mihotajícími se paprsky.

Ponorka znehybněla nosem dolů.

Krakatice byla zřejmě zaskočena podivným chováním zvolené oběti. Váhala jenom několik sekund. Pak se vrhla do útoku. Prudce a jistě, jak to dělala určitě tisíckrát za svého nepředstavitelně dlouhého života.

Cíl na obrazovce se rozplynul a zaplnil celou její plochu.

Kondratěv zapojil okamžitě všechny reflektory: dva po stranách vstupního otvoru a jeden pode dnem. Vytrysklo oslnivé světlo. Průhledná voda dostala žlutozelenou barvu. Akiko krátce vydechla.

Kondratěv se na ni úkosem podíval. Seděla na bobku nad iluminátorem a držela se rukou za okraj pultu. Pod rukou jí bylo vidět poškrábané koleno.

"Podívejte!" řekl chraptivě Bělov. "Podívejte se, tamhle je! Tak se koukejte!"

Nejprve byla světélkující mlha za iluminátorem nehybná. Pak se v ní začaly zmítat nějaké stíny. Mihlo se v ní něco dlouhého a pružného, za okamžik spatřili krakatici. Spíše však viděli široké bezbarvé tělo, dvě upřené oči v dolní části a pod nimi jako zrudné vousy dva svazky tlustých pohybujících se končetin. Všechno se to v jediném okamžiku vrhlo na iluminátor a zastínilo světlo reflektoru. Ponorka se prudce zachvěla, něco odporne zaskřípalo o kryt, jako když nůž přejíždí po skle.

"No tak," řekl Kondratěv, "už jste se pokochali?"

"Ta je obrovská!" obdivně pronesl Bělov. "Akiko-san, všimla jste si, jak je obrovská?"

"Ó-ó-ika," řekla Akiko.

Bělov řekl: "Nikdy jsem nenasel ani zmínku o takových obrovských exemplářích.

Obdivuji tu vzdálenost mezi očima, je to nejméně dva metry.

Co myslíš, Kondratěve?"

"Tak nějak."

"A co vy, Akiko-san?"

"Půl druhého dva metry," odpověděla Akiko a odmlčela se.

"To v běžném měřítku obnáší... Bělov zašeptal a lámal si prsty.

"To obnáší délku trupu nejméně třicet metrů a váhu..."

"Poslyšte," netrpělivě ho přerušil Kondratěv, "už jste se vynadávali?"

Bělov řekl: "Ne, ne, počkej ještě. Musíme se od ní nějak odpoutat a celou ji vyfotografovat."

Ponorka se znovu zakymácela a znovu bylo slyšet protivný skřípavý zvuk rohovitých čelistí o kov.

"To není velryba, prevíte," zlověstně bručel Kondratěv a řekl: "Dobrovolně nás teď nepustí a bude se plazit po ponorce tak dvě hodiny, nejméně dvě hodiny. Já ji ale setřesu, dostane se do proudu horké vody z trysek. Pak se prudce otočíme, vyfotografujeme ji a odstřelíme. Souhlasíte?"

Ponorka se otřásala stále silněji. Krakatice se zřejmě rozzuřila a pokoušela se ponorku rozpůlit. Na okamžik se v iluminátoru objevilo jedno z jejích chapadel, nafialovělá hadice silná jako sloup elektrického vedení posetý dravě se chvějícími přísavnými bradavkami.

"Fešanda," zacukoval Bělov. "Poslouchej, Kondratěve, nemohli bychom se s ní vypořádat nahoru?"

Kondratěv zaklonil hlavu a s přimhouřenýma očima pohlédl na Bělová.

"Nahoru?" promluvil. "Snad. Teď nás nepustí. Kolik podle tebe asi může vážit?"

"Tak sedmdesát tun," řekl Bělov nejistě.

Kondratěv si hvízdal a znovu se obrátil k pultu.

"To ale tam nahore," rychle dodal Bělov. "Takže ve vodě..."

"Takže ve vodě to bude také nejméně deset tun," řekl Kondratěv.

"To nevytáhneme. Připravte se, přijde obrátka."

Akiko spěšně usedla na bobek a nespouštěla oči z iluminátoru.

Měla strach, aby jí neušlo něco zajímavého. „Nebýt těch stážístů," uvažoval Kondratěv, „už bych s tou zrůdou skoncoval a hledal bych její příbuzné." Byl si jist, že na dně prolákliny se ukrývají děti, vnuci a pravnucci té příšery, potenciální a možná už aktivní piráti na migračních trasách velryb.

Ponorka se vrátila do horizontální polohy.

"To je dusno," zavrčel Bělov.

"Držte se pořádně," řekl Kondratěv. "Hotovo? Jedem!"

Na doraz posunul rychlostní páku. Plná rychlost, třicet uzlů. Trysky pronikavě zavyly. Vzadu něco buchlo, ozvalo se tlumené zasténání.

„Chudák Bělov," pomyslel si Kondratěv. Ubral rychlost a otočil směrovou řídicí pákou. Ponorka opsala půlkruh a vrátila se ke krakatici.

"Teď se dívejte," řekl Kondratěv.

Krakatice visela dvacet metrů před nosem ponorky, byla bezbarvá, podivně plochá, pokroucená chapadla i trup jí bezvládně visely dolů. Podobala se pavoukovi, kterého někdo spálil sirkou. Oči měla zamyšleně stočeny stranou dolů, jako kdyby o něčem uvažovala.

Kondratěv dosud neviděl živou krakatici z takové blízkosti a prohlížel si ji se zájmem i s odporem. Byl to skutečně nebývale velký exemplář. Možná že největší na světě. V takové chvíli by nikoho ani nenapadlo, že jde o mohutného a strašného dravce. Kondratěvovi se v tu chvíli vybavily bezvládně visící vnitřnosti velryb v obrovských nádržích velrybího kombinátu v Petropavlovsku.

Uplynulo několik minut. Bělov se břichem opíral o Kondratěvovo rameno a cvakal kamerou. Akiko něco brumlala do diktafonu (snad japonsky) a nespouštěla z krakatice oči. Kondratěva už bolelo za krkem, navíc měl obavy, aby se krakatrice nevzpamatovala a neuprchla nebo znovu nezaútočila na ponorku, pak by musel všechno opakovat ještě jednou.

"Už to bude?" informoval se Kondratěv.

"Okamžik," zasípal zcela nesouvisle Bělov.

Krakatice začala přicházet k sobě. Chapadly jí projela lehká křeč.

Obrovité oči jako fotbalové míče se protočily, jako by to byla kuličková ložiska, a upřela oči na reflektory. Chapadla se jí pak napjala jako struny, znovu se sevřela a mírně fialová pokožka se zbarvila do tmavá. Krakatice byla opařena, ohlušena a připravovala se k novému skoku. Nehodlala ustoupit. Ani na to nepomýšlela.

"Tak co?" zeptal se Kondratěv netrpělivě.

"Dobrá," nespokojeně řekl Bělov. "Můžeš."

"Tak ze mě slez," řekl Kondratěv.

Bělov ustoupil a opřel se o Kondratěvovo rameno bradou. Zřejmě zapomněl na svou nemoc z hloubky. Kondratěv pohlédl na obrazovku a přiložil pak prst na spoušť.

"Je moc blízko," zabručel. "Ale nevadí. Střílím!"

Ponorka se zachvěla.

"Teď!"

Ponorka se znovu zachvěla. Krakatice pomalu rozhodila chapadla, když jí pod očima explodovala dvě pyroxylinová torpéda. Dva mlhavé výbuchy a dvě hromová zarachocení. Krakatice byla zahalena černým mrakem, posléze byla ponorka odmrštěna dozadu, naklonila se na levý bok a roztancovala se na místě.

Když pohyb ustal, reflektory ozářily tmavohnědou pohupující se hmotu, z níž se vyvalily pokroucené beztvaré kouřící chuchvalce.

Některé se ještě svíjely a chvěly v paprscích světla, do žlutozeleného prostoru odlétaly matné stíny a mizely ve tmě. Na obrazovce lokátoru se objevilo postupně čtyři, pět, sedm netrpělivě vyčkávajících cílů.

"Žraloci," řekl Kondratěv. "Jsou všude."

"Žraloci jsou pěkná havěť," řekl ochraptěle Bělov. "Té krakatice mi je... líto... Takový kus! Jsi barbar, Kondratěve... Co když je to rozumná bytost?"

Kondratěv se odmlčel a rozsvítil. Akiko seděla opřená o stěnu s hlavou skloněnou na rameno. Měla zavřené oči, ústa pootevřená.

Čelo, tváře, krk i nahé ruce a nohy se jí leskly potem. Diktafon jí ležel pod nohama. Kondratěv ho zvedl. Akiko otevřela oči a smutně se usmála.

"Hned budeme zpátky," řekl Kondratěv.

Pomyslel si: „Zítřka v noci se vrátím a odstřelím ty ostatní." "Je tu strašně dusno, soudruhu ponorkový mistře," řekla Akiko.

"Aby ne," řekl vztekle Kondratěv. "K tomu ještě koňak, voňavka ..."

Akiko svěsila hlavu.

"To nevadí," řekl Kondratěv. "Hned budeme zpátky, Bělove!"

Bělov neodpovídal. Kondratěv se otočil a viděl, že Bělov má zvednuté ruce a ohmatává zámek vstupního otvoru.

"Co to děláš, Bělove?" zeptal se ho Kondratěv klidně.

Bělov na něho pohlédl svou popelavou tváří a řekl: "Je tu dusno. Musím to otevřít."

Kondratěv ho udeřil pěstí do prsou, Bělov padl naznak, až mu vystoupil jeho ostrý ohryzek. Kondratěv rychle otevřel kohout s kyslíkem, pak vstal, překročil Bělova a překontroloval zámek. Byl v pořádku.

Pak šťouchl Bělova do žeber. Akiko ho sledovala lesknoucíma se očima.

"Soudruhu Bělove?" řekla tázavě.

"Blouzníš," řekl zlostně Kondratěv. "A k tomu nemoc z hloubky."

Bělov si povzdechl a usedl. Měl ospalé oči, mžouravě hleděl na Kondratěva, na Akiko a řekl: "Co se to stalo, přátelé?" "Málem jsi nás utopil, chytráku," řekl Kondratěv. Otočil ponorku předí nahoru a zahájil výstup. Byly čtyři hodiny ráno. Kunašir je už zřejmě na místě setkání. V kabině se nedalo téměř dýchat. Nevadí, brzy to skončí. Když se v kabině svítí, ručička batymetru vypadá jako růžová a číslice jsou bílé. Šest set metrů, pět set osmdesát, pět set padesát...

"Soudruhu ponorkový místře," řekla Akiko. "Mohu se na něco zeptat?"

"Můžete."

"To je přece úspěch, že jsme tak brzy objevili iku?"

"Ona si našla nás. Táhla se za námi aspoň deset kilometrů, sledovala nás. Krakatice to vždycky tak dělají."

"Kondratěve," zasténal Bělov, "neslo by to rychleji?"

"Nešlo," řekl Kondratěv. "Nesmíš o nic přijít."

„Jak je možné, že jemu nic není?“ přemýšlel Bělov. „Snad je opravdu ze železa. Nebo to všechno je zvyk? Panebože, už abych viděl oblohu! Už abych viděl oblohu a víckrát na hloubkový průzkum nepůjdu. Jen aby se povedly snímky. Jsem unavený. A on ani trochu. Sedí málem hlavou dolů, a nic mu to nedělá. Stačí, abych se podíval, jak sedí, a dělá se mi zle od žaludku. Tři sta metrů."

"Kondratěve," řekl Bělov znovu. "Co budeš dělat zítra?"

Kondratěv odpověděl: "Ráno dorazí Chen Čol a Valcev se svými ponorkami, navečer pročešeme tu prolákladinu a zničíme ty zbývající."

Zítra večer znovu sestoupí do toho hrobu. Říká to klidně a spokojeně.

"Akiko-san."

"Ano, soudruhu Bělove?"

"What are you going to do tomorrow?"

Kondratěv pohlédl na hloubkoměr. Dvě stě metrů. Akiko si povzdechla.

"Nevím," řekla.

Mlčeli. Mlčeli tak dlouho, dokud se ponorka nevynořila.

"Otevři," řekl Kondratěv.

Ponorka se houpala na klidném moři.

Bělov zvedl ruce, otočil pojistkami zámku a odklopil kryt.

Počasí se změnilo. Bylo téměř bezvětří, nebe prakticky bez mráčku.

Hvězdy byly malé a výrazné, na obloze visel zbytek měsíce.

Oceán líně honil drobné fosforeskující vlnky, které pleskaly a zvonily u věžičky se vstupním otvorem.

Bělov se vyškrábal ven první, za ním Akiko a Kondratěv. Bělov řekl: "To je nádhera!"

Akiko taky řekla: "Nádhera!"

Kondratěv potvrdil rovněž, že je to pěkné, a zamyšleně dodal: "Prostě skvělé."

"Jestli dovolíte, tak se vykoupu, soudruhu ponorkový místře," řekla Akiko.

"Vykoupejte se," dal Kondratěv zdvořile souhlas a odvrátil se.

Akiko se svlékla, složila si oblek na okraj vstupního otvoru a vyzkoušela nohou vodu.

Červené plavky na ní vypadaly jako černé, nohy a ruce nepřírozně bílé. Zvedla ruce a nehluchně sklouzla do vody.

"Já půjdu taky," řekl Bělov.

Svlékl se a vklouzl do vody. Voda byla teplá. Bělov odplaval k zádi a řekl: "Je to nádhera. Máš pravdu, Kondratěve."

Pak si vzpomněl na fialové chapadlo silné jako sloup elektrického vedení a rychle se vyšplhal na ponorku. Když se dostal ke vstupnímu otvoru, na kterém seděl Kondratěv, řekl: "Voda je teplá jako čerstvě nadojené mléko. Měl by ses koupat."

Mlčky seděli, zatímco Akiko se šplouchala ve vodě. Její hlava vypadala jako černá skvrna na podkladě třpytících se vln.

"Zítra je všechny pobijeme," řekl Kondratěv. "Všechny, co tam zůstaly. Musíme si pospíšet. Velryby potáhnou za týden."

Bělov si jenom povzdechl a neřekl nic. Akiko připlula a zachytila se za okraj vstupního otvoru.

"Soudruhu ponorkový místře, mohu jít zítra zase s vámi?" zeptala se odhodlaně.

Kondratěv pomalu řekl: "Samozřejmě že můžete."

"Děkuji, soudruhu ponorkový místře."

Na jihu se nad obzorem zvedl paprsek reflektoru a zapíchl se do nebe. Bylo to znamení z Kunaširu.

"Jedem," řekl Kondratěv a vstal. "Polezte, Akiko-san."

Vzal ji za ruku, zlehka jí pomohl z vody. Bělov zamračeně oznámil: "Já se podívám, jak mi vyšel film. Jestli to bude špatné, pojedu s vámi také."

"Ale bez koňaku," řekl Kondratěv.

"A bez voňavky," dodala Akiko.

"A vůbec, já si řeknu Chen Čolovi," řekl Bělov. "Ve třech je v téhle kabině moc těsno."

ZÁHADA ZADNÍ NOHY

"Vaše první kniha se mi nelíbila," řekl Parnkala. "Není v ní nic, co by mohlo překvapit představivost seriózního člověka."

Biotechnik Gibbonské rezervace Jean Parnkala a dopisovatel Evropského informačního střediska spisovatel Jevgenij Slavin si hověli v lehátkách ve vyrudlém žhnoucím stínu na verandě Gold Creeku.

Na nízkém stolku mezi lehátky stála upocená pětilitrová sifonová láhev. Stanoviště Gold Creek bylo umístěno na vrcholu pahorku a z verandy byl nádherný rozhled na žhavou modrozelenou savanu Západní Austrálie.

"Knížka musí přirozeně povzbuzovat představivost," pokračoval Parnkala, "jinak to není knížka, ale špatná učebnice. V podstatě se to dá říci takhle: účelem knihy je budit ve čtenáři představivost. Ovšem vaše první knížka měla i druhý, neméně důležitý úkol: měla k nám přenést názory a hlediska člověka vaší hrdinské doby. Mnoho jsem od té knížky očekával, ale bohužel, zřejmě jste při práci to nejdůležitější hledisko někde zapomněl. Jste příliš citlivý, příteli Žeňo!" "Všechno je to jednodušší, Jeane," řekl Žeňa líně. "Mnohem jednodušší, kamaráde. Neměl jsem ani nejmenší chuť postavit se před lidstvo jako nějaký utopický socialista naruby. Ale v podstatě to je naprosto správné, knížka je to šedivá..."

Naklonil se z lehátka a natočil ze sifonu do úzkého poháru pěnivé kokosové mléko. Číše se okamžitě orosila.

"Ano," řekl Parnkala, "neměl jste chuť stát se utopickým socialistou naruby. Příliš jste uspěchal tu psychologickou přeměnu, Žeňo.

Moc jste toužil po tom, abyste tu přestal být cizím. A to bylo zbytečné. Vy jste měl zůstat cizí co nejdéle: mohl jste vidět takové věci, kterých si my ani nevšimneme. A copak není nejdůležitější úlohou každého spisovatele všimnout si toho, co nevidí druzí? Vyvolává to představivost a nutí k přemýšlení."

"Snad," řekl Žeňa.

Odmělčeli se. Široko daleko panovalo hluboké ticho, ospalé ticho polední savany. O překot zurčely cikády. Přeletěl slabý vítr, rozšuměla se tráva. Zdálo se, že sem dolehl pronikavé volání - byly to hlasy emu. Žeňa se najednou prudce posadil a natáhl krk.

"Co to je?" zeptal se.

Kolem stanoviště napůl ponořen do vysoké trávy uhněl podivný stroj - dlouhá kolmá tyč, zřejmě byla na kolečkách, s třípytčím se a otáčejícím kotoučem na konci. Stroj měl nesmírně hloupý vzhled.

Poskakoval, pohupoval se a mířil na jih.

Parnkala zvedl hlavu a pohlédl tím směrem.

"Jo," řekl, "o tom jsem vám zapomněl říct. To jsou zmetky."

"Jaké zmetky?"

"To nikdo nemá ani potuchy," řekl Parnkala klidně.

Žeňa vyskočil a rozběhl se k zábradlí. Přitroublá dlouhá tyč se rychle vzdalovala, kymácela se a po chvíli zmizela z očí.

Žeňa se obrátil na Parnkalu.

"Jak to, že o tom nikdo nemá ani potuchy?" zeptal se.

Parnkala upíjel kokosové mléko.

"Prostě nemá," opakoval a utíral si rty. "Je to nesmírně legrační příběh, ten se vám bude líbit. Poprvé se objevily před půldruhou dekádou - takové tyče na jednom kole a otáčející se talířky. Často je člověk může vidět v savaně mezi Gold Creekem a Poaldem, především jedna taková tyč přeběhla po hlavní ulici Gibsonu. Jeden talíř rozšlapal emu. Viděl jsem to, velká hromada střepů z plastické hmoty špatné kvality a pozůstatky radioaparatury na zcela odporné keramice. Vypadá to na školní práce. Spojili jsme se s Gibsonem, ale tam nikdo nic nevěděl. A jak se ukázalo, vůbec nikdo nic neví."

Parnkala znovu pozvedl pohár k ústům.

"Příliš lhostejně o tom hovoříte, příteli Jeane!" nedokázal se ovládnout Žeňa. V jeho představách se rodil jeden obrázek za druhým.

Parnkala se usmál: "Jen sed'te, Žeňo. Nemá smysl se vzrušovat. Tyhle zmetky nikomu žádnou škodu nedělají, emu ani klokani se jich nebojí, a vy jste mě navíc nenechal domluvit - už se o ně zajímají v Jackoyi. Jsou..."

Kam jdete, Žeňo?"

Žeňa se spěšně chystal k odchodu. Cpal si do kapes diktafonové cívky, pouzdra s mikroknihami a své vlastní otrhané knížky.

"Jackoy, mám takový pocit, že je to středisko australské kybernetiky," řekl. "Tam sestrojili nějaký zajímavý stroj, že je to pravda?"

"Ano, stroj SRI," řekl Parnkala uraženě.

Byl nesmírně roztrpčen, že redaktor Slavin odjíždí tak brzy. S Žeňou se příjemně povídalo, a on nesmírně rád poslouchal.

"Proč právě SRI?"

"Sběrač rozptýlených informací. Stroj jako archeolog, tak nějak jsem to slyšel."

Žeňa se zastavil.

"Třeba ty zmetky pocházejí odtamtud?"

"Vždyť vám říkám, že nikdo nic neví," roztrpčeně řekl Parnkala.

"Nikdo nemá o ničem ani potuchy. Ani v Jackoyi, ani v Gibsonu, nikde na světě... Aspoň ještě povečte, Žeňo..."

"Ne, ne, děkuji, spěchám. Tak, drahý Jeane, děkuji vám za pohostinnost.

Ještě se uvidíme." Žeňa naráz dopil svou číši, vesele kývl na Jeana, přeskočil zábradlí a rozběhl se po svahu ke svému pterokaru.

Vědecké městečko Jackoy leželo ve stínu zrůdných černých akátů, jejichž koruny měly v průměru čtyřicet padesát metrů. O kus dál na břehu hlubokého jezera s modrou průhlednou vodou se bělaly rozvaliny farmy nějakého starého přistěhovalce. Mezi městečkem a rozvalinami jasně vystupoval obdélník přistávací plochy. Nebyl na ní žádný stroj. Ani lidé.

Ostatně pterokar žádnou přistávací plochu nepotřeboval, a tak Žeňa obletěl akáty a pokoušel se najít místo co nejbližší

k městečku. Asi půl kilometru od městečka náhle spatřil nebývalý rozruch. Nejdřív ho napadlo, že tam hrají ragby. V trávě se míhala a převracela hromada propletených černých a bílých lidských těl. Z ní se ozývaly zuřivé výkřiky. 'Výborně,' pomyslel si Žeňa. Jsou perfektně sešraní!' Vtom se hromada rozletěla a objevilo se něco kulatého, černého, lesknoucího se, jeden z hráčů v kotrmelcích odletěl stranou, upadl a skrčený zůstal ležet, držel se za břicho. 'Kdepak,' došlo Žeňovi, 'to není hra.' Zpod akátů se vynořili ještě další tři a za chůze si svlékali bundy.

Žeňa pospíchal s přistáním.

Když vyskočil z kabiny, zkroutený člověk už seděl, jako před tím se ale držel za břicho a hlasitě volal: "Dejte pozor na zadní nohu! Haló! Dejte pozor na zadní nohu!"

Žeňa kolem něho překlusal. Z hromady hemžících se těl se rozléhaly výkřiky. Bylo to volání v ruštině i angličtině:

"Nohy k zemi! Tiskněte ho k zemi!"

"Antény! Nepoškodte antény!"

"Pomozte nám, hoši! Zahrabává se!"

"Tak ho držte přece, ksakru!"

"Jauvejs, Percy, pusť mi hlavu!"

"Zahrabává se!"

,Chytili nějakého ještěra,' napadlo Žeňu, který v tom okamžiku uviděl zadní nohu. Byla černá, blýskala se, měla ostré zoubky, podobala se noze obrovitého brouka, úžasnou silou hrabala po zemi a zanechávala za sebou hluboké brázdy. Byla tam ještě spousta dalších nohou, černých, hnědých, bílých, které se vrtěly, škubaly, vzpíraly, ale to všechno byly obyčejné lidské nohy. Žeňa chvíli ohromeně pozoroval zadní nohu. Neustále se krčila, hluboko se zářvala do země, namáhavě se narovnávala a řvoucí hromada se pokaždé ocitla o dobrého půldruhého metru dál.

"Do toho!" zvolal strašným hlasem Žeňa, oběma rukama se chopil zadní nohy u kloubu a přitáhl ji k sobě.

Ozvalo se výmluvné zapraskání. Zadní noha se nečekaně snadno odtrhla a Žeňa padl na záda.

"Nic netřhat! Nepoškodit!" zahromoval zuřivý hlas. "Odvedte toho troubu!"

Žeňa chvíli ležel, zadní nohu držel v náručí a teprve pak pomalu vstal.

"Ještě trochu! Potřebuju už jen málo, Joe!" hřměl stejný hlas.

"Pusť mi tu ruku... Aha... aha! Tak kdepak jsi, chlapečku!"

Něco žalostně zazvonilo a nastalo ticho. Hromada těl znehybněla, bylo slyšet jenom těžké přerývané oddechování. Pak začali mluvit všichni najednou, smáli se, vstávali a otírali si upocené tváře. V pošlapané trávě zůstal nehybný velký černý kopec. Někdo rozčarovane řekl: "Zase totéž!"

"Želva! Sedminožka!"

"Přece jen se trochu zahrabala, potvora!"

"Nescházelo moc a byla by pryč..."

"Tedy jo, dala nám zabrat..."

"A kde je ta zadní noha?"

Všechny oči se obrátily na Žeňu, který odvážně řekl: "Tady je zadní noha. Nečekal jsem, že se utrhne tak snadno."

Obestoupili ho a zvědavě si ho prohlíželi. Napůl svlečený obrovský mladík s čupřinou rozčuchaných světlých vlasů a slaměnou bradkou natáhl mohutnou poškrábanou ruku: "Dejte ji sem."

V druhé ruce mladík držel kus třípytlivého kabelu. Žeňa mu s radostí nohu předal.

"Jsem Jevgenij Slavin," řekl. "Novinář z Evropského informačního centra. Přiletěl jsem, protože mi řekli, že to tu je zajímavé."

Mladík několikrát se zájmem ohnul a znovu narovnal černou hřídlovitou páku. Noha pískala.

"Jsem zástupce ředitele SRI Pavel Rudak," řekl mladík. "A tohle," ukázal pákou na ostatní, "to jsou sluhové velikého SRI. S nimi se seznámíte později, až odnesou želvu."

"Má smysl ji odnášet?" zeptal se drobný kudrnatý Australan.

"Vždyť už máme takové dvě. Ať se to tu válí..."

"Takovou ještě nemáme, Tappi," řekl Rudak. "Tahle noha má jen jeden kloub."

"Skutečně?" Tappi vytrhl Rudakovi zadní nohu a také ji několikrát ohnul a narovnal. "Ano, máš pravdu. Škoda, že je vytržená."

"Já jsem to nevěděl," řekl Žeňa.

Nikdo ho už neposlouchal. Všichni obestoupili Tappiho, pak se houf vydal k černému kopečku v trávě a sklonil se nad ním. Rudak se Žeňou osaměl.

"Co to je za sedminoha?" zeptal se Žeňa.

"Jeden ze zmetků velikého SRI," odpověděl Rudak.

"Aha," řekl rozčarovane Žeňa. "To tedy znamená, že to jsou vaše zmetky?"

"To není tak docela pravda, soudruhu Slavine, to není tak docela pravda. Přece jsem neřekl, že to jsou naše zmetky, řekl jsem, že to jsou zmetky velikého SRI..." Sklonil se, zašátral rukou v trávě a zvedl několik kamínků. "A my je lovíme. V poslední dekádě neděláme nic jiného. Ostatně vám musím říci, soudruhu dopisovateli, že jste přijel právě včas..." Začal neuvěřitelně přesně házet kamínky na nešťastnou želvu, kterou vlekli do městečka. Kamínky zvonily o pevný krunýř.

"Paule Rudaku!" zavolal někdo z houfu. "Ten náš poklad je moc těžký! Kdepak jsou tvé silné ruce?"

"Vy lenoši!" zvolal Rudak. "Mé silné ruce ponese zadní nohu."

Tappi, kam jsi ji dal?"

"Do trávy. Hledej v trávě, Paule!"

"Ukažte, já tu zadní nohu vezmu," řekl Žeňa. "Když jsem ji utrl, tak ji ponesu."

"Tak dělejte," vesele svolil Rudak. "Já pomohu chlapcům."

Několika skoky dohnal "lenochy", odstrčil je, vlezl pod želvu, zahekal a pustil si ji na záda.

"Teď mě dohoňte!" tlumeně zahřměl jeho hlas a želva se poklusem rozeběhla k městečku.

"Lenoši" se s výskotem vrhli za ním. Žeňa chytil zadní nohu, hodil si ji přes rameno jako váhy na vodu a dal se do drobného klusu za nimi. Noha ho bodala a byla dost těžká.

"Vsadím se o zadní nohu," prohlásil Pavel Rudak, když se objevil ve dveřích laboratoře. "Jsem ochoten se vsadit třeba o vlastní zadní nohu, že náš dopisovatel úpí žízni."

Žeňa seděl u zdi laboratoře, tise vzdychl a ovíval se cizím slaměným kloboukem. Jenom hořel.

"To jste tedy vyhrál," zasténal.

"A kde jsou ti líni sluhové? Jak si mohli dovolit opustit takového vzácného hosta? To je ostuda pro celé Evropské informační centrum!"

"Vaši líni sluhové se teď obdivují zadní noze v budově naproti," odpověděl Žeňa a vstal. "Řekli mi, abych počkal tady, že pryč se za chvíli vrátíte. To bylo tak před půl hodinou."

"To je pěkný pořádek!" řekl Rudak trochu smutně. "Pojďte, soudruhu Slavine, pokusím se napravit jejich vinu. Ukojím vaši žízeň a otevřu před vámi dvířka všech ledniček."

Rudak ho chytil za ruku a vlekl šikmo přes ulici k úhlednému bílému domku. Bylo tam čisto a chladno. Posadil Ženu ke stolu, postavil před něj sklenici, karafu a misku s ledem, sám se pustil do kuchtění.

"Zakázkovou linku tu nemáme," bručel, "vaříme si sami. V kybernetických kuchyních."

"ÚKM-207?" zeptal se Žeňa.

"Ne, já mám americkou značku."

Žeňa nejedl. Pil a díval se, jak jí Rudak. Vyprazdňoval talíře a misky a zaníceně říkal: "Nedívejte se tak na mě. Tohleto je pro mne věřejší večeře, dnešní snídaně a oběd."

Žeňa nenápadně spočítal misky a pomyslel si: „A taky dnešní večeře." "Máte štěstí, dopisovateli," pokračoval Rudak.

"Teď je to u nás velice zajímavé. Nejzajímavější to ale bude dnes večer, až se vrátí profesor Lomba, ředitel SRI."

"Profesora Lombu jsem viděl," řekl Žeňa.

Rudak přerušil jídlo a rychle se zeptal: "Kdy?"

"Dnes ráno v Gibsonu. Konzultoval tam něco s jedním mým známým."

Nevěděl jsem ale, že je to ředitel SRI."

Rudak sklopil oči a znovu se pustil do jídla.

"A co jste mu říkal?" informoval se po chvíli odmlky. "Veselý děda, co?"

"Jak bych vám to jenom řekl..." váhal Slavin. "Spíš mi připadal nějaký zamračený..."

"Nojo," řekl táhle Rudak a odstrčil talíř. "Dnes večer to bude moc zajímavé." Povzdychl si. "Tak prosím, soudruhu Slavine, můžete se ptát."

Žeňa spěšně zapojil diktafon.

"Tak za prvé," řekl, "co to je velký SRI?"

"Tak moment." Rudak se zvrátil do opěradla křesla a založil si ruce za hlavu. "První otázku přece jenom položím já. Jaké máte vzdělání?"

"Lékařskou fakultu, fakultu žurnalistiky a speciální kurs lékaře pro meziplanetární lety."

"Ale tohle všechno jste absolvoval před půldruhým stoletím," upřesnil Rudak. "Je to všechno?"

"Sjezdil jsem celou planetu, jsem novinář, mám už něco za sebou..."

Oblast vědeckých zájmů - srovnávací jazykozpyt."

"Dobře," řekl Rudak. "Slyšel jste něco o sedmi zákonech Komatsuvari."

"Neslyšel."

"A o algebře informačních polí?"

"Ne."

"A o základní větě o disipaci informace?" Žeňa už neříkal nic.

Rudak chvíli přemyslel, až řekl: "Dobře. Radě je to jasné. Pokusíme se udělat všechno, co svedeme. Poslouchejte ale nesmírně pozorně."

Jestli začnu být příliš odborný, chyt'te mě za zadní nohu."

Tak tedy všemu Žeňa porozuměl. Sběrač rozptýlených informací, což bylo ostatně jasné z názvu samého. Pod pojmem rozptýlené informace se rozuměly stopy jakýchkoli událostí a jevů rozptýlených v prostoru a času. První zákon Komatsuvari (jediný, který byl Žeňovi dostupný) hlásal, že nic v přírodě a tím více ve společnosti se neděje tak, aniž to zanechá nějaké stopy. Převážná většina těchto stop je v podobě příliš rozptýlených informací. V definitivním stavu je to energie v té či jiné formě, problém shromažďování této energie je komplikován tím, že za milióny let původní formy prodělávají četné změny. Jinými slovy stopy se kupí jedna na druhou, mísí se, často se skrývají za stopy následných událostí a jevů. Teoreticky je možno jakoukoli stopu najít a obnovit - třeba stopu setkání množství světla s molekulou v kůži brontosaura a stopy zubů brontosaura na stromovitých kapradinách. Pro vyhledávání, třídění a porovnávání těchto stop, pro jejich přeměnu v běžné informační tvary, například obrazové - byl postaven veliký SRI.

O tom, jak pracuje veliký SRI, měl Žeňa jenom nesmírně matnou představu. Nejprve si vybavil miliardy miliónů kybernetických mikroinformátorů, které ve skupinách chodí po celém světě, dostanou se až k hvězdám samým, shromažďují rozptýlené stopy dávné minulosti a kupí je do nepředstavitelných skladišť mechanické paměti. Pak mu představivost nabídla pavučinu vodičů omotaných kolem Planety, zavedených do gigantických věží, které jsou po stovkách rozptýleny po ostrovech a pevninách od pólu k pólu. Stručně řečeno stejně nic nepochopil, ale nevypátral se: několikrát vyslechne záznam z diktafonu a z dalších potřebných knížek všechno pochopí. A když Rudak začal

vyprávět o výsledcích práce, Žeňa dokonce zapomněl na zmetky.

"Podařilo se nám získat velice zajímavé obrazy a dokonce celé epizody," říkal Rudak. "Je samozřejmé, že převážná většina materiálů je zmetkovitá - stovky a tisíce obrazů nakupených jeden na druhý způsobují, že informační filtr se při pokusu o rozřazení toho všeho prostě poškodí. Přesto jsme něco viděli. Stali jsme se svědky výbuchu supernovy poblíž Slunce před sto milióny lety. Pozorovali jsme bitvy dinosaurů a epizody z bitvy u Poitiers, hvězdolety cizích bytostí a ještě něco zvláštního a nepostihnutelného, co nemá u nás obdoby ani analogie."

"Je možné něco takového vidět?" nedočkavě se zeptal Žeňa.

"Samozřejmě že ano... Ale vraťme se nyní k našemu tématu."

Veliký SRI nebyl pouhým sběračem rozptýlených informací. Byl to nebývalé složitý a zcela samostatný počítač logický stroj. V jeho patrech byly kromě miliard paměťových buněk a logických prvků, kromě nejrůznějších měničů a informačních filtrů vlastní dílny, které sám řídil. Když bylo třeba, sám se dostavoval, vytvářel nové prvky, sestavoval modely a vypracovával vlastní informaci. To umožňovalo využívat ho nejenom k tomu, k čemu byl původně určen. Nyní například vedl kompletní výpočty australské ekonomické sféry, využíval pro svá řešení mnoha úloh obecné kybernetiky, plnil funkci nejdokonalejšího diagnostika, přitom měl oddělení ve všech velkých městech Planety i na některých mimozemských základnách. Kromě toho se veliký SRI chopil "předpovídání budoucnosti".

Nynější ředitel SRI, Komatsuvarův žák Konžan Augustos Lomba, mu naprogramoval několik úloh spojených s prognózou, jak se bude chovat živý organismus. S úlohami o determinismu chování bezobratlých se SRI vyrovnal poměrně snadno, přede dvěma lety Lomba připravil program a uložil stroji úkol nesmírně složitý.

"Ta práce se jmenuje 'Buridanův beran'. Mladé merinové ovce byl sejmut biologický kód podle metody Kasparo-Karpov ve chvíli, kdy tato ovce byla mezi dvěma krmítky s kombinovaným krmivem. Tento kód ve spojení s některými doplňkovými údaji o beranech vůbec byl vložen do SRI. Od stroje se vyžadovalo: a) předpovědět, které krmítko si merinová ovce vybere; b) dát psychofyzilogické zdůvodnění této volby.

"A co svoboda vůle?" informoval se Žeňa.

"Otázky spojené s touto svobodou vůle právě chceme vysvětlit," odpověděl Rudak. "Třeba vůbec neexistuje."

Odmíchl se.

"Při kontrolním pokusu si beran zvolil právě krmítko. A nyní vlastně z úkolu vyplývala otázka: proč? Dva roky stroj přemýšlel.

Potom začal stavět modely. Efektorové stroje často řeší úlohy podle modelů. Tak když SRI řešil úkol o žízale, postavil tak dokonalý model, že jsme od něho ukradli myšlenku a začali stavět zařízení pronikající pod povrch země. Skvělé zařízení."

Rudak se zamyslel. Žeňa se netrpělivě zavrtěl na židli.

"Nesedí se vám dobře?" zeptal se Rudak.

"Ale ne, prostě mě to nesmírně zajímá."

"Tak vás to také zajímá? Jak bych vám to řekl, abych nelhal?"

, Vykrucuje se z něčeho,' pomyslel si Žeňa a řekl: "Zcela jistě jsem viděl jeden z těch modelů, o kterém vyprávíte.

Taková tyč se zrcadlem. Jenom pochybuji, že je to model berana.

Nebo dokonce Buridanova berana."

"O to právě jde," povzdychl si Rudak. "Nikdo nevěří, že je to model berana. Otec Lomba tomu třeba také neuvěřil. Shromáždil všechny materiály o programování a rozjel se do Střediska zkontrolovat je." Rudak si znovu povzdychl.

"Dnes večer přijede."

"A o co tedy vlastně jde?" zeptal se Žeňa.

"Jde o to, že SRI dělá tyče na kolečkách a sedminohé brouky. Někdy také dělá ploché talíře bez nohou, bez rukou, ale s gyroskopem.

Nikdo nemá potuchy, jakou to má souvislost s beranem."

"To je pravda," zamyšleně řekl Žeňa. "Na co by beranovi bylo tolik nohou?"

Rudak na něho podezíravě pohlédl.

"Na co, že ano?" řekl s nepřírozeným nadšením.

Chvilí se na sebe mlčky dívali. , Vykrucuje se, vykrucuje, dobrák jeden!' myslel si Žeňa.

Obratně, bez pomoci rukou vstal Rudak na jedné noze.

"A teď pojďme, soudruhu Slavine, představím vás vedoucímu filmotéky."

"Ještě jedna otázka," řekl Žeňa a znovu si dobíjel diktafon. "Kde je ten váš veliký SRI?"

"Sedíte na něm. Teď vstanete a půjdete. Je pod zemí, osmadvacet pater, šest hektarů. Mozek, dílny, energetické generátory - všechno.

Jdeme."

...Filmotéka SRI byla na druhém konci městečka v nízkém pavilónu, na jehož střeše se blyštily mřížové štíty stereopanoramatického demonstrátoru. Hned za pavilónem začínala savana.

V pavilónu to vonělo ozónem a kokosovým mlékem. Vedoucí filmotéky seděla u stolu a studovala pomocí biokulárního mikroskopu jedinečný snímek kloubu zadní nohy. V této funkci tu pracovala hezká, asi pětadvacetiletá Tahit'anka.

"Buď zdráva, holčičko," něžně zavrkal Rudak.

Vedoucí se odtrhla od mikroskopu a tvář jí rozkvetla úsměvem.

"Buď zdrav, Paule," řekla.

"Tohle je dopisovatel Evropského střediska soudruh Slavín," řekl Rudak. "Buď na něj hodná. Ukaž mu záběry dvě stě šedesát sedm, tři sta patnáct a sedm tisíc pět set dvanáct..."

"Jestli vám to nebude činit potíže, samozřejmě," galantně dodal Žeňa.

Vedoucí mu velice připomínala Šejlu.

"Ráda," řekla. "Je soudruh Slavin připraven morálně?"

"Úplně," s jistotou odpověděl Žeňa.

"Tak já vás tu nechám," řekl Rudak. "Čekají mě zmetky."

Stiskl kliku a vyšel ven. Bylo slyšet, jak se rozkřičel na celé městečko: "Akitado! Přivezli to zařízení?" odpověď nebylo slyšet. Vedoucí si povzddechla a řekla: "Vemte si skládací židli, soudruhu Slavine, a pojděte."

Žeňa vyšel ven a usadil se u zdi pavilónu. Vedoucí věcně odhadla výšku Slunce, něco propočítala a pohybovala přítomrtý. Pak se vrátila do pavilónu.

"Záběr dvě stě šedesát sedm," oznámila otevřeným oknem.

Sluneční světlo pohaslo. Žeňa uviděl tmavofialové noční nebe s výraznými neznámými hvězdami. Nízká plochá oblaka se táhla nad obzorem, pomalu se vytvářely černé siluety podivných stromů podobajících se trochu palmám, trochu gigantickým výhonkům kvěťáku.

Hvězdné záblesky se chvěly v černé vodě. Pak se nad oblaky vytvořila bílá záře. Byla stále výraznější, zrudné stíny klouzaly po černém olejovitém povrchu, až najednou se za obzorem s výbuchem vzneslo oslepující bílé pulsující těleso, trhavými pohyby se vznášelo na obloze a zhasínalo hvězdy. Mezi kmeny podivných stromů se chvěla šedivá mlha, míhaly se duhové záblesky, pak všechno zmizelo. Před Žeňou znovu vyvstala sluncem zalitá savana.

"Dál už jsou samé poruchy," řekla vedoucí.

"A co to bylo?" zeptal se Žeňa. Čekal něco víc.

"To je zrození supernovy. Před více než sto milióny let. Dala život dinosaurům. Nyní záběr tři sta patnáct. To je naše pýcha. Je to po padesáti miliónech let."

Savana znovu zmizela. Žeňa uviděl šedivou, vodou pokrytou rovinu.

Všude z ní trčely tlusté stonky nějakých rostlin. Rovinou se brodilo po kolena ve vodě dlouhé šedivé zvíře. Žeňa se hned nedokázal orientovat, kde má zvíře hlavu. Mokřý sudovitý trup polepený zelenou trávou se rovnoměrně zužoval k oběma koncům a přecházel do dlouhého pružného ocasu a krku. Potom Žeňa uviděl titěrnou plochou hlavu s bezzubou tlamou. V chování této zrůdy bylo něco, co připomínalo kuře - při každém kroku nořilo hlavu do vody a hned ji prudce zvedalo, nesmírně rychle drtilo v tlamě něco zeleného.

"Diplodok," řekla vedoucí. "Délka čtyřicet metrů."

Pak Žeňa uviděl druhou příšeru. Jako had se plazila vedle prvního zvířete a zanechávala za sebou pruh zčeřené vody. Jednou se taktak uhnula před sloupovitou nohou diplodoka a Žeňa na okamžik spatřil obrovskou bledou ozubenou tlamu. 'Tady se něco stane,' pomyslel si. Tohle bylo mnohem zajímavější než výbuch supernovy. Diplodok zřejmě neměl ani potuchy o svém zubatém soupeřníku, nebo si ho jednoduše nevšímal. A ten obratně manévroval kolem jeho nohou, přiblížil se více k přední části, prudkým pohybem se vysunul z vody, v mžiku odkousl diplodokovi hlavu a ponořil se.

Žeňa zavřel ústa, až cvakl zuby. Obraz to byl nebývale jasný a výrazný.

Diplodok se na okamžik zastavil, vysoko zdvihl bezhlavý krk a... šel dál, stejně pravidelně nořil krvácející pahýl do kalné vody.

Teprve po několika krocích se mu podlomily přední nohy. Zadní však pokračovaly v chůzi a obrovský ocas se klidně kymácel ze strany na stranu. Krk se naposledy vztyčil k obloze a bezmocně šplouchl do vody. Přední část trupu začala klesat na bok, zadní však stále pokračovala v pohybu kupředu. Náhle se však podlomily i zadní nohy a v té chvíli se z kalné zčeřené vody vynořily a vyřítily desítky vyceněných zubatých tlam...

"Fuj!" řekl Žeňa a otřel si pot. "Strašná podívaná..."

"To je typická scéna z lovu dravých dinosaurů na obrovitého diplodoka," věcně vysvětlila vedoucí. "Neustále požírali jeden druhého."

Téměř všechny informace, které dostáváme z této doby, je nepřetržitě požíraní. Jak se vám líbila kvalita obrazu, soudruhu Slavine?"

"Kvalita byla vynikající," řekl Žeňa. "Jenom se to z neznámých důvodů pořád chvěje..."

Nad korunami akátů rachotivě proletěl břichatý šestimotorový stroj. Vedoucí vyběhla z pavilónu.

"Přístroje!" zvolala. "Pojďme, soudruhu Slavine, to přivezli přístroje!"

"No počkejte!" zapištěl Žeňa. "A co dál? Slíbili jste mi přece ukázat ještě něco!"

"To skutečně nestojí za to, opravdu," přesvědčivě řekla vedoucí.

Spěšně skládala židli. "Nevím, co to Paula vůbec napadlo. Sedm tisíc pět set dvanáct - to je krveprolití v Konstantinopoli... Patnácté století..."

Kvalita obrazu je dokonalá, ale ... je to tak nepříjemná podívaná...

skutečně to nestojí za to, soudruhu Slavine... Pojděte se radši podívat, jak bude Paul lovit zmetky."

Obrovitý šestivrtulový letoun dosedl poblíž místa, kde Žeňa zanechal svůj pterokar, vykládání bylo v plném proudu. Z rozevřených nákladových prostorů vyjížděly plošinové vozy na vysokých kolech, naložené žlutými bednami. Bedny se shromažďovaly u paty jednoho z akátů, kde mezi rozdvojenými mohutnými kořeny neúnavný Rudak řídil montáž. Jeho pronikavý hlas se nesl široko daleko večerní savanou.

Vedoucí filmotéky se omluvila a někam odběhla. Žeňa začal opisovat kolem Rudaka nejisté kruhy. Zvědavost byla silnější. Plošinové vozy na vysokých kolech přijížděly, byly vyloženy a znovu odjížděly, 'sluhové SRI', chlapi a děvčata, sestavovali žluté bedny a pod akátem se brzo začalo rýsovat hromotlucské mohutné zařízení. Někde uvnitř tohoto zařízení se hrabal Rudak, dělal rámus, pískal a hlasitě pokřikoval. Bylo tu plno hluku a veselí.

"Strongu a Joei, pusťte se do intravizoru!"

"Trá-ra-rá! Hodíte sem uzávěr, kdo je to tam?"

"Napáječe! Kam se ztratily napáječe?"

"Ó-la-lá... Trochu doprava! Tak..."

"Froste, vykládat!"

Ženu bez zlého úmyslu odstrkovali a žádali ho, aby šel někam stranou. Mohutný vrtulník byl konečně vyložen, motory zařvaly, zvedly vítr a chuchvalce trávy, a stroj odletěl od akátu na přistávací plochu. Zpod zařízení vylezl po čtyřech Rudak, vstal, očistil si dlaně a řekl: "Tak můžeme začít. Všichni na svá místa."

Vyskočil na plošinový vůz, kde byl připraven malý ovládací pult.

Vůz zasténal.

"Teď se modli, veliký SRI!" vykřikl Rudak.

"Stanislav se ještě nevrátil!" zvolal někdo.

"To je škoda!" řekl Rudak a slezl z plošinového vozíku.

"Profesor Lomba o tom ví?" bázně se zeptala hubená dívka ostříhaná na kluka.

"Profesor se to dozví," naléhavě řekl Rudak. "Kde je ten Stanislav?"

Na mýtině před akátem se vzdula a praskla zem. Žeňa uskočil o celý metr. Připadalo mu, že se z trávy vysunula bezbarvá zubatá tlama dinosaura.

"No konečně!" řekl Rudak. "Už jsem začínal mít strach: kyslík mu musel dojít už před minutou... nebo dokonce přede dvěma..."

Ze země se pomalu a neobratně sunulo kovové prstencovité těleso o průměru půl metru, podobající se obrovské žížale. Stále se plazilo a plazilo a kdo ví, kde mu byl konec, kdo ví, kolik prstenců se ještě skrývalo pod zemí, když se najednou jeho přední část rychle zatočila, odšroubovala a spadla do trávy. Z černého otvoru se vysunula rudá mokrá tvář s otevřenými ústy.

"Ahoj!" vykřikl Rudak. "Vítám tě, Stanislave!"

Člověk se vyložil přes okraj, odplivl si a chraptivým hlasem prohlásil: "Má toho tam celý arzenál. Úplné armády pohyblivých talířů. Vytáhněte mě odtud..."

Prstencovitý červ se stále soukal ze země, rudé zapadající slunce se mu odráželo na kovových bocích.

"Jedeme," prohlásil Rudak a znovu se vyšplhal na plošinový vůz.

Pročesal si nalevo i napravo vousy, příšerně se zašklebil na děvčata stojící dole a pohybem pianisty položil ruce na ovládací pult. Ten se rozhořel světélky indikátorů.

Nyní všechno utichlo. Žeňa natahoval filmovací přístroj, nervózně zaregistroval, že několik lidí se rychle vyškrabalo na akát a rozesadilo ve větvích, že se děvčata více přitiskla k plošinovému vozíku. Pro jistotu také přistoupil blíž.

"Strongu a Joei, připravte se!" řekl hromovým hlasem Rudak.

"Jsme připraveni!" ozvaly se dva hlasy.

"Zpívám na nejvyšší frekvenci. Přidejte se na křídlech. A co nejsilněji!"

Žeňa teď čekal, že všichni začnou zpívat a bubnovat, ale ticho bylo ještě větší. Uplynula minuta.

"Zvýšit napětí," potichu řekl Rudak.

Uplynula další minuta. Slunce zapadlo, na obloze se vyrojily obrovské hvězdy. Někde líně vykřikl emu. Děvče, které stálo vedle Ženi, si rozechvěle povzddechlo. Najednou se ti nahoře ve větvích akátu pohnuli a něčí vzrušený hlas zvolal: "Ale to jsou přece oni! Tamhle, na louce! Díváte se na druhou stranu!"

Žeňa neměl potuchy, kam se má dívat a ani nevěděl, kdo ti jsou ti oni a co je možno od nich očekávat. Zvedl filmovací přístroj, ještě trochu couvl, až tísnil dívky u plošinového vozíku, a najednou je spatřil. Nejdřív si myslel, že se mu to jen zdálo. Že se mu prostě mihají stíny před unavenými očima. Černá savana pod hvězdami byla najednou v pohybu.

Objevily se na ní šedivé mlčící a nic dobrého nevěstící stíny, zašuměla tráva, někde něco zaskřípalo, ozvalo se lehké klepání, zvonění, praskání. V jediném okamžiku se ticho naplnilo hustým nesrozumitelným šramotem.

"Světlo!" vyjel Rudak. "Jdou vojákové!"

Ti na akáte se dali do radostného ječení. Začalo se sypat suché listí a větve. V tom okamžiku nad planinou vytrysklo oslepující světlo.

Savanou vykračovala armáda velikého SRI. Šla, aby se vzdala.

Takovou přehlídku mechanických zmetků Žeňa ještě nikdy v životě neviděl. Zřejmě ale i sluhové velikého SRI něco podobného viděli rovněž poprvé. Hurónský smích otfásal akátem. Konstrukteři, zkušení bojovníci za mechanickou dokonalost, šileli. Jako pecky padali z větví a váleli se po planině.

"No ne, podívej se! Jenom se podívej!"

"Sedmnácté století!"

"Kde je Robinson? Robinsone, to ty sis myslel, že SRI je chytřejší než ty?"

"Hurá Robinsonovi, dáme mu hobla!"

"Hoši, tak podepřete jim přece někdo kola! Vždyť to k nám nedojede!"

"Kluci! Kluci! Podívejte se! Parní stroj!"

"Autora! Autora!"

Hrozní strašáci přijížděli na planinu. Zkosené velocipedy o třech kolech poháněné párou. Řídicí plech na zařízeních podobajících se talířům, od nichž odletovaly jiskry, to všechno páchlo pohonnými hmotami. Už známé želvy, neskutečně vyhazující proslulou zadní nohou. Pavoukovité mechanismy na neuvěřitelně dlouhých tenkých nohách, které se každou chvíli zaplétaly. Vzadu se s ledabylym pohupováním přibližovaly tyče na kolečkách s matnými zrcadly na koncích. To všechno se táhlo, pokulhávalo, strkalo, klepalo, pochroumávalo za jízdy a překypovalo párou a jiskrami. Žeňa zaníceně pracoval s filmovacím přístrojem.

"Od téhle chvíle nejsem sluha!" křičel někdo na akáte.

"Já také ne!"

"A těch zadních noh co tu je!"

Když první řady mechanických zřůd dosáhly planiny, zastavily se.

Ty zezadu se na ně škrábaly a posléze také znehybněly na hromadě, když se zapletly a roztáhly zřůdné končetiny. Až nahoru dopadly s dřevěným zvukem lámající se tyče na kolečkách. Jedno kolo se se zvoněním dokutálelo k plošinovému vozu, zatočilo se a znehybnělo u Žeňových nohou. Žeňa pohlédl na Rudaka. Ten stál nahoře s rukama v bok. Vousy se mu pohybovaly.

"Tak vidíte, hoši," řekl, "tohleto vám dávám k dispozici. Teď se určitě dozvíme, jak, kam a proč tak uhánějí."

Vítězové se vrhli na poraženou armádu.

"Copak skutečně veliký SRI postavil tohle všechno, aby prostudoval chování Buridanova berana?" užasle se zeptal Žeňa.

"A proč ne?" řekl Rudak. "Dokonce klidně. Třeba i jistě." A mrkl na něho vychytrale. "Nakonec je samozřejmě jasné, že tu není něco v pořádku."

Dva urostlí konstruktéři kolem nich vlekli za zadní nohu malého kovového brouka. Právě proti plošině se jim noha utrhla a konstruktéři se svalili do trávy.

"Zmetky," zabručel Rudak.

"Vždyť jsem říkal, že moc nedrží," řekl Žeňa.

Veselý hluk prot'al ostrý stařecký hlas: "Co se to tu děje?"

Okamžitě nastalo ticho.

"No nazdar," zašeptal Rudak a slezl dolů.

Žeňovi připadlo, že se Rudak najednou zmenšil.

K plošině se s pokulháváním blížil starý šedivý černoch v bílém plášti. Žeňa ho poznal - byl to profesor Lomba.

"Kdepak mám svého Paula?" vyptával se nic dobrého nevěstícím hlasem: "Tak, děti, kdo mi poví, kde je můj zástupce?"

Rudak mlčel. Lomba šel přímo k němu. Paul začal couvat, a když narazil zády na plošinu, zastavil se.

"Tak copak se to tu děje, synáčku?" zeptal se Lomba a přistupoval těsně k němu.

Rudak smutně odpověděl: "Převzali jsme řízení od SRI... sehnali jsme všechny zmetky na jednu hromadu..."

"Tak zmetky?" úlisně řekl Lomba. "To je důležitý problém! Kdepak se tu vzala sedmá noha? Moc důležitý problém, děti moje!"

Znenadání chytil Rudaka za vousy a táhl ho doprostřed planiny rozestoupivším se davem.

"Jen se na něho podívejte, děti!" volal slavnostně. "My žasneme!"

Lámeme si hlavy! Jsme okouzleni! Představujeme si, že nás SRI přelstil!"

S každou tou větou zatahal Rudaka za vousy, jako kdyby tahal za zvon. Rudakova hlava se pokorně kymácela.

"A co se stalo, učiteli?" nesměle se zeptalo jedno děvče.

"Co se stalo, holčičko?" Lomba konečně Rudaka pustil. "Starý Lomba jede do Střediska. Vytrhuje nejlepší odborníky z práce. A co se dozví? Hanba! Co se dozví, ty zrzavý lotře?" Znovu chytil Rudaka za vousy a Žeňa rychle zacvakal přístrojem. "Starému Lombovi se vysmívají! Starý Lomba se stal středem výsměchu všech kybernetiků!"

O starém Lombovi se už vyprávějí anekdoty." Pustil vousy a zabušil kostnatou pěstí do širokých Rudakových prsou.

"Tak co, ty hlavo! Kolik nohou má obyčejná australská merinová ovce? Nebo jsi to snad zapomněl?"

Žeňa si najednou všiml, že několik mladých lidí začalo při těch slovech couvat s jasným úmyslem ztratit se v davu.

"Programátory nikam nepouštět," přikázal Lomba, aniž se otočil.

V davu to zahučelo a mladíci byli vystrčeni doprostřed kruhu.

"Co dělají tihle intelektuální piráti?" zeptal se Lomba a prudce se k nim obrátil. "Uvádějí v programu, že má beran sedm nohou..."

V davu to zašumělo.

"Podle nich nemá beran malý mozek..."

Lidé v davu se začali smát, Žeňovi připadlo, že je to smích souhlasný.

"Ubohý, skvělý dobrák SRI!" Lomba sepal ruce k obloze. "Hromadí hloupost na hloupost! Copak mohl předpokládat, že ten zrzavý chuligán, který ho má na starosti, mu uloží úkol s trojúhelníkem o pěti úhlech?"

Rudak provinile zadrmolil: "Už to víckrát neudělám. Čestné slovo, že už to neudělám."

Žeňa přespál u Rudaka. Měl ustláno v pracovně, Rudak si pečlivě pročesal vousy a šel zpátky k akátům. Otevřeným oknem sem nahlížel veliký oranžový měsíc pomalovaný šedivými čtverci Dkosmodromů.

Žeňa se na něj díval a vesele se chechtal, když si v paměti probíral předcházející události.

Měl velice rád dny, které neuplynuly zbytečně, protože se mu podařilo seznámit s novými, dobrými, veselými nebo jednoduše příjemnými lidmi. S takovými, jako byl uvážlivý Parnkala nebo skvělý Rudak nebo bouřící Lomba...

„O tom určitě napíšu," pomyslel si. „Určitě! O tom, jak veselí, chytrí mladí lidé vložili o své vůli nesmyslný program do neobyčejně složitého a moudrého stroje, aby si ověřili, jak si ten stroj povede. A jak si stroj vedl, když se pečlivě ze všech sil snažil vytvořit neodporující si model berana se sedmi nohama a bez malého mozku a jak šla černou vyhrátou savanou armáda těchto zřůdných modelů, jak se šla vzdát intelektuálnímu pirátovi se zrzavými vousy a jak toho piráta tahali za vousy - určitě to nebylo poprvé ani naposledy... Protože jeho přespříliš zajímavé úlohy o trojúhelnících s pěti úhly a o čtyřhranných koulech... které dokáží zranit důstojnost dobromyslného stroje... To může dopadnout docela dobře - povídka o intelektuálním chuligánství..."

Žeňa usnul a probudil se za svítání. V jídelně slabě cinkalo nádobí a probíhaly polohlasné úvahy: "...Teď půjde všechno jako po másle. Tatík Lomba se uklidnil a získal zájem!"

"Aby ne, takový materiálek o teorii strojových chyb!"

"Kluci, ale SRI se předvedl stejně jako dost primitivní. Čekal jsem od něho víc nápaditosti."

Někdo se najednou rozchechtal a řekl: "Sedminohý beran bez sebemenšího prvku pro orgán udržující rovnováhu. Chudák SRI!"

"Tiše, vzbudíš toho redaktora!"

Po dlouhé přestávce, když už Žeňa začal podřimovat, jednou řekl někdo lítostivě: "Škoda, že už je tohle všechno za námi. Bylo to docela zajímavé."

Sedminohý beran! Je mi líto, že ta tvá záhada už neexistuje!"

SVÍČKY PŘED PULTEM

O půlnoci začalo pršet. Silnice byla kluzká, Zvancev zpomalil.

Byla černočerná tma, zář městských světel se ukryla za temnými pahorky a Zvancevovi připadalo, že auto jede pouští. Na drsném mokřém betonu před ním poskakovalo bílé světlo reflektorů. Žádná vozidla nepotkávali, naposledy Zvancev viděl auto krátce před tím, než zabočil na silnici k Institutu. Asi kilometr za zatáčkou byla vesnička, bylo mu divné, že nehledě na pozdní dobu se téměř ve všech oknech svítilo a na verandě velké kavárny u silnice postávalo plno lidí. Připadalo mu, že mlčí a že na něco čekají.

Akiko se ohlédla.

"Dívají se za námi," řekla.

Zvancev neodpověděl.

"Určitě si myslí, že jsme lékaři," řekla.

"Určitě," řekl Zvancev.

Bylo to poslední osvětlené místo, které viděli. Za zatáčkou začala mokrá tma.

"Tady někde by měla být továrna," řekl Zvancev. "Nevšimla sis?"

"Ne."

"Ty si nikdy ničeho nevšimneš."

"Vy sedíte za volantem. Pust'te mě tam a uvidím všechno."

"To raději ne," řekl Zvancev.

Prudce zabrzdil, až auto dostalo smyk a svezlo se stranou po pištícím betonu. Reflektory osvětlily sloup s ukazatelem. Signální světla tu nebyla, nápis na ukazateli byl vybledlý: Novosibirský Institut pro biologické kódování - 21 km. Pod ukazatelem byla šikmo přibitá deska z překližky s kostrbatým nápisem: Pozor! Zapojit všechny neutralizátory! Zpomalit! Před vámi je hlídka! Totéž tam stálo ve francouzštině a angličtině. Z velikých písmen stékala v drobných praménkách barva.

"No prosím," zabručel Zvancev, sklonil se pod volant a zapojil neutralizátory.

"Jaká hlídka?" zeptala se Akiko.

"To nevím," řekl Zvancev, "je ale vidět, že jsi měla zůstat ve městě."

"Ne," řekla Akiko.

Když se auto rozjelo, opatrně se zeptala: "Co myslíte, pustí nás dál?"

"Myslím si, že tebe nepustí."

"Pak tedy počkám," řekla klidně Akiko.

Auto pomalu a tiše ujíždělo po silnici. Zvancev se díval před sebe a řekl: "Já bych byl ale přesto rád, kdyby tě pustili."

"Já taky," řekla Akiko. "Moc bych se s ním chtěla rozloučit..."

Zvancev mlčky sledoval cestu.

"V poslední době jsme se vídali jen málo," pokračovala Akiko.

"Mám ho moc ráda. Jiného takového člověka neznám. Ani otce jsem neměla tak ráda jako mám ráda jeho. Dokonce jsem plakala..."

„Ano, plakala," pomyslel si Zvancev. „Oceán byl tmavomodrý, obloha blankytná, on měl tvář opuchlou, když jsme ho s Kondratěvem opatrně vedli ke konvertoplánu. Pod nohama nám skřípal rozpálený korálový písek, šlo se mu ztěžka, každou chvíli nám zůstal viset na rukách, ale ani za nic nechtěl, abychom ho nesli a provinile brumlal: Gokuro-sama, gokuro-sama... Měl zavřené oči. Za námi i vedle nás šli mlčky oceánologové, Akiko šla vedle Sergeje, v obou rukou nesla jako podnos po celém Oceánu známý otřepaný bílý klobouk a hořce plakala. To byl první, nejstrašnější záchvat nemoci před šesti lety na bezejmenném ostrůvku 15 mil západně od Atolu Oktopus..." „...Znám ho už dvacet let. Od dětství. Moc bych se s ním chtěla rozloučit."

Z mokré tmy se vynořila mřížová brána zařízení pro mikropočasí.

Na synoptické stanici se nesvítilo. „Zařízení nefunguje," pomyslel si Zvancev. „Proto to svinské počasí." Koutkem oka pohlédl na Akiko.

Seděla na sedadle s nohama pod bradou a dívala se upřeně před sebe.

Na její tváři se odrážely záblesky ciferníků z palubní desky.

"Co se to tu děje?" řekl Zvancev. "Nějaká mrtvá zóna."

"To nevím," řekla Akiko. Pohnula se, aby se usadila pohodlněji, narazila kolenem Zvancevovi do boku a najednou znehybněla, dívala se na něho v tom soumraku svítícíma očima.

"Co je?" zeptal se.

"Třeba už..."

"Nesmysl," řekl Zvancev.

"Všichni odešli k Institutu..."

"Nesmysl," rozhodně řekl Zvancev, "nesmysl."

Daleko před nimi se rozsvítilo mihotavé červené světélko. Blikalo jako hvězda na neklidném nebi. Zvancev pro jistotu ještě více zpomalil.

Jeli velice pomalu a bylo slyšet šumění deště. Ve světle reflektorů se objevily rovnou uprostřed silnice tři postavy v lesknoucích se modrých pláštích. Přes cestu ležela silná kláda. Ten vpravo držel nad hlavou velkou čadící pochodeň. Pomalu jí mával ze strany na stranu.

Zvancev zajel autem blíž a zastavil. 'Tak to je ta hlídka,' pomyslel si.

Člověk s pochodní volal něco nesrozumitelného do šumění deště, všichni tři rychle přistoupili k autu, v ohromných mokrých pláštích se pohybovali neobratně. Ten s pochodní znovu něco volal a zlostně přitom křivil ústa. Zvancev vypnul dálková světla a otevřel dvířka.

"Motor!" vykřikl člověk s pochodní. Přistoupil až k autu. "Vypněte už ten motor!"

Zvancev poslechl a vystoupil na silnici do drobného hustého deště.

"Jsem oceánolog Zvancev," řekl. "Jedu k akademikovi Okadovi."

"Vypněte v autě světla!" řekl člověk s pochodní. "Ale rychle, prosím vás!"

Zvancev se otočil, ale světlo v autě už nesvítilo.

"Kdo to s vámi jede?" zeptal se člověk s pochodní.

"Oceánoložka Kondratěvová," odpověděl vztekle Zvancev. "Moje spolupracovnice."

Ti tři v pláštích mlčeli.

"Můžeme jet dál?"

"Jsem operátor Michajlov," řekl člověk s pochodní. "Poslali mě vám naproti. Mám vyřídit, že k akademikovi Okadovi se nesmí."

"O tom si promluví až s profesorem Kašparem," řekl Zvancev.

"Doprovodte mě k němu."

"Profesor Kasparo je velice zaneprázdněn. Neradi bychom, abyste ho rušil."

'Kdo to je - my?' chtěl se zeptat Zvancev, ale ovládl se, protože Michajlov měl lhostejný monotónní hlas na smrt unaveného člověka.

"Musím předat akademikovi nesmírně důležitou zprávu," řekl Zvancev. "Doprovodte mě ke Kašparovi."

Tři muži mlčeli, zarudlé světlo se jim odráželo ve tvářích.

"No tak?" řekl netrpělivě Zvancev.

Najednou si všiml, že Michajlov spí. Ruka s pochodní mu pomalu klesala stále níže. Oči měl zavřené.

"Toljo," řekl tiše jeden z jeho přátel a strčil mu do ramene.

Michajlov se vzpamatoval, trhl pochodní a upřel opuchlé oči na Zvanceva.

"Co je?" řekl chrtivě. "Aha, vy chcete k akademikovi... K akademikovi Okadovi nikdo nesmí. Na celé území Institutu se nesmí."

Odjedte, prosím."

"Musím vyřídit akademikovi Okadovi důležitou zprávu," trpělivě opakoval Zvancev. "Jsem oceánolog Zvancev a v autě je oceánoložka Kondratěvová. Vezeme důležitou zprávu."

"Jsem operátor Michajlov," řekl ten s pochodní. "K Okadovi se teď nesmí. Zemře během příštích šesti hodin a my bychom to nemuseli stihnout." Sotva pohyboval rty. "Profesor Kasparo je nesmírně zaneprázdněn a žádal, aby nebyl vyrušován. Odjedte, prosím..."

Najednou se obrátil ke svým přátelům.

"Hoši," řekl zoufale, "dejte mi ještě dvě tabletky."

Zvancev stál na dešti a přemýšlel, co by ještě mohl říci tomuto člověku, který usíná za chůze. Michajlov stál stranou s hlavou zvrácenou k nebi a něco polykal. Potom řekl: "Díky, hoši, nemůžu ani stát. Pořád vám tu prší, máte tu zimu, jeden za druhým tu padáme únavou, vstaneme a zase upadneme..."

Pořád ještě mluvil trochu z cesty.

"Nic se neděje, je to poslední noc..."

"Devátá," řekl Michajlov.

"Desátá."

"Skutečně desátá? Mám hlavu jako z olova." Michajlov se obrátil na Zvanceva. "Nezlobte se, soudruhu..."

"Oceánolog Zvancev," řekl Zvancev potřetí. "Soudruhu Michajlove, musíte nás tam pustit. Právě jsme přiletěli z Filipín. Vezeme akademikovi informaci, nesmírně důležitou informaci. Čekal na ni celý svůj život. Pochopte mě, znám ho třicet let. Musím vědět lépe než vy, jestli bez toho může umřít, nebo ne. Je to nesmírně důležitá informace."

Akiko vystoupila z auta a postavila se vedle Zvanceva. Operátor mlčel a zimomřivě se křivil v plášti.

"Tak dobře," řekl konečně. "Jenomže je vás moc." Ano, skutečně řekl, je vás moc. "Ať jde jenom jeden."

"Dobře," řekl Zvancev.

"Jenom si ale myslím, že to nemá smysl," řekl Michajlov. "Kasparo vás k akademikovi nepustí. Akademik je v izolaci. Můžete zničit celý pokus, jestliže porušíte izolaci, a pak..."

"Budu mluvit s Kašparem sám," přerušil ho Zvancev. "Doprovodte mě."

"Dobře," řekl operátor. "Jdeme."

Zvancev se ohlédl na Akiko. Měla na tváři spoustu velkých i malých kapek. Řekla: "Jděte, Nikolaji Jevgenjeviči."

Pak se obrátila k lidem v pláštích: "Půjčte mu někdo plášť a vlezte si do auta. Můžeme je postavit napříč silnice."

Zvancev dostal plášť. Akiko se chtěla vrátit do auta a popojet s ním, ale Michajlov řekl, že se motor nesmí spouštět.

Stál a svítil svou čadící pochodní tak dlouho, dokud auto neodtlačili napříč cesty. Pak se celá hlídka usadila uvnitř. Zvancev nahlédl do auta. Akiko seděla schoulená na předním sedadle. Michajlovovi přátelé spali s hlavami opřenými jeden o druhého.

"Vyřídte mu..." řekla Akiko.

"Ano, určitě."

"Povězte mu, že počkáme."

"Řeknu mu to," řekl Zvancev.

"Tak jděte."

"Sajonara, Aki-t'an."

"Běžte..."

Zvancev opatrně zabouchl dveře a přistoupil k operátorovi: "Jdeme."

"Jdeme," ozval se operátor docela novým, zcela čerstvým hlasem.

"Pojďme rychle, musíme urazit sedm kilometrů."

Šli a ze široka vykračovali po mokřím drsném betonu.

"Co se tam u vás děje?" zeptal se operátor.

"Kde u nás?"

"No přece u vás... Ve velkém světě. Půl měsíce už nic nevíme. Co Rada? Co je s projektem Velká šachta?"

"Spousta dobrovolníků," řekl Zvancev. "Není dost anihilátorů."

Nestačí ani ochlazovače. Rada je schopna převést na projekt třicet procent energie. Z Venuše byli odvoláni všichni odborníci."

"To je správné," řekl operátor. "Na Venuši nemají co dělat. Koho určili za vedoucího projektu?"

"Nemám ponětí," rozzlobeně řekl Zvancev.

"Snad ne Stirera?"

"Nevím."

Odmlčeli se.

"To je hnus, co?" řekl operátor.

"A co?"

"Ty pochodně, no není to odporné? Takové svinstvo. Cítíte, jak to páchne?"

Zvancev si přičichl a poodstoupil o dva kroky.

"Máte pravdu," řekl. Pochodeň páchla naftou. "A proč to všechno je?" zeptal se.

"To je Kašparův příkaz. Žádné elektrické přístroje, žádná světla."

Snažíme se neutralizovat všechny nekontrolované poruchy na minimum...

Poslyšte, kouříte?"

"Ano."

Operátor se zastavil.

"Dejte mi zapalovač," řekl. "A taky váš radiofon. Máte?"

"Samozřejmě."

"To všechno mi odevzdejte." Michajlov si vzal zapalovač a radiofon, vyňal z nich akumulátory a vyhodil je do příkopu.

"Nezlobte se, ale je to nutné. Tady v okruhu dvaceti kilometrů nepracuje ani jediný elektrický zdroj."

"Tak takhle to je," řekl Zvancev.

"Ano, děláme si tu teď voskové svíčky. V okolí Novosibirska jsme doslova vyloupili všechny úly. Už jste o tom slyšel?"

"Neslyšel."

Znovu rychle vykročili za nepřetržitého deště. "Svíčky jsou také pěkné svinstvo, je to ale lepší než pochodeň. Nebo třeba louč. Slyšel jste už takový výraz - louč?"

"To jsem neslyšel," řekl Zvancev. "Znám takovou písničku: 'Přestaň svítit, moje louči'. Já jsem si pořád myslel, že louč je nějaký generátor. Taky už je mi jasné, kde se tu bere ten déšť. Nebo spíš chápu, proč je vypojeno zařízení na regulaci mikropočasí."

"To ne," řekl operátor, "zařízení na regulaci mikropočasí - to je samozřejmé, ale déšť nám sem nahánějí od Větrné hůrky. Je tam kontinentální zařízení."

"A proč?" zeptal se Zvancev.

"Chráníme se tím před přímými slunečními paprsky."

"A co výboje v oblacích?"

"Mraky k nám připlouvají už prázdné. Vybíjejí je cestou. V podstatě se nám podařil pokus mnohem větších rozměrů, než jsme původně zamýšleli. Shromáždili se u nás všichni odborníci na biologické kódování. Z celého světa. Na pět set lidí. Stejně to ale nestačí."

Celý severní Ural na nás pracuje."

"A zatím to probíhá všechno dobře?" zeptal se Zvancev.

Operátor mlčel.

"Posloucháte mě?" zeptal se Zvancev.

"Nemohu vám odpovědět," řekl Michajlov neochotně. "Doufáme, že všechno probíhá tak, jak si přejeme. Princip je prověřen, je to ale první pokus s člověkem. Sto dvacet trilionů megabitů informací, stačí chyba v jediném bitu, a spousta toho může být pokazena."

Michajlov se odmlčel, dlouhou dobu šli bez jediného slova. Zvancev si hned nevšiml, že jdou přes vesnici. Nebylo tu

živáčka. Jen slabě prosvítaly matné zdi domků, v oknech byla tma. Za řídkými pletenými ploty v mokřích křovích se místy černala rozevřená vrata garáží.

Operátor zapomněl na Zvanceva. „Ještě šest hodin, a všechno to skončí," myslel si. „Vrátím se domů a svalím se do postele. Velký pokus skončí. Veliký Okada zemře a stane se nesmrtelným. To je skvělé. Dokud ale neuplyne nějaký čas, nikdo nedokáže říci, jestli se pokus podařil. Ani sám Kasparo. Velký Kasparo, Velký Okada, Velký pokus! Velké kódování." Michajlov zatřásl hlavou, známá tíha mu znovu tlačila na oči a zastírala mozek. „Ne, musí přemýšlet. Valerio Kasparo řekl, že přemýšlet se musí už teď. Všichni musí myslit, dokonce i operátoři, i když toho víme příliš málo.

Kasparo řekl, že přemýšlet musejí všichni. Valerio Kasparo, v hovorovém jazyce Valerij Konstantinovič. Legrační je, když pracuje, pracuje a najednou řekne: „Tak dost. Chvilku si sednem a zavřeme oči!" Tuhle větu někde vyčetl. Když se ho v té chvíli někdo na něco zeptá, řekne: „Mladíku, copak nevidíte? Nechtě mě sedět a koukat se zavřenýma očima..." Zase myslím na něco jiného. A tak tedy na prvním místě si zadáme úlohu. Ta je dána: komplex fyziologických neuronových stavů (jednoduše řečeno - živý mozek) se pevně kóduje podle třetí soustavy Kasparo-Karpov do krystalické kvazibiohmoty. Při potřebné izolaci se pevný kód v krystalické kvazibiohmotě uchovává při běžné hladině šumů poměrně dlouho, doba relaxace kódu tvoří orientačně dvanáct tisíc let. To je dost dlouhá doba. Je nutno objevit: způsob převodu kódu biohmoty do živého mozku, pak na soustavu fyziologicky funkčních neuronů v nulovém stavu. K tomu je ovšem zapotřebí lidský mozek v nulovém stavu, ale pro takové úlohy se lidé vždycky našli a najdou, třeba takoví, jako já ... Ale co, něco takového stejně nedovolí. O živém mozku Kasparo nechce ani slyšet. Divný člověk! Ted' tedy sed' a čekej, až Leningradané vynaleznou umělý.

Tak... Jednoduše řečeno - zakódovali jsme Okadův mozek do krystalické biohmoty. Máme šifru Okadova mozku, šifru jeho myšlenek, šifru jeho "ego". Ted' je třeba najít způsob, jak přenést tuto šifru do jiného mozku. Třeba umělého. Pak se Okada znovu narodí. Zašifrované Okadovo "ego". Okada znovu začne jednat, znovu se stane opravdovým "ego". Je jenom otázka - jak to udělat? Jak? Bylo by dobré přijít na to teď a udělat starci radost. Kasparo o tom přemýšlí čtvrt století. Přiběhnout tak k němu a jako Archimedes zvolat - heuréka!

Michajlov klopýtl a málem mu vypadla louč z ruky.

"Co se to s vámi děje?" řekl Zvancev. "Zase už spíte?"

Michajlov na něho pohlédl. Zvancev vykračoval se zvednutou kapucí, ruce měl schované pod pláštěm. Jeho tvář v červeném mihotavém světle vypadala nesmírně protáhlá a velice přísná.

"Nespím," řekl Michajlov. "Přemýšlím, ale nespím."

Vpředu se v dálce začalo rýsovat něco velikého. Šli rychle a brzy dohnali nákladní auto, které se ploužilo po silnici.

Zvancev hned nepochopil, že auto jede s vypnutým motorem a že ho táhnou dva velcí mokří velbloudi.

"Saňko, slyšíš mě?" zavolal operátor.

Klapla dvířka kabiny, vysunula se ven hlava, zablýskly se oči a hlava znovu zmizela.

"Co chceš?" zeptal se někdo z kabiny.

"Dej mi čokoládu," řekl Michajlov.

"Vezmi si, nemám chuť lézt ven. Je tam mokro."

"To si tedy vezmu," řekl bodře Michajlov a zmizel někde i s loučí.

Najednou zase byla úplná tma. Zvancev kráčel vedle nákladního auta a přizpůsobil se rychlosti velbloudů, kteří sotva pletli nohama.

"To nemohou jít rychleji?" zavrčel.

"Jsou to potvory, nechce se jim," řekl někdo v kabině. "Pokoušel jsem se domluvit jim holi, ale sotva se plouží." Hlas se odmlčel a dodal: "čtyři kilometry za hodinu. A k tomu mi ještě poplivali kabát."

Řidič ztěžka vydechl a najednou se rozkřičel: "Vy prevítí loudaví, tak sebou hněte, sakra!"

Velbloudi lhostejně zafuněli.

"Měli byste jít kousek stranou," poradil jim řidič. "Ale počkejte, teď to vypadá, že nic neprovedou."

Najednou bylo znovu cítit naftu, vedle Zvanceva se objevil Michajlov.

Jeho louč čadila a praskala.

"Tak jdeme," řekl, "je to už kousek."

Snadno předhonili spřežení a brzy se po stranách silnice začaly objevovat nízké tmavé stavby. Když se Zvancev zadíval pozorněji, spatřil ve tmě obrovskou budovu. V některých oknech slabě blikala nažloutlá světélka.

"Podívejte se," řekl septem Michajlov. "To podél cesty jsou bloky."

"Ano?" řekl septem Zvancev.

"Je v nich kvaziobiohmota. Tady bude uložen."

"Kdo?"

"Mozek," zašeptal Michajlov. "Jeho mozek."

Najednou zabočili a přišli přímo k podjezdu ústavní budovy. Michajlov odstrčil těžká vrata.

"Pojďte dál," řekl. "Jenom ale nedělejte hluk."

Ve vestibulu byla tma, zima a něco tu zvláštním způsobem vonělo.

Na velkém stole uprostřed blikalo několik tlustých uplakaných svící, stály tu talířky a velká nádoba na polévku. Talíře byly špinavé.

V košíku ležely oschlé kousky chleba. Ve světle svíček bylo špatně vidět. Zvancev udělal několik kroků, zachytil pláštěm za židli a poválil ji.

"No!" zvolal někdo zezadu. "Toljo, jsi to ty?"

"Jsem," řekl Michajlov.

Zvancev se ohlédl. V koutě vestibulu panovalo načervenalé příšeří, a když sem vstoupil Michajlov s loučí, Zvancev si

všiml děvčete s bledou tváří. Leželo na pohovce zahalené do něčeho černého.

"Máš něco dobrého?" zeptalo se děvče.

"Saňka něco veze," odpověděl Michajlov. "Chceš čokoládu?"

"Chci."

Michajlov se hrabal po kapsách a mával loučí.

"Běž vystřídat Zinu," řeklo děvče. "Ať si jde lehnout. Od dvanácti teď spí chlapci. Prší tam?"

"Prší."

"To je dobře. Už toho moc nezbývá."

"Tady máš tu čokoládu," řekl Michajlov. "A já jdu. Tenhle soudruh jde za akademikem..."

"Za kým?"

"Za akademikem."

Děvče si tiše hvízdlo.

Zvancev přešel přes vestibul a netrpělivě se ohlédl. Michajlov šel hned za ním, děvče sedělo na pohovce a rozbalovalo čokoládu. Za svitu svíček bylo možno rozpoznat jenom drobnou bledou tvář a podivný stříbřitý plášť s kapuci.

Michajlov shodil svůj kabát a Zvancev si všiml, že i on byl v dlouhém stříbřitém plášti. Vypadal ve svitu louče až neskutečně.

"Soudruhu Zvanceve," řekl, "počkejte tu chvíli. Hned vám přinesu plášť. Zatím si ale nesvlékejte kabát."

"Dobře," řekl Zvancev a usedl na židli.

...V Kasparově pracovně byla tma a zima. Šum deště uspával. Michajlov odešel a řekl, že zavolá Kaspara. Louč si odnesl a svíčky v pracovně nebyly. Zvancev nejprve seděl v křesle pro návštěvy u velikého prázdného stolu. Pak vstal, přistoupil k oknu a zadíval se do noci, opřel se přitom čelem o studené sklo. Kasparo stále nepřicházel.

„Bez Okady to bude těžké," uvažoval Zvancev. „Mohl žít ještě tak dvacet let, ale měli si ho víc chránit. Už před dlouhou dobou mu měli zakázat hloubkové pátrání v moři. Když má člověk za sebou stovku a z toho šedesát let prožije v hloubce přes tisíc metrů... Takhle se nejlépe přijde k modré mrtvici, čert aby to vzal...!" Odstoupil od okna, zamířil ke dveřím a nahlédl do chodby. V dlouhé chodbě svítily podél zdi daleko od sebe rozestavené svíčky. Odněkud sem doléhal hlas a neustále opakoval v rytmu metronomu jedno a totéž. Zvancev se zaposlouchal, ale neporozuměl ani slovu. Potom se z načervenalého soumraku na konci chodby vynořily dvě dlouhé bílé postavy a prošly kolem tiše, jako kdyby pluly vzduchem. Zvancev uviděl vyhublé tmavé tváře ve stínu stříbřitých kapucí.

"Budeš něco jíst?" řekl jeden.

"Ne. Budu spát."

"Já si něco sním..."

"Ne, spát, nejdřív spát."

Mluvili polohlasně, ale chodba nesla hlasy daleko.

"Gina málem zničila svůj sektor. Kasparo ji v poslední chvíli zarazil."

"Strašná ženská! Který sektor?"

"Dvanáct tisíc šest set tři. Orientačně to jsou sluchové asociace."

"No nazdar...!"

"Kasparo ji poslal, aby šla spát. Sedí teď na šestnáctce a brečí."

Dva v bílém zmizeli. Bylo slyšet, jak spolu rozmlouvají ještě cestou po schodišti. Zvancev zavřel dveře a vrátil se do křesla.

Tak tedy nějaká Gina málem zničila sektor sluchových asociací.

Co by se stalo, kdyby ji Kasparo včas nezadržel. Zvancev sevřel pěsti a zavřel oči. Nevěděl téměř nic o Velkém pokusu. Věděl jenom, že Velký pokus je něco tak složitého, s čím se věda ještě nesetkala. Zakódovat rozdělení impulsů v každé z miliard mozkových buněk, zakódovat spojení mezi impulsy, spojení mezi spojeními... Sebelepší chyba znamená nenapravitelné následky ... Děvče málem zničilo celý sektor... Zvancev si zapamatoval, že to byl sektor číslo dvanáct tisíc šest set tři, a bylo mu z toho hrozně. I když dokonce pravděpodobnost chyby nebo pokažení byla při přenášení kódu velmi malá...

Dvanáct tisíc sektorů, triliony informačních jednotek. Kasparo stále nepřicházel.

Zvancev znovu vyšel do chodby. Šel od svíčky ke svíčke směrem, odkud se ozýval jednotvárný hlas. Potom uviděl dokořán otevřené dveře a hlas najednou nabyl na síle. Za dveřmi byl obrovský sál se stovkami mihotavých světélek. Panely s ukazateli se táhly podél zdi.

Před nimi sedělo několik set lidí. Všichni byli v bílém. V sále byl těžký a horký vzduch, čpěl tu rozpálený vosk. Zvancev si uvědomil, že větrání a klimatizace jsou odpojeny. Vstoupil do sálu a rozhlížel se. Hledal Kašpara, ale jestli tu vůbec byl, pak ho stejně nemohl poznat mezi stovkami lidí ve stejných stříbřitých pláštích s kapucemi staženými hluboko do očí.

"Sektor 18 722 naplněn," řekl hlas.

"Sektor 18 723 naplněn."

V jednom z křesel seděl proti Zvancevovi spící muž.

V sále bylo nepředstavitelné ticho, bylo slyšet jenom ten hlas a šum četných pohybů. Uprostřed sálu Zvancev uviděl stůl a několik křesel. Přistoupil tam.

"Sektor 18 724 naplněn."

Zvancev pohlédl na hodinky. Byly přesně tři hodiny. Do sálu vstoupil člověk v bílém a zmizel někde v šeru, kde bylo vidět jen mihotavá světélka.

"Sektor 18 725 naplněn..."

Ke stolu přistoupil člověk se svíčkou, postavil ji do voskové kaluže a usedl. Položil na stůl svazek papírů, obrátil stránku a hned usnul.

Zvancev viděl, jak mu hlava klesala stále níž, až narazila na papíry.

"Sektor 18 726 naplněn..."

Zvancev znovu pohlédl na hodinky. Mezi naplněním dvou sektorů uplynulo něco přes dvě minuty. Už deset dní a noci probíhá Velké kódování, bylo naplněno necelých dvacet tisíc sektorů...

"Sektor 18 727 naplněn..."

A tak to šlo deset dní a noci. Něčí pevná ruka dopadla na Zvancevovo rameno.

"Proč nespíte?"

Zvancev zvedl hlavu a uviděl unavenou tvář pod kapuci. Poznal ji.

"Spát. Okamžitě..."

"Profesor Kasparo..." řekl a vstal.

"Spát, spát..." Kasparo se mu díval do očí. "Jestli nemusíte spát, někoho vyměňte."

Rychle odešel stranou, zastavil se a znovu ho začal upřeně pozorovat.

"To nechápu," řekl. "Ale přesto - spát!"

Otočil se k němu zády a rychle vykročil podél řady lidí sedících před pultu. Zvancev uslyšel jeho vzdalující se úsečný hlas: "Půl dílku... buďte pozornější, Leonide, půldruhého dílku... dobře..."

výborně... také dobře... jeden dílek, Johnsonsone, dávejte víc pozor...

dobře..."

Zvancev vstal a šel za ním, snažil se neztratit ho z dohledu.

Kasparo najednou zvolal: "Přátelé! Pokračujeme výtečně! Buďte pozornější! Všechno probíhá dobře...! Jenom dávejte pozor na stabilizátory a všechno bude v pořádku."

Zvancev narazil na dlouhý stůl, u kterého spalo několik lidí, nikdo však na něho nepohlédl, nikdo ze spících nezvedl hlavu. Kasparo zmizel. Zvancev potom šel poslepu podél žluté šňůry světel před pultu.

"Sektor 18 790 naplněn," řekl nový hlas plný síly.

Zvancevovi bylo jasné, že zabloudil a že neví, kde je východ ani kam se poděl Kasparo. Usedl na židli, kterou objevil, opřel se lokty o kolena, bradu položil do dlaní a upřeně hleděl na mihotavou svíčku před sebou. Pomalu po ní stékal vosk.

"Sektor 18 798 ... 799 ... 800 naplněn... naplněn."

Někdo táhle a hrůzostrašně vykřikl. Zvancev vyskočil. Viděl, že se nikdo neohlédl, ale přesto všichni znehybněli, všichni byli napjati jako struny. Asi o dvacet kroků dále stál u jednoho operátorského křesla vysoký člověk a křičel, držel se přitom za hlavu: "Zpátky! Zpátky! Aááá!"

Odněkud se rychlými kroky objevil Kasparo, vrhl se k pultu. V sále bylo ticho, jenom vosk syčel.

"Promiňte mi to," řekl vysoký člověk. "Promiňte mi to ... promiňte..."

opakoval.

Kasparo se napřimil a zvolal: "Poslouchejte mě! Sektory 18 796 až 800 přepsat! Znovu!"

Zvancev uviděl, jak stovky lidí v bílém současně zvedly pravé ruce a něco dělaly na pultech. Světla svíček se zachvěla.

"Promiňte mi to, promiňte mi to," opakoval ten člověk.

Kasparo ho mírně šťouchl do zad.

"Henry, spát," řekl. "Spát, a rychle. Uklidněte se, nic strašného se nestalo..."

Člověk šel podél pultů a stále opakoval stejná slova. 'Promiňte, promiňte...' Nikdo se neotočil. Na jeho místo si sedl už někdo jiný.

"Sektor 18 796 naplněn," řekl hlas plný síly.

Kasparo zůstal chvíli stát, pak pomalu prošel kolem Zvanceva.

Zvancev mu vykročil naproti a najednou uviděl jeho tvář. Zastavil se a nechal ho projít. Kasparo přistoupil k malému pultu stojícímu opodál, malátně klesl do křesla a zůstal tak chvíli sedět. Pak sebou trhl, celý se naklonil kupředu a tvář přiložil k průhledu velkého periskopu vedoucího do podlahy.

Zvancev stál stranou u dlouhého stolu a nemohl se odtrhnout od unavených nahněbých zad. Stále ještě viděl Kašparovu tvář ve chvějícím se světle svíček. Uvědomil si, že Kasparo už není mladý, nejvýše tak o pět sedm let mladší než Okada. Pomyslel si: 'Kolik let mu přidalo těchto deset dní a noci. To všechno se brzy a rychle ukáže.'

Náhle Kaspara uviděl znovu. Přistoupily k němu dvě postavy.

Jedna z nich měla místo pláště s kapuci matně se lesknoucí kulatou, průhlednou přilbu.

"Nestihneme to," řekl tiše člověk v přilbě.

Mluvil za Kašparovými zády.

"Kolik ještě," zeptal se Kasparo, aniž se ohlédl.

"Klinická smrt přijde za dvě hodiny. Je to s přesností plus minus dvacet minut."

Kasparo se otočil.

"Vypadá to dobře... podívejte se." Zapíchl prst do průhledu periskopu.

Člověk v přilbě zavrtěl hlavou.

"Paralýza nervů," řekl ten druhý potichu. Ohlédl se, přešel vypoulenými očima po Zvancevovi, pak se sklonil ke Kašparovi a něco mu řekl do ucha.

Pak Zvancev toho člověka poznal. Byl to profesor Ivan Krasnov.

"Dobře," řekl Kasparo. "Uděláme to tak."

Poté se ti dva otočili a rychle odešli do tmy.

Zvancev nahmatl židli, usedl a zavřel oči. „To je konec,“ pomyslel si, „nestihnou to a on zemře.“ "Sektor 19 002 naplněn," opakoval hlas. "Sektor 19 003 naplněn... sektor 19 004..."

Zvancev nevěděl nic o kódování nervových spojů a představoval si, že Okada leží na podivném stole pod bílým studeným světlem, tenká jehla mu pomalu přejíždí po závitěch jeho obnaženého mozku a na dlouhou pásku se ukládají signály impulsů. Zvancev velmi dobře věděl, že ve skutečnosti se to děje docela jinak, avšak představivost mu malovala právě takový obraz: třpytící se jehla přejíždí po mozku a na nekonečný pás se v podobě tajuplných znaků zaznamenává paměť, zvyky, asociace, zkušenosti... a odněkud sem přichází smrt, rozrušuje jednu buňku za druhou, jeden spoj za druhým. Je třeba ji předejít.

Zvancev nevěděl skoro nic o kódování nervových spojů. Věděl však, že dosud nejsou známy hranice mozkových úseků ovládajících jednotlivé procesy. Věděl, že Velké kódování je možné jenom za podmínek naprosté izolace a při dokonalém zaznamenávání všech nepravidelných polí. Proto ty svíčky a pochodně, proto velbloudi na silnici, opuštěné vesnice a tmavá okna zařízení pro mikropočasy, proto se nepohybují plynoucí cesty... Zvancev věděl, že dosud nebyl nalezen způsob pro kontrolu kódování, který by nenarušoval kód. Že Kasparo pracuje zcela naslepo a kóduje jako první možná i to, co není třeba kódovat. Věděl, že Velké kódování znamená cestu k nesmrtnosti lidské osobnosti, protože člověk, to nejsou ruce a nohy.

Člověk, to je jeho paměť, zvyklosti, asociace, mozek. MOZEK.

"Sektor 19 216 naplněn..."

Zvancev otevřel oči, vstal, přistoupil ke Kašparovi. Ten seděl a hleděl před sebe.

"Profesore Kasparo," řekl Zvancev, "jsem oceánolog Zvancev."

Musím si promluvit s akademikem Okadou."

Kasparo zvedl hlavu a dlouho se díval na Zvanceva. Měl kalné, napůl zavřené oči.

"Vyloučeno," řekl.

Chvilí se na sebe mlčky dívali.

"Akademik Okada čekal na tuto informaci celý svůj život," řekl Zvancev tiše.

Kasparo mu neodpověděl, uhnul očima a znovu soustředěně hleděl před sebe. Zvancev se ohlédl. Byla tma. Světla svíček. Bílé stříbřité pláště s kapucemi.

"Sektor 19 292 naplněn," řekl hlas.

Kasparo vstal a řekl: "Konec."

A Zvancev uviděl malé červené světélko, blikající na pultě hned vedle periskopu. „Svítil,“ pomyslel si. „To znamená konec.“ "Sektor 19 294 naplněn..."

Ze tmy vyběhla drobná dívka s vlajícím pláštěm. Vrhla se přímo ke Kašparovi, Zvanceva prudce odstrčila.

"Valeriji Konstantinoviči," řekla zoufale, "zbývá už jenom jediný volný sektor..."

"Už ho nebudeme potřebovat," řekl Kasparo. Vstal a obrátil se na Zvanceva. "Kdo jste?" zeptal se unaveně.

"Jsem Zvancev, oceánolog," řekl Zvancev tiše. "Chtěl bych mluvit s akademikem Okadou."

"To nepůjde," promluvil Kasparo. "Akademik Okada zemřel."

Naklonil se přes pult a postupně zapojil čtyři nožové spínače. Pod stropem ohromného sálu se rozzářilo oslepující světlo.

Když Zvancev sestoupil do vestibulu, bylo už docela jasno. Do ohromných oken se vlévalo našedlé mlhavé ráno, on ale cítil, že každou chvíli prorazí slunce a bude jasný den. Ve vestibulu nikdo nebyl.

Na pohovce se povalovala pomačkaná pokrývka. Na stole mezi hrnci a talíři s jídlem dohořívalo několik svíček.

Zvancev se ohlédl na schodiště. Nahoře hučely hlasy. Tam někde byl Michajlov, který slíbil, že Zvanceva doprovodí.

Zvancev přistoupil k pohovce a usedl. Po schodišti sestupovali tři mladí lidé. Jeden z nich přistoupil ke stolu a začal hladově hltnout jídlo rovnou rukama. Zvedal talíře, upustil láhev s limonádou, zvedl ji a začal pít rovnou z ní. Ten druhý spal za chůze, oči měl jen mírně pootevřené. Třetí ho přidržoval za rameno a vzrušeně říkal: "Kasparo to říkal Krasnovovi: Jenom tohle ale řekl. A pak se děda svalil rovnou na pult. Vzali jsme ho a odnesli společně do pracovny, kde spí Serjožka Kruglov. Tak jsme je tam položili vedle sebe."

"Ani se mi tomu nechce věřit," nechápavě řekl ten první mezi přežvykováním. "Skutečně jsme toho stihli udělat tolik?"

"Kolikrát ti to mám sakra opakovat?! Osmadevadesát procent. A nějaké desetitisíciny k tomu, to už jsem si nezapamatoval."

"Skutečně osmadevadesát?"

"Tobě to, člověče, vůbec nezapaluje a nejsi schopen vnímat, co ti povídám."

"Já tě vnímám, ale nevěřím tomu." Ten, co jedl, se najednou posadil, přitáhl k sobě konzervy. "Vážně tomu nechci věřit. Připadalo mi, že to jde úplně špatně..."

"Hoš-š-š-i," zabrumlal ze spaní ospalec, "tak jdem, ne? Už nemůžu..."

Všichni tři začali najednou pobíhat sem tam, až odešli. Po schodišti sestupovali stále noví a noví lidé. Byli ospalí, sotva hýbali nohama.

Vzrušení, s opuchlými očima, s hlasy, které ochraptěly od dlouhého mlčení.

„Pohřbu se to nepodobá,“ pomyslel si Zvancev. Věděl, že Okada zemřel, ale nevěřil tomu. Připadalo mu, že akademik prostě usnul a že jenom nikdo zatím neví, jak ho probudit. To nevadí, přijdou na to.

„Osmadevadesát procent,“ uvažoval. „To není špatné.“ Připadalo mu zvláštní, že necítil smutek nad tou ztrátou. To nebyl smutek. Všechno, co prožíval, se podobalo něčemu na způsob nespokojenosti, přemýšlel o tom, že bude muset asi ještě dlouho čekat, než se Okada vrátí. Jako to bylo dřív, když Okada na dlouhou dobu odjížděl na kontinent.

Michajlov se dotkl jeho ramene. Neměl už na sobě kabát ani plášť.

"Půjdem, oceánologu Zvanceve."

Zvancev vstal a šel za ním ke dveřím. Těžká křídla se rozjela sama od sebe naprosto nehlučně, zlehka.

Slunce ještě nevyšlo, ale bylo už světlo a šedivě modrou oblohou už rychle plula oblaka. Zvancev uviděl ploché bezové stavby a ulice mezi nimi celé zasypané červeným spadáním listů. Lidé vycházeli z ústavu a ve skupinách po dvou třech se rozplývali v ulicích.

Někdo zavolal: "Kolegové z Kostromi odpočívají v budově číslo šest, první a druhé patro."

Po délce ulice se v řídícím řetězci objevily kybernetické uklížeči stroje. Za nimi zůstával suchý pruh šedivého betonu.

"Chcete čokoládu?" zeptal se Michajlov.

Zvancev zavrtěl hlavou. Šli k silnici mezi řadami nízkých nažloutlých budov bez dveří i oken.

Budov bylo mnoho, celá ulice. Byly to bloky s kvazibiohmotou, kde byl uchováván Okadův mozek - dvacet tisíc úseků biohmoty, dvacet nízkých budov s třicetimetrovým průčelím, které však pokračují šesti patry v podzemí.

"Pro začátek to není špatné," řekl Michajlov. "Dál už to takhle nepůjde. Dvacet budov pro jednoho člověka, to je moc.

Kdyby každý z nás dostal tolik místností..." Zasmál se a odhodil obal z čokolády na beton.

„Kdo ví,“ uvažoval Zvancev, „tobě by stačil třeba jediný kufr. A mně možná taky.“ K odhozenému papíru se pomalu kolébal kybernetický metař a cvakal po betonu neohrabanými nohama.

"Haló, Saňko!" vykřikl najednou Michajlov.

Nákladní auto, které je předjelo, se zastavilo a z kabiny se vyklonil známý řidič s lesknoucíma se očima. Nastoupili.

"Kdes nechal ty tvé velbloudy?" zeptal se Michajlov.

"Někde se pasou," řekl řidič. "Už jich mám plné zuby. Ještě když jsem je vypřahal, stačili mě poplavit."

Michajlov už spal s hlavou položenou na Zvancevovo rameno.

Drobný černovlasý řidič rychle uháněl se svým těžkým autem a potichu si propěvoval, a téměř nepohyboval rty. Byla to nějaká zpola zapomenutá písnička. Zvancev nejdříve naslouchal a potom najednou uviděl vrtulníky letící nízko nad cestou. Bylo jich šest. Pak pomyslel na to, že se v této mrtvé zóně znovu rozproudí život. Daly se do pohybu plynoucí cesty. Lidé pospíchali ke svým domovům. Začala pracovat zařízení pro mikropočasí a signální světelné sloupky na silnici. Někdo odtrhával kus překližky s rozklepanými písmeny.

Rozhlas oznamoval, že Velké kódování skončilo a že dopadlo uspokojivě.

Na vrtulnicích zřejmě přiletěla tisková skupina, budou do celého světa vysílat obraz přízemních žlutých budov a rozteklých svíček před vypnutými pulty. Někdo přirozeně bude chtít budit Kašpara, ale nepustí ho k němu, možná že to bude muset dostat na srozuměnou názorněji. A celý svět se brzy dozví, že se člověk velice brzy stane věčným. Nikoli lidstvo, ale člověk, každý jednotlivec, každá osobnost. Dejme tomu, že ze začátku to budou ti nejlepší...

Zvancev pohlédl na řidiče. "Soudruhu," řekl mu s úsměvem, "chcete žít věčně?"

"Chci," odpověděl řidič a také se usmíval. "Ale já budu žít věčně."

"To já chci taky," řekl Zvancev.

PŘÍRODOVĚDA VE SVĚTĚ DUCHŮ

Laborant Kočín po špičkách přistoupil ke dveřím a nahlédl do ložnice. Reader*) spal. Byl to poměrně starý člověk, který měl nesmírně nešťastný výraz ve tváři. Ležel na boku s dlaní podloženou pod tvář. Když Kočín pootevřel dveře, reader zamlaskal a řekl hlasitě: "Ještě jsem se nevyspal. Chce se mi spát." Kočín přistoupil k posteli a zatřásl mu ramenem: "Už je čas, soudruhu Petersi. Vstaňte, prosím..." Peters otevřel kalné oči. "Ještě půl hodinky!" řekl žadonivě. Kočín zkroušeně zavrtěl hlavou: "To nejde, soudruhu Petersi. Kdybyste se přespal..."

"Ano," povzdychl si Peters. "Otuším." Usedl a protáhl se. "Víš, co se mi teď zdálo, Georgi? Zdálo se mi, že jsem u sebe na farmě v Yukonu. Že se mi vrátil syn z Venuše a já že mu ukazuji chov bobrů.

Víš, Georgi, jaké já mám bobry? Jsou úplně jako lidi."

Reader vylezl z postele a začal se rozvíčovat. Kočín věděl, že Petersův syn přede dvěma lety zahynul na Venuši, že se Petersovi nesmírně stýská po jeho ženě, že nedůvěřuje svým mladším pomocníkům na farmě a má velký strach o bobry, že to tu pro něho je velice smutné, že se tu nudí a že se mu nelíbí, co tu dělá.

"No nic!" řekl Peters a energicky přitom otáčel chlupatým trupem.

"Nemusíš mě litovat, chlapče Georgi! Mně je to přece jasné: když je to potřeba, tak je to potřeba a nedá se nic dělat..."

Kočín se provinile začervenal. Má takový pocit, že se nikdy nebude umět chovat v přítomnosti readra. Neustále dochází k trapným situacím...

"Jsi hodný kluk, Georgi," řekl laskavě Peters. "Lidé většinou nemají rádi, když jim někdo čte myšlenky. Proto my readři dáváme přednost samotě, a když se přece jenom objevíme mezi lidmi, snažíme se co nejvíce mluvit - vždyť lidé velmi často berou naše mlčení za nějaký výrobní postup. Máte tady jednoho mladíčka, který si v mé přítomnosti neustále opakuje nějaké matematické vzorce. Co to má za smysl? Nerozumím ani jedinému, zato mi je ale úplně jasné, že se *) Reader je člověk, který dokáže přímo přijímat a vysvětlovat cizí myšlenky (fantastický výraz) až chorobně bojí, abych neodhalil jeho něžný vztah k jedné mladé dívce..."

Peters vzal ručník a zamířil do koupelny. Kočín si rychle utřel z čela studený pot. „Ještě štěstí, že já nejsem do nikoho zamilovaný!“ neupřímně si pomyslel. „Kátěnka by se mohla urazit. Jsou to skvělí lidé tihle readři! To by mě zajímalo, jestli taky něco slyší za dveřmi té koupelny. My ho samozřejmě pěkně dopalujeme těmi svými pokusy, ale on nám nezůstane nic dlužen... Ten mladíček je přirozeně Petřka Bystrov. Jednom by mě zajímalo, ke komu ty sympatie chová?"

"Tak tohle vám neřeknu," prohlásil Peters, když se objevil ve dveřích koupelny. Navlékl si svetr. "Tak, Georgi, jsem připraven. Kamjdeme dnes? Zase do výzkumné komory?"

"Zase tam," řekl Kočín. "Jako vždycky. Snad se ale nasnídáte?"

Máte ještě čtvrt hodinky."

"Ne," řekl Peters. "Když se najím, tak mi to tak nemyslí. Dejte mi jenom glukózu."

Vykasal si rukáv. Kočín vytáhl z kapsy plochou krabičku s ampulkami a aktivizovanou glukózou, jednu vzal a přitiskl ji přísavným zařízením k vystouplé Petersově tepně na ruce. Když se glukóza vstřebala, Peters cvrnknutím odstranil prázdnou ampulku a stáhl si rukáv.

"Tak si to jdeme odtrpět," řekl s povzdechem.

Ústav vesmírné fyziky byl vybudován asi před dvaceti lety na ostrově Kotlin ve Finském zálivu. Starý Kronštadt byl definitivně odstraněn, zůstaly jenom šedivě omšelé zdi staré pevnosti a zlatý pommník účastníkům Velké revoluce v parku vědeckého městečka. Na západ od Kotlinu bylo postaveno umělé souostroví, na němž byly rozmístěny raketodromy, letiště, shromažďovače energie a elektrárny ústavu. Nejzápadnější ostrovy tohoto souostroví patřily takzvaným "hlučným laboratorům" - občas odtud bylo slyšet výbuchy a bylo vidět požáry. Teoretické práce a "tiché" výzkumy se dělaly v dlouhých nízkých budovách vlastního ústavu na Kotlinu.

Ústav pracoval v čele vědecké fronty. Rozsah prací byl nesmírně široký. Problém přitažlivosti. Deritrinitace. Otázky nové fyzikální axiomatiky. Teorie diskrétního prostoru. A mnoho a mnoho dalších odbornějších, specifitějších otázek. Nejednou se ústav pustil do řešení otázek, které, jak se nakonec ukázalo, byly beznadějně složité a nedostupné.

Experimentální přístup k těmto problémům vyžadoval nesmírné množství energie. Vedení ústavu každou chvíli zněkldňovalo Světovou radu svými jednotvárnými žádostmi o získání hodinového, dvouhodinového a někdy i celodenního množství energie celé Planety. Za jasného počasí mohli Leningraďané vidět nad obzorem blýskavé koule obrovitých energetických shromažďovačů rozmístěných na okrajových ostrovech Kotlinského souostroví. Někáký vtípálek (z Rady rezerv) pojmenoval tyto shromažďovače energie "Danajskými soudky" a chtěl tím říci tolik, že energie Planety se tam propadá jako do bezedných soudků bez jakýchkoli viditelných výsledků; také v Radě byli mnozí lidé poměrně jedovatí, když hovořili o činnosti ústavu, avšak energii dodávali spolehlivě, protože byli přesvědčeni, že lidstvo je bohaté a že si může dovolit výdaje na problémy, které je čekají pozítří. Dokonce i při nejintenzivnějších pracích na Velké šachtě prodírající se do středu Planety.

Před čtyřmi lety udělala skupina vědců z ústavu pokus, jehož cílem bylo zaměřit rozptýlenou energii při sigma-deritrinitaci. Na hranici sluneční soustavy daleko za oběžnou dráhou Transplutonu byla dvěma párovým automatickým kosmoletům udělena relativistická rychlost a byla pozorována jejich srážka při relativní rychlosti 295 tisíc kilometrů za sekundu. Došlo k hroznému výbuchu; hmota obou hvězdoletů se téměř celá proměnila v záření, hvězdolety zmizely v oslepujícím záblesku, zanechaly po sobě jenom řídký obláček kovových výparů. Když bylo dokončeno měření, vědci zjistili, že se část energie ztratila: šlo o velice malou část, ale zcela jasně změřitelné množství energie 'zmizelo'. Z pohledu kvalitativního na tom nebylo nic zvláštního. V souladu s teorií sigma-deritrinitace určitá část energie musela zmizet v daném prostorovém bodu, aby se objevila v té či jiné podobě v nějakých třeba nesmírně vzdálených oblastech od místa pokusu. V tom právě spočívala podstata D-deritrinitace a k něčemu podobnému došlo svého času se známým Tajmyrem. Avšak z kvantitativního hlediska úbytek energie převýšil vypočtenou mez. Část energie 'zmizela' neznámo kam. Pro vysvětlení vzniklého rozporu se zákony uchování energie byly uvedeny dvě varianty. Jednou z nich byla hypotéza o tom, že energie se vytvořila v dosud neznámé formě, například v podobě pole, které věda doposud nezná a pro jehož zachycení a propočtení zatím neexistovaly přístroje. Jako druhá varianta posloužila Teorie vzájemného pronikání prostorů.

Tato teorie byla vypracována dlouho před tímto pokusem. Představovala svět v podobě nekonečného souhrnu vzájemně se pronikajících prostorů s naprosto rozdílnými fyzikálními vlastnostmi. Právě tyto rozdílné vlastnosti umožňovaly prostorům fyzicky existovat, aniž měl jeden na druhý nějakým viditelným způsobem vliv. Stručně řečeno byla to abstraktní teorie a stejně nevedla ke konkrétním vzorcům, jež by bylo možno prověřit experimentem. Avšak z teorie vyplývalo, že různé formy hmoty mají rozdílnou schopnost pronikat z jednoho prostoru do druhého. Bylo rovněž dokázáno, že pronikání nastává tím snáze, čím větší je koncentrace energie. Koncentrace energie elektromagnetického pole při pokusu s kosmolety byla obrovská.

Právě to umožňovalo předpokládat, že únik energie se vysvětluje přechodem energie z našeho prostoru do nějakého prostoru sousedního. Faktů bylo málo, avšak myšlenka to byla natolik lákavá, že v ústavu našla okamžitě své zastánce.

Experimentálně potvrdit teorii vzájemného pronikání prostorů si dali za úkol spolupracovníci oddělení fyziky neznámých prostorů.

Okamžitě odmítli příliš složité, nebezpečné a ne právě přesné pokusy spojené s pohlčováním a vylučováním velkých energií. Navíc při takových pokusech zůstávala otevřená otázka o neznámých polích.

Výzkumy prostorového pronikání se měly vést právě s těmi nejrozmanitějšími poli: gravitačním, elektromagnetickým, jaderným.

Avšak hlavní předností a největší nadějí byla skvělá myšlenka jednoho z vědců, který postřehl zajímavou podobu mezi psychodynamickým polem lidského mozku a hypotetickým "spojovým polem"; jeho matematický popis byl určen teorií vzájemně se pronikajících prostorů už v dobách, kdy vědci v oboru psychodynamiky neměli ještě k dispozici matematický přístroj. Hypotetické "spojové pole" bylo polem, které mělo v souladu s teorií maximální schopnost pronikat z určeného prostoru do prostoru sousedního. Dostatečně přesné umělé přístroje přijímače psychodynamického pole (a tím tedy i "spojové pole") neexistovaly, a tak se využívalo readrů.

Na Planetě bylo deset miliard lidí a jenom sto dvacet dva registrovaní readři. Readři "četli" myšlenky. Záhada této výjimečné vlastnosti neměla zřejmě šance na vysvětlení. Bylo jenom jasné, že readři jsou obdivuhodně citliví na psychodynamické vyzarování lidského mozku a že tato citlivost je vrozená. Někteří readři byli velice silní: vnímali a dokázali rozšifrovat myšlenku člověka vzdáleného tisíce kilometrů. Někteří vnímali psychodynamické signály jenom na

několik kroků. Parapsychologové vedli spory, jestli jsou readři první vlaštvou věstící evolučně nového člověka nebo jestli je to prostě atavismus, zbytek tajuplného šestého smyslu, který kdysi našim předkům pomáhal orientovat se v původních pralesích. Nejvýkonnější readři pracovali na stanicích pro dálkové spojení, zdvojovali běžné rádiové spojení se vzdálenými expedicemi. Mnoho readrů pracovalo jako lékaři. A mnoho z nich pracovalo v oblastech, které nebyly nijak spojeny se čtením myšlenek.

Jednoduše řečeno pracovníci ústavu pro vesmírnou fyziku se spoléhali na to, že readři dokáží aspoň jednoduše "zaslechnout spojové pole". Bylo by to skvělým potvrzením teorie vzájemného pronikání prostorů. Na pozvání výzkumného ústavu se sjeli do Kotlinu nejlepší readři Planety. Hlavní myšlenka pokusu byla jednoduchá. Jestliže "spojové pole" mezi sousedními prostory existuje, pak musí být podle teorie velice podobné psychodynamickému poli lidského mozku, a musí ho tedy vnímat readři. Když je reader izolován ve speciální komoře chráněné před vnějším světem (tedy i před lidskými myšlenkami) silnou vrstvou mezohmoty, pak v této komoře zůstane jen gravitační pole Země, které je lhostejné k psychodynamickému poli a předpokládanému "spojovému poli", přicházejícímu ze sousedních prostorů. Je samozřejmé, že taková situace pokusu měla daleko k ideálním podmínkám. Rozhodující mohl být pouze kladný výsledek.

Záporný výsledek neřikal nic - ani neodmítal, ani nepotvrzoval teorii.

Zatím to však byla jediná možnost. Readři byli aktivizováni neutronovými paprsky, které zvyšovaly citlivost mozku, pak je zavřeli do komor a nechali naslouchat.

Peters s Kočinem šli pomalu hlavní ulicí akademického městečka.

Bylo mlhavé ráno, trochu sychravo, slunce ještě nevyšlo, ale před nimi někde nesmírně daleko v obrovské výšce růžově svítily mřížovité věže energetických přijímačů. Peters vykračoval s rukama založenýma za zády a pod nos si broukal písničku o tom, jak "Johnny coming down to Chailon poor old men". Kočín šel sebejistě vedle něho a snažil se na nic nemyslet. U jednoho z domků si Peters najednou přestal zpívat a zastavil se.

"Musíme počkat," řekl.

"Proč?" informoval se Kočín.

"Severson mi říkal, abych na něj počkal." Peters kývl směrem k domku. "Už si obléká kabát."

„Dvakrát patnáct devatenáct," řekl si pro sebe Kočín. „Dva readři - to je jako dvakrát víc... pět na kdoví kolikátou, nebo něco takového." „Skutečně je Severson sám? Nikdo ho nedoprovází?"

"Dvakrát patnáct je třicet," zavrčel Peters. "To tedy nechápu, proč jste Seversonovi nedali průvodce."

Ve dveřích domku se objevil Severson.

"Nenadávejte, mladíku," řekl přísně Kočínovi. "My jsme ve vašich letech bývali zdvořilejší..."

"No tak, Severson, dědo," řekl Peters. "Sám dobře víš, že si nic takového nemyslíš... Díky, spal jsem dobře. Víš, že se mi zdálo o bobrech? Jako kdyby se vrátil můj Harry z Venuše..."

Severson sestoupil na chodník a vzal Peterse pod paží.

"Tak jdeme," řekl. "Bobři... Já si sám připadám v poslední době taky jako bobr. Tobě se nejvíc zdají sny, ale mně... už jsem ti vyprávěl, že se mi narodila vnučka, Petersi? Vyprávěl... a já ji nedokážu uvidět ani ve snu, protože jsem ji ještě ani jednou neviděl ve skutečnosti..."

„Strašně se stydím, Petersi. Na stará kolena se zabývat takovými nesmysly! Ty víš, že je to nesmysl, nic mi neříkej..."

Kočín se vlekl za dvojicí důstojných readrů a opakoval si pro sebe: „Integrál nuly je nekonečno, "e" ve stupni minus X2, odmocnina z pí půl... kružnici nazýváme geometrické místo bodů stejně vzdálených..." Starý Severson bručel: „Já jsem lékař, v mé vesničce znám všechny od sedmého kolena dopředu i dozadu, všichni znají mne. Celý život naslouchám lidským myšlenkám... Celý život jsem den co den přicházel někomu na pomoc, protože jsem slyšel jeho myšlenky... Teď se stydím a nemohu dýchat, stydím se a nemohu dýchat, když jsem naprosto sám v těch hloupých kasematech a poslouchám - co to poslouchám? - šeptání přízraků! Šeptání vymyšlených duchů, kterým daly život něčí blouznivé představy. Neodporuj mi, Petersi, jsem dvakrát starší než ty!"

Nepsaný kodex readrů mu zakazoval mluvit pouze v myšlenkách, když byl přítomen někdo třetí. Tím třetím neredrem byl Kočín, který si v duchu neustále opakoval: „Matematická naděje celkového výsledku náhodných veličin se rovná součtu jejich matematických nadějí... Kdybych tak mohl tomu člověku něco povědět... Tak tedy součtu jejich matematických nadějí..." „Vytrhli nás od běžné práce..." pokračoval ve stížnostech Severson.

"Zahnali nás do takové šedivé mlhy... Nesnaž se odporovat, Petersi, povídám, že zahnali! Mě taky zahnali! Nemohl jsem odmítnout, když mě o to žádali, ale nic mi nebrání v tom, abych takovou prosbu nebral jako násilí spáchané na osobnosti ... Ticho, Petersi, jsem starší než ty! Ještě nikdy v životě jsem neměl důvod litovat, že jsem reader... Tys toho někdy litoval? No, to je tvoje věc. Samozřejmě, bobři readra nepotřebují... Ale lidé, nemocní a strádající lidé, ti ho potřebují..."

"Počkej, dědo," řekl Peters. "Jak vidíš, i zdraví potřebují readry..."

Zdraví, ale strádající..."

"Kde tu vidíš nějakého zdravého?" vykřikl Severson. "To myslíš tyhle fyziky - alchymisty? Co myslíš, proč jsem ještě odtud neodjel?"

Nemůžu je přece otrávit, sakra! Kdepak, mladíku," zastavil se najednou a obrátil se na Kočina, "takových, jako jsem já, je jenom pár! Takových starých a zkušených readrů. Nemusíte si pořád breptat to své blábolení, já moc dobře slyším, kam mě posíláte! Petersi, nezastávej se ho, mlíčňáka, moc dobře vím, co říkám. Jsem starší než vy, i když se ten váš věk znásobí!"

„Šedesát dva krát dvacet jedna," usilovně přemýšlel Kočín, celý červený a zpocený vzteky. „To máme... To máme..."

Šestkrát dva ...

To tedy lžeš, dědečku, tolik ti být nemůže... A vůbec... Na půlnočním nebi anděl se vznášel... Kdo to napsal?

Lermontov...' Nad městem se rozlehl ochraptělý hlas z reproduktoru: "Soudruzi, pozor! Vysíláme upozornění místní mikrobiologické stanice. Od devíti třiceti do deseti pěti bude nad východním cípem ostrova Kotlin středně silně pršet. Západní hranice deště - kraj parku."

"Jsi předvídavý, Seversone," řekl Peters, "vzal sis kabát."

"Vůbec nejsem předvídavý," zavrčel Severson. "Jednoduše jsem si přečetl hlášení meteorologů už v šest ráno, když se o počasí ještě dohadovali..."

„Tak takhle je to!“ nadšeně si pomyslel Kočin.

"Ty jsi výborný reader," s úctou v hlase řekl Peters.

"Nesmysl!" stroze odpověděl Severson. "Třiadvacet kilometrů. Ty bys taky tu myšlenku dokázal zachytit, ale tys spal.

Já trpím nespavostí na tomhle ostrově věčné mlhy."

Když došli na okraj městečka, dohnal je třetí reader. Byl to mladý člověk, na první pohled imponující, s pěstěnou sebejistotou tváří. Malebně se zahalil do módní zlaté tógy. Doprovázel ho Pét'a Bystrov.

Zatímco si readři mlčky vyměňovali pozdravy, Pét'a Bystrov na ně kradmo pohlédl, přejel si rukou po krku a jenom rty řekl: "Je to se mnou špatné!"

Kočin rozhodil rukama.

Kočin s Bystrovem zpomalili a následovali je několik kroků pozadu.

Najednou Severson vykřikl nakráplou fistulí: "Račte laskavě mluvit nahlas, McConti! Račte mluvit slovy v přítomnosti mladých lidí - nereadři!"

"Seversone, dědo!" řekl Peters a káravě na něho pohlédl.

McConti elegantním pohybem mávl cípem tógy a pohrdavě řekl: "Klidně to mohu opakovat i slovy. Nemám co skrývat. Nemohu nic zachytit v těch nesmyslných komorách. Tam ani není co zachytit.

Ujišťuji vás, že tam ani není co zachytit."

"To se vás netýká, mladíku!" pronikavě vykřikl Severson. "Jsem z vás nejstarší, přesto tady sedím a budu sedět tak dlouho, dokud to vědci budou potřebovat. Jestli od nás vědci jednou chtějí, abychom tu seděli, pak k tomu mají důvod. (Seversone, dědo!" řekl Peters.) Ano, je to samozřejmě nudnější než sedět na křižovatkách zahalený do nepřístojného zlatého hábitu a poslouchat cizí myšlenky! A pak ohromovat děvčata! Nehádejte se se mnou, McConti, vy to děláte!"

McConti povadl a chvíli šli všichni mlčky. Pak Peters řekl: "McConti má bohužel pravdu. Nemyslím v tom, že naslouchá cizím myšlenkám, samozřejmě... Já v té komoře taky nedokážu nic zachytit. A ty taky ne, dědo Seversone. Mám obavy, že pokus nedopadne dobře."

Severson něco nesrozumitelného zabručel.

...Těžká deska z titanu pokrytá z obou stran vrstvou mezohmoty pomalu sjížděla dolů a Peters zůstal sám. Usedl do křesla před prázdným stolkem a připravoval se na deset hodin nepřetržitě nudy.

Podle podmínek celého experimentu se nedoporučovalo ani číst, ani psát. Bylo zapotřebí jenom sedět a "poslouchat" ticho. Ticho to bylo naprosté. Mezohmota nepustila zvenku ani jedinou myšlenku a tady v té komoře Peters prvně v životě pocítil zvláštní nepříjemný pocit hluchoty. Zřejmě ani konstruktér těchto komor neměl potuchy, jak vhodné bylo pro tento pokus takové ticho. "Ohluchlý" reader chtěl nechtěl naslouchal a snažil se zachytit aspoň náznak signálu. Navíc konstruktéři nevěděli, jaké utrpení znamená pro readry, kteří byli zvyklí neustálému hluku lidských myšlenek, odsedět v hluché komoře deset hodin. Peters pojmenoval tuto komoru mučirnou, mnozí readři se toho chytli a pojmenování převzali.

„Odseděl jsem si tu už sto deset hodin,“ uvažoval Peters. „S dnešním dnem to bude už sto dvacet. A nic. Ani stopa po neblaze proslulém "spojovém poli", na které tak myslí chudáci naši fyzici. Přesto ale - víc než sto hodin, to je už jaksepatří hodně. Na co jenom spoléhají?"

Sto readrů, každý si tu odseděl přibližně sto hodin, to je deset tisíc hodin. Deset tisíc hodin bez jakéhokoli užitku. Chudáci, chudáci fyzici! A chudáci, chudáci readři! A chudáci moji bobři! Pet Belentin je smrkáč, chlapeček, zoolog úplně na nic... V kostech cítím, že přijde s kmením pozdě. S dekádou se zcela jistě opozdí. Musím mu dnes večer poslat ještě jeden radiogram. Je ale paličatý jako osel, nechce ani slyšet o yukonské specifice... Winter je taky smrkáč, mamlas! Peters začal mít vztek. „A Yudin je paličatý, hloupý zelenáč..."

Bobry musí mít člověk rád. Mít je rád něžně. Celým svým srdcem.

Aby sami vylézali k člověku na břeh a strkali mu tlamičky do dlaní. Mají takové krásné legrační tlamičky... Ale tihleti... chovatelé kožišinové zvěře nosí v hlavě jenom jediné... Chov kožišinové zvěře!

Jak z jednoho bobra stáhnout dvě kůže. A ještě mu nechat narůst třetí! Ach, Harry! nejsi tu se mnou... Harry, můj chlapče, jak je mi bez tebe těžko, kdybys to jen tušil!

Jako dnes si to pamatuji, přišel ke mně... Kdy to jen bylo? V lednu...

bylo to v únoru... ve sto devatenáctém. Přišel a oznámil mi, že odchází jako dobrovolník na Venuši. Řekl k tomu: - Nezlob se, táto, ale naše místo je teď tam. - Pak dvakrát přiletěl - ve sto jednadvacátém a ve sto pětadvacátém. Staří bobři si ho pamatovali, on si zase pamatoval do jednoho je. Všechno mi řekl, že přijel, protože se mu stýská, ale já jsem věděl, že se přijíždí léčit. Ach, Harry, Harry, mohli bychom teď vzít všechny naše dobré bobry a vybudovat skvělou farmu na Venuši! Teď už je to možné. Teď už se tam převáží spousta různých zvířat... Ty ses toho nedomníš, chlapče! Peters vytáhl kapesník, promnul si oči, vstal a začal chodit po komoře. „Zatracená hloupá klec...! Jestlipak nás tu budou ještě držet dlouho? Uvědomil si, že se teď takhle zmítá ve své komoře celá stovka readrů. Starý křikloun Severson, který chce být současně jedovatý jako žluč, ale současně i hodný. A ješitný McConti. Kde se berou takoví lidé, jako je McConti? Zřejmě se mohou vyskytnout jenom mezi readry. Protože tahle vlastnost, ať si tomu říká kdo chce jak chce, je zrůdnost. Naštěstí takoví, jako je McConti, jsou výjimkou i mezi readry. Mezi profesionálními readry takoví vůbec

nejsou. Třeba takový Jura Rusakov, reader pro Dálkové spojení. Ve stanicích Dálkového spojení je mnoho profesionálních readrů, ale říká se, že Jura Rusakov je z nich nejlepší. Říká se, dokonce, že je to nejlepší reader na světě. Dokáže zachytit i směr. To dokáže jen málokdo a málokdy. Je readrem od nejtělejšího dětství a od nejtělejšího dětství o tom ví. Přesto je to veselý a hodný chlapec. Dobře ho vychovali, nedělali z něho už od dětství génia a výjimečného člověka.

Největším neštěstím pro dítě jsou nadměru zamilovaní rodiče. Jeho však vychovávala škola, je to nesmírně hodný chlapec. Říká se o něm, že plakal, když přijímal poslední signály z Lovce. Na Lovci zůstal po katastrofě jenom jediný živý člověk - mladý praktikant Valter Saronan. Velice nadaný mladík, bylo to jasné. Měl železnou vůli. Byl zraněn, umíral a rozhodl se hledat příčinu katastrofy... a našel ji!

Peters zpozorněl. Připadalo mu, že slyší nějaký vedlejší zvuk, jako kdyby nějaký neslyšitelný stín mu přejel vědomím. Ne. Byla to jenom ozvěna od zdí. Zajímavé je, jak by asi přece jenom očekávané TO vypadalo, kdyby existovalo? Georgi tvrdí, že teoreticky by se mělo vnímat jako šum. Nedokáže ale přirozeně vysvětlit, co to ten šum je, a když se o to pokusí, okamžitě sklouzne do matematiky nebo uvádí nepřesvědčivé analogie s rádiem. Fyzici teoreticky vědí, co to je šum, ale nemají o něm žádnou smyslovou představu, readři nemají průpravu teoretickou, slyší ten šum třeba dvacetkrát denně a ani je to nenapadne. Jaká škoda, že neexistuje ani jediný reader, který by byl fyzikem! Snad tím prvním bude Jura Rusakov. On a nebo snad někdo ještě z mladých na stanicích Dálkových spojů... Je dobře, že instinktivně odlišujeme své myšlenky od cizích a jenom náhodou můžeme brát ozvěnu za vedlejší signál...' Peters si sedl a natáhl nohy. To si tedy fyzici vymysleli zábavu: lovit duchy z jiného světa. Pohlédl na hodinky. Uplynulo teprve třicet minut. Co se dá dělat, když musíme lovit duchy, tak budeme lovit duchy. Budeme poslouchat.

Přesně v sedmáct nula nula Peters přistoupil ke dveřím. Těžká deska z titanové oceli se zvedla a do Petersova vědomí se prodrál víchr bouřlivých cizích myšlenek. Jako vždycky uviděl napjaté, vyčkávavé tváře fyziků, jako vždycky zavrtěl záporně hlavou. Bylo mu nevýslovně líto těchto mladých šikovných lidí, jak to bude zajímavé, když se rovnou na prahu usměje a řekne: 'Spojové pole existuje, zachytil jsem je.' Co se dá ale dělat, jestli 'spojové pole' buď neexistuje, nebo jestli je nad lidské síly readrů zachytit je.

"Nic," řekl nahlas a vykročil na chodbu.

"To mě mrzí," řekl jeden z fyziků rozladěně. Vždycky říkal totéž - to mě mrzí.

Peters k němu přistoupil a položil mu ruku na rameno.

"Poslyš," řekl mu, "není toho už dost? Třeba jste udělali nějakou chybu."

Fyzik se strojeně usmál.

"Ale co vás vede, soudruhu Petersi!" řekl. "Pokusy teprve začínají."

Na začátku jsme ani nic jiného nečekali... Zesílíme aktivizaci...

ano, aktivizaci... Jenom kdybyste souhlasili a počkali..."

"Musíme shromáždit rozsáhlý statistický materiál," řekl jiný fyzik.

"Jenom pak můžeme udělat nějaké závěry... Moc na vás spoléháme, soudruhu Petersi, na vás osobně a na vaše přátele..."

"Ano," řekl Peters, "samozřejmě."

Dobře věděl, že na nic jiného nespolečají. Jenom na zázrak. Ale co když... Všechno se může stát.

O POUTNÍCÍCH A CESTOVATELÍCH

Voda v hloubce nebyla příliš studená, přesto jsem slušně prostydl.

Seděl jsem na dně rovnou pod strží, celou hodinu opatrně otáčel hlavou a upřeně se díval do nazelenalého kalného šera. Musel jsem sedět bez hnutí, protože septopodi jsou živočichové bázliví a nedůvěřiví, dají se zastrašit sebeslabším zvukem, prudším pohybem, pak jsou najednou pryč a vrátí se až v noci, a to je lepší se s nimi vůbec nesetkávat.

Pod nohama mi rejdl úhoř, snad desetkrát přeplul kolem mne vážný pruhovaný okoun a pořád se vracel. Pokaždé se zastavil a pouhlil na mne své bezmyšlenkovité veliké oči. Jakmile odplul, nad hlavou se mi objevilo hejno stříbřitých drobných rybek, které si z prostoru nade mnou udělalo pastviště. Kolena i ramena jsem měl celá zdřevěnělá, obával jsem se jenom, aby Maška, když se mě ještě nedočkala, nešla také do vody a nechtěla mě hledat a zachraňovat.

Nakonec jsem si tak jasně představil, jak čeká rovnou u vody, jak jí je strašně, jak se chce potopit a najít mě, že jsem se rozhodl sám vylézt ven, ale z rostlinstva asi dvacet kroků ode mne konečně vyplaval septopod.

Byl to poměrně velký exemplář. Objevil se bezhlučně a hned se jako přízrak hrnul kulatým šedivým trupem dopředu.

Bělavý plášť měkce, jakoby uvolněně a bezvládně pulsoval, naplňoval se vodou a hned zase vyprazdňoval, zlehka se kolébal ze strany na stranu. Konce pokrčených rukou se podobaly velikým kusům starých hadrů, táhly se za tělem a v soumraku se matně leskla stářím uzavřeného oka. Plaval si pomalu v podivně výhružné strnulosti, jak to mají v tuto denní dobu ve zvyku, neznámo kam a neznámo proč. Příčinou jeho pohybu byly zřejmě ty nejprimitivnější a nejnepochopitelnější pudy, tytéž, které možná řídí pohyb améby.

Pomalou a plynule jsem zvedl značkovač, pohnul hlavní a zamířil na vydutá záda. Stříbřitý drobný předmět se najednou mihl a pak zmizel a mně připadalo, že se víčko nad obrovitým skelnatým okem zachvělo. Uvolnil jsem kohoutek a okamžitě jsem se odrazil ode dna, abych se chránil před jedovatou sépií. Když jsem znovu pohlédl dolů, septopoda jsem neviděl, jenom celistvý modročerný oblak se šířil vodou a potahoval dno. Vynořil jsem se na hladinu a plaval ke břehu.

Byl horký den bez mráčku, nad vodou se vznášel chvějivý opar, obloha byla prázdná a bílá, jenom za lesy se tyčily jako věže nehybné šedomodré mračné hrady.

V trávě před naším stanem seděl neznámý člověk v pestrých plavkách, kolem hlavy měl ovázaný šátek. Byl opálený a

vypadal, jako kdyby byl samý sval, ve skutečnosti byl však neuvěřitelně šlachovitý, jako kdyby měl pod kůží spletena lana. Na první pohled bylo možno poznat, že je to člověk nadmíru silný. Před ním stála moje Máša v modrých plavkách - dlouhé nohy, černá, s drdolem vyrudlých vlasů nad vystoupilými obratly. Kdepak, neseděla nad vodou v očekávání svého otce, vášnivě něco povídala tomu šlachovitému strejdovi a mávala přitom rukama. Bylo mi až trapné, že mě sama neuviděla.

Ale ten strejda si mě všiml. Rychle otočil hlavu, chvíli se díval, pak se usmál a zamával otevřenou dlaní. Maška se obrátila a radostně vykřikla: "Tak tady ho máte!"

Vyškrábal jsem se na travu, stáhl si masku a oťel si obličej. Strejc mě s úsměvem pozoroval.

"Kolik jsi jich označoval?" zeptala se Maška věcně.

"Jednoho." Čelisti jsem měl celé ztuhlé.

"Prosím tě," řekla Máša. Pomohla mi stáhnout akvastat a já jsem se roztáhl na travě. "Včera označil dva," vysvětlovala Máša. "Předevčirem čtyři. Jestli to půjde takhle dál, budeme muset odjet k jinému jezeru." Vzala ručník a začala mi třít záda. "Jsi jako čerstvě mražený houser," oznámila mi. "Tohle je Leonid Andrejevič Gorbovskij. Je to astroarcheolog. A tohle je, Leonide Andrejeviči, můj otec. Jmenuje se Stanislav Ivanovič."

Šlachovitý Leonid Andrejevič zakýval hlavou a usmíval se.

"Pěkně jste tam prostydl," řekl. "A tady je tak nádherně - slunce, travička..."

"Za chvíli to přejde," řekla Máša a třela mi záda, seč mohla. "Je to v podstatě veselý člověk, jenom strašně prostydl..."

Bylo mi jasné, že tu o mně napovídala kdovíco a teď usiluje o to, aby mi nepokazila reputaci. Ať se snaží. Neměl jsem na nic podobného čas - cvakaly mi zuby.

"My jsme tu s Mášou o vás měli strach," řekl Gorbovskij. "Dokonce jsme se chtěli potopit za vámi, jenže já to neumím. To vy si asi nedovedete představit člověka, který se při práci nemusel ještě ani jednou potápět..." Svalil se na záda, otočil se na bok a podepřel se o ruku. "Zítřa odlétám," sdělil důvěrně. "A nemám potuchy, kdy si zase budu moci poležet na travičce u jezera a kdy se budu moci potápět s akvastatem..."

"Tak do toho," navrhl jsem mu.

Pozorně prohlédl na akvastat a sáhl si na něj.

"To jistě," řekl a lehl si na záda.

Založil si ruce za hlavu, díval se na mě a pomalu mrkal řídkými řasami. Bylo v něm něco neuvěřitelně přitažlivého.

Nedokážu ale říct, co to bylo. Snad to byly oči - důvěřivé, trochu posmutnělé.

Nebo to, že mu odstávalo ucho od šátku a působilo tak legračně.

Když se na mě vynadával, sklouzl pohledem na modrou vážku houpající se na travě. Rty se mu něžně protáhly, jako kdyby chtěl zapískat.

"Vážka..." řekl. "Malinká vážka. Modrá... Od jezera... Kráska..."

Pozorně si sedí, kouká, kde by co slupla..." Vztáhl k ní ruku, ale vážka sklouzla z trávy a obloukem odletěla k rákosí. Sledoval ji pohledem a pak znovu ulehl. "Je to všechno moc složité, přátelé," řekl a Maška se do něho hned vpila kulatýma očima. "Je přece dokonalá, nádherná a vším spokojená. Snědla mouchu, rozmnožila se a zbývá jí čas i na umření. Jednoduché, nádherné, racionální. Žádná duševní nejistota, žádné trápení pro lásku, ani uvědomělost, ani smysl pro existenci..."

"Stroj!" řekla najednou Maška. "Nudné kybernetické zařízení."

Tak tohle je moje Maška! Málem jsem se rozchechtal, ale udržel jsem se, jenom jsem zafuněl, připadlo mi, že se na mě nespokojeně podívala.

"Nudný," souhlasil Gorbovskij. "Právě. A teď si, soudruzi, představte jedovatou žlutozelenou vážku s červenými příčnými pruhy, s rozpětím křídel sedm metrů, odporný černý sliz na čelistích... Představujete si to?" Zvedl obočí a pohlédl na nás. "Vidím, že jste si to nepředstavili. Utíkal jsem před nimi jako šílený, a to jsem držel v rukou zbraň... A tak se naskytá otázka - co mají společného tahle dvě nudná kybernetická zařízení?"

"Ta zelená," řekl jsem, "ta je z jiné planety, že je to tak?"

"Jistě."

"Z Pandory?"

"Právě z Pandory," řekl.

"Co mají společného?"

"Tak, co mají společného?"

"To je přece jasné," řekl jsem. "Stejná úroveň zpracovávání informací."

Reakce na úrovni instinktu."

Povzdechl si.

"To jsou slova," řekl. "Skutečně, nezlobte se, ale jsou to doopravdy jenom slova. Tohle mi nepomůže. Mám hledat stopy po rozumu ve vesmíru, jenže já nevím, co to je rozum. Říkají mi pořád něco o různé úrovni zpracovávání informací. Já přece ale vím, že mezi mnou a vážkou je ve zpracování informací rozdíl, ale to všechno je pouhá intuice. Vy mi řeknete - našel jsem termiště - jsou to stopy po rozumu, nebo ne? Na Marsu a na Vladislavě našli budovy bez oken, bez dveří. Jsou to stopy po rozumu? Co mám hledat?"

Trosky? Nápisy? Rezavý hřebík? Sedmihrannou matku? Jak mohu vědět, jaké po sobě zanechávají stopy? Co když je jejich cílem likvidovat atmosféru všude, kamkoli se dostanou? Nebo budovat prstenec kolem planet. Nebo hybridizovat život. Nebo život vytvářet. Třeba je tahleta vážka kybernetické zařízení, které bylo uvedeno v činnost kdysi v dávných dobách. To už nemluvím jenom o vlastních nositelích rozumu. Můžeme klidně dvacetkrát projít kolem a jenom ohrnovat nos nad nějakým zvířetem, které si chrochtá v louži. To zvíře si tě prohlíží krásnýma žlutýma očima a uvažuje: ,To je

zajímavé. Bezpochyby jde o nový druh. Je nutno se sem vrátit s expedicí a ulovit aspoň jeden exemplář! Zakryl si oči dlaní a začal si pískat písničku. Maška ho hltala očima a vyčkávala. Já jsem taky čekal a soucitně jsem si myslel: to je těžká práce, když není přesně vymezen úkol. To se to špatně pracuje. Člověk se pak potácí ve tmě, nemá z toho ani radost, ani uspokojení. Už jsem o těch astroarcheologích slyšel. Nikdo je nemohl brát vážně. A taky nebral.

"Ale rozum ve vesmíru existuje," řekl najednou Gorbovskij. "O tom nelze pochybovat. Teď už vím, že existuje. Není jen takový, jak si představujeme. A nehledáme ho na správném místě. A taky nehledáme správným způsobem. Jednoduše nevíme, co hledáme..."

„To je právě to,“ pomyslel jsem si. „Není to ten pravý, není to na tom pravém místě, nehledáme ho vhodným způsobem... To není dobré, soudruzi... To je úplná klukovina..." "Tak třeba takové Volání prázdná," pokračoval. "Slyšel jste je?"

Určitě ne. Před půl stoletím se o tom psalo, ale teď už se o tom nikdo ani nezminí. Protože, jestli to sledujete, není tu žádný posun, a když neexistují posuny, pak třeba ani neexistují ta Volání. Vždyť u nás je přece dost takových dobráků - sami se ve vědě moc nevyznají, protože jsou líní, nebo toho moc nepochytili, ale z doslechu vědí, že člověk je všemohoucí. Člověk je všemohoucí, jenže ve Volání prázdná se nevyzná. Člověk aby se styděl, nebudeme o tom raději mluvit... Takový levňoučký antropocentrismus...

"A co to je to Volání prázdná?" zeptala se Maška tichounce a nejistě pohlédla na Gorbovského.

"To je takový zajímavý efekt. V některých směrech ve vesmíru.

Když se zapojí palubní přijímač na automatické ladění, pak se dříve nebo později naladí na podivné vysílání. Ozve se hlas, klidný a vyrovnaný hlas, a opakuje stále jednu a tutéž větu v rybím jazyce. Po řadu let ho chytáme, po řadu let se opakuje jedno a totéž. Já jsem to slyšel, mnoho lidí to slyšelo, ale moc málo jich o tom mluví. Není nic příjemného na to vzpomínat. Vždyť vzdálenost od Země je nepředstavitelná.

Éter je prázdný, dokonce ani poruchy nejsou slyšet, jenom slabý šum. A najednou se ozve ten hlas. Člověk je na hlídce sám. Všichni spí, je ticho, trochu jde na tebe strach - a do toho ten hlas. Vážně, není to příjemné, na mou duši. Existují záznamy toho hlasu. Mnozí se pokoušeli dešifrovat ho, pokoušejí se o to i nyní, ale podle mne to nemá smysl... Existují i jiné záhady. Hvězdoletci by mohli vyprávět o mnoha věcech, ale nevyprávějí rádi..." odmlčel se a pak dodal s jakýmsi smutným naléháním: "To člověk musí pochopit.

Není to jednoduché. Vždyť my sami také nevíme, na co máme čekat.

Mohou se s námi setkat každým okamžikem. Tváří v tvář. A mohou být - chápejte to - mohou být nepředstavitelně nad námi. Vůbec nemusí vypadat tak jako my a navíc budou nepředstavitelně nad námi.

Dohadujeme se o srážkách a konfliktech, o všelijakém chápání humánnosti a dobra, ale já se toho nebojím. Bojím se nepředstavitelného ponížení lidstva, gigantického psychologického šoku. Vždyť my jsme přece také hrdí. Vytvořili jsme pozoruhodný svět, tolik toho víme, prodrali jsme se do Velkého vesmíru. Tam objevujeme, učíme se, studujeme - co? Pro ně je tento Vesmír rodištěm. Žijí tam miliardy let tak, jako my žijeme na Zemi a jenom se nám díví: kde se tu tohle všechno mezi hvězdami vzalo?"

Najednou se odmlčel a prudce vstal, naslouchal. Pak sebou trhl.

"To byl hrom," řekla potichu Maška. Pohlédla na něho s pootevřenými ústy. "Hrom... bude bouřka..."

Stále naslouchal a pátral očima po obloze.

"Bane, to není hrom," promluvil nakonec a znovu si sedl. "To je dálkový spoj. Táhle, vidíte?"

Na šedivých mracích se mihl a zase zmizel třpytivý proužek. A nebe znovu slabě zahřmělo.

"Tak a teď sed', čekej," řekl nesrozumitelně. Pohlédl na mne s úsměvem, ale v očích měl smutek a napjaté vyčkávání. Pak to všechno zmizelo a oči měl najednou jako dříve důvěřivé. "A čím se zabýváte vy, Stanislave Ivanoviči?" zeptal se.

Bylo mi jasné, že chtěl změnit téma rozhovoru, a tak jsem začal vyprávět o septopodech. O tom, že patří k podskupině dvouzáberníků ze skupiny hlavonožců měkkýšů a že tvoří samostatný, dříve neznámý kmen třídy chobotnic. Jsou charakterističtí redukcí třetí levé ruky, sudé ke třetí pravé hektokotilizované, třemi řadami přísavných bradavek na rukou, neobyčejně mohutně vyvinutými venózními srdci, pro hlavonožce maximálním soustředěním hlavní nervové soustavy a některými dalšími zvláštnostmi, které už nejsou tak důležité.

Poprvé byli zjištěni nedávno, když se jednotlivé exempláře objevily u východních a jihovýchodních břehů Asie. Po roce se začaly objevovat v dolním toku velkých řek - Mekongu, Jang-tse, Chuang-che a Amuru, a dokonce v jezerech poměrně daleko od mořských břehů - například v tomto. Je to ohromující, protože hlavonožci se vyhýbají dokonce arktickým vodám, kde je nižší hustota soli. A téměř nikdy nevystupují na souš. Fakt ale zůstane faktem: septopodi se cítí výtečně ve sladké vodě a na souš vystupují. Vylézají na lodky a na mosty, nedávno dva septopody objevili v lese asi třicet kilometrů odtud... Maška mě neposlouchala. Tohle všechno jsem jí už vyprávěl.

Vlezla do stanu, přinesla odtud malou přijímačku a zapojila automatické ladění. Podle všeho se nemohla dočkat, aby chytila volání prázdná.

Gorbovskij však naslouchal velmi pozorně.

"Ti dva byli živí?" zeptal se.

"Ne, našli je mrtvé. Tenhle les, to je rezervace. Septopody tam ušlapala a napůl snědla divoká prasata. Ale třicet kilometrů od vody ještě žili! Plášťový prostor měli oba plný vlhkých vodních rostlin.

Zřejmě tak si vytvářejí určitou zásobu vody pro přechody po souši.

Ty vodní rostliny byly z jezera. Zcela jistě táhli od těchto jezer dál k jihu, do nitra souše. Je třeba ovšem říct, že všechny dosud chycené exempláře byli urostlí samci. Ani jediná samice, ani jediné mládě.

Samice a mláďata zřejmě nemohou žít ve sladké vodě a vycházet na souš.

"Všechno to bylo nesmírně zajímavé," řekl jsem. "Bývá přece pravidlem, že živočichové v moři výrazně mění způsob života jenom v období rozmnožování. To je instinkt nutí odcházet na zcela výjimečná místa. Ale tady nemůže být o rozmnožování ani řeči. Tady jde o nějaký jiný instinkt, možná že je to instinkt ještě starší a silnější.

Pro nás je teď důležité, abychom vysledovali jejich migrační cesty. A tak sedím v tomhle jezeře deset hodin denně pod vodou. Dneska jsem označoval jednoho. Když budu mít štěstí, do večera označím dalšího nebo snad dva. V noci jsou neobvykle aktivní a vrhají se na všechno, co se k nim přiblíží. Došlo dokonce k případům, kdy zaútočili na lidi. Ale jenom v noci."

Maška pustila přijímač naplno a kochala se těmi silnými zvuky.

"Dej to slaběji, Mášo," požádal jsem ji.

Poslechla mě.

"Tak vy je tedy značkujete," řekl Gorbovskij. "To je legrační. A čím?"

"Ultrazvukovými generátory." Vytáhl jsem ze značkovače zásobník a ukázal mu ampulku. "Takovýmihle kuličkami. V kuličce je generátor, který je pod vodou slyšet přes dvacet kilometrů."

Opatrně vzal ampulku do rukou a pozorně si ji prohlédl. Tvář mu zesmutněla a zestárla.

"To je chytré," zabručel. "Jednoduché a chytré..."

Neustále otáčel v prstech ampulkou, jako kdyby ji ohmatával, potom ji položil přede mne na travu a vstal. Jeho pohyby byly najednou pomalé a nejisté. Poodešel stranou ke svým šatům, zpřeházel je, našel kalhoty a jak je držel před sebou, znehybněl.

Díval jsem se na něho a začal se mě zmocňovat tíživý neklid.

Maška držela připravený značkovač, aby mu pověděla, jak se s ním zachází, také sledovala Gorbovského. Koutky úst jí smutně poklesly.

Všiml jsem si toho, to se jí stává často: výraz tváře bývá stejný, jako má člověk, kterého pozoruje.

Leonid Andrejevič začal najednou mluvit velice tiše a v hlase mu zaznívala jakási ironie: "Je to legrační, čestné slovo..."

Jak neuvěřitelně dokonalá analogie.

Století seděli v hlubinách, teprve pak povstali a vstoupili do cizího, pro ně nepřátelského světa... Co je to žene? Říkáte nějaký starý instinkt?

Nebo způsob zpracovávání informací, který stoupl na hladinu nesnesitelné zvědavosti? Ale vždyť by pro ně bylo lepší sedět doma, ve slané vodě, ale ono je něco táhne... Táhne je to na břeh..." Vzpomínal se a začal si natahovat kalhoty. Kalhoty měl staromódní, dlouhé. Při oblékání poskakoval po jedné noze. "Stanislave Ivanoviči, vždyť tohleto přece nejsou obyčejní hlavonožci, co tomu říkáte?"

"Svým způsobem máte pravdu," souhlasil jsem.

Neposlouchal mě. Otočil se k přijímači a upřeně se na něj díval.

My s Maškou jsme na přístroj taky upřeli zraky. Linuly se z něj silné kakofonické signály podobající se poruchám z rentgenového zařízení.

Maška odložila značkovač.

"Šest celých, osm setin metru," řekl rozpačitě. "Nějaká obslužná stanice, co má být?"

Naslouchal signálům se zavřenýma očima a s hlavou skloněnou na stranu.

"Ne, to není oslužná stanice," promluvil. "To jsem já."

"Cože?"

"To jsem já. Já - Leonid Andrejevič Gorbovskij."

"A proč?"

Zasmál se bez sebemenší radosti.

"Máte pravdu - proč? To bych chtěl moc vědět - proč." Natáhl si košili. "Proč tři piloti a jejich koráb, který se vrátil z linky EN 101- EN 2657, se stal zdrojem rádiových vln o délce šest celých, osmdesát tři tisíciny?"

My s Maškou jsme samozřejmě mlčeli. Také on se odmlčel, zapínal si sandály.

"Prohlíželi nás lékaři. Prohlíželi nás fyzici." Vstal a oklepal si z kalhot písek a stébka trávy. "Všichni došli k jedinému závěru: že něco takového je vyloučeno. To by člověk umřel smíchy, když se díval na jejich udivené tváře. Nám ale na mou duši do smíchu nebylo. Tolja Obozov odmítl dovolenou a odletěl na Pandoru. Oznámil, že bude raději vyzařovat dál od Země. Walkenstein odešel pracovat na podmořskou stanici. Jenom já sám se tu toulám a vyzařuji. A na něco celou tu dobu čekám. Čekám a bojím se. Bojím se, ale čekám. Chápete mě?"

"Nevím," řekl jsem a pohlédl úkosem na Masku.

"Máte pravdu," řekl. Vzal přijímač a zamyšleně si ho položil k odstávajícímu uchu. "Nikdo to neví. Už celý měsíc.

Neslábne to, nepřestane. Ua-úi...Ua-úi... Ve dne v noci. Máme radost nebo je nám smutno. Jsme nasycení nebo máme hlad. Pracujeme nebo lenošíme.

Ua-úi... Ale záření Tarielu klesá. Tariel je můj koráb. Ted' ho odstavili.

Pro jistotu. Jeho vyzařování překáží při řízení nějakých agregátů na Venuši, odtud sem posílají dotazy, zlobí se ... Zítra ho zavezu dál..." Napřimil se, pleskl si dlouhýma rukama na boky. "No, už musím jít. Na shledanou. Hodně úspěchů. Na shledanou, Mášenko. Nelámej si s tím hlavu. Je to nesmírně těžká hádanka, na mou duši."

Zvedl ruku s rozervěnou dlaní nahoru, kývl a šel, dlouhý, neohrabaný.

Dívali jsme se za ním. U stanu se zastavil a řekl: "Poslyšte... Na ty septopody se snažte přece jenom být hodní..."

Protože člověk značkuje, značkuje, a když je sám označovaný, pak má samé nepříjemnosti."

A byl pryč. Ještě chvíli jsem ležel na břiše, pak jsem pohlédl na Mašku. Maška se pořád dívala za ním. Hned bylo vidět, že Leonid Andrejevič na ni udělal veliký dojem. Ale na mě ne. Mě se nijak nedotkly ty jeho představy o tom, že nositelé

Vesmírné inteligence mohou být nepředstavitelně nad námi. Tak ať jsou. Podle mého názoru, čím výše budou, tím méně budeme mít šanci ocitnout se na jejich cestě. To je jako plotice, pro kterou nic neznamena sít' s velkými oky. A pokud jde o hrdost, ponížení, šok... Docela jistě to přežijeme.

Já osobně bych to aspoň nějak přežil. A to, že objevujeme pro sebe a studujeme vesmír, který oni dávno zabydleli, co má být? Vždyť pro nás ten vesmír není zabydlený! A oni jsou pro nás pouhou částí přírody, kterou musíme objevit a prostudovat, i kdyby byli třikrát nad námi... Jsou pro nás cizí. I kdyby mě třeba označovali, to je samozřejmé, tedy tak, jak já značkují septopody...

Pohlédl jsem na hodinky a rychle jsem si sedl. Nastal čas pro návrat k práci. Poznamenal jsem si číslo poslední ampulky. Zkontroloval jsem akvastat. Vlezl jsem do stanu, našel ultrazvukový lokátor a vložil si ho do kapsy u plavek.

"Pomoz mi, Mášo," řekl jsem a začal si oblékat akvastat.

Maška seděla u přijímače a naslouchala neutichajícímu "ua-ui".

Pomohla mi navléknout akvastat a společně jsme vstoupili do vody.

Pod vodou jsem zapojil lokátor. Ozvaly se signály, to ti, které jsem označoval, se potulovali jezerem. Významně jsme na sebe pohlédli a vynořili se. Maška si shrnula mokré vlasy z čela a řekla: "Přece existuje rozdíl mezi hvězdným korábem a mokřými řasami v žáberném vaku..."

Dal jsem jí pokyn, aby se vrátila na břeh a znovu jsem se potopil.

Kdepak, já bych se na místě Gorbovského tak nevzrušoval. Nic na tom závažného není. To je jako se všemi astroarcheology. Stopy po myšlenkách. Psychologický šok... Žádný šok nenastane. Nanejvýš prostě jeden druhého nezpozorujeme. Sotva jsme pro ně natolik zajímaví...

DOKONALÁ PLANETA

Rju stál až po pás ukryt ve šťavnaté zelené trávě a sledoval klesající vrtulník. Proud vzduchu od nosné vrtule hnál po trávě široké stříbrné až tmavě zelené vlny. Připadalo mu, že přistání trvá příliš dlouho a netrpělivě přešlapoval z nohy na nohu. Bylo strašné vedro a dusno. Drobné bílé slunce stálo vysoko, od trávy stoupal vlhký žár.

Vrtule zasvítila silněji, vrtulník se natočil bokem k Rjuovi, pak najednou klesl z půldruhého metru a utopil se v trávě na vrcholku pahorku.

Rju se k němu rozběhl.

Motor utichl, listy vrtule se otáčely stále pomaleji, až se zastavily docela. Z kabiny vrtulníku vystoupili lidé. Jako první dlouhán v bundě s vykasánými rukávy. Byl bez přilby, nad protáhlým opáleným čelem mu trčely vyrudlé vlasy. Rju ho poznal - byl to vedoucí skupiny Hledač Gennadij Komov.

"Buď zdrav, hospodáři," řekl a podával ruku. "Konnitiva!"

"Konnitiva, Hledači," řekl Rju. "Vítám vás na Leonidě!" A také vztáhl ruku před sebe, ale museli k sobě ujit ještě aspoň deset kroků.

"Jsem strašně, strašně rád, že jste tu," řekl Rju a usmíval se od ucha k uchu.

"Stýskalo se vám?"

"Strašně, strašně moc se mi stýskalo. Sám na celé planetě."

Za Komovými zády někdo řekl "co děláš, člověče" a něco se hlasitě svalilo do trávy.

"To je Boris Fokin," řekl Komov, aniž se obrátil. "Samostatně padající archeolog."

"Když tady je taková tuhá tráva," ozval se Boris Fokin při vstávání.

Měl titěrné rezavé vousy, nos samou pihu a bílou pěnoplastovou přilbu posunutou k uchu. Ruce umazané od trávy si otřel do kalhot a představil se: "Fokin. Hledač-archeolog."

"Vítám vás, Fokine," řekl Rju.

"A tohle je Taťána Palejová, inženýrka-archeoložka," řekl Komov.

Rju přistoupil blíže a zdvořile sklonil hlavu. Archeoložka měla šedé odvážné oči a oslnivě bílé zuby. Ruku měla pevnou a hrubou.

Velká kombinéza na ní plandala.

"Říkají mi Táňa," řekla.

"Rju Vaseda," řekl Rju. "Rju je jméno, Vaseda příjmení."

"Mboga," řekl Komov. "Biolog a lovec."

"Kde je?" zeptal se Rju. "Ach promiňte, prosím. Moc se omlouvám."

"To nevadí, soudruhu Vasedo," řekl Mboga. "Buďte zdrav!"

Mboga byl trpaslík z Konga a nad trávou byla vidět jenom jeho černá hlava pevně převázaná bílým šátkem. Hned vedle hlavy trčela z trávy hlaveň pušky.

"Tohle je Lovec Tora," řekla Táňa.

Rju se musel sklonit, aby mohl stisknout ruku Lovci Torovi. Teď věděl, kdo je to Mboga. Lovec Tora je člen výboru pro ochranu života na jiných planetách. Biolog, který odhalil "baktérii života" na Pandoře. Zoopsycholog, který ochočil zrůdné marťanské "sora-tobu chiru", létající pijavice. Rju byl z toho, co udělal, velice rozpačitý.

"Jak vidím, jste beze zbraně, soudruhu Vasedo," řekl Mboga.

"Mám jenom pistoli," řekl Rju, "ale je strašně těžká."

"Rozumím." Mboga souhlasně pokýval hlavou a rozhlédl se.

"Přece jen zapálili step," řekl potichu.

Rju se ohlédl. Od pahorku až k obzoru se táhla rovina porostlá nádhernou šťavnatou trávou. Tři kilometry od pahorku tráva hořela, zapálil ji reaktor výsadkového modulu. K vybílenému nebi stoupaly husté chuchvalce bílého dýmu. Skrze

kouř bylo nejasně vidět výsadkový modul - tmavé vajíčko na třech roztažených nohách. Kolem modulu se černal široký vypálený kruh.

"Za chvíli to přestane hořet," řekl Rju. "Je tu hodně vlhko. Pojdte, ukážu vám vaše panství."

Vzal Kornová za ruku a vedl ho kolem vrtulníku na druhou stranu pahorku. Ostatní šli za nimi. Rju se několikrát ohlédl, s úsměvem na ně kývl a trpce řekl: "Když člověk vyvede něco takového při přistání, nikdy to není pěkný pohled."

"Za chvíli to zhasne," opakoval Rju.

Za sebou slyšel, jak se Fokin stará o archeoložku: „Opatrně, Táněčko, tady je zřejmě nějaká hrouda...“ „To vidím taky,“ odpověděla archeoložka. Jen koukej na cestu sám!“ „Tak tady je vaše panství," řekl Rju.

Zelenou rovinu protínala široká klidná řeka. V zátočině u řeky se leskla střecha.

"To je moje laboratoř," řekl Rju.

Vpravo od laboratoře stoupaly sloupy červeného a černého kouře.

"Tam se staví sklad," řekl Rju.

Bylo vidět, jak se tam pohybují nějaké stíny. Na okamžik se zjevil obrovský neobratný stroj na pásech.

"A tamhle je město," řekl Rju.

Od základny k městu to bylo něco přes kilometr. Z pahorku vypadaly budovy jako šedivé přízemní cihly. Šestnáct šedivých plochých kvádrů vyčnívajících ze zelené trávy.

"Skutečně," řekl Fokin, "to je nevidané."

Komov mlčky přikývl. Toto město se v nejmenším nepodobalo ostatním. Před objevením Leonidy se Hledači - pracovníci komise pro zkoumání stop po jiných civilizacích ve vesmíru - setkali jenom se dvěma městy. Bylo to opuštěné město na Marsu a na Vladislavě.

Obě byla zcela zjevně dílem jednoho stavitele: válcové, mnoho pater pod zem vedoucí budovy ze svítivé křemičité organické látky rozmístěné v sousedních kruzích. A tohle město na Leonidě bylo docela jiné. Dvě řady šedivých krabic z pórovitého vápence.

"Vy jste tam byl po Gorbovském?" zeptal se Komov.

"Ne," odpověděl Rju, "nebyl jsem tam ani jednou. Ostatně jsem na to ani neměl čas. Navíc nejsem přece žádný archeolog, jsem fyzik zabývající se studiem atmosféry. A navíc mě Gorbovskij žádal, abych tam nechodil."

Od stavby k nim dolehl výbuch, do vzduchu vyletěla hustá, červená oblaka dýmu, skrze která bylo vidět hladké zdi vybudovaného skladu. Pak bylo vidět, jak se kybernetické stroje seřadily a zamyšlily k řece.

"Kam to jdou?" zvědavě se zeptal Fokin.

"Jdou se koupat," řekla Táňa.

"Budou teď srovnávat zával," vysvětlil Rju. "Sklad už je téměř hotový. Celý jejich systém dostane jiný program. Budou stavět hangár a vodovod."

"Vodovod?!" nadšeně řekl Fokin.

"Přesto by bylo lepší posunout základnu dál do města," řekl váhavě Komov.

"To je rozhodnutí Gorbovského," řekl Rju. "Není vhodné vzdalovat se příliš od základny."

"To je správné," souhlasil Komov. "Jenom aby kybernetické stroje nepoškodily město..."

"Co vás to vede. Vůbec se tam nedostanou."

"To je ale dokonalá planeta!" řekl Mboga.

"Ano," radostně přitakal Rju. "Řeka, vzduch, zeleň, žádní komáři, žádný škodlivý hmyz..."

"Úplně dokonalá planeta," opakoval Mboga.

"Dá se tu koupat?" zeptala se Táňa.

Rju pohlédl na řeku. Byla nazelenalá, kalná, byla to ale opravdová řeka s opravdovou vodou. Leonida byla první planetou, na níž byl vzduch vhodný k dýchání a opravdová voda.

"Já si myslím, že ano," řekl Rju. "Je tedy pravda, že já sám jsem se nekoupal, ale to proto, že jsem neměl čas."

"To my se budeme koupat každý den," řekla Táňa.

"Aby ne!" zvolal Fokin. "Každý den! Třikrát denně! Nebudeme dělat nic jiného, než se celé dny koupat!"

"Tak jo," řekl Komov. "A co je to tamhle?" Ukázal prstem na spoustu plochých pahorků na obzoru.

"To nevím," řekl Rju. "Tam ještě nikdo nebyl. Walkenstein zničehonic onemocněl a Gorbovskij musel odletět. Stačil mi tu vyložit jenom zařízení a byl pryč."

Chvilí stáli mlčky a dívali se na pahorky na obzoru. Pak Komov řekl: "Za takové tři dny si vyletím podél řeky."

"Jestli tu jsou ještě nějaké stopy," řekl Fokin, "pak je musíme hledat poblíž řeky."

"To jistě," zdvořile souhlasil Rju. "Teď ale pojďme ke mně."

Komov se ohlédl na vrtulník.

"Nevadí, klidně tu může zůstat," řekl Rju. "Hroši na tyhle kopce nechodí."

"Cože?" řekl Mboga. "Hroši?"

"Já jim tak říkám. Zdálky připomínají hrochy, zblízka jsem je ovšem neviděl."

Začali sestupovat z pahorku.

"Na druhé straně je tráva nesmírně vysoká, viděl jsem jim jenom hřbety."

Mboga šel vedle Rjua měkkým pružným krokem. Tráva jako by ho obtékala.

"Pak tu jsou ještě ptáci," pokračoval Rju. "Jsou velcí a někdy létají strašně nízko. Jeden mi málem srazil lokátor."

Aniž zpomalil, Komov pohlédl na oblohu a zaclonil si oči.

"Musím odeslat radiogram na Slunečnici. Nemohl bych použít vaši vysílačku?"

"Beze všeho," řekl Rju. "Víte, Percy Dixon chtěl jednoho zastřelit, mluvím zase o těch ptácích, ale Gorbovskij to nedovolil."

"A proč?" zeptal se Mboga.

"To nevím," odpověděl Rju. "Gorbovskij se strašně rozzlobil a chtěl dokonce všem odebrat pušky."

"Nám je odebral," řekl Fokin. "Byl z toho veliký skandál na Radě."

Prostě to bylo dost trapné a Gorbovskij nás všechny odrovnal svou autoritou."

"Jedině u Lovce Tory se mu to nepodařilo," poznamenala Táňa.

"Ano, já jsem si pušku vzal," řekl Mboga. "Já ale Gorbovského chápu. Tady člověka ani nenapadne střílet."

"Stejně má ale Gorbovskij někdy podivné nápady," dal se slyšet Fokin.

"To je možné," řekl Rju zdrženlivě.

Došli k prostorné kopuli laboratoře s nízkými kulatými dveřmi.

Nahoře se otáčely v různých směrech tři zamřížované mísy lokátorů.

"Tak tady si můžete postavit stany," řekl Rju. "A když budete potřebovat, dám příkaz strojům a ty vám postaví něco solidnějšího."

Komov pohlédl na kopuli, podíval se na oblaka zarudlého a černého dýmu za laboratoří, pak se ohlédl na šedivé střechy a řekl provinile: "Poslyšte, Rju, mám obavy, že bychom vám tu překáželi. Co kdybychom se usadili rovnou ve městě?"

"Pak je to tu cítit nějakou spáleninou," dodala Táňa, "a já se navíc bojím kybernetických strojů..."

"Já se jich bojím taky," řekl rozhodně Fokin.

Rju uraženě pokrčil rameny.

"Jak si přejete," řekl, "podle mého tu je velmi hezky."

"My si postavíme stany," řekla Táňa, "pak se k nám přestěhujete."

Uvidíte, že se vám to bude líbit."

"Hmmm," řekl Rju. "Snad... Ale teď vás zvu ke mně."

Archeologové se předem sklonili a zamířili k nízkým dveřím.

Mboga šel jako poslední, jako jediný téměř nemusel hlavu sklánět.

Rju se zdržel na prahu. Rozhlédl se a uviděl udupanou půdu, zažloutlou sešlapanou trávu, fádňi hranici litoplastu a pomyslel si, že to tu skutečně páchne spáleninou.

Město se skládalo z jediné ulice, velice široké, zarostlé hustou trávou.

Ulice vedla téměř přesně po rovníku a končila poblíž řeky. Komov se rozhodl rozbít tábor uprostřed města. S prací začali ve tři hodiny místního času (den a noc na Leonidě znamenalo sedmadvacet hodin a několik minut).

Vedro jako kdyby se vystupňovalo. Naprosté bezvětří, nad šedými souběžnými budovami se chvěl horký vzduch, jenom v jižní části města, nedaleko řeky, bylo nepatrně chladnější. Fokin se o tom vyjádřil, že to tu voní senem a trochu jako na chlorelové plantáži.

Komov vzal Mbogu a Rju, který se jim nabídl, že pomůže, sedl do vrtulníku a vydal se k výsadkovému modulu pro zařízení a potraviny, zatímco Taťána s Fokinem se zabývali fotografováním města. Zařízení moc neměli, takže všechno převezli nadvakrát. Když přiletěli prvně, Fokin, který pomáhal při vykládání, oznámil, že všechny budovy ve městě si jsou svými rozměry velice podobné. 'To je velice zajímavé,' řekl zdvořile Rju. 'To dokazuje,' oznámil Fokin, 'že všechny budovy mají jedno a totéž určení. Teď zbývá už jenom zjistit,' dodal v hlubokých úvahách, 'jaké určení to je!' Když se vrtulník vrátil podruhé, Komov uviděl, že Táňa s Fokinem vztyčili vysokou tyč a na ní vyvěsili neoficiální vlajku Hledačů - bílou plochu se sedmihrannou matkou. Kdysi dávno, to už je celé století, jeden z velkých meziplanetárních letců, jinak odpůrce myšlenky studovat známky jiných civilizací ve vesmíru v návalu zlosti prohlásil, že za nezvratné svědectví skutečné existence rozumných bytostí je ochoten považovat jenom kolo na hřídeli, nákras Pythagorovy věty vytesaný do skály a sedmihrannou matku. Hledači tuto hozenou rukavici zvedli a dali si do znaku sedmihrannou matku. Komov vzdal hrdě vlajce čest. Bylo spáleno mnoho pohonných hmot a prolétáno mnoho parseků od doby, kdy tato vlajka vznikla.

Prvně ji vztyčili nad kruhovými ulicemi prázdného města na Marsu.

Tehdy ještě panovaly názory, že město i sputniky Marsu jsou přírodního původu. Tehdy ještě i ti nejodvážnější

Hledači považovali město i sputniky za jediné stopy tajuplně zmizelé mart'anské civilizace.

Pak lidé museli prolétat mnoho parseků, překopat mnoho půdy, než došli k jediné hypotéze: prázdná města a opuštěné sputniky jsou dílem bytostí z daleké neznámé soustavy planet A pak přišlo tohle město na Leonidě...

Komov vyvalil z kabiny vrtulníku poslední balík, seskočil do trávy a prudce zabouchl dveře. Rju k němu přistoupil a shrnoval si rukávy: "Teď dovozte, Gennadiji, abych vás mohl opustit. Za dvacet minut mi začíná sondáž."

"Samozřejmě," řekl Komov. "Děkuji, Rju. Zajděte k nám na večeři."

Rju pohlédl na hodinky a řekl: "Děkuju, ale neslibuji vám to."

Mboga si opel karabinu o zeď nejbližší budovy, nafukoval stan rovnou uprostřed ulice. Zakýval na Vasedu a usmál se na Komova, až se mu rozšířily bledé rty na vrásčité tváři.

"Skutečně dokonalá planeta, Gennadiji," řekl. "Chodí se tu beze zbraně, stan si člověk postaví rovnou v trávě... A ještě tohle..."

Ukázal hlavou na Fokina a Táňu. Oba archeologové kolem sebe vyšlapali trávu a měli teď práci se stavbou expresní laboratoře. Inženýrka měla na sobě hedvábné tričko a krátké kalhoty. Její těžké boty stály v plné kráse na střeše budovy, kombinéza se povalovala vedle na balících. Fokin v trenýrkách si zuřivě přetahoval přes hlavu propocenou bundu.

"Pane bože," řikala Táňa, "jak jsi to zapojil akumulátory?"

"Hned to bude, Táněčko," zamumlal Fokin.

"Kdepak, tohle není Pandora," řekl Komov. Vytáhl z balíku druhý stan a začal k němu připojovat odstředivé čerpadlo.

„No jo, to není Pandora,“ pomyslel si a vzpomínal, jak se na Pandoře prodírali temnými džunglemi, jak měli na sobě těžké obleky s dokonalou ochranou, jak jim ruce vytahoval neskladný dezintegrátor s uvolněnou pojistkou. Pod nohama jim to čvachtalo, při každém kroku se na všechny strany rozbíhala nejrůznější mnohonohá havěť a nad hlavou spleteninou lepkavých větví jim svítila dvě krvavá slunce stojící blízko sebe. Kdyby tak šlo jenom o Pandoru! Na všech planetách, které měly atmosféru, postupovali Hledači i Výsadkáři s maximální opatrností, hnali před sebou řadu průzkumných robotů, samohybných kybernetických laboratoří, toxikanalyzátorů, kondenzovaná mračna univerzálních virofobů. Okamžitě po přistání musel kapitán korábu termitem vypálit bezpečnostní plochu. Za největší zločin byl považován návrat na koráb bez předběžné dezinfekce a dezinsekce.

Neviditelné zrůdy horší než mor a lepra číhaly na neopatrné. Tak tomu bylo před pouhými třiceti lety.

Tak to mohlo být i nyní na dokonalé planetě Leonidě. Tady je také mikrofauna, a je velice bohatá. Avšak před třiceti lety našel maličký doktor Mboga na strašné planetě Pandoře "bakterii života", profesor Karpenko odhalil na Zemi bioblokádu. Jedna injekce denně. Je to možné dokonce jednou za týden. Komov si otřel zpocený obličej a začal si rozepínat bundu.

Když se slunce sklánělo k západu a nebe na východě se z bělavé barvy změnilo na tmavofialovou, usedli k večeři. Napříč ulice stály tři stany, balíky a bedny se zařízením byly pečlivě naskládány podél zdi jedné z budov. Fokin vzdychal a připravoval večeři. Všichni měli hlad, proto se rozhodli na Rju nečekat. Z tábora ho bylo vidět, jak sedí na střeše své laboratoře a něco provádí s anténami.

"Nevadí, něco mu necháme," slíbila Táňa.

"Ale co," namítl Fokin, když si pochutnával na telecím mase, "až mu vytráví, tak přijde."

"Ten vrtulník jsi nepostavil moc šikovně, Geňo," řekla Táňa.

"Nevidíme takhle vůbec na řeku."

Všichni najednou pohlédli na vrtulník. Bylo tomu skutečně tak.

"Krásný výhled na řeku je ze střechy," řekl chladnokrevně Komov.

"To není pravda," řekl Fokin, který seděl k řece zády, "vůbec se není na co dívat."

"Jak to, že ne?" namítl Komov. "Copak na to telecí nevidíš?"

Po jídle si Fokin lehl na záda a díval se do nebe.

"Já teď zrovna přemýšlím," začal uvažovat a utíral si při tom vousy ubrouskem, "jak se do těch hrobů dostaneme?"

Zapíchl prst ve směru nejbližší budovy. "Budeme to kopat, nebo zeď prořízneme?"

"To přece není žádný problém," řekl líně Komov. "Problém je, jak se dovnitř dostávali ti, co to postavili. Ti taky rozřezávali zdi?"

Fokin zamyšleně pohlédl na Komova a zeptal se: "Co ty o nich vlastně víš? Ti se třeba dovnitř vůbec dostávat nemuseli."

"Jasně," řekla Táňa. "Nová myšlenka stavitelská. Člověk si sedl na trávu, udělal si kolem dokola zdi a strop a ... a ..."

"A odešel," dokončil to Mboga.

"A co když to skutečně jsou hrobky?" řekl Fokin vyzývavě. Chvilí tu myšlenku všichni vážili.

"Jak to vypadá s rozbořem, Taťáno?" zeptal se Komov.

"Vápenec," řekla Táňa. "Uhlíčitán vápenatý. Se spoustou příměsí, přirozeně. Víte ale, čemu se to všechno nejvíc podobá? Korálovým útesům. A ještě pravděpodobnější je to, že celá budova se skládá z jednoho jediného kusu..."

"Monolit přírodního původu."

"Přírodní původ!" zvolal Fokin. "Charakteristická zákonitost: když se objeví nové stopy, hned se najde někdo, kdo prohlásí, že je to dílo přírody..."

"Zítra vezmeme intravizor a uvidíme," slíbila Táňa. "Nejdůležitější je, že vápenec nemá nic společného s jantarinem, ze kterého je postaveno město na Marsu. A taky na Vladislavě."

"To pak znamená, že se ještě někdo potuluje po planetách," řekl Komov. "Bylo by dobré, kdyby nám po sobě zanechali něco podstatnějšího."

"Najít tak knihovnu," vydechl Fokin. "Nebo nějaké stroje!" Chvilí se odmlčeli. Mboga si nácápával krátkou dýmku.

Seděl teď na bobku a zamyšleně se díval nad stany do světlé oblohy. Jeho drobná tvář pod bílým šátkem vyjadřovala naprostý klid a vyrovnanost.

"Jaké je tu ticho," řekla Táňa.

Najednou sem doletěla od základny série výbuchů.

"Zatraceně!" zabručel Fokin. "Proč to dělá?"

Mboga vypustil dýmové kolečko, sledoval ho očima a řekl tiše: "Já vás, Borjo, chápu. Prvně v životě mi nedělá potěšení naslouchat, jak na cizí planetě pracují stroje."

"Jenže mně nijak cizí nepřipadá," řekla Táňa.

Neznámo odkud přiletěl s hlasitým bzučením velký černý brouk, několikrát nad Výzkumníky zakroužil a znovu odletěl. Táňa vstala a odešla do stanu. Komov také vstal a rozkošnický se protáhl. Bylo tu obdivuhodně ticho, lidé se tu cítili neuvěřitelně dobře, že Komov zrozpačitel, když Mboga najednou vyskočil, jako kdyby ho někdo vytřelil, a znehybněl obrácený k řece. Komov tam také pohlédl. K táboru se blížila obrovitá hora. Vrtulník ji částečně skrýval, ale bylo vidět, jak se kolébá a jak se večerní slunce třpytí na vlhkých bocích mohutných jako hroší břicho. Zvíře se pohybovalo poměrně rychle, rozhrnovalo trávu a Komov užasle sledoval, jak se vrtulník naklonil a začal se poklínat na bok. Mezi zdi budovy a vrtulníkem se protáhla nízká mohutná hlava se dvěma velkými výrůstky. Komov viděl dvě malé hloupé oči a připadlo mu, že se dívají rovnou na něho.

"Pozor!" vykřikl.

Vrtulník se převrátil a v trávě se opíral o listy vrtule. Obluda pokračovala v tažení na tábor. Měla nejméně tři metry do

výšky, široké boky se jí pravidelně vzdouvaly a bylo slyšet rovnoměrné hlasité oddychování.

Za Komovými zády cvakl závěr Mbogovy pušky. Vtom se Komov vzpamatoval a rozběhl se ke stanům. Fokin utíkal po čtyřech, přesto Komova předběhl. Obluda od nich byla dvacet metrů.

"Stačíte rozebrat tábor?" zeptal se rychle Mboga.

"Ne," odpověděl Komov.

"Budu střílet!" řekl Mboga.

"Počkejte," řekl Komov. Vykročil kupředu, mávl rukou a volal: "Stůj!"

Hora živého masa se na chvíli zastavila. Hrbolaté čelo se najednou nakrčilo a rozevřela se tlama velká jako kabina vrtulníku; byla plná zelené rozžvýkané trávy.

"Geňo!" vykřikla Táňa. "Okamžitě zpátky!" Obluda ze sebe vydala táhlý sípavý zvuk a začala postupovat ještě rychleji.

"Stůj!" znovu vykřikl Komov, ale už v tom nebylo příliš přesvědčení.

"Podle všeho to je býložravec," prohlásil a začal ustupovat ke stanům.

Ohlédl se. Mboga stál s namířenou puškou. Táňa si už zacpávala uši. Vedle Táni s balíkem na zádech stál Fokin. Vousy měl rozježené.

"Tak vystřelí na něj dneska někdo, nebo ne?" vykřikl nepřírozeným hlasem. "Mám přenášet intravizor, nebo..."

Zahmňel výstřel. Poloautomatická lovecká puška měla ráži 16,3 mm a kulka narazila ze vzdálenosti deseti kroků silou osmi tun. Střela zasáhla přesně střed čela mezi dvěma výrůstky. Obluda naplno dosedla na zadní. Nová rána. Druhý zásah převrátil obludu na záda.

Krátké tlusté nohy se křečovitě zachvěly, z husté trávy se k lidem doneslo vydechnutí. Černé břicho se vzdulo a splasklo, pak všechno utichlo. Mboga sklonil pušku. "Pojďme se podívat," řekl.

Svémi rozměry si obluda nezapadla s dospělým africkým slonem, nejvíc připomínala obrovitého hrocha.

"Má červenou krev," řekl Fokin. "A co je to tohle?" Obluda ležela na boku a na břicho se jí táhly tři řady měkkých výrůstků velkých jako pěst. Z nich prýštila típytící se hustá tekutina. Mboga najednou nahlas nasál vzduch, omočil si v ní špičku prstu a ochutnal ji. "Fuj," řekl Fokin.

Ve všech tvářích bylo možno číst stejný výraz. "To je med," řekl Mboga.

"Neříkej," podivil se Komov. Zaváhal a také si namočil špičku prstu. (Táňa s Fokinem sledovali jeho jednání s odporem.) "Opravdový med!" zvolal. "Med z lipového květu."

"Doktor Dixon říkal, že v téhle trávě je hodně sacharidů," řekl Mboga.

"Medonosná obluda," řekl Fokin. "A my jsme ji pro nic za nic zabili."

"My!" zvolala Táňa. "Pane bože, jdi odklidit ten intravizor."

"No dobrá," řekl Komov. "Co teď? Takové vedro, hned vedle tábora taková obluda..."

"To už je moje práce," řekl Mboga. "Odstěhujte si stany aspoň o dvacet kroků níž. Všechno si to proměřím, pořádně si ho prohlédnu a zničím ho."

"Jak?" zeptala se Táňa.

"Dezintegrátorem. Mám dezintegrátor. Táňo, jdi teď pryč: to, co budu dělat, není nic příjemného."

Ozvalo se dupání, za stany se objevil Rju s velkou automatickou pistolí.

"Co se stalo?!" zeptal se celý udýchaný.

"Zabili jsme jednoho z těch vašich hrochů," vážně mu vysvětloval Fokin.

Rju si rychle všechny prohlédl a hned se uklidnil. Zastrčil pistolí za opasek.

"Zaútočil na vás?" zeptal se.

"To se nedá tak říct," řekl Komov rozpačitě. "Já si myslím, že byl jednoduše na procházce, ale museli jsme ho zastavit."

Rju pohlédl na převrácený vrtulník a přikývl.

"Nedal by se třeba sníst?" volal ze stanu Fokin.

Mboga pomalu odpověděl: "Tak si myslím, že už se o to někdo pokoušel."

Komov a Rju k němu přistoupili. Mboga ohmatával široké a hluboké zářezy na hřbetě zvířete.

"To je po pěkně velkých tesácích," řekl Mboga. "A ostrých jako břitva. Někdo si z něho ukrájoval tak dvě tři kila najednou."

"To je hrůza," řekl Rju upřímně.

Vysoko na obloze se ozvalo zvláštní táhlé volání. Všichni zaklonili hlavy.

"To jsou oni!" řekl Rju.

Nad město se střemhlav snášeli velcí světle šedí ptáci podobající se orlům. Klesali jeden za druhým z obrovské výšky, těsně nad hlavami lidí roztáhli široká měkká křídla a stejně prudce zamířili vzhůru.

Lidi ovanula vlna teplého vzduchu. Byli to obrovští ptáci, větší než kondori na Zemi, a dokonce než létající dravci na Pandoře.

"Dravci!" vzrušeně řekl Rju. Sáhl po pistolí za pasem, ale Mboga ho pevně uchopil za ruku.

Ptáci proletěli nad městem a mířili na západ do tmavofialového nebe. Když zmizel poslední, ozvalo se stejné poplašné volání.

"Já už jsem málem střílel," promluvil ulehčeně Rju.

"Vím," řekl Mboga, "ale mně připadalo..." Vtom se zarazil.

"Ano," řekl Komov. "Mně taky..."

Komov se po chvíli uvažování rozhodl nejen odsunout stany dál o dvacet kroků, ale dokonce je umístit nahoře na ploché střeše jedné z budov. Byly to nízké budovy, měřily pouhé dva metry a dostat se nahoru nebylo nic složitého. Na střechu sousední stavby vytahali Táňa s Fokinem balíky s nejcennějšími přístroji. Jak se ukázalo, vrtulníku se nic nestalo.

Mboga měl co dělat s pozůstatky zvířete celou noc za svitu reflektorů. Za svítání se ulice naplnila pronikavým sykotem, nad město se vznesl obláček bílé páry a zableskla se oranžová záře. Fokin, který před tím nikdy neviděl, jak působí dezintegrátor, jenom v plavkách vyletěl ze stanu, ale spatřil už jenom Mbogu, který pomalu uklízel reflektory, a obrovskou hromadu šedivého popela na zčernalé trávě. Z medonosné obludy zůstala jenom dokonale vypreparovaná zrudná hlava zalitá do průhledné hmoty. Byla určena pro Captonské kosmozoologické muzeum. Fokin popřál Mbogovi dobré ráno a zalezl rychle zpátky do stanu dospávat, jenomže se srazil s Kornovým. "Kampak," zeptal se Komov. "Samozřejmě obléknout," důstojně odpověděl Fokin. Bylo svěží průzračné jitro, jenom na jihu na nafialovělé obloze stála nehybně rozčuchaná oblaka. Komov seskočil do trávy a šel chystat snídani. Chtěl dělat smažená vajíčka, ale brzy zjistil, že nemůže najít máslo. "Borisi," zavolal, "kde je máslo?" Fokin byl právě v podivné pozici, zabýval se jógou. "Nemám ponětí," řekl hrdě. "Měls přece včera službu." "Jo... službu... Pak musí být máslo tam, kde bylo včera večer." "A kde bylo včera večer?" zeptal se znovu Komov podrážděně. Fokin si s viditelnou nespokojeností uvolňoval hlavu, kterou měl pod pravým kolenem. "Copak já vím?" řekl. "Přece jsme pak znovu všechno přestavovali." Komov povzdychl a začal trpělivě prohledávat bednu za bednou. Máslo nenašel. Pak tedy přistoupil k budově a stáhl Fokina za nohu dolů. "Kde je máslo?" zeptal se. Fokin otevřel ústa, ale vtom vyšla za rohem Táňa v blůzce bez rukávů a v krátkých kalhotách. Měla mokré vlasy. "Dobrýtro, hoši," řekla. "Dobrýtro, Táněčko," řekl Fokin. "Nevidělas náhodou máslo?" "Kdes byla?" zeptal se Komov navztekaně. "Koupala jsem se," odpověděla Táňa. "Jak to?" řekl Komov. "Kdo ti to dovolil?" Táňa si odepjala od pasu zbraň v černém pouzdře. "Genočko," řekla mu. "Tam žádní krokodýlové nejsou. Je tam nádherná voda a travnaté dno." "Nevidělas máslo?" zeptal se Komov. "Máslo jsem neviděla, ale jestlipak jste vy náhodou neviděli moje střevice?" "Já jsem je viděl," řekl Fokin. "Máš je tamhle na střeše." "Tam právě nejsou." Všichni tři se otočili a pohlédli na střechu. Střevice tam skutečně nebyly. Pak Komov pohlédl na doktora Mbogu. Ležel v trávě ve stínu a tvrdě spal s malou pěstí podloženou pod tváří. "Prosím tě," řekla Taťána, "k čemu by jemu byly moje střevice?" "Nebo máslo," dodal Fokin. "Třeba mu to tu překáželo," zavrčel Komov. "Tak já udělám něco bez másla..." "A bez střeviců." "Dobře, dobře," řekl Komov. "Běž a postarej se o intravizor. A ty, Táňo, taky. A složte ho co nejrychleji." Na snídani přišel Rju. Hnal před sebou velký černý stroj na šesti hemomechanických nohou. Za strojem se táhla až od základny široká ušlapaná cesta. Rju se vyškrábal na střechu a usedl ke stolu, stroj se zastavil uprostřed ulice. "Poslyšte, Rju," řekl Komov. "U vás na základně se nic neztratilo?" "Jak to myslíte?" přepřel se Rju. "No jestli nenecháváte něco na noc venku a ráno to třeba nemůžete najít." "Ani bych neřekl." Rju pokrčil rameny. "Občas nemůžu najít takové maličkosti, všelijaké zbytky... kousky vodičů, plastolitu. Myslím si, že to uklízejí mé automaty. To jsou strašně šetrní kamarádi, všechno se jim hodí." "Mohly by se jim hodit taky střevice?" zeptala se Táňa. Rju se zasmál. "To nevím," řekl, "ale asi sotva." "A může jim na něco být krabice s máslem?" zeptal se Fokin. Rju se přestal smát. "Vám se ztratilo máslo?" zeptal se. "A taky střevice." "To ne," řekl Rju. "Automaty do města nechodí." Obratně jako ještěrka se na střechu budovy vyškrábal Mboga. "Dobré jitro," řekl. "Opozdil jsem se..." Táňa mu nalila kávu. Mboga vždycky snídal šálek kávy. "Tak jsme tedy okradeni," řekl s úsměvem. "To jste tedy nebyl vy?" zeptal se Fokin. "Ne, já jsem to nebyl. Ale v noci přes město dvakrát přeletěli ti včerejší ptáci." "Tak tedy střevice," řekl Fokin. "Já jsem je někde..." "A co tu krabici s máslem?" netrpělivě řekl Komov. Nikdo neodpovídal. Mboga zamyšleně upíjel kávu.

"Po dva měsíce se mi nic neztratilo," řekl Rju. "Mám ale všechno v kopuli... A tam jsou automaty. Pořád tam něco bouchá, je to tam samý kouř."

"Tak dobře," řekl Fokin a vstal. "Jde se pracovat, Táněčko. Kdo by to byl řekl, že střevíce..."

Odešli a Komov začal sbírat nádoby.

"Dnes večer kolem vás vytvořím ochranné pásmo," oznámil Rju.

"Snad by to šlo," řekl zamyšleně Mboga, "ale já bych to nejdřív chtěl zkusit sám. Gennadiji, dnes v noci připravím malou léčku."

"Tak dobře, doktore Mbogo," řekl Komov ne příliš nadšeně.

"V tom případě přijdu taky," přihlásil se Rju.

"Přijďte," souhlasil Mboga. "Ale bez těch vašich kybernetických strojů, prosím vás."

Ze sousední střechy sem dolehl výbuch nespokojenosti.

"Pane bože, přece jsem ti říkala, abys balíky rozložil podle označení."

"A co jsem asi udělal?"

"Tak tohle je podle tebe nějaké pořadí? Index E-7, A-2, G-16..."

Tuhle zase F..."

"Tedy Táňo! Na mou duši... Přátelé!" uraženě začal ječet přes ulici Fokin. "Kdo ty balíky zpřeházels?"

"No prosím!" zvolala Táňa. "Bedna F-9 tu vůbec není!"

Mboga potichu dodal: "Nám se zase ztratilo prostěradlo!"

"Cože?" přeptal se Komov. Byl celý bledý. "Hledejte pořádně!"

dal příkaz, seskočil ze střechy a rozběhl se k Fokinovi s Tanou.

Mboga ho dlouho sledoval a pak se zadíval na jih za řeku. Bylo slyšet, jak Komov na sousední střeše řekl: "Tak co se vám vlastně ztratilo?" - "VČG," odpověděla Táňa. "Tak co z toho děláte vědu?"

Sestavte jiný." - "To bude trvat nejméně dva dny," rozzlobeně odpověděla Táňa. "Tak co chceš tedy dělat?" -

"Musíme to vykrojit," řekl Fokin. Na střeše panovalo ticho.

"Podívejte se, Rju," řekl Mboga a díval se za řeku.

Rju se ohlédl. Zelenou rovinou za řekou se kolébala spousta 'hroších' hřbetů. Ani ho nenapadlo, že by za řekou mohla být taková spousta těch zvířat. 'Hroši' mířili k jihu.

"Podle mého názoru odcházejí," řekl Mboga.

Komov se rozhodl přespát pod širým nebem. Vytáhl ze stanu lůžko, uložil se na střeše a ruce si podložil pod hlavu.

Obloha byla do tmavomodrá, na východním obzoru pomalu stoupal zelenooranžový kotouč s nevýraznými okraji. Byla to Palmira, Leonidin Měsíc. Od temné roviny za řekou sem doléhaly tlumené táhlé výkřiky, to zřejmě volali ptáci. Nad základnou se chvílemi rozsvěcely krátké záblesky, něco tam slabě skřípalo a praskalo.

'Musíme postavit ohradu,' pomyslel si Komov. 'Kolem města táhnout vodič se slabým napětím. Jestli to ale dělají ptáci, tak ohrada není na nic. Nejspíš to jsou ptáci. Pro ně to nic není odtáhnout bednu.'

Pro ně by zřejmě nebylo nic těžkého odnést člověka. To se přece už taky stalo: na Pandoře okřídlený drak chytil člověka s těžkým ochranným oblekem, a to bylo půldruhého metráku. Tak to bývá - nejdřív pantofle, pak bedna... A na celý oddíl máme jen jedinou pušku.

Proč jenom tehdy Leonid Andrejevič byl tak ostře proti zbraním?

Mělo se střílet už tehdy, aspoň abychom je zastrašili... Proč vlastně doktor nestřílel? Protože mu "připadalo", že ...

Jenže já bych taky nevystřelil, mně to napadlo taky. Ale co mě to vlastně napadlo?" - Komov si přejel dlaní zamračené čelo. - 'Ohromní ptáci, jsou nádherní, a jak skvěle letěli! Bezhluchně, lehce a pravidelně... Někdy je i lovcům líto ptáků, a já navíc nejsem žádný lovec.' Mezi mihotavými hvězdami přejela po zenitu jasná bílá tečka.

Komov se pozvedl na loktech a očima ji sledoval. Byla to Slunečnice, půldruhého kilometru dlouhý výsadkový hvězdolet určený pro superdálkové lety. Nyní kroužil kolem Leonidy ve vzdálenosti dvou megametřů. Stačí požádat o pomoc a za chvíli tu je. Má ale smysl volat o pomoc? Ztratil se pár pantoflí, dvě bedničky a náčelníka něco napadlo...

Bílá tečka pozvolna ztrácela na jasu a zmizela - Slunečnice se dostala do stínu Leonidy. Komov si znovu lehl, ruce si založil za hlavu. 'Není ta planeta příliš dokonalá?' uvažoval. 'Teplé zelené roviny, vonící vzduch, idylická říčka bez krokodýlů... Možná že tohle všechno je pouhý zastírací manévr, za nímž jsou skryty nějaké neznámé síly. Nebo snad je všechno podstatně jednodušší? Táňa ztratila pantofle kdoví kde v trávě; Fokin je jak známo pěkný popleta a ztracené bedny teď leží někde pod hromadou součástí exkavátoru.'

Celý den dneska pobíhal, rozhlížel se jako zloděj od hromady ke hromadě.' Komov pravděpodobně na chvíli usnul, a když se probudil, byla už Palmira pěkně vysoko. Ze stanu, kde spal Fokin, se ozývalo mlaskání a chrápání. Na sousední střeše někdo šeptal.

"...Jakmile se lano utrhlo, odletěli jsme a Saburo zůstal dole. Hnal se za námi a volal, abychom se zastavili, pak mě určil za kapitána a dal mi příkaz, abych se zastavil. Já jsem samozřejmě hned mířil na translační stožár. Tam jsme uvízli a zůstali jsme tam viset celou noc."

A celou noc jsme jeden na druhého křičeli - jestli Saburo má jít k učiteli nebo nemá. Saburo jít mohl, ale nechtěl, my jsme zase chtěli, a nemohli jsme, ale ráno si nás všimli a sundali nás."

"To já jsem byla tichá holčička. Nejvíce ze všeho jsem se bála všech možných mechanismů. Kybernetických zařízení se bojím dodnes."

"Těch se bát nemusíte, Táňuško. Jsou hodní."

"Já je nemám ráda. Je mi nepříjemné, když jsou jako živí a přitom živí nejsou..."

Komov se otočil na bok a díval se. Táňa a Rju seděli na vedlejší střeše se svěšenými nohama. 'Jako vrabčáci,' pomyslel si Komov. 'A zítra budou celý den zívát.' "Táňo," řekl polohlasně. "Už je čas na spaní."

"Mně se nechce," řekla Táňa. "Procházeli jsme se po břehu." (Rju se rozpačitě pohnul.) "U řeky je nádherně. Měsíc a ryby si tam spolu hrají."

Rju řekl: "A kde je doktor Mboga?"

"Pracuje," odpověděl Komov.

"To je pravda, Rju," zaradovala se Táňa. "Jdeme hledat doktora Mbogu."

'Beznadějný případ,' pomyslel si Komov a obrátil se na druhý bok. Vedle na střeše si šeptali dál. Komov rozhodně vstal, popadl lůžko a vrátil se do stanu. Ve stanu byl pěkný rámus - Fokin spal ze všech sil. 'Ty jsi pěkná bačkora,' pomyslel si Komov, když se uveleboval.

'Za takové noci máš chodit na námluvy. Ty si necháš narůst vousy a myslíš si, že to máš v kapse.' Zabalil se do pokrývky a okamžitě usnul.

Ohlušující rachot ho z postele doslova vymrštil. Ve stanu byla tma. Pak zahřměly další dva výstřely. "K sakru!" zařval ve tmě Fokin. "Kdo to tu je?" Ozvalo se krátké zapištění a vítězoslavné Fokinovo volání: "Tak tady jsi! Už tě mám!"

Komov byl celý zapletený do pokrývky a přes veškerou snahu se nemohl vymotat. Zaslechl tlumenou ránu, Fokinovo heknutí a současně se v té chvíli něco tmavého a malého objevilo ve světlém trojúhelníkovitém vstupním otvoru.

Komov se vrhl kupředu, Fokin hned za ním, takže se srazili hlavami.

Komov zaskřípal zuby a konečně vyletěl ven. Střecha naproti byla prázdná. Když se rozhlédl, uviděl Mbogu běžícího trávou po ulici k řece a hned za ním v patách klopýtajícího Rju s Tanou. A ještě něco Komov uviděl: daleko před Mbogou někdo utíkal. Byl mnohem rychlejší než Mboga, který se zastavil, zvedl v jedné ruce pušku hlavní vzhůru a ještě jednou vystřelil. Stopa v trávě prudce zahrnula do strany a zmizela za rohem nejbližší budovy. Za okamžik odtud vyletěl s lehkým, plynulým máváním ohromných křídel pták, který byl ve svitu měsíce bílý.

"Střílejte!" zařval Fokin.

Utíkal ulicí a každou chvíli upadl. Mboga stál bez hnutí se skloněnou zbraní a hlavou zvrácenou dozadu sledoval let ptáka. Ten udělal nad městem rovnoměrný kruh, nabral výšku a zamířil k jihu. Po chvíli zmizel. A Komov zpozoroval, že docela nízko nad základnou přeletěli ještě tři... čtyři... pět obrovských bílých ptáků, kteří se vznesli z míst, kde pracovaly kybernetické stroje.

Komov seskočil ze střechy. Mrtvé stěny budov vrhaly na trávu husté černé stíny. Tráva byla teď jako stříbrná. Něco mu zazvonilo pod nohama. Sehnul se. Byla to nábojnice. Komov prošel zrůdným stínem vrtulníku. Zaslechl hlasy.

Mboga, Fokin, Rju a Táňa mu šli rozčileně naproti.

"Já jsem ho držel v rukou," vzrušeně říkal Fokin. "Praštil mě ale do hlavy a vytrhl se mi. Kdyby mě neuhodil, nepustil bych ho. Je měkký a teplý jako malé dítě. A byl nahý..."

"My jsme ho taky skoro chytily, ale najednou z něho byl pták a uletěl nám."

"Prosím tě - najednou z něho byl pták..." protestoval Fokin.

"Vážně," řekl Rju. "Zahnul za roh a vtom odtud vyletěl pták."

"No a?" řekl Fokin. "Vyplašil ptáka a vy jste z toho byli celí pryč."

"Náhoda," řekl Mboga.

Komov k nim přistoupil, zastavili se.

"Co se vlastně stalo?" zeptal se.

"Už jsem ho držel," oznamoval Fokin, "ale něčím mě uhodil do hlavy."

"To jsem už slyšel," řekl Komov. "Jak to všechno začalo?"

"Seděl jsem na bednách a číhal jsem," řekl Mboga. "Vidím, že se někdo plíží trávou uprostřed ulice. Chci ho chytit, a tak mu jdu naproti."

Uviděl mě však a rozběhl se zpátky. Bylo mi jasné, že ho nedohoním, tak jsem vystřelil do vzduchu. Je mi to strašně líto, Gennadiji, ale bojím se, že jsem je vystrašil."

Najednou tu panovalo ticho. Pak se Fokin nechápavě zeptal: "A čeho je vám líto, doktore?"

Mboga hned neodpověděl. Všichni čekali.

"Byli nejméně dva," řekl. "Jednoho jsem uviděl já, druhý byl u vás ve stanu. Když jsem utíkal kolem vrtulníku... Tak takhle to bylo," zakončil najednou své vyprávění. "Musím se na to podívat, je pravděpodobné, že se mýlím."

Mboga neodpověděl a zamířil k táboru. Ostatní se na sebe podívali a vykročili za ním. U budovy, na které stál vrtulník, se Mboga zastavil.

"Tady někde to bylo," řekl.

Fokin s Tanou okamžitě vstoupili do černého stínu, Rju s Komovem vyčkávavě hleděli na Mbogu.

"Nic tu není," řekl Fokin zlostně.

"Co jsem to jenom viděl?" bručel si pro sebe Mboga. "Co jsem to mohl vidět?"

Podrážděný Fokin vystoupil ze tmy, tmavý stín lopatek vrtulníku mu přejel po tváři.

"Podívejte!" řekl Mboga nahlas. "To je zvláštní stín!"

Shodil z ramene pušku, rozběhl se a vyskočil na zeď.

"Račte dál," pozval ostatní nahoru.

Na střeše za trupem vrtulníku byly jako ve výkladní skříni vyrovnány pouzdro s máslem, bedna s označením F-9, pár pantoflí, kapesní mikroelektroměr v pouzdře z plastické hmoty, čtyři neutronové akumulátory, kus ztuhlé skelné plastické hmoty a černé brýle.

"Tak tady mám pantofle!" zvolala Táňa. "A brýle. Včera jsem je utopila v řece..."

"Jéje..." řekl Fokin a opatrně se kolem sebe rozhlédl.

Komov se najednou zarazil.

"Rju, musím se okamžitě spojit se Slunečnicí! Fokin a Táňa tuhle výstavu vyfotografují. Za půl hodiny se vrátím."

Seskočil ze střechy, rychle vykročil a pak se rozběhl ulicí k základně.

Rju ho mlčky sledoval.

"Co je?!" zakvílel Fokin.

Mboga si sedl na bobek, vytáhl maličkou dýmku, beze spěchu si ji zapálil a pak řekl: "Jsou to lidé, Borjo. Krást věci mohou i zvířata, ale jenom lidé je mohou vrátet."

Fokin zacouval a sedl si na podvozek vrtulníku.

Komov se vrátil sám. Byl velice vzrušen a vysokým kovovým hlasem dal příkaz k likvidaci tábora. Fokin na něho vychrlil spoustu otázek. Žádal vysvětlení. Komov mu stejným kovovým hlasem citoval: "Rozkaz kapitána hvězdoletu Slunečnice. Během tří hodin zlikvidovat synoptickou základnu a archeologický tábor, odstranit všechny kybernetické systémy a všichni včetně fyzika Vasedy se vrátit na palubu Slunečnice." Fokin se s údivem podířil a pustil se do práce s nebývalou energií.

Během dvou hodin vykonal vrtulník osm cest a nákladní kybernetické stroje vyšlapaly od základny širokou cestu v trávě. Ze základny zbyly jenom prázdné stavby, všechny tři systémy robotů byly zahrnány do skladové místnosti a byl jim odňat veškerý program.

V šest hodin ráno místního času, když se na východě rozsvítla zelená záře, lidé se shromáždili u výsadkového korábu, a tady to už Fokin nemohl vydržet: "Tak tedy dobrá," spustil nic dobrého nevěstícím sípavým šepotem.

"Tys nám, Gennadiji, dával rozkazy a já jsem je čestně plnil.

Chtěl bych ale konečně vědět, proč odtud odcházíme? Proč?!" zapištěl svým hláskem a teatrálně rozhodil rukama.

Všichni sebou trhli, Mbogovi vypadla z úst dýmka. "Proč odtud utíkáme? Tři sta let hledáme rozumné bratry, a jakmile je najdeme, utíkáme jako uličníci?

Nejlepší mozky lidstva..."

"Pane bože," řekla Táňa a Fokin se odmlčel: "Vůbec tomu nerozumím," zasípal.

"Jste přesvědčen, že jsme těmi nejlepšími mozky lidstva?" zeptal se Mboga.

Komov zlostně zabručel: "Co jsme se tu nadělali chyb. Spálili jsme celé pole, zašlapali zaseté plochy, stříleli jsme... A co v oblasti základny..." Mávl jenom rukou.

"Kdo to mohl ale tušit?" řekl provinile Rju.

"Ano," řekl Mboga, "nadělali jsme spoustu chyb. Věřím však, že nám rozuměli. Jsou na to dostatečně civilizovaní."

"Co je to za civilizaci?" řekl Fokin. "Kde mají nějaké stroje? Kde mají nějaké pracovní nástroje? A kde mají nějaká města?"

"Ty buď zticha, Borisi," řekl Komov. "Stroje, města... Člověče, otevři jenom oči! Umíme my létat jako ptáci? Máme takové obludy, co dávají med? Je to tak dlouho, co byl u nás vyhuben poslední komár?

Stroje..."

"Biologická civilizace," řekl Mboga.

"Cože?" přeptal se Fokin.

"Biologická civilizace. Žádné stroje, ale genetika, selekce, výcvik.

Kdo si dokáže představit, jaké přírodní síly přemohli? A kdo dokáže říci, čím civilizace je na vyšším stupni?"

"Dovedeš si to představit, Borko?" řekla Táňa, "cvičené bakterie!"

Fokin si vztekle kroutil knír.

"Odcházíme odtud proto," řekl Komov, "že nikdo z nás nemá právo vzít na sebe odpovědnost za první kontakt."

„Jak je mi líto, že odtud musíme odejít," myslel si. „Nechci odtud odejít, chtěl bych je najít, setkat se s nimi, promluvit si, prohlédnout si je, jak vypadají. Tak se to nakonec přece jenom stalo? Ne nějakí ještěři bez mozků nebo nějaké pijavice, ale opravdoví lidé. Celý svět, úplné dějiny... Měli jste tu také války a revoluce? Co jste tu měli dřív - páru, nebo elektrinu? Jaký je smysl vašeho života? Mohl bych si u vás něco přečíst? První zkušenost pro srovnání lidských dějin... A my musíme odejít. Jak se mi nechce! Na Zemi ale už existuje padesát let Komise pro kontakt, padesát let tu studují srovnávací psychologii ryb a mravenců a vedou tu spory, v jakém jazyce říct to první "a". Teď už se jim mohou lidé vysmát... Jestlipak někdo někdy předvídal biologickou civilizaci? Určitě. S čím vším se vůbec nepočítalo..." "Leonid Andrejevič je přece jenom fenomenálně předvídací člověk," promluvil Mboga.

"Ano," řekla Táňa. "To je strašné pomýšlení, když si představím, co všechno tu mohl udělat Bořka, kdyby měl u sebe zbraň!"

"Proč právě já?" bránil se Fokin. "A co ty? Kdo se to chodil koupat se zbraní?"

"Všichni jsme byli skvělí," řekl Rju a povzdychl si.

"Za dvacet minut startujeme," oznámil Komov. "Všichni na svá místa."

Mboga se chvíli zdržel a ohlédl se. Bílá hvězda EN-23 už vyšla nad zelenou rovinou. Vonělo to tu trávou, teplou půdou, čerstvým medem.

"Ano," řekl, "úplně dokonalá planeta. Copak by sama příroda něco takového dokázala?"

Kapitola čtvrtá

JACÍ BUDETE

PORÁŽKA

"Zítra pojeděš na ostrov Šumšu," řekl Fischer Sidorovovi.

"Kde to je?" zamračeně se přeptal Sidorov.

"Severní Kurily. Letíš dnes ve dvaadvacet třicet. Kombinovaným Novosibirsk-Přístav Prozřetelnosti."

Mechanické zárodky bylo nutno vyzkoušet v nejrůznějších podmínkách.

Ústav pracoval především pro meziplanetární letce, proto třicet průzkumných skupin ze sedmačtyřiceti bylo odesláno na Měsíc a na další planety. Zbývajících sedmáct muselo pracovat na Zemi.

"Tak jo," promluvil pomalu Sidorov.

Pořád doufal, že dostane také meziplanetární skupinu. Připadalo mu, že má velké vyhlídky, protože se už dávno necítil tak dobře jako v poslední době. Byl ve vynikající formě a doufal do poslední chvíle.

Fischer to však vyřešil jinak, a s ním se naprosto nedá lidsky mluvit, protože u něho v pracovně jsou nějakí cizí lidé s upjatými tvářemi.

„Tak takhle to vypadá, když přichází stáří," pomyslel si Sidorov.

"Tak jo," opakoval klidně.

"Severokurilsk je už informován," řekl Fischer. "O konkrétním místě průzkumu se dohodneš v Bajkově."

"Kde to je?"

"Na ostrově Šumšu. Administrativní středisko ostrova." Fischer sepal ruce a začal se dívat oknem. "Sermus taky zůstává na Zemi," řekl. "Pojede na Saharu."

Sidorov mlčel dál.

"Tak to bychom měli," řekl Fischer. "Už jsem ti taky vybral pomocníky."

Jsou dva. Dobří chlapci."

"Nováčkové."

"Dokáže to," řekl rychle Fischer. "Jsou dobře připraveni. Ostatně jeden z nich je z Výsadku."

"Tak jo," řekl lhostejně Sidorov. "To je všechno?"

"Ano. Můžeš vyrazit. Hodně zdaru. Náklad i tvoji lidé jsou na sto šestnáctce."

Sidorov přistoupil ke dveřím. Fischer zaváhal a pak mu za zády řekl: "A vrať se brzy, hochu, mám tu pro tebe ještě něco zajímavého."

Sidorov zavřel za sebou dveře a chvíli zůstal stát. Pak si uvědomil, že laboratoř číslo sto šestnáct je o pět poschodí níž, a šel k výtahu.

Vajíčko - třpytící se koule velká asi jako půl dospělého člověka - stálo v pravém rohu laboratoře, vlevo od něho seděli dva lidé.

Když Sidorov vstoupil, povstali. Zastavil se, aby si je mohl prohlédnout.

Bylo jim oběma tak pětadvacet, víc určitě ne. Jeden byl vysoký, měl blond vlasy a nehezkou rudou tvář. Druhý byl o něco menší, opálený hezoun španělského typu, oblečený do semišové bundy a těžkých bot do hor. Sidorov zastrčil ruce do kapes, stoupl si na špičky a znovu se zhoupal na paty. „Nováčkové," pomyslel si a pocítil najednou takový nával vzteku, že se tomu sám podivil.

"Dobrý den," řekl. "Jmenuji se Sidorov."

Ten opálený ukázal bílé zuby v úsměvu.

"To my víme, Michail Albertoviči." Přestal se usmívat a představil se: "Kuzma Vladimirovič Soročinskij."

"Galcev Viktor Sergejevič," řekl ten se světlými vlasy.

„To by mě zajímalo, který z nich je z Výsadku," pomyslel si Sidorov.

„Určitě ten Španěl, Kuzma Soročinskij." Pak se zeptal: "Kdo z vás byl ve Výsadku?"

"Já," odpověděl světlolasý Galcev.

"Kázeň?" zeptal se Sidorov.

"Ano," řekl Galcev. "Kázeň."

Pohlédl Sidorovovi do očí. Galcev měl pod výraznými, až ženskými řasami světle modré oči. Nešly nějak s tou jeho hrubou rudou tváří dohromady.

"To jinak nejde," řekl Sidorov. "Výsadkář musí být ukázněný."

Každý člověk musí být ukázněný. Ostatně to není můj názor. Co dovedete, Galceve?"

"Jsem biolog," řekl Galcev.

"Hm," řekl Sidorov a obrátil se na Soročinského. "A co vy?"

"Já jsem inženýr lahůdkář," podal hlasitě hlášení Soročinskij a znovu ukázal bílé zuby.

„To je tedy něco," pomyslel si Sidorov. „Jeden je odborník na červy a druhý na kremrole. Neukázněný Výsadkář a semišová bunda."

To tedy jsou ti praví chlapi. Zvlášť ten rádoby Výsadkář. To vám tedy, soudruhu Fischere, pěkně děkuju, vy se o mě vždycky dobře postaráte." Sidorov si představil, jak Fischer puntičkářsky a pečlivě vybíral ze dvou tisíc dobrovolníků meziplanetárních skupin, pohlédl na hodinky, pak do spisů a řekl: "Sidorovova skupina. Kurily. Athos je věčný člověk, má dostatek zkušeností. Tomu budou úplně stačit tři lidé. Ne, dva. Přece neletí na Merkur. Dáme mu třeba toho Soročinského a toho Galceva. Tím spíš, když Galcev býval Výsadkář."

"Jste na tu práci připraveni?" zeptal se Sidorov.

"Ano," odpověděl Galcev.

"Samozřejmě, Michail Albertoviči," řekl Soročinskij. "Až z nás ty vědomosti padají!"

Sidorov přistoupil k Vajíčku a poklepal na jeho chladivý povrch.

Pak se zeptal: "Víte, co to je? Třeba Galcev."

Galcev obrátil oči ke stropu, chvíli přemýšlel a začal povídat jednotvárným hlasem: "Embryomechanické zařízení MZ-8."

Mechanický zárodek, vzor číslo osm. Automatický samostatně se vyvíjející mechanický systém, který obsahuje programové řízení MChF - mechanický chromozóm Fischerův, soustavu regulujících a pracovních zařízení, digestální

soustavu a energetickou soustavu. MZ-8 je embryomechanické zařízení, které je schopno za každých podmínek rozvinout se do jakékoli konstrukce uložené programem. MZ-8 je určen..."

"Teď vy," řekl Sidorov Soročinskému.

Soročinskij začal drmolit dál: "Zmíněný exemplář MZ-8 je určen ke zkouškám v pozemských podmínkách. Standardní program šedesát čtyři: vývoj zárodku do hermetické obytné kopule pro šest lidí s uzavřenou plošinou a kyslíkovým filtrem."

Sidorov pohlédl na okno a zeptal se: "Váha?"

"Asi půldruhého metráku."

Pracovníci experimentální skupiny tohle vůbec znát nemuseli.

"Dobře," řekl Sidorov. "Teď vám povím něco, co nevíte. Tak za prvé - vajíčko stojí devatenáct tisíc hodin práce vysoce kvalifikovaného člověka. Za druhé skutečně váží půldruhého metráku a tam, kde to bude zapotřebí, je budete tahat na zádech."

Galcev přikývl, Soročinskij řekl: "Budeme, Michaile Albertoviči."

"Tak to je skvělé," řekl Sidorov. "Můžete hned začít. Dopravte je k výtahu a sjeďte s ním do vestibulu. Půjдете do skladu, kde dostanete registrační aparaturu. Pak můžete jít po svých. S celým nákladem budete na letišti před desátou večer. Snažte se přijít včas."

Otočil se a odešel. Za ním se rozléhal mohutný rachot: Sidorovova skupina začala plnit první úkol.

Za úsvitu kombinovaný stratoplán vypustil pterokar se skupinou nad Druhým Kurilským průlivem. Galcev elegantně vybral střemhlavý let, rozhlédl se, pohlédl na mapu, na kompas a hned vyhledal Bajkovo - několik řad jednopatrových budov z bílého a červeného litoplastu, které sevřely do půlkruhu malý, ale hluboký záliv. Pterokar natočil pevná křídla na přistání a snesl se na nábreží. Ranní chodec (mladík v tričku a plátěných kalhotách) jim vysvětlil, kde tu je vedení. Službu tam měl správce ostrova, starý nahrbený Ain, který je přívětivě uvítal a pozval ke snídani.

Když Sidorova vyslechl, navrhl mu k výběru několik nízkých sopek u severního břehu. Mluvil rusky poměrně čistě, jenom občas se zarazil uprostřed slova, jako kdyby si nebyl jist přízvukem.

"Severní břeh je poměrně dost daleko," řekl. "Nevede tam žádná pořádná cesta. Jenže když máte pte...rokar... Navíc vám nic bližšího nemůžu nabídnout. Moc se v těch fyzikálních pokusech nevyznám.

Velká část ostrova je samé pole s melouny, samá dýně a pařeniště.

Všude teď pracují školáci, takže nemohu ris... kovat."

"Žádné riziko v tom není," řekl Soročinskij lehkomyšlně. "Naprostě žádné riziko."

Sidorov si vzpomněl, jak jednou celou hodinu proseděl na požárním žebříku ve snaze zachránit se před upírem z plastické hmoty, kterému se pro sebezdokonalování hodila protoplazma. Ovšem tehdy ještě neexistovalo Vajíčko.

"Děkujeme," řekl. "Docela nám vyhovuje severní břeh."

"Ano," řekl Ain. "Tam nejsou ani melounová pole, ani pařeniště."

Jediné, co tam je, jsou břízy. A ještě tam někde pracují arche... ologové."

"Archeologové?" podivil se Soročinskij.

"Děkuji," řekl Sidorov. "Myslím si, že se tam vypravíme hned."

"Hned bude snídání," zdvořile připomenul Ain.

Mlčky posnídali. Při rozloučení jim Ain řekl: "Kdybyste něco potřebovali, obraťte se na mě bez... jak se to řekne... bez os...tychu."

"Ne, my se nebudeme to... jak se to řekne... os...týchat," uzavřel rozhovor Soročinskij.

Sidorov se na něho podíval a v pterokaru mu řekl: "Jestli si ještě jednou, mladíku, dovolíte takový vtípek, tak vás odtud vyženu."

"Promiňte mi to," řekl Soročinskij a silně se začervenál. Ruměnec na jeho opálené tváři způsobil, že byla ještě krásnější. Na severním pobřeží nebyla žádná melounová pole ani pařeniště, rostly tam jenom břízy. Kurilská bříza roste "vleže", rozprostírá se po zemi a její mokré zauzlené větve vytvářejí pevnou, neprostupnou spleť. Shora tato změř kurilské břízy vypadá jako nevinná zelená louka, která se dokonale hodí pro přistání lehkých strojů. Ani Galcev, který pterokar pilotoval, ani Sidorov nebo Soročinskij neměli ponětí o kurilských břízách. Sidorov ukázal na kulatou sopku a řekl:

"Tady."

Soročinskij na něho nesměle pohlédl a řekl: "To je pěkné místo."

Galcev vysunul podvozek a vedl pterokar na přistání rovnou doprostřed rozlehlého zeleného pole u paty kulaté sopky. Křídla stroje znehybněla a po chvíli se pterokar s třeskotem zaryl nosem do nanicovité zelené kurilské břízy. Sidorov uslyšel ten zvuk, současně uviděl milióny pestrobarevných hvězdiček a na chvíli ztratil vědomí.

Když otevřel oči, nejprve spatřil svou ruku. Byla velká, opálená a čerstvě poškrábané prsty jako kdyby se líně probíraly tlačítka na ovládacím pultě.

Ruka zmizela a objevila se tmavorudá tvář s modrýma očima pod žensky dlouhými řasami.

Sidorov se s hekáním pokoušel usednout. Nesmírně ho bolelo na pravém boku a bolestivě ho pálo čelo. Pohlédl na Galceva. Ten si otíral rozbité rty kapesníkem.

"To tedy bylo perfektní přistání," řekl Sidorov. "Děláte mi samé radosti, úplný odborník na maléry."

Galcev mlčel. Tiskl si na rty zmuchlaný kapesník. Vysoký chvějící se hlas Soročinského se ozval: "On za to nemůže, Michaile Albertoviči."

Sidorov pomalu otočil hlavu a pohlédl na Soročinského.

"Na mou duši, že za to nemůže," opakoval Soročinskij a poposedl kousek stranou. "Podívejte se, do čeho jsme přistáli."

Sidorov pootevřel dvířka kabiny, vystrčil hlavu ven a chvíli si prohlížel polámané kmeny vyrvané z kořenů a zapletené do podvozku.

Vztáhl ruku, utrl několik tuhých třpyticích se lístků, rozemnul je v prstech a ochutnal. Byly trpké a hořké. Sidorov si odplivl a zeptal se, aniž pohlédl na Galceva: "Stroj je celý?"

"Je," odpověděl Galcev přes kapesník.

"Vy jste si vyrazil zub?"

"Hm," řekl Galcev, "vyrazil."

"Než se oženíte, tak se vám to zahojí," slíbil mu Sidorov. "Můžete to brát tak, že je to má vina. Zkuste s tím vylézt na tu sopku."

Nebylo jednoduché dostat se z rostlinných propletenin, ale nakonec Galcev přece jenom přistál na vrcholku kulaté sopky. Sidorov si držel pravý bok, vystoupil a rozhlédl se. Ostrov odtud vypadal jako opuštěný a byl rovný jako stůl. Sopka byla holá a rezavá od vulkanického nánosu. Od východu se na ni tlačily výhonky kurilské břízy, na jih se táhly zelené obdélníky polí. K západnímu břehu to bylo asi sedm kilometrů, za ním v namodralém oparu vystupovaly vybledlé fialové horské vrcholky, a ještě trochu dál a vpravo na modrém nebi nehybně visel podivný trojúhelníkovitý oblak s výraznými obrysy.

Severní břeh byl podstatně blíže. Strmě klesal do moře, nad srázem se tyčila nevzhledná šedivá věž - zřejmě nějaká stará stavba sloužící kdysi k obranným účelům. Vedle věže se bělal stan a pobíhaly tam lidské postavičky. Snad to byli archeologové, o nichž se zmiňovala služba. Sidorov se zhluboka nadechl. Vonělo to tu slanou vodou a vyhrátými kameny. A bylo ticho, nebylo téměř slyšet ani mořský příboj.

„To je dobré místo," pomyslel si. „Vajíčko postavíme tady, filmovací přístroje a všechno kolem zůstane na svahu, tábor rozbijeme dole u melounových polí. Melouny tu ale ještě nebudou zralé." Pak pomyslel na archeology: „Od nich je sem tak pět kilometrů, přesto je ale budeme muset upozornit, aby se nedivili, až začneme mechanický zárodek vyvíjet."

Sidorov zavolal Galceva se Soročinským a řekl: "Pokus uděláme tady. Myslím si, že je to vhodné místo. Surovin tu je habaděj, samý tuf, přesně to, co potřebujeme. Tak začněte!"

Galcev se Soročinským přistoupili k pterokaru a otevřeli nákladový prostor. Slunce odtud vyslalo oslňující prásátka. Soročinskij vlezl dovnitř, zasupěl a jediným pohybem vystrčil Vajíčko na zem.

Chvíli se kutálelo po sopečném nánosu, až se po několika krocích zastavilo. Galcev taktak stačil uskočit.

"To bylo zbytečné," řekl tiše Sidorov, "teď se s tím narvete."

Soročinskij seskočil a řekl hrubým hlasem: "Nevadí, už jsme si zvykli."

Sidorov chodil kolem Vajíčka a pokoušel se je postrčit, avšak ani se nepohnulo.

"Dobře," řekl. "Teď kamery."

Dlouho si hráli s nastavením kamer: jedna měla infračervený objektiv, druhá stereoobjektiv, třetí objektiv registrující teplotu, čtvrtá byla panoramatická...

Bylo kolem dvanácté, když si Sidorov opatrně přejel rukávem po mokré čele a vytáhl z kapsy pouzdro s aktivátorem. Galcev se Soročinským se přiblížili zezadu a dívali se mu přes rameno. Sidorov pomalu vysypal na dlaň třpytivou trubičku s přísavným koncem na jedné straně a červeným vroubkovaným knoflíkem na straně druhé.

"Spustíme to," řekl nahlas. Přistoupil k Vajíčku a přitiskl přísavku ke třpyticímu se kovu. Chvíli počkal a palcem zatlačil na červený knoflík.

Poodstoupil a nespouštěl z Vajíčka oči. Teď by bylo možno snad jenom přímým zásahem z raketové zbraně zastavit pochody, které vznikly pod blyštícím se povrchem. Přizpůsobení mechanického zárodka polním podmínkám započalo. Není známo, jak dlouho bude pokračovat. Až však bude seřizování skončeno, zárodek se začne vyvíjet.

Sidorov pohlédl na hodinky. Bylo pět minut po dvanácté. S námahou odtrhl aktivátor od povrchu Vajíčka, uschoval ho do pouzdra a uložil do kapsy. Pak se ohlédl na Galceva se Soročinským. Stáli za ním a mlčky pozorovali Vajíčko.

Sidorov se ještě naposledy dotkl třpyticího se povrchu a řekl: "Jdeme."

Pozorovací stanoviště se rozhodl umístit mezi sopkou a poli s melouny.

Vajíčko odtud bylo dobře vidět - stříbrná kulička na rezavém kopci pod modrým nebem. Sidorov poslal Soročinského k archeologům a sám usedl do trávy do stínu pterokaru. Galcev už podřimoval, když se ukryl před sluníčkem pod křídlo. Sidorov cucal bonbón a chvíli hleděl na sopku, chvíli na podivný trojúhelníkovitý oblak na západě. Nakonec si vzal dalekohled. Jak očekával - trojúhelníkový oblak byl ve skutečnosti zasněženým vrcholkem nějaké sopky. V dalekohledu bylo vidět protáhlé stíny míst, kde sníh roztál, bylo možno rovněž rozeznat sněhové plochy s dolní nerovnou hranicí.

Sidorov odložil dalekohled a začal přemýšlet o tom, že zárodek vyrazí z Vajíčka podle všeho v noci, že je to dobře, protože denní světlo obvykle komplikuje práci kamer. Pak si pomyslel, že Sermus zřejmě rozbil napadrť Fischera, ale na Saharu přesto jel. A taky ho napadlo, že Mísimu teď nakládají na raketodromu v Kirgizii a znovu pocítí trýznivou bolest v pravém boku. "Stáří je nemoc," zabručel pro sebe a pohlédl úkosem na Galceva, který ležel naznak s rukama podloženýma pod hlavou.

Po půldruhé hodině se vrátil Soročinskij. Byl svlečen do půli těla a jeho tmavá opálená pokožka se leskla potem. Šviháckou semišovou bundu a košili nesl pod paží. Usedl před Sidorovem na bobek, zasvítíl na něho zuby a začal vyprávět, že archeologové děkují za upozornění, že jsou velice zaneprázdněni, že jsou čtyři, že jim ale pomáhají školáci z Bajková a Severokurilska, že tam vykopávají podzemní japonská opevnění z předminulého století a že jejich vedoucí je móó- óc sympatická dívka.

Sidorov mu poděkoval za zajímavé hlášení a požádal ho, aby se začal starat o oběd. Seděl ve stínu pterokaru, držel v zubech trávu a mhouřil oči na vzdálený bílý kužel. Soročinskij probudil Galceva, kousek stranou spolu něco kutili a tiše rozmlouvali.

"Já udělám polévku," řekl Soročinskij, "ty udělej druhý chod."

"Někde tu máme kuře," pokračoval. "Ti archeologové jsou prima lidi. Jeden z nich má obrovský plnovous, není ho v něm ani vidět."

Kopou tam japonská opevnění ze čtyřicátých let předminulého století.

Byla tu tehdy podzemní pevnost. Ten vousáč mi dal náboj do pistole.

Hele!"

Galcev nelibě zavrčel: "Nestřekej mi pod nos takovej zrzavej prevít!"

Začala vonět polévka.

"Celou tu výpravu vede takové pěkné děvče," pokračoval Soročinskij.

"Blondýna, má pěknou figuru, jenom nohy má trochu silnější."

Posadila mě do zákopu a já jsem se díval střílnou. Odtud se dal ostřelovat celý severní břeh, povídala."

"A fakt se ostřeloval?" zeptal se Galcev.

"Kdopak ví. Asi jo. Já jsem se ale díval spíš na ni. Pak jsme společně změřili tloušťku stropu."

"To jste to měřili dvě hodiny?"

"Hm. Jenže potom jsem zjistil, že se jmenuje jako ten vousáč a hned jsem zařadil zpátečku. Řeknu ti, v těch kasematech je to strašné."

Je tam tma, na zdech plíseň. Kams dal chleba?"

"Tady," řekl Galcev. "Třeba to je jenom sestra toho vousáče."

"Třeba. Co Vajíčko?"

"Nic se neděje."

"Tak dobrá," řekl Soročinskij. "Michaile Albertoviči, oběd je hotov."

U jídla toho Soročinskij hodně napovídal. Nejdřív vysvětloval, že japonské slovo "totika" pochází z ruského slova "palebné místo" a ruské slovo "dot" je příbuzné s anglickým slovem "dot" a že to v obou případech znamená "palebný bod". Pak se dal do dlouhého výkladu o stálých palebných bodech, kasematech, střílnách, o hustotě palby na jeden metr čtverečný. Proto se Sidorov snažil jíst co nejrychleji, odmítl ovoce, nechal Galceva pozorovat Vajíčko a sám odešel do pterokaru, kde si zdříml. Kolem dokola bylo neuvěřitelně тихо, jenom Soročinskij, který myl u potoka nádobí, se občas pokoušel o zpěv. Galcev seděl s dalekohledem a soustředěně pozoroval vrcholek sopky.

Když se Sidorov probudil, slunce zapadalo, od jihu se blížil tmavofialový soumrak, ochladilo se. Hory na západě zčernaly, jako šedivý stín se vznášel nad obzorem kužel dávné sopky. Vajíčko na vrcholku zářilo rudě. Nad poli s melouny se plazil šedivý opar. Galcev seděl ve stejné pozici a naslouchal Soročinskému.

"V Astracháni," vyprávěl Soročinskij, "jsem jedl šachovu růži."

Je to neuvěřitelně nádherný meloun. Má chuť jako ananas..."

Sidorov zůstal chvíli sedět nehybně. Vzpomněl si, jak kdysi jedl melouny s Genkou Kapitánem na Venitu. Ze Země sem přivezli celou raketu melounů pro planetologickou stanici. Jedli melouny, zakusovali se do křehké měkké hmoty, šťáva jim tekla po tvářích a pak po sobě stříleli kluzkými černými jádérky.

"...to si olízneš všechny prsty, to ti povídám jako lahůdkář!"

"Potichu," řekl Galcev, "probudíš Athose."

Sidorov se usadil pohodlněji, položil si bradu na opěradlo sedačky před ním a přivřel oči. V kabině bylo teplo a trochu dusno, protože se to tu ochlazovalo pomaleji.

"Ty jsi nikdy s Athosem nelétal?" zeptal se Soročinskij.

"Ne," řekl Galcev.

"Já ho lituju. A taky mu to současně všechno závidím. Prožil takový život, jaký já nikdy prožít nemůžu. A spousta jiných taky ne."

Jenže to má už všechno za sebou."

"Proč by to měl mít všechno za sebou?" zeptal se Galcev. "Přestal přece jenom létat."

"Pták, který přestane létat..." Soročinskij se odmlčel. "Doba Výsadkářů už je za námi," řekl najednou.

"Nesmysl," klidně odpovídal Galcev.

Sidorov zaslechl, jak se Soročinskij zavrtěl.

"To není nesmysl," řekl. "Podívej se na Vajíčko. Teď jich budou dělat stovky a začnou se shazovat na nebezpečné a neznámé světy."

Každé Vajíčko tam postaví laboratoř, raketodrom, hvězdolet. Bude tam připravovat šachty a doly. Bude lovit a studovat tam ty tvé zrůdy."

A Výsadkáři budou jenom shromažďovat informace a vylizovat smetanu."

"Tohle je nesmysl," opakoval Galcev. "Laboratoř, důl... A hermetická kopule je pro šest lidí, ne?"

"Co sem pleteš hermetickou kopuli?"

"Pod ní bude šest lidí."

"To je jedno," umíněně opakoval Soročinskij. "Výsadkářům stejně už odzvonili. Kopule s lidmi, to je jenom začátek. Budou se nejdřív posílat automatické koráby, které budou shazovat Vajíčka, a až bude všechno hotové, přijdou lidé..."

Začal mluvit o perspektivách embryomechaniky, využil k tomu vlastně Fischerova referátu. 'Moc se o tom mluví,' pomyslel si Sidorov. 'A všechno je to pravda.' Když však byly vyzkoušeny první automatické planetolety, také se pořád říkalo, že posádky meziplanetárních korábů si budou létat jenom pro smetánku. A když Akimov a Sermus vypustili první soupravu kybernetických rozvědčků, Sidorov chtěl také odejít z vesmírného výzkumu. To bylo před třiceti lety a za tu dobu musel nejednou seskakovat do pekla za pochroumanými kybernetickými rozvědčičky a udělat to, co udělat nedokázali... 'Nováček,' pomyslel si o Soročinském. 'Moc toho namluví.' Když Galcev řekl počtvrté, že je to

nesmysl, Sidorov vystoupil ze stroje. Jakmile ho Soročinskij spatřil, přestal mluvit a vyskočil. Držel půlku nedozrálého melounu, v němž trčel nůž. Galcev stále seděl se zkříženýma nohama.

"Chcete meloun, Michail Albertoviči?" zeptal se Soročinskij.

Sidorov zavrtěl hlavou a zastrčil ruce do kapes. Díval se na vrcholek sopky. Rudé záblesky na třpytivém povrchu Vajíčka pozvolna pohasínaly. Rychle se stmívalo. Z mlhavého šera náhle vysvitla hvězda a pomalu se pohybovala po tmavomodré obloze.

"Sputnik osm," řekl Galcev.

"Ne," jistě ho opravil Soročinskij. "To je Sedmnáctka."

Sidorov, který věděl, že je to sputnik osm, si povzdychl a šel k sopce. Měl Soročinského plné zuby a navíc musel prohlédnout kamery.

Když se vracel, uviděl světlo. Neúnavný Soročinskij rozdělal táborák, stál teď u ohně v malebné póze a mával rukama:

"...cíl - to je pouze prostředek," zaslechl Sidorov. "Štěstí není jenom ve štěstí samém, ale v cestě k němu..."

"To už jsem někde četl," řekl Galcev.

„Já taky," pomyslel si Sidorov. „A mockrát. Neměl bych Soročinskému přikázat, aby si šel lehnout?" Pohlédl na hodinky. Svítící ručičky ukazovaly půlnoc. Byla úplná tma.

Vajíčko puklo ve dvě hodiny padesát tři minuty. Měsíc nesvítíl.

Sidorov podřimoval, seděl a byl otočený k ohni pravým bokem. Vedle něho tloukl špačky růžolící Galcev, na opačné straně četl noviny Soročinskij.

Rozlehl se pronikavý zvuk podobající se zvuku stroje, který právě vyplivl hotovou součást.

Vrcholek sopky byl na chvíli ozářen oranžovým světlem. Sidorov pohlédl na hodinky a vstal. Sopka se zřetelně rýsovala na hvězdnatém nebi. Když oči oslepené ohněm přivykly tmě, spatřil spoustu drobných načervenalých světýlek, která se pomalu pohybovala v prostoru, kde bylo umístěno Vajíčko.

"Už to začalo!" s trochou obav zašeptal Soročinskij. "Už to začalo!"

Víťo, probuď se, začalo to!"

"Nemohl bys aspoň chvíli mlčet?" řekl rychle Galcev rovněž šeptem.

Z těch tří věděl jenom Sidorov, co se děje na vrcholku. Prvních deset hodin se bude mechanický zárodek přizpůsobovat prostředí.

Poté se začne vyvíjet. Všechno, co se nehodí pro vývoj, se přemění, upevní se pracovní orgány - efekторы. Pak přijde řada na kryt Vajíčka, který se protrhne. Zárodek si začne získávat potravu z půdy.

Světýlek bylo čím dál tím víc, pohybovala se stále rychleji. Ozvalo se hučení a pískání, skřípání - efekторы se zaryly do půdy a rozemílaly tuf na prach.

Puf, puf! Od vrcholku se nehučně oddělily sloupy svítícího dýmu a stoupaly k hvězdné obloze. Nejistý chvějivý záblesk na okamžik ozářil podivně ztěžka se otáčející tvary.

"Půjďme blíž?" zeptal se Soročinskij.

Sidorov neodpověděl. Najednou si vzpomněl, jak se zkoušel první mechanický zárodek, první model Vajíčka. Bylo to před několika lety. Tehdy byl v oboru embryomechaniky ještě úplným nováčkem.

Zárodek umístili u stěn v rozlehlém pavilónu patřícím k institutu - celkem osmnáct skříněk podobajících se nedobytným ohnivzdorným pokladnám, uprostřed byla spousta cementu. V něm byly skryty efektorní a digestální systémy. Fischer mávl rukou, někdo zapojil nožový spínač. Seděli v pavilónu do pozdního večera a zapomněli na všechno na světě.

Hromada cementu postupně mizela a navečer z páry a dýmu vznikly obrysy standardního litoplastového domku o třech místnostech, s ústředním topením na páru a samostatným elektrickým zařízením. Vypadal přesně tak, jako kdyby ho udělali v továrně, jenom v tom byl rozdíl, že v koupelně zůstal navíc prostor "žaludek" a složitá spojení efektorů.

Fischer pohlédl na domek, dotkl se nohou efektorů a řekl: "Tak a končíme s tímhle přištipkařením. Musíme udělat Vajíčko."

Tehdy to slovo bylo vysloveno poprvé. Pak následovalo hodně práce, hodně úspěchů, velmi mnoho neúspěchů.

Zárodek se učil sám sebe naladit, sám se pokoušel vyrovnat se změnami situace automatické regenerace. Učil se vyvíjet v domy, v rypadla, rakety, učil se nerozbít se při pádu do propasti, zachovat normální provoz ve vlnách roztaveného kovu, nebát se absolutní nuly... „Bane," pomyslel si Sidorov, „je dobře, že jsem zůstal na Zemi." Na vrcholku pahorku vylétaly stále častěji do vzduchu sloupy dýmu, praskání, skřípání a hučení se slilo v nepřetržitý jednolitý hluk. Bloudící červená světýlka vytvářela řetězce, ty se slévaly do podivných čar. Nad vším stoupala narůžovělá záře a bylo možno už rozeznat něco obrovitého a neforemného, pohupujícího se jako loďka na vlnách.

Sidorov znovu pohlédl na hodinky. Bylo za pět minut čtyři. Láva a tuf byly zřejmě vhodným materiálem: kopule rostla rychleji než na cementu. Zajímalo ho, co bude dál. Mechanismus přistavuje kopuli shora k okrajům, efekторы se přitom zarývají stále hlouběji do sopky.

Aby se kopule nepropadla, bude se muset zárodek postarat o pilotové podpěry nebo přesunout kopuli dál od jámy, kterou tam vyryly efekторы.

Sidorov si představil do běla rozžhavené okraje kopule, k nimž zařízení efektorů přidává stále nové části roztaveného litoplastu.

Na okamžik vrcholek sopky zmizel ve tmě, hluk utichl, bylo slyšet jenom nezřetelné hučení. Zárodek přebudovával funkce energetického systému.

"Soročinskij," řekl Sidorov.

"Ano."

"Utíkejte k termokameře a odtáhněte ji dál. Na sopku ale nevystupujte!"

Bylo slyšet, jak si Soročinskij šeptem řekl Galcevovi o baterku, pak už se žlutý paprsek roztancoval po štěrk a zmizel.

Hluk se znovu rozlehl. Opět se nad vrcholkem sopky rozhořelo růžové světlo. Sidorovovi připadlo, že se kopule poněkud posunula, ale nebyl si tím jist. S trochou zlosti ho napadlo, že Soročinského měl poslat k termokameře hned poté, co se zárodek dostal z Vajíčka...

Pak se ozval ohlušující výbuch. Na vrcholku se objevilo rudé světlo. Pomalý rudý blesk se plížil po svahu, až zmizel. Růžová záře zežloutla, byla výraznější, i když teď byla zahalena do hustého dýmu.

K uším doletěl prudký výbuch a Sidorov s hrůzou spatřil, jak se v kouři a plamenech, které obklopiley vrcholek, zrodil obrovitý stín.

Něco velikého a těžkého, osvětleného oslnujícím bleskem, se zakymácelo na tenoučkých chvějících se nožkách. Ozval se další výbuch, ještě jeden žhavý blesk se klikatou cestou rozletěl po svahu. Země se zachvěla a stín, který zůstal nehybně viset v zakouřené záři, se pohnul.

V té chvíli se Sidorov rozběhl k sopce. Uvnitř něco hřmělo a praskalo, vlny žhavého vzduchu člověku podráždily nohy a v rudém plápolajícím světle Sidorov viděl, jak padají kamery a vlečou s sebou kusy lávy. Kamery, jediní svědci toho všeho, co se stalo. O jednu z nich zakopl, povalovala se tu s pokroucenými vzpěrami stativu.

Zvolnil krok. Proti němu se sypala rozžhavená žula. Nahoře už byl klid, ale něco tam stále ještě doutnalo. Potom se ozval ještě jeden výbuch a Sidorov uviděl slabší žlutý záblesk.

Z vrcholku sem sestupoval pach horkého kouře a něčeho neznámého, trpkého. Sidorov se zastavil na okraji ohromné strže se strmými stěnami. Dole ležela na boku téměř dohotovená kopule pro šest lidí. V kráteru doutnala rozžhavená struska, na ní bylo vidět, jak chabě a bezmocně se pohybují hemomechanická chapadla zárodku, která ztratila kontakt s ovládaním. Z kráteru se vznášel spálený a nakyslý pach.

"Co se to, prosím vás, stalo?" řekl Soročinskij naříkavě.

Sidorov zvedl hlavu a spatřil Soročinského, jak stojí na čtyřech na samém okraji kráteru.

"Dědek táhl, táhl..." smutně deklamoval Soročinskij. "Dědek táhl, bába táhla..."

"Ticho!" řekl mírně Sidorov.

Začal sestupovat.

"Nedělejte to, je to nebezpečné," řekl Galcev.

"Ticho," ozval se Sidorov.

Bylo nutno okamžitě zjistit, co se vlastně stalo. Je přece vyloučeno, že příčinou exploze byla vadná konstrukce Vajíčka, toho nejdokonalějšího stroje, který kdy člověk vytvořil. Stroje nejnezranitelnějšího, nejmoudřejšího.

Silný žár ošlehl Sidorovovu tvář. Přimhouřil oči a sklouzl kolem do ruda rozžhavené právě zrozené kopule. Dole se ohlédl. Uviděl roztavené betonové sloupy, rezaté zčernalé dráty železobetonu, široký tmavý průchod, který vedl někam dovnitř sopky. Pod nohama se něco ztěžka převálilo. Sidorov se sklonil, nepoznal hned, co to je.

Když to pochopil, bylo mu jasné všechno. Byl to dělostřelecký náboj.

V sopce zel prázdný prostor. Nějací ničemové ho před dvěma sty lety zalili betonem a vytvořili tak místnost, kterou doslova nacisti dělostřeleckými náboji. Mechanismus, který měl za úkol ustavit opěrné body, pronikl dovnitř. Starý beton nevydržel tíhu kopule.

Nosníky se zhroutily jako papírové. Stroj se rozhodl, že prostor zalije roztaveným litoplastem. Nemohl vědět, že to je sklad munice. Nemohl dokonce vědět, co to dělostřelecké náboje jsou, protože lidé, kteří mu vytvářeli program, na takové věci zapomněli. Snad je kdysi plnili tritolem. Tritol za dvě stě let přišel vniveč, ne však úplně.

Všechno, co vůbec mohlo vybuchnout, vyletělo do vzduchu. A mechanismus se proměnil v hromadu trosek...

Shora se sem kutálely kamínky. Sidorov pohlédl nahoru a uviděl sestupujícího Galceva. Z protilehlé strany se dolů spouštěl Soročinskij.

"Co vy sem ještě lezete?" zeptal se Sidorov.

Soročinskij odpověděl slabým hlasem: "Chceme vám pomoci, Michail Albertoviči."

"Nepotřebuju."

"My jsme jenom chtěli..." spustil Soročinskij a zarazil se.

Za Sidorovovými zády se vytvořila trhлина.

"Pozor!" zařval Soročinskij.

Sidorov udělal krok do strany, zakopl o náboj a upadl. Padl tváří dolů, ale hned se převrátil na záda. Kopule se pohnula a ztěžka znovu dosedla rozžhaveným okrajem na zem. Půda se znovu zachvěla. Sidorovovi narazil do tváře žhavý vzduch.

Nad sopkou, kde se matně leskla kopule trčící z okraje kráteru, se vznášel lehký bílý dým. Ještě tam něco doutnalo a občas tlumeně zapraskalo. Galcev měl zarudlé oči. Seděl a objímal rukama kolena, pozoroval sopku. Ruce měl ovázané obinadlem, levou polovinu tváře měl celou černou od bláta a popela, přesto se nešel umýt, i když už slunce dávno vyšlo. U ohně spal Soročinskij, hlavu si přikryl semišovou bundou.

Sidorov si lehl na záda a ruce si založil za hlavu. Neměl chuť dívat se na sopku, na bílý kouř, na zamračenou Galcevu tvář. Takhle ležet a dívat se do neuvěřitelně modré oblohy bylo nesmírně příjemné.

Na takovou oblohu se člověk může dívat celé hodiny. Tohle věděl už v době, kdy byl Výsadkářem, kdy sestupoval na severní pól Vladislavy, kdy seděl sám v rozbitém výsadkovém člunu na Transplutonu.

Tam nebyla obloha, jenom černé hvězdné prázdno a oslepující hvězda - Slunce. Tehdy mu připadlo, že by dal poslední chvíli svého života, kdyby mohl ještě jednou uvidět oblohu. Na Zemi se na něco takového zapomíná příliš rychle. Tak tomu bylo i dřív, kdy celá léta neviděl modrou oblohu a kdy každá sekunda těchto let mohla být jeho sekundou poslední. Výsadkář ale nemohl myslet na smrt. Zato hodně musel myslet na možnou porážku, i když Gorbovskij jednou řekl, že smrt je horší než jakákoliv, třeba i ta nejhorší porážka. Porážka, to je vždycky náhoda, kterou je možno překonat. Kterou je nutno překonat. Jenom mrtví nemohou bojovat. Vlastně ne. Mrtví také mohou bojovat a dokonce porážet.

Sidorov se pozvedl a pohlédl na Galceva. Měl chuť se ho zeptat, na co myslí. Vždyť Galcev býval také Výsadkářem. A jistě si myslel, že na světě není nic horšího než porážka.

Galcev pomalu pootočil hlavu, pohnul rty a najednou řekl: "Máte červené oči, Michaila Albertoviči."

"Vy taky," řekl Sidorov.

Museli se teď spojit s Fischerem a ohlásit mu všechno, co se stalo.

Vstal a ztěžka vykročil trávou k pterokaru. Šel se zvrácenou hlavou a díval se do nebe. Do nebe se člověk může dívat celé hodiny, tak je modré a kouzelně dobré. Nebe, pod které se vrací lidé.

SETKÁNÍ Alexandr Grigorjevič Kostylin stál před svým obrovským psacím stolem a prohlížel si lesknoucí se fotografie.

"Buď zdrav, Line," řekl Lovec.

Kostylin zvedl lysou hlavu s velkým čelem a zvolal: "A! Home is the sailor, home from sea!"

"And the hunter home from the hill, (*)" řekl Lovec. Objali se.

"Čípak mě teď oblažíš?" věcně se zeptal Kostylin. "Přiletěls přece z Jajly, ne?"

"Ano, rovnou od Tisíce Bažin." Lovec usedl do křesla a natáhl před sebe nohy. "Jsi čím dál tím tlustší a plešatější, Line. Tenhle sedavý život tě zničí. Příště tě vezmu s sebou."

Kostylin si sáhl uraženě na své velké břicho.

"Nojo," řekl. "Je to strašný. Baroni stárnou, baroni tloustnou..."

Přivezls něco zajímavého?"

"Ani ne, Line. Jenom samé hlouposti. Desítky dvouhlavých hadů, několik nových druhů polychlopňových měkkýšů... Co to tu máš?"

Natáhl ruku a vzal ze stolu hromádku fotografií.

"To přivezl jeden nováček... Znáš ho?"

"Neznám." Lovec si prohlížel snímky. "Docela dobré. Je to samozřejmě z Pandory, co?"

"Samozřejmě že z Pandory. Gigantický korýšovitý pavouk. Nesmírně velký exemplář."

"Ano," řekl Lovec a prohlížel si ultrazvukovou zbraň přiloženou pro porovnání ke žlutému obnaženému břichu pavouka. "Na nováčka to není špatný exemplář. Viděl jsem už ale větší. Kolikrát vystřelil?"

"Říká, že dvakrát. A pokaždé do hlavního nervového centra."

"Měl střilet smrtící jehlou. Mladíček zřejmě zazmatkoval." Lovec si s úsměvem prohlížel fotografii, na níž si mladík hrdě opíral nohu o mrtvou příšeru. "Tak jo, a co doma?"

Kostylin mávl rukou.

"Úplný vdávací blázelec. Všechno se to tam vdává. Marta si vzala hydrologa."

"Která Marta?" zeptal se Lovec. "Vnučka?"

"Pravnučka, Paule! Pravnučka!"

"No jo, baroni stárnou..." Lovec položil na stůl fotografie a vstal.

"Tak já půjdu."

"To už zas?" zeptal se trpce Kostylin. "Už by toho snad mohlo být dost, ne?"

*) Domů se vrátil námořník, domů se vrátil z more. A lovec se vrátil z hor. (Stevenson-Rekviem) "Kdepak, Line. Musím. Sejdeme se jako vždycky."

Lovec povzdychl a odešel. Sestoupil do parku a zamířil k pavilónům.

Jako vždy byla i nyní v muzeu spousta lidí. Lidé procházeli alejemi s vysázenými oranžovými palmami z Venuše, seskupovali se kolem terárií a nad bazény s průhlednou vodou; ve vysoké trávě mezi stromy si děti hrály na "mart'anskou schovávanou". Lovec se na chvíli zastavil a díval se. Byla to nesmírně zajímavá hra. Kdysi dávno byli z Marsu na Zemi dopraveni mimikrodoni - velcí ještěři, kteří byli ke všemu kolem nich zcela lhostejní. Skvěle jsou vybaveni k náhlým změnám existenčních podmínek. Mají neuvěřitelné přizpůsobovací schopnosti. V parku Muzea měli naprostou volnost. Děti se bavily tím, že je hledaly. K takové zábavě bylo třeba nesmírně mnoho bystrosti a obratnosti, ještěry potom děti tahaly z místa na místo, aby viděly, jak mimikry mění barvu. Ještěři byli velcí a těžcí; děti je za sebou tahaly za odstávající kůži na spodní části hřívky. Mimikrodoni se nebránili. Zdálo se, že se jim to dokonce líbí.

Lovec minul obrovský průhledný poklop, pod nímž bylo terárium "Loučka z planety Růžena". V bledě namodralé trávě tam poskakoval a zápolil hmyz podobný našim kobydkám. Lovec si vzpomněl, jak na té planetě před dvaceti lety prvně lovil. Tři dny byl na čekané a tento hmyz, rembové, kolem něho poskakoval, sedal mu na hlavě pušky. U "Loučky" bylo vždycky dost lidí, protože rembové byli nesmírně zábavní a pohlední.

Nedaleko od vchodu do hlavního pavilónu se Lovec na chvíli zdržel u sloupového zábradlí kolem bazénu umístěného v hluboké studni.

Tady ve vodě osvětlené nafialovělou září neustále kroužilo dlouhé chlupaté zvíře - ichtyomammal, jediné teplokrevné zvíře, které dýchalo žábami. Ichtyomammal se bez přestání pohyboval; plaval ve stejných kruzích i před rokem, před pěti lety i před čtyřiceti lety, kdy ho Lovec viděl poprvé. Ichtyomammala s velkou námahou získal vynikající Salier. Nyní Salier už dávno nežije, spí věčným spánkem někde v džunglích Pandory, zatímco jeho ichtyomammal neustále krouží v nafialovělé vodě bazénu.

Ve vestibulu pavilónu se Lovec opět zastavil a usedl do lehkého křesla v koutě. Celou střední část světlého sálu zaujímala vycpaná létající pijavka - "sora-tobu-chiru" (původem z Marsu, Sluneční soustava, uhlíkový cyklus, polychordový druh, skupina dýchající kůží, rod "sora-tobu-chiru"). Létající pijavka byla jedním z prvních exponátů Captonského Kosmozoologického muzea. Už půldruhého století tahle odpudivá příšera cenila zubatou tlamu na každého, kdo vcházel do pavilónu. Devět metrů dlouhá, pokrytá tuhou lesknoucí se srstí, bez hlavy, bez končetin... Kdysi vládce Marsu.

„Ano, na Marsu se dělo ledacos,“ uvažoval pro sebe Lovec. „Na takové věci se nezapomíná. Před padesáti lety se tahle téměř zcela vymýcená příšera znenadání rozmnožila a znovu začala se svými pirátskými kousky na komunikacích mart'anských základů. Tehdy byla přichystána dokonalá štvanice na celé planetě. Drncal jsem se na krauleru a v mračnu zvířeneho písku jsem skoro nic neviděl. Vpravo i vlevo ode mne se hnaly žluté písečné tanky plné dobrovolníků, když najednou jeden z nich vjel na písečný přesyp a převrátil se. Lidé se z něj vysypali, a když jsme vyjeli z prachu, Ermler mě chytil za rameno, vykřikl a ukázal před nás. Uviděl jsem stovky pijavek, jak se svíjely na solončáku v nížině mezi písečnými přesypy. Začal jsem střilet, palbu spustili i ostatní, zatímco Ermler něco prováděl s vlastnoručně vyrobeným raketometem, který nemohl v té chvíli za žádnou cenu spustit. Všichni křičeli a nadávali mu, dokonce mu vyhrožovali, že ho zmlátí, ale nikdo nemohl pustit pušku z rukou. Kruh té záplavy se uzavíral, viděli jsme už i záblesky výstřelů z krauleru, které nám jely naproti, když vtom Ermler prostrčil mezi mnou a řidičem rezavou rouru svého děla. Rozlehl se příšerný rachot a já jsem celý ohlušený i oslepený padl na dno krauleru. Solončák byl zahalen hustým černým kouřem, všechny stroje se zastavily, lidé přestali střilet, jenom křičeli a mávali zbraněmi. Ermler po pěti minutách už neměl čím střilet. Kraulery se sjely na solončák a my jsme začali ničit všechno živé, co tu ještě po Ermlerových raketách zůstalo. Pijavky se zmítaly mezi stroji, které je drtily svými pásy, a já jsem neustále střílel a střílel... Tehdy jsem byl mladý a střílel jsem strašně rád. Byl jsem bohužel výborným střelcem, nikdy jsem neminul cíl. Nestřílel jsem ale jenom na Marsu a ne vždycky jenom na odporné dravce.

Lepší by bylo, kdybych nikdy v životě pušku nevzal do ruky...“ Vstal, obešel vycpanou létající pijavku a pomalu vykročil po galerii.

Vypadal dost nevalně, protože mnozí lidé se zastavovali a s obavami ho pozorovali. Nakonec k němu přistoupilo jedno děvče a nesměle se zeptalo, jestli nepotřebuje nějak pomoci. „Co tě to vede, holčičko,“ řekl Lovec. Násilně se usmál, zajel dvěma prsty do náprsní kapsy a vytáhl neuvěřitelně krásnou lasturu. „Vypadáte moc špatně,“ řekla. „Už nejsem mladý, holčičko,“ řekl Lovec. „My dědkové už málokdy vypadáme k světu. Musíme toho s sebou uvnitř moc nosit.“ Děvče mu jistě neporozumělo, ale on si ani nepřál, aby pochopilo.

Pohlídl je po vlasech a šel dál. Teprve nyní se napřímil, aby se po něm už lidé neohlíželi.

„To by mi tak ještě scházelo, aby mě litovala děvčata,“ pomyslel si. „Jsem pěkně rozklížený. Určitě jsem se už neměl vracet na Zemi.“

Měl jsem natrvalo zůstat na Jajle, usadit se na okraji Tisíce Bažin a klást pasti na rubínové úhoře. Nikdo nezná Tisíc Bažin lépe než já, a tam bych byl ještě k něčemu. Je tam hodně práce pro lovce, který nemusí nikdy střilet...“ Zastavil se. Tady se vždycky zastavoval. V protáhlé skleněné skřínce na kusech šedého pískovce stála vrásčitá vycpanina nevzhledné šedivé ještěrky se třemi páry ošklivých nožek. U neinformovaných návštěvníků nevzbuzovalo šestinohé zvíře žádné emoce.

Jen málo z nich znalo okouzující příběh tohoto šestinoha. Avšak Lovec měl a vždycky vnímal pocit jakéhosi pověřence nadšením nad mohutnou silou života, když se tady zastavil. Tato ještěrka byla zabita deset parseků od Slunce, tělo bylo preparováno a vycpaný exponát stál na tomto místě dva roky. Jednoho krásného dne se zničehonic před očima návštěvníků z vrásčité šedé kůže vyhrnuly desítky titěrných, mrštných šestinohů. Samozřejmě hned v pozemském ovzduší zahynuly z nadbytku kyslíku, ale pozdvižení kolem toho bylo obrovské a zoologové doposud nemají potuchy, jak k něčemu takovému mohlo dojít. Život je ve skutečnosti to jediné, co je třeba cítit...

Lovec pomalu procházel galeriemi, přecházel z pavilónu do pavilónu.

Zářijové hřejivé slunce, dobré teplé slunce Země, osvětlovalo zvířata zalata do skloplastu, zvířata, která se narodila pod jinými slunci stovky miliard kilometrů odtud. Téměř všechna je Lovec znal, mnohokrát je viděl, nejenom v Muzeu.

Občas se zastavil před novými exponáty, pročítal divoká jména stejně divoce vyhlížejících zvířat a známá jména lovců.

Maltézský kord, Kropenatý dzo, Velký tsi-lin, Malý tsi-lin, Kapucín blanitý, Černé strašidlo, Královna-Labut' ...

Simon Kreitzer, Vladimír Babkin, Bruno Bellard, Nicolas Droueau, Jean Salier mladší... Znal je všechny a byl teď z nich všech nejstarší, i když nepatřil mezi nejúspěšnější. Měl radost, když zjistil, že Salier mladší konečně ulovil šupinatého krytožábernatce, že Volod'ka Babkin dopravil na Zemi živého slímáka pásového a Bellard zastřelil na Pandoře hrbonosce s plovací blanou, na kterého chodil už několik let...

Tak se dostal až do desátého pavilónu, kde byla řada jeho vlastních trofejí. Tady se zastavoval téměř u každého exponátu, vzpomínal a vzpomínky vychutnával. „Tohle je Létající koberec, Plachtící list. Čtyři dny ho stopoval. Bylo to na Růženě, kde tak zřídkakdy prší, kde kdysi zahynul vynikající zoolog Ludwig Porta. Létající koberec se přemísťuje nesmírně rychle a má vynikající sluch. Není možno na lov jezdit, musí se za ním pěšky ve dne v noci, vyhledávat nepatrné olejovité stopy na listí stromů. Vystopoval jsem ho a od té doby se to doposud nikomu nepodařilo. Ješitný Salier se nejednou dal slyšet, že to byla náhoda.“ Lovec s hrdostí přejel prsty přes písmena vyražená na informující tabulce: „Uloven a preparován lovcem P. Gnědých.“ Vystřelil jsem na něj čtyřikrát, ani jednou jsem neminul, přesto byl ještě živý, když padal k zemi, lámal větve se zelenými listy. To bývalo, když jsem ještě střílel...

A tady je bezhlavá příšera z těžkovodních bažin na Vladislavě.

Bez očí, bez tvaru. Nikdo vlastně ani nevěděl, jakou podobu jí dát při vycpávání, a nakonec ji upravili podle nejúspěšnější fotografie. Hnal jsem ji přes bažiny ke břehu, kde bylo vykopáno několik pastí. Do jedné z nich spadla a dlouho tam řvala, válela se v černé kaši, bylo třeba dvou kbelíků beta-novokainu, než ji vůbec uspali. Bylo to docela nedávno, před nějakými deseti lety, tehdy jsem už nestřílel...

Bylo to příjemné setkání.

Čím dál šel Lovec v desátém pavilónu galerií, tím byly jeho kroky pomalejší. Dál se mu nechtělo jít. Protože dál nemohl jít. Protože se schylovalo k hlavnímu setkání. S každým krokem stále silněji vnímal známý stísněný neklid. Ze skleněné vitríny se za ním už dívaly bílé kulaté oči...

Přistoupil k tomuto malému panelu jako vždycky, svěsil hlavu a nejprve přečetl z tabulky nápis, který se už dávno

naučil nazpaměť: „Zvířecí svět z Crooxovy planety, hvězdná soustava EN 92, uhlíčitý cyklus, monochordatus, třída, oddíl, rok, druh - čtyřruký tříprstec.

Získán lovcem P. Gnědých, preparován doktorem A. Kostylinem.' Pak zvedl oči.

Pod skleněným zvonek na nakloněné vyleštěné desce ležela hlava - vertikálně silně zploštěná, zcela lysá, černá, s plochou oválnou lícní částí. Kůže na této části byla hladká jako na bubnu, nebyla tam ani ústa, ani čelo, ani nosní dírký. Byly tam jenom oči. Kulaté, bílé, s malými černými panenkami, nezvykle rozšířenými. Právě oko bylo částečně poškozeno a právě to dávalo mrtvému pohledu podivný výraz. Právě takový měl výraz ten čtyřruký, když se nad ním Lovec první sklonil v mlze. To už bylo dávno...

Stalo se to před sedmnácti lety. „Proč k tomu došlo?“ uvažoval Lovec. „Já jsem tam přece nechtěl lovit. Croox tvrdil, že tam žádný život není - jenom bakterie a suchozemští ráčci. Přesto když mě Sanders požádal, abych se podíval po okolí, vzal jsem si pušku...“ Nad kamennou sutí se plížila mlha. Plavalo tam malé červené slunce - červený trpaslík EN 92 a vypadalo to, že i mlha je červená.

Pod pružnými pásy terénního vozidla rachotilo kamení, z mlhy se jedna po druhé vynořovaly tmavé nízké skály. Na hřebeni jedné z nich se najednou něco pohnulo. Lovec zastavil vozidlo. Na takovou vzdálenost bylo obtížné rozeznat nějaké zvíře. Navíc byla mlha a soumrak. Lovec však měl zkušené oči. Po vrcholku skály se ostražitě plížil nějaký velký obratlovec. Byl proto rád, že si přece jenom vzal pušku. „Já Crooxovi ukážu,“ pomyslel si vesele. Zvedl kryt, opatrně vysunul hlaveň pušky a zamířil. Jakmile mlha jen trochu zřídla a silueta zvířete vystoupila na načervenalém nebi výrazněji, Lovec vystřelil. Na místě, kde bylo zvíře, vytryskl nafialovělý oslepující výbuch. Něco ohlušivě zarachotilo a ozval se táhlý syčivý zvuk. Pak nad vrcholkem vyletěly do vzduchu skály a smísily se s oblakem šedivého kouře. Lovec se nesmírně podivil. Byl si jist, že vystřelil anestetickou jehlu, a v takovém případě byl podobný výbuch vyloučen. Chvilu uvažoval, pak vystoupil z vozidla a vydal se hledat kořist. Našel ji tam, kde čekal - přímo pod skálou na kamenné sutí. Bylo to skutečně čtyřruké nebo čtyřnohé zvíře velké jako mohutná doga. Bylo celé spálené a zmračené a Lovec se znovu přesvědčil, jak hrozné dílo způsobila obyčejná anestetická jehla. Bylo dokonce těžké představit si, jak zvíře předtím vypadalo. Relativně nepoškozena zůstala jenom přední část hlavy - plochý ovál potažený hladkou černou kůží, na ní bílé vyhaslé oči.

Na Zemi se touto trofejí zabýval Kostylin. Po týdnu Lovci oznámil, že trofej je nesmírně poškozena a že nejde o něco, co by mohlo vzbudit zvláštní pozornost - snad jenom tolik, že vzhledem k možné existenci vyšších forem života v oblasti červených trpaslíků Lovci doporučuje, aby propříště opatrněji zacházel s termitovými náboji.

„Člověka hned napadne, že jsi po něm vystřelil z leknutí,“ řekl podrážděně.

„Já ale naprosto jistě vím, že jsem střílel jehlou,“ namítal Lovec. „Jenže já jasně vidím, že jsi ho zasáhl termitovým nábojem přesně do páteře,“ odpověděl Lin. Lovec pokrčil rameny a už se nepřel.

Zajímavé by samozřejmě bylo, kdyby šlo zjistit, jak mohlo dojít k takovému výbuchu.

„Ano, tehdy mi to nepřipadalo tak důležité,“ uvažoval Lovec. Stále postával a hleděl na zploštělou hlavu čtyřrukého. „Vysmál jsem se Crooxovi, pohádal jsem se s Linem a na všechno jsem zapomněl. Pak ale přišly pochybnosti a s nimi... úzkost.“ Croox zorganizoval dvě velké výpravy. Prozkoumal velké prostory na své planetě. Nenalezl tam ani jediného živočicha, který by byl větší než palec u ruky. Zato však na jižní polokouli na kamenné plošině objevil neznámou přistávací plochu - roztavený čedič kruhového průměru kolem dvaceti metrů. Nejdřív ho ten nález zaujal, pak se však vysvětlilo, že v této oblasti přede dvěma lety přistál kvůli běžné opravě Sandersův hvězdolet, a tak se na nález zapomnělo. Zapomněli na něj všichni kromě Lovece. Protože v té době Lovec už začal pochybovat. V Leningradském klubu hvězdoletců Lovec vyslechl příběh o tom, že na Crooxově planetě bezmála uhořel palubní inženýr. Vystoupil z korábu s vadnou nádrží, ze které unikal kyslík.

Ovzduší Crooxovy planety je nasyceno lehkými uhlovodíky, které bouřlivě reagují s volným kyslíkem. Naštěstí z toho chlapíka stačili strhnout hořící nádrž a vyšel z toho jenom s lehkými popáleninami.

Když Lovec ten příběh vyslechl, před očima mu znovu vyvstal nafialovělý výbuch nad tmavým skalním hřebenem. Jakmile byla na Crooxově planetě objevena neznámá přistávací plocha, pochybnosti se změnily ve strašnou jistotu.

Lovec se pustil do Kostyliny. „Koho jsem to zabil?“ křičel na něho. „Bylo to zvíře, nebo člověk? Line, koho jsem to zabil?“ Kostylin mu naslouchal, postupně se v něm však hromadil vztek, až zařval: „Sedni si! A přestaň s těmi hysterickými výstupy, babo! Jak si dovoluješ říkat mi něco takového? Ty si myslíš, že já, Alexandr Kostylin, nejsem schopen rozlišit rozumnou bytost od zvířete?“ „Ale ta přistávací plocha...“ „Ty sám jsi přistál v těch místech se Sandersem...“ „Ten výbuch...“

Prostřelil jsem mu kyslíkovou nádrž!“ „Střílel jsi termitovými náboji v uhlovodíkovém ovzduší!“ „Dejme tomu, ale vždyť Croox tam přece nenašel ani jediného čtyřrukého! Já vím, že to byl astronaut!“ „Babo!“ řval na něho Lin. „Hysterko! Na Crooxově planetě nenajdou třeba ještě celých sto let jediného čtyřrukého! Celá ta obrovská planeta je rozryta jeskyněmi jako emental! Měls prostě štěstí, chytráku, nedokázals toho využít a přivezls mi zuhelnatělé kosti místo zvířete!“ Lovec tak silně stiskl spjaté ruce, až mu zapraskalo v kloubech.

„Ba ne, Line, já jsem ti žádné zvíře nepřivezl,“ bručel si pro sebe.

„Přivezl jsem ti cizího astronauta...“ „Kolik zbytečných slov jsi, starý Line, zbytečně ztratil. Kolikrát jsi mě jenom přesvědčoval. Kolikrát mi připadalo, že jsi mě dokázal zbavit všech pochybností, že už mohu znovu klidně vydechnout, protože se nemusím považovat za vraha... Jako ostatní lidé. Jako děti, které si hrají na „mart'anskou schovávanou“... Ale sebemoudřejší logikou takové pochybnosti neodstraníš.“ Položil ruce na panel a tvář přitiskl k průhledné plastické hmotě.

„Kdo jsi?“ zeptal se se smutkem v hlase.

Lin ho uviděl už zdaleka a jako vždycky i nyní mu bylo nevýslovně smutno při pohledu na tohoto odvážného a kdysi veselého člověka, kterého tak neúprosně pronásleduje svědomí. Začal se však tvářit, že je všechno výborné, jako

skvělý sluneční den Captonu. Hlasitě cvakal podpatky, přistoupil k Lovci, pleskl ho dlaní do zad a přehnaně bodře zvolal: "Tak už to skončilo! Mám hlad jako vlk, Polly, teď půjdeme ke mně a dáme si slavnostní oběd. Dneska Marta připravila na tvou počest opravdovou ochsenschwanzesuppe! Tak jde se, Lovce, polévka čeká!"

"Pojďme," řekl tiše Lovce.

"Už jsem volal domů. Všichni se na tebe těší a chtějí si poslechnout tvá vyprávění."

Lovce pokýval hlavou a pomalu vykročil k východu. Lin pohlédl na jeho shrbená záda a obrátil se k panelu. Jeho oči se setkaly s bílými mrtvými očima za průhlednou stěnou. "Popovídali jste si?" mlčky se zeptal Lin. "Ano." "Neřeklš mu nic?" "Neřekl." Lin pohlédl na tabulku "...Tříprstec čtyřruký. Uloven P. Gnědých, preparován doktorem A.

Kostylinem." Znovu se ohlédl na Lovce a rychle, aby si toho nikdo nevšiml, napsal prstem za slovem 'čtyřruký' slovo sapiens.

Na tabulce samozřejmě nic nezůstalo, Lin však přesto pro jistotu přes ni přešel dlaní.

Doktoru Alexandru Kostylinovi také nebylo lehké. Věděl to zcela jistě, od samého začátku to věděl...

JACÍ BUDETE

Oceán připomínal zrcadlo. Voda u břehu byla tak klidná, že obvykle se kolébající tmavé výhonky rostlin na dně visely teď v hloubce bez jediného hnutí.

Kondratěv zavedl ponorku do zálivu, postavil ji těsně k břehu a řekl: "Tak jsme tu."

Cestující ožili.

"Kde mám kameru?" zeptal se Slavin.

"Ležím na ní," ozval se Gorbovskij slabým hlasem. "Je to strašně nepohodlné. Nemohl bych už vylézt?"

Kondratěv otevřel vstupní otvor a všichni spatřili jasnou modrou oblohu. Gorbovskij vylezl první. Udělal na kamenech několik nejistých kroků; zastavil se a vyzkoušel špičkou boty suché naplavené dříví.

"Tady je nádherné!" zvolal. "A jak je to tu měkké! Můžu si lehnout?"

"Jistě," řekl Slavin. Také se vysoukal ze vstupního otvoru a labužnický se protahoval.

Gorbovskij okamžitě ulehl.

Kondratěv vyhodil kotvu.

"Co se mě týče," řekl, "tak polehávání na naplaveném dříví nedoporučuju.

Je tam vždycky spousta písčiny a blech."

Slavin bzučel kamerou v nejnepřírozeňších pózách.

"Tak se tvař," řekl přísně.

Kondratěv se zašklebil.

"To je skvělé!" zvolal Slavin a klekal si.

"Já to tak úplně nepochopil s těmi blechami," ozval se Gorbovskij.

"To dovedou skákat, Sergeji Ivanoviči? Nebo mohou taky kousat?"

"Mohou i kousat," odpověděl Kondratěv. "A nech mě být, Jevgeniji!

Sbírejte naplavené dříví a rozdělejte oheň."

Zalezl do vstupního otvoru a vytáhl kbelík. Slavin si sedl na bobek a začal dvěma prsty štitivě vybírat dříví, hledal kousky pokud možno větší. Gorbovskij ho se zájmem sledoval.

"Stejně mi to pořád není jasné s těmi blechami, Sergeji Ivanoviči."

"To se ti prokoušou do kůže," vysvětloval Kondratěv, zatímco vyplachoval kbelík technickým lihem, "a tam se pak rozmnoží."

"No jo," řekl Gorbovskij a obrátil se na záda. "To je hrůza."

Kondratěv nabral sladkou vodu ze zásob na ponorce a seskočil na břeh. Beze slova obratně nasbíral dříví, zapálil oheň, zavěsil kotlík nad ohněm a vytáhl ze svých nekonečných kapes vlasec, háček a krabičku s návnadou. Slavin k němu přišel s hrstí větviček.

"Dej pozor na oheň," přikázal Kondratěv. "Já zatím nalovím pár okounů. Jsem tu hned."

Přeskakoval po kamenech, až se dostal na omšelou skálu vystupující z vody snad dvacet metrů od břehu, chvíli tam něco kutil a pak znehybněl. Bylo tiché ráno, slunce se už vynořilo nad obzor, soustředilo paprsky přímo na malý záliv a oslepovalo oči. Slavin usedl se zkříženýma nohama k ohni a začal přikládat třísky.

"Člověk je obdivuhodná bytost," řekl z ničeho nic Gorbovskij.

"Projděte dějiny za posledních sto let. Jakého obrovského rozvoje dosáhl řekněme takový výrobní sektor. Jak se rozšířilo pole výzkumné činnosti. Rok co rok se vyskytují stále nové oblasti, nová povolání.

Já jsem se třeba nedávno seznámil s jedním známým. Učí děti chodit. Je to obrovský odborník. Vyprávěl mi, že existuje nesmírně složitá teorie v tomto oboru..."

"Jak se jmenuje?" zeptal se líně Slavin.

"Říkají jí... Jelena Ivanovna. Příjmení ovšem neznám. Ale o tom jsem nechtěl mluvit. Chtěl jsem říct, že vědy a výrobní technologie se neustále vyvíjejí, zatímco zábava je stále stejná jako za starého Říma. Když mě přestane bavit dělat hvězdoletce, mohu se stát biologem, stavitelem, agronomelem... a kdoví čím ještě. Co když mě ale nebude bavit ležet, co mi pak zbude? Chodit do kina, číst, poslouchat hudbu nebo se dívat, jak druzí běhají. Na stadiónech. A to je všechno. Tak tomu bylo i dříve - chléb a hry. Stručně řečeno, veškerá naše zábava vede nakonec k oblažování několika našich smyslových orgánů. Všimněte si, že dokonce ne všech. Podívejte se, nikdo například ještě nevymyslel, jak oblažovat hmatové a čichové orgány."

"To by tak ještě scházelo," řekl Slavin. "Hromadná podívaná a hromadná hmatoviště. A hromadná voniště."

Gorbovskij se tiše rozchechtal.

"To je ono," řekl. "Voniště. Ale to přece jednou bude, Jevgeniji Markoviči. Jednou to zcela jistě bude."

"Vždyť je to zákonité, Leonide Andrejeviči. Zákony přírody jsou takové, že člověk nakonec netouží jenom po pouhém vnímání, jako po zpracování těchto vjemů, snaží se oblažit nejen smyslové orgány, ale svůj hlavní vjemový orgán - mozek."

Slavin vybral z naplaveného dříví ještě několik kousků a přihodil je na oheň.

"Otec mi vyprávěl, jak za jeho času někdo lidstvu prorokoval, že v době přebytku zdegeneruje. Všechno prý budou dělat stroje, nebude si vydělávat ani na chleba s máslem, z nás že se stanou příživníci."

Lidé prý pak budou jako trubci. Jde ovšem o to, že práce je mnohem zajímavější než odpočinek. Být takovým trubcem je prostě nudné."

"To já jsem znal jednoho trubce," řekl vážně Gorbovskij. "Strašně ho však měla ráda děvčata a on dočista vymřel následkem přirozené volby. Přesto si myslím, že dějiny zábavy nejsou ještě skončeny."

Mám na mysli zábavu ve starém slova smyslu. A nějaká ta voniště určitě ještě budou. Docela jasně to před sebou vidím..."

"Sedí čtyřicet tisíc lidí pohromadě," řekl Slavin, "a všichni čichají."

Symfonie „Růže v rajské omáčce“. A kritici s velikými nosy budou psát: Ve třetí části s ohromující disonancí se prodírá do něžné vůně dvou růžových lístků durové znění čerstvé cibule..."

Když se Kondratěv vrátil s několika právě ulovenými rybami, hvězdoletce a spisovatel se už dost nařehtali u zhasínajícího ohně.

"Co vás to vzalo?" zvědavě se zeptal Kondratěv.

"Máme radost ze života, Serjožko," odpověděl Slavin. "Zkrášli svůj život taky pěkným vtípem."

"To můžu," řekl Kondratěv. "Hned očistím ryby, ty sebereš vnitřnosti a zakopeš je tamhle pod tím kamenem. Já je tam vždycky zakopávám."

"Symfonie „Náhrobní kámen“,“ řekl Gorbovskij. "Část první - allegro non troppo."

Slavinova tvář se protáhla a mlčky pohlédl na osudný kámen.

Kondratěv vzal kambalu, pleskl s ní o plochý kámen a vytáhl nůž.

Gorbovskij s obdivem sledoval každý jeho pohyb. Kondratěv jediným šikmým říznutím oddělil hlavu kambaly, šikovně zajel rukou pod kůži a rázem svlékl kambalu z kůže, jako kdyby si stáhl rukavici.

Kůži a vyjmuté vnitřnosti hodil Slavinovi.

"Leonide Andrejeviči," řekl. "Přineste sůl, prosím vás."

Gorbovskij beze slova vstal a vlezl do ponorky. Kondratěv rychle očistil kambaly a pustil se do okounů. Hromádka rybích vnitřností před Slavinem rostla.

"A kde je sůl?" ozval se Gorbovskij ze vstupního otvoru.

"Ve skříňce s potravinami," ozval se Kondratěv. "Vpravo."

"Nerozjede se?" s obavami v hlase se zeptal Gorbovskij.

"Kdo jako?"

"Ponorka. Tady vpravo je ovládací pult."

"Napravo od pultu je skříňka," řekl Kondratěv.

Bylo slyšet, jak Gorbovskij hospodáří v kabině.

"Už ji mám," radostně oznámil. "Mám ji přinést všechnu? Je jí tu tak pět kilo..."

Kondratěv zvedl hlavu.

"Kolik - pět? Musí tam být malý balíček."

Po krátké přestávce Gorbovskij ohlásil: "Měls pravdu. Hned ji přinesu."

Vysoukal se z otvoru a v natažené ruce držel balíček se solí. Ruce měl celé od mouky. Balíček položil u Kondratěva a chystal se znovu ulehnout, když však Kondratěv řekl: "A teď, Leonide Andrejeviči, přineste prosím bobkový list."

"A proč?" s neuvěřitelným údivem se zeptal Gorbovskij. "Copak tři velcí, staří lidé, tři dědkové se nemohou obejít bez bobkového listu? S jejich obrovskou zkušeností, s jejich vytrvalostí..."

"Tak už dost," řekl Kondratěv. "Slíbil jsem vám, Leonide Andrejeviči, že si dneska pořádně odpočinete, a se mnou si odpočnete dobře. Šup pro bobkový list..."

Gorbovskij odešel pro bobkový list, pak šel pro pepř, pak pro další koření, potom zvlášť pro chléb. Na znamení protestu společně s chlebem přitáhl těžkou kyslíkovou láhev a jízlivě se zeptal: "Vzal jsem to najednou. Pro jistotu, kdybychom ji náhodou potřebovali..."

"To potřebovat nebudeme," řekl Kondratěv. "Pěkně vám děkuji, odneste ji zpátky."

Gorbovskij vlekl s nadávkami láhev do ponorky. Když se vrátil, už se nepokoušel ulehnout. Zůstal stát vedle Kondratěva a díval se, jak vaří rybí polévku. Zamračený dopisovatel Evropského informačního střediska pomoci klaciků odnášel rybí vnitřnosti k náhrobnímu kameni.

Polévka se vařila. Linula se z ní omamná vůně kořeněná lehkou vůní dýmu. Kondratěv vzal lžici, ochutnal a zamyslel se.

"Tak co?"

zeptal se Gorbovskij.

"Ještě trochu soli," odpověděl Kondratěv. "A snad trochu pepře."

Co říkáš?"

"Snad jo," řekl Gorbovskij a polkl slinu.

"Ano," řekl rozhodně Kondratěv. "Sůl a pepř."

Slavin skončil s přenášením rybích zbytků, navalil na ně kámen a šel si mýt ruce. Voda byla teplá a průzračná. Bylo

vidět, jak se mezi vodními rostlinami proplétají drobné šedozelené rybky. Slavin usedl na kámen a zadíval se. Za zálivem se zvedal jako stěna třpytivý oceán.

Nad obzorem visely modré vrcholky sousedního ostrova. Všechno bylo modré, třpytivé, nehybné, jenom nad kameny v zálivu se bez jediného zavolání vznášeli velcí černobílí ptáci. Od vody stoupala slaná vůně.

"To je výborná planeta ta Země," řekl najednou.

"Hotovo!" oznámil Kondratěv. "Sedněte si k polévce. Leonide Andrejeviči, buďte tak laskav, přineste talíře."

"Dobrá," řekl Gorbovskij, "to abych ale vzal najednou i lžice."

Rozesadili se kolem kouřícího kotlíku a Kondratěv rozléval polévku.

Nějakou dobu jedli mlčky. Pak Gorbovskij řekl: "Já rybí polévku moc rád. A tak málokdy mám možnost ji jíst."

"Je jí tam půl kotle," oznámil Kondratěv.

"Ale Sergeji Andrejeviči," řekl Gorbovskij s povzdechnutím, "na půl roku se jí člověk nenají."

"Tak na Tagore prostě rybí polévka nebude," řekl Kondratěv.

Gorbovskij si znovu povzdechl.

"Možná že bude, možná že nebude. Tagora ovšem není Pandora, takže na rybí polévku nějaká naděje je. Jenom jestli nám Komise dovolí lovit ryby."

"A proč by nedovolila?"

"V komisi jsou zlučovítí a přísní lidé. Třeba takový Komov. Určitě mi zakáže dokonce i ležet. Bude vyžadovat, aby veškerá má činnost byla v souladu se zájmy původních obyvatel této planety. A odkud já mám vědět, jaké mají zájmy?"

"Vy jste fantastický uskuhranec, Leonide Andrejeviči," řekl Slavin.

"Vaše účast v Komisi pro kontakt je strašný omyl. Dovedeš si představit, Sergeji, jak Leonid Andrejevič, od hlavy k patě samé mateřské znaménko antropocentrismu, stojí před civilizací jiného světa?"

"A proč ne?" soudně řekl Kondratěv. "Já si Leonida Andrejeviče vážím."

"Já si ho taky vážím," řekl Slavin. "Nelíbí se mi ale ta první otázka, kterou má položit tagorjanům."

"Co to je za otázku?" podivil se Kondratěv.

"Přece ta první - můžu si lehnout?"

Kondratěv zafuněl do lžice s polévkou a Gorbovskij pohlédl vyčítavě na Slavina.

"Ale Jevgeniji Markoviči!" řekl. "Copak je možné dělat si takovou legraci? Vy se smějete, a mně je strašně při pomýšlení, že při prvním kontaktu s nově objevenou civilizací, při takové historické události, můžeme sebemenší chybou ublížit našim potomkům. A potomci, to vám musím říct, nám nesmírně věří."

Kondratěv přestal jíst a pohlédl na něho.

"Ale ne," rychle řekl Gorbovskij. "Za všechny potomky dohromady samozřejmě neručím, ale Petr Petrovič se naprosto jednoznačně vyjádřil něco jako v tom smyslu, že v nás věří."

"Či že to je potomek, ten Petr Petrovič?" zeptal se Kondratěv.

"Naprosto přesně vám to říct nemohu. Je jenom jasné, že je to potomek nějakého Petra. Aby vám to bylo jasné, o tom jsme s ním tak nějak nemluvili... Jestli chcete, povím vám, o čem jsme si s ním povídali."

"Hm," řekl Kondratěv. "Bude se mýt nádobí?"

"Ne, s tím nesouhlasím. Teď, nebo nikdy. Po jídle se má chvilku ležet."

"Správně!" zvolal Slavin a svalil se na bok. "Povídejte, Leonide Andrejeviči."

A Gorbovskij začal vyprávět.

"Letěli jsme na Tarielu k EN-6, byla to snadná cesta a zcela nezajímavá, vezli jsme Percy Dixona a sedmdesát tun chutného jídla pro místní astronomy, když vtom se roztrhl obohacovač. Takové věci se stávají dokonce i nyní. Zůstali jsme viset v prostoru dva parseky od nejbližší základny a pomalu jsme se chystali na cestu na onen svět, protože bez obohacovače plazmy jsme na nic jiného pomýšlet ani nemohli. V naší situaci jsme měli dvě řešení: otevřít vstupní otvor hned nebo nejdřív sníst sedmdesát tun potravin určených astronautům a pak stejně ten otvor otevřít. Sešli jsme se s Walkensteinem v kabině u Percy Dixona a začali jsme volit. Percy Dixon na tom z nás byl relativně nejlépe - měl rozbitou hlavu a ještě o ničem nevěděl.

Velice brzy jsme s Walkensteinem došli k závěru, že nemáme kam pospíchat. Byl to největší úkol, jaký jsme si kdy vytkli: ve dvou lidech zlikvidovat sedmdesát tun jídla. S Dixonem jsme počítat nemohli.

Třicet let jsme to mohli na každý pád táhnout a pak jsme stejně museli otevřít vstupní otvory. Systémy vodní a kyslíkové regenerace jsme měli v naprostém pořádku, letěli jsme rychlostí 250 tisíc kilometrů za sekundu a měli jsme příležitost uvidět ještě nám zcela neznámé světy, nepočítám-li ovšem onen svět.

Byl bych rád, kdybyste si jasně představili naši situaci: k nejbližšímu obydlenému místu to byly dva parseky, kolem bylo beznadějně prázdné, na palubě byli dva živí a jeden polomrtvý - tedy tři lidé, přesně tři, to vám říkám jako velitel. A v tom se otevřely dveře, do kabiny vstoupil čtvrtý. Nejdřív jsme se tomu nedivili. Walkenstein se jen nepřívětivě zeptal: 'Co tu chcete?' A najednou nám to došlo, vyskočili jsme a upřeli jsme na něho oči. A on upřel oči na nás. Je třeba podotknout, že to byl úplně obyčejný člověk. Středně velký, pohublý, příjemné tváře, nijak moc vlasatý, jako byl třeba náš Dixon. Jenom oči měl zvláštní, takové, jako mívá dětský lékař. A ještě něco - byl oblečen jako hvězdoletce za letu, jenom bundu měl zapnutou zprava doleva. Tak se zapínají ženy, jo a ještě prý ďáblové.

To mi na tom připadalo nejpodivnější. Zatímco jsme se prohlíželi, mrkl jsem, koukám - bundu už měl zapnutou správně.

'Dobrý den,' povídá ten neznámý. 'Jmenuji se Petr Petrovič. Jak se jmenujete vy, to už vím, proto nebudeme ztrácet čas, podíváme se, co je s doktorem Percy Dixonem.' Bez dlouhých ceremonií odstrčil Walkensteina a sedl si vedle Dixona.

'Promiňte,' povídám mu, 'vy jste lékař?' 'Ano,' povídá on, 'tak trochu.' A začne strhávat Dixonovi z hlavy obvaz. Dělá to, jako kdyby si hrál, jako kdyby dítě strhávalo obal z bonbónu. Až mi z toho přeběhl mráz po zádech.

Dívám se na Walkensteina - Mark stojí celý bledý, jenom otvírá a hned zas zavírá ústa. Mezitím Petr Petrovič strhnul

obvaz a obnažil ránu. Byla to tedy strašná rána, ale Petr Petrovič nepřišel do rozpaků.

Roztáhl prsty a začal Dixonovi masírovat lebku. A představte si, rána se zacelila. Přímou před našima očima. Nezůstalo po ní ani stopy.

Dixon se obrátil na pravý bok a začal chrápat, jako kdyby se mu nikdy nic nestalo.

„Tak,“ povídá Petr Petrovič. „Ať se teď vyspí. My se spolu zatím podíváme, co se to děje ve vaší strojovně.“ Šli jsme za ním jako ovečky, jenom jsme na rozdíl od nich nebečeli. Prostě, snad si to dokážete představit, jsme nenalézali slov. Pro takové setkání jsme také žádná slova připravena neměli. Petr Petrovič otvírá vstupní otvor do reaktoru a leze rovnou do prostoru s obohacovačem. Walkenstein jen tak vydechl a zvolal: „Pozor! Je tam radiace!“ Pohlédl na nás zamyšleně a pak řekl: „Jo, máte pravdu. Běžte, Leonide Andrejeviči a Marku Jefremoviči, rovnou do kabiny, já se hned vrátím.“ A zavřel za sebou. Šli jsme spolu s Markem do kabiny a jeden druhého jsme štipali. Nepromluvili jsme a jen jsme se štipali, strašně moc.

Ale neprobudili jsme se, ani on, ani já. Asi po dvou minutách začaly fungovat indikátory, pult pro ovládání obohacovače ukazuje pohotovost číslo jedna. Pak se Mark přestal štipat a povídá potichu: „Leonide Andrejeviči, pamatujete si, jak se má člověk chránit před nadpřirozenými silami?“ Sotva to vyslovil, vstoupil Petr Petrovič. „Tedy,“ povídá, „to ale máte hvězdolet, Leonide Andrejeviči. Úplný hrob.“

Skláním se před vaší odvahou, přátelé.“ Pak nám navrhl, abychom si sedli a kladli mu otázky.

Začal jsem usilovně přemýšlet, jakou co nejchytřejší otázku bych mu položil, zatímco Mark, člověk beze zbytku praktický, se zeptal: „Kde teď jsme?“ Petr Petrovič se smutně usmál, v tom okamžiku se stěny naší kabiny staly průhlednými. „Tak tedy,“ říká Petr Petrovič a ukazuje prstem: „Tamhle je naše Země. Čtyři a půl parseku. A tamhle je EN-6, jak jste to pojmenovali. Změňte kurs o šest desetin sekundy a leťte rovnou na deritritaci. Neměl bych vás rovnou hodit k EN- 6?“ Ješitný Mark odpověděl: „Ale ne, nenamáhejte se, to my už sami...“ A hned se do toho pustil a začal orientovat koráb. Já jsem stále ještě přemýšlel o otázce, ale pořad mi lezla do hlavy všelijaká „počasi v nadhvězdných prostorech“. Petr Petrovič se zasmál a řekl: „Dobrá, jste teď příliš rozrušení na to, abyste mohli klást otázky. Já už musím jít. Čekají mě v nadhvězdných prostorách. Nejlépe bude, když vám to všechno stručně vysvětlím sám.“

Já jsem váš vzdálený potomek. My potomci rádi navštěvujeme vás, naše předky. Chodíme se dívat, jak vám jde práce od ruky, a chceme vám ukázat, jací budete. Předky vždycky zajímá, jací budou, a potomky zase, jak se stali takovými, jací jsou. Řeknu vám ale upřímně, takové výlety pro nás nejsou příliš povzbudivé. S vámi, předky, je nejlepší kontakt mezi čtyřma očima. Dalo by se toho tolik napáchat, že by celé dějiny byly vzhůru nohama. Udržet se a nezasáhnout do vašich záležitostí je někdy nesmírně těžké. Vměšování v mří, jak jsem to teď udělal například já, to je ještě možné. Ale co třeba jeden můj přítel. Dostal se do bitvy u Kurska a začal tam odrážet tankový útok. Sám zahynul, a co z toho pak bylo, na to teď raději ani nemyslet. Samozřejmě že ten útok neodrážel sám, takže to všechno proběhlo nenápadně. Nebo jiný můj přítel - ten zase chtěl zničit Čingischánova vojska. Sotva ho udrželi. No a to je v podstatě všechno. Už půjdu, jistě mají o mě už strach.“ Vtom jsem vykřikl. „Počkejte, ještě jednu otázku! To tedy znamená, že vy teď můžete všechno?“ Podíval se na mě s takovou prezíravou něhou a řekl: „Co vás to, Leonide Andrejeviči, napadá. Něco už samozřejmě dokážeme, ale práce máme dost ještě na milióny století.“

Tak třeba není to tak dlouho, onemocnělo u nás jedno dítě. Vychovávali jsme je, vychovávali, až jsme se museli vzdát. Mávl jsme nad ním rukou a poslali jsme je hasit galaxie, v sousední metasoustavě je jich asi deset zbytečných. Ale vy, povídá, vy jste, přátelé, na správné cestě. Vy se nám líbíte. Věříme ve vás. Jenom si pamatujte: jestli budete takoví, jací chcete být, pak my budeme takoví, jací teď jsme. A jací tedy budete.“ Mávl rukou a odešel. No a to je celá ta pohádka.“ Gorbovskij se zvedl na loktech a rozhlédl se po posluchačích.

Kondratěv podřimoval, vyhříval se na sluníčku. Slavin ležel na zádech a zamyšleně upíral oči do nebe.

„Pro budoucnost vstáváme ze sna,“ pomalu recitoval. „Pro budoucnost odhalujeme roušky tajemství. Pro budoucnost tříbíme myšlenky.“

Pro budoucnost shromažďujeme síly... Uslyšíme kroky ohnivého živlu, ale my budeme už připraveni řídit ohnivé vlny.“

„To je podstata. Ale jakou to bude mít formu?“ řekl Gorbovskij.

„Dobrý začátek,“ profesionálně řekl Slavin. „Ale ke konci jste to pokazil. Copak bylo tak těžké vymyslet si něco jiného místo toho vašeho nevychovaného dítěte?“

„Bylo,“ přiznal Gorbovskij.

Slavin se otočil na břicho.

„Víte, Leonide Andrejeviči,“ řekl, „mé představy vždycky ohromovala leninská myšlenka o vývoji člověka ve spirále.“

Od prvotního komunismu zbídačených přes hlad, krev, války, přes šílenou nespravedlnost, ke komunismu nevyčísitelných duševních a materiálních hodnot. Mám velké podezření, že pro vás je to jenom teorie, ale já jsem přece zastihl čas, kdy se rameno spirály ještě neuzavřelo. I když to bylo v biografu, přesto jsem ještě viděl, jak se raketami zapalují vesnice, jak lidé hoří v napalmu... Víte, co to je napalm? A co to je úplatkář, to taky víte? Musíte to pochopit, komunismem člověk začal a ke komunismu se vrátil, a právě tímto návratem začíná nové rameno spirály, rameno už zcela fantastické...“

Kondratěv najednou otevřel oči, protáhl se a usedl.

„Filozofové,“ řekl. „Aristotelové. Pojďte, rychle umyjeme nádoby, vykoupejme se a já vám ukážu Zlatou jeskyni. Něco takového jste ještě neviděli, vy zkušeni dědové.“